

Varsinais-Suomen liitto
Maakuntahallitus 24.8.2020
Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava
Ehdotuksesta saadut lausunnot ja niihin laaditut vastineet

VARSINAIS-SUOMEN LUONNONARVOJEN JA -VAROJEN VAIHEMAAKUNTAKAAVA, 1. EHDOTUS

Egentliga Finlands etapplandskapsplan
för naturvärden och -resurser, 1. förslaget

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISTÄ VAIHEMAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA JA -PROSESSISTA	4
TEEMAKOHTAISET YHTEENVEDOT	10
1. VIRANOMAISET JA YHTEISÖT.....	22
1.1 Caruna Oy	22
1.2 Fingrid Oy.....	22
1.3 Liikenne- ja viestintävirasto Traficom	23
1.4 Luonnonvarakeskus	23
1.5 Metsähallitus.....	25
1.6 MTK Varsinais-Suomi.....	26
1.7 Museovirasto	30
1.8 Puolustusministeriö.....	31
1.9 Sisäministeriö	32
1.10 SLC Åboland.....	32
1.11 Suomen Kalankasvattajaliitto.....	34
1.12 Suomen metsäkeskus, eteläinen palvelualue	35
1.13 Suomen metsäkeskus, läntinen palvelualue.....	36
1.14 Södra Skogsreviret.....	38
1.15 Turku Science Park Oy.....	39
1.16 Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos.....	40
1.17 Varsinais-Suomen ELY-keskus.....	41
1.18 Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri	50
1.19 Varsinais-Suomen maakuntamuseo.....	51
1.20 Väståbolands skogsvårdsförening	52
1.21 Ympäristöministeriö.....	55
2 KUNNAT	60
2.1 Auran kunta	60
2.2 Kaarinan kaupunki	60
2.3 Kemiönsaaren kunta	62
2.4 Kustavin kunta	66

2.5	Laitilan kaupunki	66
2.6	Liedon kunta	66
2.7	Loimaan kaupunki	69
2.8	Marttilan kunta	72
2.9	Maskun kunta	72
2.10	Mynämäen kunta	72
2.11	Naantalin kaupunki	73
2.12	Nousiaisten kunta	77
2.13	Paimion kaupunki	77
2.14	Paraisten kaupunki	77
2.15	Pyhärannan kunta	83
2.16	Pöytyän kunta	83
2.17	Raision kaupunki	83
2.18	Ruskon kunta	87
2.19	Salon kaupunki	87
2.20	Someron kaupunki	89
2.21	Turun kaupunki	90
2.22	Uudenkaupungin kaupunki	93
2.23	Vehmaan kunta	96
3	NAAPURIMAAKUNTIEN KUNNAT	97
3.1	Lohjan kaupunki	97
3.2	Rauman kaupunki	97
4	NAAPURIMAAKUNTIEN LIITOT	98
4.1	Ahvenanmaan maakuntahallitus	98
4.2	Kanta-Hämeen liitto	98
4.3	Pirkanmaan liitto	98
4.4	Satakuntaliitto	99
4.5	Uudenmaan liitto	101

YLEISTÄ VAIHEMAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA JA -PROSESSISTA

Rajaus

Varsinais-Suomen maakuntakaava on laadittu seutukunnittain valmisteltuina kokonaismaakuntakaavoina. Maakuntakaavaa on tarkistettu teemakohtaisilla vaihemaakuntakaavoilla.

Tässä vaihemaakuntakaavassa keskitytään luonnonarvojen ja luonnonvarojen, virkistyksen, retkeilyn ja matkailun sekä teknisten verkostojen kehittämistavoitteisiin ja -kysymyksiin. Rajauksen ulkopuolelle jäävät teemat on pääosin ratkaistu joko aiemmissa maakuntakaavaprosesseissa tai tullaan ratkaisemaan seuraavissa maakuntakaavoissa.

Teemakohtaisen vaihemaakuntakaavan liittyä useita haasteita. Sisällön rajaaminen sekä kaavaa laadittaessa että tulkittaessa on vaikeaa. Vaihekaavaa tulee tarkastella yhdessä voimassa olevien maakuntakaavojen kanssa, jolloin voidaan arvioida vaihekaavan ratkaisujen ja siinä käytettyjen merkintöjen suhdetta toisiinsa ja niiden kokonaisvaikutusta. Esimerkiksi lausunnoissa esille nostetut, kokonaiskaavojen yhteydessä jo poikkeuksellisen tarkasti huomioidut kulttuuriperinnön arvot ovat vaikuttaneet huomattavasti tämänkin vaihemaakuntakaavan ratkaisuihin.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan kohdalla helpotusta tuo sen teemojen sisällöllinen ja pääosin myös alueellinen rajautumien edellisen *taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan (MV 2018) ulkopuolelle.* Tässä, hyvin tuoreessa, maakuntakaavassa käsiteltiin taajamatoimintoihin keskeisesti liittyviä alueita ja niiden maantieteellistä ulottuvuutta laajennettiin, jolloin aluevarausten tarpeet mitoitettiin hyvin laajoiksi yhteistyössä kuntien kanssa koko maakunnan kattaviin selvityksiin perustuen. Liitto ei näe perusteita muuttaa näin uuden kaavan rajauksia. Käytännössä taajamarakenteen sisällä sijaitsevat alueet on varattu, joko taajamatoimintojen alueiksi, keskustatoimintojen alueiksi, teollisuusalueiksi, työpaikka-alueiksi, erityistoimintojen alueiksi, virkistysalueiksi tai retkeily- ja matkailutoimintojen alueiksi. Käytännössä periaatteena on, että ne alueet taajamarakenteen sisällä, joita ei taajamien maankäytön vaihemaakuntakaavassa ole esitetty aktiivisen maankäytön alueina, tulevat tässä kaavassa merkityiksi V-alueina, sillä virkistys on näiden alueiden pääasiallinen käyttömuoto. **Tässä vaihemaakuntakaavassa ei lähtökohtaisesti muuteta em. kaavan ratkaisuja eikä merkintöjä. Muutamissa lausunnoissa tällaisiakin toiveita on esitetty mm. taajamien sisäisten virkistys- ja taajama-aluerajauksen suhteen. Nämä tarkistukset ovat osa kolmiportaisen kaavajärjestelmän kaavatasolta toiselle tarkentuvaa suunnittelua. Osa toiveista on mittakaavaltaan ja sisällöltään sen luonteisia, että ne edellyttävät perusteellisempaa tarkastelua ja selvittämistä seuraavan kokonaismaakuntakaavaprosessin yhteydessä.**

Strategisuus

Maakunnan suunnitteluvälineillä ja -työkaluilla tulee osallistua, ottaa kantaa ja edistää globaalien, kansallisten ja alueellisten, toisinaan keskenään ristiriitaistenkin, tavoitteiden toteutumista ja yhteensovittamista. Kaavatyön keskeinen tavoite on osoittaa mahdollisuuksia ja maakunnan kehityspotentiaaleja käsiteltävissä teemoissa. Itseisarvona ei ole kaiken toiminnan merkitseminen kaavaan konkreettisina, yksityiskohtaisina merkintöinä. Ristiriitaisten tavoitteiden maakunnallinen ratkaiseminen ei myöskään tarkoita sitä, että kaavaratkaisulle olisi kaikkien toimijoiden hyväksyntä ja konsensus, vaan sitä, että osallistamistyön ja taustaselvitysten kautta on saatu tietoa, joiden pohjalta yhteensovittaminen on tehty maakuntakaavan tasolla.

Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava on osa aluekehittämistä ja sen laatiminen on edellyttänyt laajaa alueellista sidosryhmätyöskentelyä ja perustietoa keräävää selvitystyötä. Kaavaprosessi toimii osana laajempaa kumppanuustoimintaa ja yhteistyötä keskustelun herättäjänä sekä toiminnan edistämisen asiakirjana. Nyt ehdotusvaiheessa oleva maakuntakaava osaltaan edistää ja toteuttaa muita maakunnan kehittämisen strategia- ja tavoiteasiakirjoja.

Maakuntakaavaa on pyritty kehittämään aiempaa strategisempaan suunnitteluvälineenä yleisen trendin ja edellisen hyväksytyjen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan (TPLMK) periaatteiden mukaisesti. Analyttisiin menetelmiin perustuva strateginen suunnittelu on ensisijaisesti eri toimialojen tavoitteita, toimintoja ja arvoja kokonaisvaltaisesti yhteensovittavaa, ei perinteistä tarkkoihin erotteleviin aluevarauksiin perustuvaa kaavoitusta. Maakuntakaavan strategiset ja ohjeelliset merkinnät osoittavat alueellisesti tunnistettua tahtotilaa tai tarvetta, jonka toteutuminen

edellyttää aiheen huomiointia yksityiskohtaisessa ja myös erityislainsäädännön ohjaamassa suunnittelussa. Strategiset kehittämisperiaatemerkinnot siis osoittavat maakunnallista tahtotilaa merkityn teeman kehittämisen osalta, se ei osoita tai määritä esimerkiksi tarkkaa luvituksellista kiintiötä tai yksityiskohtaista käyttötarkoitusta, vaan maakunnallisessa keskustelussa esille nousutta tarvetta toimintojen kehittämiselle ja suuntaa kehittämisteemaa tarkasteltavaksi yksityiskohtaisemmassa jatkosuunnittelussa.

Maakuntakaavassa ei osoiteta strategisina merkintöinä sellaisia toimintoja tai tavoitteita, joiden merkintä olisi toteutuksen kannalta perustellumpaa esittää esimerkiksi aluevaraus- tai osa-aluemerkintöinä. Toisaalta maakuntakaavatasollakin maakunnallinen, jopa valtakunnallinen strateginen merkittävyys voi syntyä yksittäisten pientenkin yksiköiden muodostamasta verkostosta, esimerkkinä virkistykseen ja matkailun lukuisat kohteet. Myös maankäyttö- ja rakennuslain maakuntakaavan sisältövaatimuksista aiheutuu yksityiskohtaisia merkintävelvoitteita.

Maakuntakaavan muuttumista aiempaa yleispiirteisemmäksi ja strategisemmaksi pidetään yleisesti hyvänä kehityksenä, mutta samaan aikaan lausunnoissa esitetään maakuntakaavan mittakaavaan ja aikaikkunaan soveltumattomia tai huonosti sopivia, hyvinkin yksityiskohtaisia korjauksia ja lisäyksiä. Strategisiin merkintöihin liittyy kartografisia haasteita, ja merkintöjä edelleen helposti luetaan – ja on nyt saaduissa lausunnoissakin tulkittu – yksityiskohtaisina, absoluuttisen tarkkoina aluevarauksina ilman kokonaistarkastelua, joka ottaa huomioon myös muut kehittämisperiaatemerkinnot sisälle jäävät kaavamerkinnot määräyksineen.

Prosessi

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava on Varsinais-Suomen ensimmäinen kokonaan vuonna 2016 voimaan tulleessa maankäyttö- ja rakennusasetuksessa määritellyn kaavaprosessin mukaisesti valmisteltu maakuntakaava.

Valmisteluvaiheen kuulemisen yhteydessä keväällä 2018 nähtävillä oli runsas valmisteluaineisto ilman varsinaista kaavaluonnosta, mitä on saaduissa lausunnoissa pidetty osin puutteena. Toisaalta uuden toimintamallin nähtiin mahdollistavan aiempaa paremman vuorovaikutusprosessin eri sidosryhmien kanssa. Järjestetyillä luonnonvarafoorumeilla sekä alueidenkäytön yhteistyöryhmien tapaamisilla on lievennetty strategisen suunnittelun haastetta saada osalliset mukaan pitkäjänteiseen, yleispiirteiseen suunnitteluun. Foorumien yhteydessä on sidosryhmillä ollut mahdollisuus vaikuttaa kaavaehdotuksen sisältöön ja muotoon, mutta vasta nyt lausunnoilla ollut vaihemaakuntakaavaehdotus on mahdollistanut virallisen kaavakartan tarkastelun kokonaisuutena. Useista yhteistyöfoorumeista huolimatta, ei kaikkia toivottuja sidosryhmiä valittavasti ole saatu osallistettua aktiivisesti suunnittelemaan ja kehittämään kaavateemoja ja niihin liittyviä merkintätarpeita ja -sisältöjä.

Maakuntakaavan luonne ja tehtävä on nykyisen maankäyttö- ja rakennuslain aikana muuttunut. Digitalisaation ja tietojärjestelmien kehittyessä maakuntakaavan sisältöä ei enää tarvitse kuormittaa muiden toimijoiden ja viranomaisten yksityiskohtaisella tiedolla, joka on ajantasaisena saatavilla suoraan tiedon tuottajan palveluista ja rajapinnoista. Samalla pystytään vahvistamaan maakuntakaavan strategista luonnetta ja selkeämmin erottamaan ne sisällöt, joihin poliittinen päätöksenteko aidosti kohdentuu. Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa on sovellettu em. ajatusmallia ja yleisesti nähtävillä asetettava kaavaehdotus tulee olemaan perinteisen karttaversion lisäksi aiempaa digitaalisempi, jolloin avattavissa olevat kaavan tietosisällöt ja tausta-aineistot helpottavat sen tulkintaa ja luettavuutta.

Ohjausvaikutus

Maakuntakaava tunnistaa arvoja, rajoitteita ja mahdollisuuksia. Kaava tarkentuu kuntakaavoituksella ja yksityiskohtaisemmallalla suunnittelulla. Kaikilla maakuntakaavamerkinnoilla ei ole suoraa ohjausvaikutusta, mutta ne kertovat maakunnan tavoitteista ja valmistelun aikana esille tulleista näkemyksistä, alueellisesta tahtotilasta ja muistuttavat laajempien strategisten tavoitteiden huomioimisen tarpeellisuudesta tarkemmassa suunnittelussa. Maakuntakaava osaltaan tukee ja toimii apuvälineenä eri tasoilla tehtäville ja toteutettaville alueellisille kehittämistoimille. **Maakuntakaava ei ohita eikä korvaa erityislainsäädäntöä.** Maakuntakaavalla ei oteta kantaa maanomistukseen eikä sen merkintöjen selitteissä myöskään erikseen luettelomaisesti luetella niitä tahoja, joita tulisi osallistaa tai joita tulisi kuulla kaavaprosessin aikana, mikäli näihin liittyvät ratkaisut hoituvat maankäyttö- ja rakennuslain kuulemisen mukaisesti tai mikäli muu erityislainsäädäntö edellyttää kyseisten toimintamallien käyttöä jatkosuunnittelussa.

Tarkistukset ja korjaukset

Maankäyttö ja rakennuslain 9 § 1 momentin mukaan *kaavan tulee perustua kaavan merkittävät vaikutukset arvioivaan suunnitteluun ja sen edellyttämiin tutkimuksiin ja selvityksiin. Kaavan vaikutuksia selvitetäessä otetaan huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus.*

Vaihemaakuntakaavaehdotukseen tehdään ennen sen asettamista nähtäville tarvittavat ja mahdolliset, selvityksiin perustuvat, lausuntoihin laadituissa erillisvastineissa esitetyt tarkistukset ja korjaukset. Lausunnoilla olleessa aineistoissa havaitut tekniset virheet korjataan. Yhteistyötä kuntien ja viranomaisten kanssa jatketaan. Kaavaselostusta täydennetään kaavaratkaisujen perusteluiden ja vaikutusten arvioinnin osalta. Vaihemaakuntakaavaehdotuksen aineistojen luettavuutta ja ymmärrettävyyttä parannetaan mm. digitaalisuutta paremmin hyödyntämällä. Nähtävillä laitettavasta aineistosta voi esimerkiksi kaavamerkintöjen ominaisuustietoja tutkia sähköisessä muodossa olevasta kaavakartasta.

ALLMÄNT OM FÖRSLAGET TILL ETAPPLANDSKAPSPLAN OCH OM PROCESSEN

Avgränsning

Egentliga Finlands landskapsplan har gjorts upp regionkommunvis som beredda helhetslandskapsplaner. Landskapsplanen har reviderats med temaspecifika etapplandskapsplaner.

I denna etapplandskapsplan koncentrerar man sig på utvecklingsmålen och -frågorna för naturvärdena och naturresurserna, rekreationen, friluftslivet och turismen samt de tekniska nätverken. De teman som blir utanför avgränsningen har till största delen blivit lösta antingen vid de tidigare processerna för landskapsplanen eller kommer att lösas i de följande landskapsplanerna.

Flera utmaningar är förenade med den temaspecifika etapplandskapsplanen. Det är svårt att avgränsa innehållet både då planen utarbetas och tolkas. Etapplanen ska granskas tillsammans med de gällande landskapsplanerna, då man kan bedöma förhållandet mellan etapplanens lösningar och i den begagnade beteckningar till varandra och deras helhetsverkan. Till exempel de värden hos kulturarvet som lyfts fram i utlåtandena, och som i samband med helhetsplanerna redan exceptionellt blivit noga beaktade, har avsevärt påverkat lösningarna även i denna etapplandskapsplan.

Med hänsyn till etapplandskapsplanen för naturvärden och -resurser medför det en lättnad att innehållet för dess teman och till största delen även områdena har avgränsats utanför den föregående etapplandskapsplanen för markanvändning, service och trafik (LF 2018). I denna, mycket färsk landskapsplan behandlades områden som centralt var förknippade med tätortsverksamheterna och deras geografiska dimension utvidgades, varvid behoven för områdesreservering dimensionerades som mycket omfattande i samverkan med kommunerna utifrån utredningar som täcker hela landskapet. Förbundet ser inte sålunda grunder för att ändra den nya planens avgränsningar. I praktiken är de områden som befinner sig inom tätortsfunktionerna reserverade, antingen som områden för tätortsverksamheter, områden för centrumverksamheter, industriområden, arbetsplatsområden, områden för särskilda verksamheter, rekreationsområden eller områden för friluft- och turismverksamheter. Principen är i praktiken att de områden inom tätortsstrukturen, vilka inte i etapplandskapsplanen för tätortsverksamheter har anvisats som områden för aktiv markanvändning, i denna plan ska antecknas som V-områden, för rekreation är den huvudsakliga formen för användningen av dessa områden. **I denna etapplandskapsplan är utgångspunkten att varken lösningarna eller beteckningarna i planen ovan ändras.** I några utlåtanden har även sådana önskemål förts fram, bl.a. med avseende på rekreations- och tätortsavgränsningarna inom tätorterna. Dessa revideringar utgör en del av den planering som preciseras från den ena plannivån till den andra inom plansystemet med tre faser. En del av önskemålen är till skalan och innehållet av sådan karaktär, att de förutsätter en mera ingående granskning och utredning i samband med nästa process för helhetslandskapsplanen.

Strategisk

Med landskapets planeringsmedel och -verktyg ska man delta, ta ställning till och främja att de globala, nationella, ibland sinsemellan även konfliktfyllda målen uppnås och harmoniseras. Det centrala målet för planarbetet är att ange möjligheter och inom teman som behandlar landskapets utvecklingspotentialer. Det är inte något självändamål att all verksamhet antecknas i planen som konkreta, detaljerade beteckningar. En lösning på landskapsnivå av motstridiga mål betyder inte heller att det för en planlösning ska finnas alla aktörers godkännande och konsensus, utan det att genom intressentarbetet och bakgrundsutredningarna har erhållits information, utifrån vilken en harmonisering har gjorts på landskapsplanens nivå.

Etapplandskapsplanen för naturvärden och -resurser är en del av regionutvecklingen och utarbetandet av den har förutsatt ett omfattande regionalt arbete med intressentgrupperna och ett utredningsarbete som samlar in basinformation. Planprocessen fungerar som en del av det mer omfattande partnerskapsarbetet och samarbetet för att väcka debatt samt som ett dokument för att främja verksamheten. Den landskapsplan som nu befinner sig i förslagskedet främjar för sin del och genomför de andra strategi- och måldokumenterna för landskapets utveckling.

Strävan har varit att enligt principerna för den tidigare godkända etapplandskapsplanen (TPLMK) för tätorternas markanvändning, service och trafik utveckla ett mera strategiskt planeringsverktyg än tidigare för den allmänna trenden. Den

strategiska planeringen som grundar sig på analytiska metoder är i första hand på ett övergripande sätt harmoniserande för de olika verksamhetsområdenas mål, verksamheter och värden, inte en planläggning som traditionellt baserar sig på exakta särskiljande områdesreserveringar. Landskapsplanens strategiska och riktgivande beteckningar anger det regionalt identifierade viljetillståndet eller behovet, vars uppnående förutsätter att ämnet beaktas i den detaljerade planeringen och som även styrs av en speciallagstiftning. De strategiska beteckningarna för utvecklingsprincipen anger alltså landskapets betecknade viljetillstånd för att utveckla temat, det anger eller definierar inte en exakt kvot med tillstånd eller ett detaljerat användningssyfte, utan det behov som på landskapsnivå stigit fram för att utveckla verksamheterna och inriktar utvecklingstemat för att granskas vid den mer detaljerade fortsatta planeringen.

I landskapsplanen anvisas inte som strategiska beteckningar sådana verksamheter och mål, vilkas betecknande ska vara mer motiverade med hänsyn till genomförandet och ange med exempelvis beteckningar för områdesreservering eller delområde. Å andra sidan kan det även på landskapsnivå uppkomma en strategisk betydelse på landskapsnivå, till och med på riksnivå, av ett nätverk som bildas även av små enheter, till exempel de talrika objekten för rekreation och turism. Även av innehållskraven för landskapsplanen av markanvändnings- och bygglagen föranleds detaljerade beteckningsskyldigheter.

Den anses i allmänhet vara en bra utveckling att landskapsplanen förändras till att vara mera i allmänna drag än tidigare och mera strategisk, men samtidigt förs det fram i utlåtandena t.o.m. mycket detaljerade korrigeringar och tillägg som inte passar för eller illa passar för landskapsplanens skala och tidsfönster. Med de strategiska beteckningarna är kartografiska utmaningar förenade, och beteckningar läses alltjämt lätt – och är även i de utlåtanden som erhållits tolkade – som detaljerade, absolut exakta områdesreserveringar utan en helhetsgranskning, vilken tar hänsyn även till andra planbeteckningar jämte bestämmelser som blir kvar inom beteckningen för utvecklingsprincip.

Processen

Egentliga Finlands etapplandskapsplan för naturvärden och -resurser är en landskapsplan som helt och hållet beretts för Egentliga Finland i enlighet med den planprocess som definierats i markanvändnings- och byggförordningen, som trädde i kraft år 2016.

I samband med hörandet i beredningsskedet på våren 2018 fanns ett rikligt beredningsmaterial offentligt framlagt utan ett egentligt utkast till planen, vilket i de mottagna utlåtanden delvis har ansetts för en brist. Å andra sidan ansågs den nya handlingsmodellen göra det möjligt med en interaktionsprocess med de olika intressentgrupperna. Vid de naturresursforum som arrangerades och vid träffarna med samarbetsgruppen för områdesanvändningen har utmaningen för den strategiska planeringen därtill mildrats för att få intressenterna med i en långsiktig planering i allmänna drag. I samband med forumen har intressentgrupperna haft möjlighet att påverka planförslagets innehåll och mål, men först nu har det genom utlåtandena varit möjligt att granska förslaget till etapplandskapsplan och den officiella plankartan som en helhet. Trots flera samarbetsforum har man beklagligtvis inte fått alla de önskade intressentgrupperna att aktivt delta i att planera och utveckla plantemana och de behoven av beteckningar och innehåll som hänför sig till dem.

Landskapsplanens karaktär och uppgift har under den nuvarande markanvändnings- och bygglagens tid förändrats. När digitaliseringen och informationssystemen utvecklas, behöver landskapsplanens innehåll inte längre belastas med de andra aktörernas och myndigheternas detaljerade uppgifter, vilka uppdaterade kan erhållas direkt i dataproducentens service och gränssnitt. Samtidigt kan man förstärka landskapsplanens strategiska karaktär och tydligare särskilja de innehåll, på vilka det politiska beslutsfattandet inriktar sig på ett äkta sätt. I Egentliga Finlands etapplandskapsplan för naturvärden och -resurser har den ovan nämnda tankemodellen tillämpats och det planförslag som läggs fram offentligt kommer att, utöver den traditionella kartversionen, vara mera digitaliserat än tidigare, varvid planens datainnehåll och bakgrundsmaterial som kan öppnas underlättar dess tolkning och avläsbarhet.

Styrande verkan

Landskapsplanen identifierar värden, begränsningar och möjligheter. Planen preciseras genom kommunplanläggningen och den mer detaljerade planeringen. Alla landskapsplanens beteckningar har inte någon direkt styrningsverkan, men de berättar om landskapets mål och de synsätt som kommit fram under beredningen, om det regionala viljetillståndet och

påminner om nödvändigheten av att ta hänsyn till de mer strategiska målen i den noggrannare planeringen. Landskapsplanen stöder för sin del och fungerar som ett hjälpmedel för de regionala utvecklingsåtgärder som ska vidtas och genomföras på olika nivåer. **Landskapsplanen förbigår inte och ersätter inte heller speciallagstiftningen.** Med landskapsplanen tar man inte ställning till markägandet och ej heller uppräknas i förklaringarna till dess beteckningar, i form av en förteckning, de parter som skulle delta och som skulle höras under planprocessen, ifall de lösningar som hänför sig till dem åtgärdas i enlighet med markanvändnings- och bygglagens hörande eller ifall någon annan speciallagstiftning förutsätter att handlingsmodellerna i fråga begagnas i den fortsatta planeringen.

Revideringar och korrigeringar

Enligt markanvändnings- och bygglagens 9 § 1 mom. *ska en plan grunda sig på planering som omfattar bedömning av de betydande konsekvenserna av planen och på sådana undersökningar och utredningar som planen kräver. När planens konsekvenser utreds ska planens uppgift och syfte beaktas.*

I förslaget till etapplandskapsplan görs, innan den läggs fram offentligt, nödvändiga och möjliga, på utredningar grundade revideringar och korrigeringar som anförts i de särskilda bemötanden som utarbetats till utlåtandena. De tekniska fel som uppdagats i de material som varit på remiss. Samarbetet med kommunerna och myndigheterna fortgår. Planbeskrivningarna kompletteras vad gäller motiveringarna för planlösningarna och konsekvensbedömningen. Läsbarheten och förståeligheten för förslaget till etapplandskapsplanen förbättras bl.a. genom att utnyttja en digitalisering. I det material som ska framläggas kan exempelvis uppgifterna om planbeteckningarnas egenskaper studeras på plankartan som finns i elektroniskt form.

TEEMAKOHTAISET YHTEENVEDOT

Luonnonarvot

Varsinais-Suomen liitto on säilyttänyt luonnonsuojelun S-merkinnän logiikan yhtenäisenä voimassa olevaa kokonaismaakuntakaavaa täydentävässä vaihemaakuntakaavaprosessissa. Varsinais-Suomen liitto käyttää vaihemaakuntakaavassa yhtä merkintää luontoarvojen suojelun esittämisessä ja edistämisessä. Merkintätapojen mahdolliset muutokset tullaan ratkaisemaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen sekä seuraavan kokonaismaakuntakaavaprosessin yhteydessä.

Maakuntakaavan suojelun S-merkintä ei kaavakartalla ota kantaa suojelun toteuttamiseen, vaan kaavassa esitetään tunnistetut suojeltavat luontoarvot. Kaavakartalla olevan merkinnän (alueen/kohteen) peruste kerrotaan sen ominaisuustiedoissa. Peruste on jaettu kolmeen luokkaan:

1. Luonnonsuojelulain kautta toteutetut tai toteutettavat luonnonsuojelualueet
2. Soidensuojelun täydennysehdotuksen suojelualueet
3. Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat luontoalueet

Luokan 1 (Luonnonsuojelulain kautta toteutetut tai toteutettavat luonnonsuojelualueet) toteutus tapahtuu suoraan luonnonsuojelulain ja sen toteuttamisen rahoituksen kautta. Luokkien 2 ja 3 (soidensuojelun täydennysehdotuksen suojelualueet ja maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat luontoalueet) suojelun toteutus tapahtuu monin eri vaihtoehdoin. Osa kohteita voi toteutua osin tai kokonaan luonnonsuojelulla tai erillisrahoitettujen METSO- (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014–2025) ja HELMI (Ympäristöministeriön HELMI elinympäristöohjelma) -rahoitusten kautta tai muun tarkemman suunnittelun tai kuntakaavoituksen kautta.

Maakuntakaavassa esitetyt luontoarvojen suojelun yksityiskohdat, tarkat aluerajaukset ja toteutus tapahtuvat valtion ja kuntien luonnonsuojelu- ja ympäristöviranomaisten toimesta.

Soidensuojelutyöryhmän täydennysesitys (SSTE) on luonnonsuojeluarvoihin kohdistunut inventointi, joka toimii vaihemaakuntakaavan taustaselvityksenä suojelumerkintöjen päivittämisen osalta ja siksi nämä alueet osoitetaan maakuntakaavassa S-merkinnällä. Maakuntakaavan suojelumerkintä osoittaa suunnitellun maankäytön kyseisille suoalueille. Alueista ei laadita LSL 7 §:n luonnonsuojeluohjelmaa ja yksityismaiden suojelu tulee etenemään pääasiassa vapaaehtoisin keinoin. Suojelun yksityiskohtainen toteuttaminen tapahtuu ELY-keskuksen luonnonsuojelutehtävien sekä kuntakaavoituksen kautta. Suojelun toteutus tehdään ensin valtion maa-alueille ja yksityisten soiden vapaaehtoisesta suojelusta ELY-keskus neuvottelee erikseen. Vapaaehtoista suojelua toteutetaan sekä METSO- (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma 2014–2025) ja HELMI (Ympäristöministeriön HELMI elinympäristöohjelma) -rahoitusten kautta.

Soidensuojelun täydennysehdotuksen suojelualueiden sisällyttämistä kaavaehdotukseen käsiteltiin maakuntahallituksessa tammikuussa 2020 ja maakuntahallitus päätti jättää alueet kaavaehdotukseen. Täydennysehdotuksen suojelualueiden yhteispinta-ala on pieni suhteessa kaavan kokonaisuojelupinta-alaan.

Perinnebiotooppien merkitys tunnistetaan ja perinnebiotoopit esitetään tausta-aineistossa. Maakuntakaavan mittakaava ja toimivuus pienialaisten kohteiden ja ilmiöiden esittämisessä on haasteellinen erityisesti kokonaismaakuntakaavan luetavuuden tavoitteen vuoksi.

Useat laajemmat perinnebiotooppialueet ovat osittain osoitettu muilla alueen arvoa osittavalla maakuntakaavan merkinnöillä. Esimerkiksi Rekijoen alueella on sekä suojelu- ja Natura-merkintä. Noin puolet perinnebiotoopeista kohdentuu alueille, joissa on jo tällä hetkellä joko suojelu- tai Natura-alue. Myös kokonaismaakuntakaavan maisema-alueisiin sekä kulttuuriperinnön suojeluun liittyvät merkinnät tukevat perinnebiotooppien huomioon ottamista tarkemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaava ei ole toimivin suunnittelutaso konkreettista hoitoa ja ylläpitoa vaativien perinnebiotooppien osalta. Perinnebiotooppien ylläpito perustuu suurelta osin vapaaehtoisuuteen ja erillisrahoitukseen, jolloin maakuntakaavan rooli ei ole keskeinen. Esimerkiksi vapaaehtoisia METSO-suojelualueita ei osoiteta maakuntakaavassa. Tärkeintä on, että perinnebiotooppi-teemasta tehdyt selvitykset ja inventoinnit ovat joustavasti käytettävissä avoimista rajapinnoista niin kuntien kuin muun tarkemman suunnittelun ja kaavoituksen apuna.

Monia muita luontoarvoiltaan arvokkaita alueita ja kohteita on tunnistettu kuntien luonto- ja ympäristöselvityksissä, ja näitä alueita on osoitettu yleis- ja asemakaavoissa mm. S- ja luo-merkinnöin. Näiden merkintöjen pienipiirteisyys ei kuitenkaan mahdollista kaikkien kyseisten merkintöjen siirtämistä maakuntakaavaan. Myös se, että tällaiset merkinnät on jo tunnistettu tarkemmassa yksityiskohtaisessa suunnittelussa, johtaa maakunnan liiton näkemyksen mukaan siihen, että niiden arvot tulevat huomioiduksi muussa yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tai kuntien yleis- ja asemakaavaprosessien päivityksessä.

Ekologisten yhteyksien merkitsemisen tueksi ei ole saatu käyttökelpoista tietopohjaa tai paikkatietoa. Varsinais-Suomen liitto on jo pitkään toivonut, että luonto- ja ympäristötieto kehittyi siihen suuntaan, että maakuntatasoiset ekologist yhteydet voidaan osoittaa ja ottaa paremmin huomioon mm. kaavoituksen apuna. Luonto- ja ympäristöosaamien resurssointi tulisi kohdentaa paremmin ekologisten yhteyksien tunnistamiseen. Siinä vaiheessa, kun ko. tietoa on saatavilla, maakunnan liitolla on mahdollisuus ottaa teema mukaan maakuntakaavaprosessiin.

Valmisteluvaiheessa pohdittiin ja kokeiltiin symbolisia yhteystarvenuolia metsäalueiden välille kuvaamaan ekologistia yhteyksiä, mutta lausuntoversiossa päädyttiin ratkaisuun, jossa yhteystarve ilmaistaan suunnitelmääräyksessä ja kaavan yleismääräyksessä. Maakuntakaavalla merkittyjen yksittäisten ekologistia yhteyksiä osoittavien yhteystarvenuolien mahdolliseksi haasteeksi tunnistettiin niiden ymmärtäminen ja vaikuttavuuden huomioiminen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Käytännössä ekologist yhteydet ovat laajoja eri alueiden välisiä yhteyskäytäviä, jolloin viivamaisen merkinnän tulkinta olisi voinut osoittaa kyseisen käytävän liian kapeana ja pienipiirteisenä.

Kaavaprosessin aikana on lisäksi tunnistettu tiiviimpien taajama-alueiden sisäisten virkistysalueiden arvo ylikunnallisina ekologisina vyöhykkeinä. Näiden alueiden merkintää pohdittiin muutettavan VL-alueeksi, joka huomioisi mahdollisesti nykyistä paremmin myös luontoarvot. Maakuntakaava merkintöjen yhdenmukaisuuden vuoksi, pitäydettiin nykyisessä merkintätavassa painottaen kaavan yleismääräyksiä. Tämän vuoksi myös ekologistiin yhteyksiin ja arvokkaisiin luontovyöhykkeisiin liittyvä suunnitelmääräys siirretään kaavan yleismääräykseksi.

Maakuntakaavan olisi toivottu esittävän konkreettisempia ratkaisuja myös **luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ilmastomuutoksen vaikutuksiin** liittyen. Maakuntakaavan rooli ja maakuntakaavan vaikuttamismahdollisuus näissä teemoissa on valitettavan rajallinen. Varsinais-Suomen liitto tosin näkee ja painottaa, että laaja, merkittävä ja yhtenäinen metsävaltainen vyöhyke (kehittämisperiaatemerkinä) on uusi ja huomattava avaus maakunnalliseen keskusteluun metsien merkityksestä, kattaen keskustelun myös ilmastomuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden osalta. Onkin valitettavaa, että kaikki sidosryhmät eivät merkintää näin kokeneet. Näiden tavoitteiden osalta tullaan kaavaselostuksen sisältöä tarkentamaan ja täydentämään niin, että tavoiteltu kehityskuva tulisi aiempaa selkeämmin esille.

Maakuntakaavan merkinnät ovat yleispiirteisiä eivätkä sinällään estä tietyn toiminnon edistämistä tai toteutumista, vaikka sitä itsessään ei olisi erikseen mainittu. Laajojen yhtenäisten metsäalueiden merkinnällä on tavoiteltu alueiden tuottavan sekä ekologistia, sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä. Luonnonmonimuotoisuuden nähdään kehittyvän vyöhykkeillä, mikäli metsäalueet säilyvät metsäisinä. Näillä alueilla on myös paljon luonnonsuojelulain kautta suojeltuja kohteita, jotka osaltaan turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Toisaalta näiden alueiden tavoitteena on metsäpinta-alan säilyminen ja sitä kautta niiden nähdään vaikuttavan ilmastomuutoksen hidastamiseen kasvavan metsän sitoessa ja varastoidessa hiiltä.

Maakuntakaavassa osoitetut M- ja MRV-merkinnät mahdollistavat hiilensidonnin kehittämisen maatalouden toiminnoissa tai esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden edistämisen maatalousalueiden perinnebiotooppien alueilla. Pohjavesialueina osoitetut e-luokkaan luokitellut alueet osaltaan huomioivat lähdeympäristöt ja maisema-alueina osoitetut alueet useita perinnebiotooppeja, jotka osaltaan myös tukevat ja edistävät monimuotoisuuden kehittymistä.

Maakuntakaavan merkinnät toimivat enemmän ylätasoina ja sisältävät monia merkityksiä ja vaikutuksia. Lähtökohtana on kuitenkin se, että pääasiallinen toiminta osoitetaan maankäyttömerkinnällä ja päällekkäisiä merkintöjä, erityisesti päällekkäisiä kaavamääräyksiä, pyritään välttämään. Päällekkäisiä merkintöjä on vältetty erityisesti silloin, kun pienipiirteisen lisäarvon huomiointi tapahtuu jo muun erityislainsäädännön ohjaamana.

Laaja, merkittävä ja yhtenäinen metsävaltainen vyöhyke (kehittämisperiaatemerkinä) osoittaa kokonaiskuvassa ja pidemmällä aikavälillä suunniteltavaa tavoitetta. Merkinä ei ole maankäyttömerkintä tai aluevarausmerkintä vaan suunnittelua

suuntaava strateginen kehittämisperiaatevyöhyke. Merkinnän ohjaavuus ja sen vaikutukset riippuvat – samoin kun kaikkien muidenkin maakuntakaavamerkintöjen – siitä miten yhteiskunta ottaa ko. tavoitteet huomioon toiminnassaan. Laaja, merkittävä ja yhtenäinen metsävaltainen vyöhyke ei ole suojelumerkintä. Metsätaloutta ohjaa erityislainsäädäntönä mm. metsälaki.

Geologisesti arvokkaat alueet on osoitettu maakuntakaavassa valtakunnallisten selvitysten perusteella ja niiden tavoitteena on suojella alueen geologista muodostumaa ja sen rakenteita. Geologisen alueen merkinnällä ei ole vaikutusta alueella tehtäviin metsänhoidollisiin toimenpiteisiin tai rakentamiseen liittyviin hankkeisiin.

Merialueilla on tunnistettu laajoissa selvityshankkeissa (VELMU, EMMA) merenalaisen luonnonarvoja. Näitä ei ole yksityiskohtaisesti huomioitu maakuntakaavan suojelumerkintöinä, mutta tiedot selvitysten tuloksista ovat vaikuttaneet maakuntakaavassa osoitettavien muiden merkintöjen selvittämiseen ja osoittamiseen. Meriluonnonarvoihin liittyvät tiedot on tuotu esille kaavan taustakartoissa. EMMA-alueiden rajaukset eivät olleet kaikilta osin vielä käytössä taustamateriaalina vaihemaakuntakaavan lausuntovaiheen ehdotusta laadittaessa. EMMA-alueiden arvot otetaan huomioon nähtävillä tulevassa vaihemaakuntakaavassa erityisesti tarkasteltaessa vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeiden rajauksia.

Kaavaselistusta täydennetään tarvittavin osin luonnonarvojen teeman osalta. Natura-arviointia täydennetään ELY-keskuksen Natura-lausunnoissa esitettyjen asioiden huomioimiseksi.

Luonnonvarat

Valtioneuvoston kanslian 2018 julkaisemassa *Meriviljelyn luvituspilotit* -hankkeen loppuraportissa yhdeksi suositukseksi kirjattiin vesiviljelyn sijainninhajauksen laajentaminen kunnan ja maakunnan kaavoihin. Varsinais-Suomen liitto on tässä vaihemaakuntakaavassa osoittanut kehittämisperiaatemerkinnällä **vesiviljelyn jatkokasvatuksen potentiaaliset** alueet.

Meren tämänhetkinen pintavesien ekologinen tila ei ole poissulkevana tulevaisuuteen tähtäävän kehittämisperiaatemerkinnän suunnittelussa. Merkinnän suunnittelumääräyksessä on yksiselitteisesti todettu, että vyöhykkeen suunnitelmissa tulee ottaa huomioon ympäristöarvot ja on edistettävä vesien- ja merenhoidon tavoitteita. Vyöhykkeen tulevaisuuden vesiviljely voidaan nähdä esimerkiksi ravinneneutraalina kiertovesiteknikalla toteutettuna toimintana.

Merkinnän tarkoitus on esittää Varsinais-Suomen soveltuvimmat merialueet kalan jatkokasvatukselle pitkällä aikavälillä. Maakuntakaavan strategisten kehittämisperiaatemerkintöjen ei tarvitse suoraan perustua taustatutkimuksiin ja selvityksiin, tai niillä ei tarvitse kaikilta osin olla yksilöivää ja arvioitavaa tietopohjaa. Ne osoittavat ensisijaisesti maakunnan tahtotilaa, tulevaisuuden potentiaalia ja kestävä toiminnan reunaehdot ja perustuvat yhteisiin mm. maakuntastrategiassa määriteltyihin tavoitteisiin.

Merkintöjen määrittämisen perusteluissa voidaan käyttää apuna mm. tutkimuslaitosten tekemiä analyysejä ja selvityksiä soveltuvien osin. Vesiviljelyn vyöhykkeiden kohdentamisessa merialueelle on käytetty apuna Luonnonvarakeskuksen (LUKE) FINFARMGIS kestävien kalankasvatusalueiden tunnistamisessa tuotettua paikkatietoaineistoa. Kyseisen selvityksen määrittelyssä on huomioitu myös alueen ympäristöarvoja, kuten luonnonoloja, vedenvirtausolosuhteita ja maakuntakaavan tausta-aineistoissa on tunnistettu myös merenpohjan luontotyyppien esiintymisen (VELMU) aineistot. Strategisen merkinnän tavoitteena on tuoda tieto alueen potentiaalista, joka tulee huomioida erityisesti ennen kuin alueelle osoitetaan vesiviljelyä-selkeästi rajoittavia muita toimintoja (esim. loma-asutus).

Maakuntakaavan vahvat aluevarausmerkinnät (T, M, E, C yms.) eivät ota kantaa maankäyttömuodon yksityiskohtaisiin vaikutuksiin, vaan ne tulevat käsittelyyn vasta toiminnan konkretisoituessa. Esimerkiksi M-alueelle voi sijoittua suursikala tai biokaasulaitos, mutta kaavoitusprosesseissa näihin ei kiinnitetä huomiota vesistövaikutusten tai muiden ympäristövaikutusten osalta, koska tarkemmat vaikutukset tulevat otetuksi huomioon erityislainsäädännön kautta.

Strategisia potentiaaleja kuvaavilla kehittämisperiaatemerkinnöillä on useita mahdollisia toteutusvaihtoehtoja. Korkein hallinto-oikeus (KHO) on linjannut (9.12.2009) kehittämisperiaatemerkintöjen luonnetta ja vaikutusten arviointia Kymenlaakson maakuntakaavan *Vesiliikenteen yhteystarve* -merkinnän yhteydessä. Päätöksessä todetaan, että koska yhteystarpeen tarkempi sijainti määräytyy vasta mahdollisessa jatkosuunnittelussa, on vasta tuossa vaiheessa mahdollista selvittää muun ohella luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitetun arvioinnin tarve Natura-alueille.

Kalastuselinkeinoihin liittyen voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitetut merkinnät tuovat esille riittävällä tavalla perinteisen kalastuselinkeinojen sijainnit ja kehittämisalueet, eikä niitä ole avattu maakuntakaavamerkinnöin tässä kaavatyössä. Kalastuksen, niin avomerikalastuksen kuin kalankasvatuksen, käyttämien satamatoimintojen kohteet on osoitettu teollisuustoimintojen kohdemerkinnöin.

Maakuntakaavaehdotuksessa on **teollisuus- ja erityistoimintojen aluevarausmerkintöjä** tarkennettu vain niiltä osin, kuin kyseisten alueiden yksityiskohtaiset suunnittelu- tai luvitusprosessit ovat tunnistaneeet alueiden muuttuneen aiempiin kaavamerkintöihin nähden. Tämän vuoksi merkintöjen rajausmuutoksilla on todettu olevan vähän vaikutuksia nykytilaan nähden, koska rajaukset noudattelevat yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tunnistettua ja selvitettyä toiminnallisuutta.

Kalasadamat on merkitty maakuntakaavaan t-kohdemerkinnällä vuoden 2017 satamatietokannan mukaisesti siten, että satamina on huomioitu ne kohteet, joissa purkukertoja on ollut yli sata vuodessa tai kyseisen kohteen purkumäärä on ollut yli 400 tonnia vuodessa.

Virkistys ja matkailu

Maakuntakaavoitus on pitkäjänteistä alueiden kehittämistä ja sen vaikutukset ulottuvat useiden valtuustokausien ylitse. Luonnollisesti kaavoitusprosessien yhteydessä on tehtävä kriittistä pohdintaa sekä uusien että siirtyvien merkintöjen osalta, mutta suojelun lisäksi erityisesti ja virkistykseen merkinnät ovat tärkeitä pyrkiä mahdollisimman pitkällä aikajänteellä säilyttämään kaavojen jatkumossa. Voimassa olevassa maakuntakaavassa esitetyt merkinnät ovat aiempien kaavoitusprosessien yhteydessä tunnistettuja ja merkinnän mukaiseen maankäyttömuotoon soveltuvia maakunnallisesti tärkeitä yksiköitä, ja niiden mahdolliselle poistamiselle tulee olla hyvin painavat perusteet. Aiemmista maakunta- ja seutukaavoista peräisin olevat merkinnät ovat myös vaikuttaneet ja vaikuttavat tehokkaasti tarkemman kuntatason kaavoituksen pitkäjänteisyyteen.

Maakuntakaavan **retkeilyn ja matkailun merkinnät** (R, r) jo seutukaavasakin käytössä olleen merkintätavan mukaisesti kuvaavat kohteita, joissa tarjotaan lähtökohtaisesti maksullisia, liiketalouden toimintaperiaatteiden mukaan tuotettuja palveluita. **Virkistysalueet ja -kohteet** (V, v) ovat lähtökohtaisesti julkisia, valtaosin kaikille avoimia ja pääsääntöisesti ilmaisia palveluita. Joissain kohteissa on tarjolla sekä maksullisia matkailupalveluita että ilmaisia virkistyspalveluita. Näissä tapauksissa on kaavoitusprosessin aikana tehty tulkinta siitä, ovatko kohteet pääosiltaan avoimia tai julkisia kohteita vai maksullisia yksityisen sektorin tuottamia palveluita tarjoavia kohteita. Tulkinnan jälkeen alueen toiminto on merkitty vallitsevan ominaisuuden mukaiseen luokkaan. Joissain tapauksissa merkintä on tehty tulevaisuuden tavoitetilan mukaisesti. Virkistysalueiden ja -kohteiden hoito vaihtelee kunkin kohteen luonteen mukaisesti. Tästä syystä virkistysalueisiin ei ole liitetty voimakkaita kaavamääräyksiä. Joissain kohteissa virkistyskäyttöä ylläpitävän kulttuurimaiseman vaaliminen edellyttää maataloustoiminnan harjoittamista alueella, toisissa kohteissa se saattaa edellyttää vaikkapa virkistyskäytön huomioivaa metsänhoitoa. Yleisen, kaikenkattavan ja toimivan kaavamääräyksen antaminen yksiselitteisestä virkistysalueiden hoidosta on näin ollen mahdotonta.

Virkistysaluemerkinnät eivät ota kantaa siihen, onko alue toteutunut virkistysalueena vaan se voi myös olla vielä toteutumattomaa aluetta aivan samoin kuin vaikkapa kokonaisuutensa A-aluemerkinnät sisältävät toteutuneiden alueiden lisäksi toteutumattomia reservialueita. Kerran rakennettuina näitä alueita ei käytännössä pystytä kuin harvoissa marginaalitalouksissa palauttamaan virkistys- tai suojelukäyttöön. Esimerkkejä muutamista aiemman aktiivisen maankäytön tilalle toteutetuista virkistyskohteista ovat muutamat kivilouhos- ja soranottoalueet, kiviaineksen läjitysalueet sekä käytöstä poistuneet kaatopaikka-alueet. Niissä harvoissa tapauksissa, joissa virkistyskäytön palauttamisessa aiemmin muussa käytössä olevalle alueelle on onnistuttu, on prosessi ollut huomattavan vaativaa ja kallista (vrt. esim. pilaantuneet maat ja louhosalueiden turvallisuuden takaavat rakenteet) ja se on edellyttänyt poikkeuksellista kekseliäisyyttä toteuttajilta. Toisin kuin esimerkiksi asuinalueita voidaan myöhemmin muuttaa esimerkiksi työpaikka-alueiksi tai muuksi vahvasti ihmistoiminnan muokkaamiseksi alueiksi. Selkeästi järkevin, edullisin, pitkäjänteisin ja luonnon monimuotoisuutta turvaavin ratkaisu on pyrkiä pitämään luonnontilaisilla alueilla olevat virkistysalueet aktiivisen maankäytön ulkopuolella. Tästä syystä pitkäjänteinen virkistysaluekannan riittävydestä huolehtiminen ja voimassa olevien virkistys- ja suojelualueiden merkintöjen siirtäminen uusiin kaavoihin on perusteltu ja keskeinen lähtökohta näiden teemojen kaavoituksessa.

Maakuntakaavan ohjeellinen ulkoilureittimerkintä tarkentuu aina tarkemmassa suunnittelussa. Toteutettavan reitin osalta tehdään sopimukset maanomistajien kanssa, pääsääntöisesti yhteistyössä neuvottelen tai esimerkiksi Ulkoilulainsäädännön ohjeistusten mukaisesti. Joissain tilanteissa kunta voi nähdä reitin olevan niin merkittävä, että se voi päättää reitin toteuttamisesta Ulkoilulain mukaisen reittitoimituksen kautta, tällöinkin maanomistajaa kuullen. Ulkoilulain mukaisia reittitoimituksia on kuitenkin Varsinais-Suomen alueella tehty verrattain vähän eli pääsääntöisesti reitistöt on toteutettu vapaaehtoisin sopimuksin. Koska maakuntakaava ei ohita erityislainsäädäntöä ei maakuntakaavan suunnittelumääräyksiin ole tarvetta sisällyttää niistä johtuvaa ohjausvaikutusta. Sopivin ratkaisu ohjeelliseksi merkityn ulkoilureitin muodostamiseen on syytä jättää tarkemman suunnittelun tehtäväksi.

Maakuntakaavassa ei ole mielekäästä esittää laajassa mitassa paikallisia palveluita, mutta kaavaselostukseen tarkennetaan tavoitetta siitä, että maakuntakaavassa esitettyjen teeman merkintöjen toivotaan rohkaisevan uusien paikallisten matkailu- ja retkeilypalveluiden synnyttämistä.

Retkeilyn ja matkailun kehittämisen kohdealueen merkinnällä tavoitellaan matkailun kehittämistä tasapainoisesti eri puolilla maakuntaa. Jokaisella kohdealueella on omat vahvuutensa, joiden varaan kehittäminen alueella pohjautuu. Kehittämisperiaatemerkitöiden teho ja vaikuttavuus edellyttää niiden määrän rajoittamista. Rannikko- ja saaristoalueen yleinen matkailuun ja virkistykseen perustuva kehittäminen tapahtuu jo nyt näille alueille osoitetulla pohjamaankäytön merkinnällä MRV, jossa alleviivataan retkeilyn, matkailun ja virkistyksen merkitystä maa- ja metsätalouden ohella näillä alueilla. Kaupunkien keskustat ovat jo lähtökohtaisesti matkailun kehittämisen ytimiä. Niiden korostaminen uudella kohdealumerkinnällä ei ole tässä mielessä tarpeellista. Lisäksi monia yksittäisiä retkeily- ja matkailutoimintojen alueita on tunnistettu erillisillä aluevaraus- tai kohdemerkinnöillä, jotka osoittavat kyseisten toimintojen olemassaolon ja kehittämisen, vaikka ne eivät sijoitu kehittämisperiaatemerkin alan alueelle.

Suojelumerkintöjen osalta voidaan todeta, että maakuntakaava mahdollistaa vain yhden pohjamaankäyttömuodon ja suojeleu on vahvuudeltaan virkistys- tai matkailupalveluita voimakkaampi maankäyttömuoto. Näillä alueilla toimitaan suojeleu ehoilla. Joissain tarkoin punnituissa tapauksissa kansallispuistoalueilla on osoitettu v-kohdemerkintöjä silloin kun ne on nähty tarpeellisiksi korostamaan joitain yksittäisiä keskeisiä kohteita alueella.

Melontareittien merkitseminen maakuntakaavaan on lähtenyt siitä perusasetelmasta, että tiedossa olevat reitit sekä saatavilla olevista verkkolähteistä saadut reittitiedot sekä melontaharrastajilta tiedustellen saadut tiedot ovat ohjanneet kaavaehdotukseen päätyneitä reittitietoja. Reiteistä ei ole ollut saatavilla kovin kattavasti tietoja, ja varsinkin kehittämispotentiaalia omaavia reittiosia on ollut vaikeaa löytää. Melontareittejä ei ole vaihemaakuntakaavassa osoitettu merialueille, sillä on koettu, että merialueella ei ole toistaiseksi olemassa olevia vakiintuneita selkeitä melontareittejä, jotka ylittäisivät maakuntakaavan esityskynnyksen. Ei myöskään ole olemassa kyllin selkeitä, kehittämisosapuolien pitkäjänteistä sitoutumista osoittavia ja laajoja suunnitelmia melontareittien kehittämisestä Saaristomeren tai Selkämeren eteläosan alueelta. Maakuntakaavan vesistöjen äärelle sijoittuvat r- ja v-kohteet ja -alueet toimivat myös melontamatkailun palveluiden kehittämiskohteina. Tämän lisäksi rohkaistaan paikallisen tason palveluiden kehittämistä aiemmin tässä vastineessa kuvatulla tavalla lisäämällä tekstiosia kaavaselostukseen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut väylät tukevat myös retkeilyn ja matkailun yhteyksiä.

Luonnonsatamat on osoitettu maakuntakaavaan, koska ne tukevat veneilyyn pohjautuvaa matkailua vesialueilla ja ovat tämän verkoston solmukohtia. Maakuntakaava ei sinänsä ole matkailukartta, jonka avulla venematkailua harrastavat suunnistaisivat liikkeussaan merellä. Maakuntakaavan tarkoituksena on osoittaa, että luonnonsatamakohteilla on merkitystä ja mahdollista kehittämispotentiaalia luonnonsatamakäytössä. Käytännöntason haasteet ml. roskaantumisen eivät ole maakuntakaavalla ratkaistavia asioita.

Yhteysalussatamina on maakuntakaavaan merkitty ELY-keskuksen tietokannan mukaiset yhteysalussatamat ja tielaiturit. Paikoin näitä merkintöjä on yhdistetty maakuntakaavakartan luettavuuden vuoksi kohteiden yhteydessä sijaitseviin retkeily- ja matkailukohteisiin sekä palvelusatamamerkintöihin merkintöjen ominaisuustietojen tasolla. Saatujen palautteiden pohjalta on tarkasteltu tapauskohtaisesti, onko merkintöjen erottaminen mahdollista ja tarpeellista maakuntakaavan mitakaava huomioiden.

Varsinais-Suomen liitto
Maakuntahallitus 24.8.2020
Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava
Ehdotuksesta saadut lausunnot ja niihin laaditut vastineet

Tieliikenteen merkinnät ml. maantielautojen sijainnit sekä maantielautojen ja yhteysalusten käyttämät väylät on osoitettu tuoreessa taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavassa. Ne pysyvät voimassa eikä niitä käsitellä tässä kaavassa.

TEMASPECIFIKA SAMMANDRAG

Naturvärdena

Egentliga Finlands förbund har bevarat logiken för S-beteckningen enhetlig i processen för etapplandskapsplanen som kompletterar den gällande helhetslandskapsplanen. Egntliga Finlands förbund brukar i etapplandskapsplanen en beteckning för att presentera och främja skyddet av naturvärdena. Eventuella förändringar i beteckningsätten kommer att avgöras i samband med reformen av markanvändnings- och bygglagen samt nästa process för helhetslandskapsplanen.

Landskapsplanens S-beteckning för skyddet tar på plankartan inte ställning till verkställandet av skyddet, utan i planen förs fram de identifierade naturvärden som ska skyddas. Grunden för beteckningen som finns på plankartan (område/objekt) anges i dess uppgifter om egenskapen. Grunden är indelad i tre klasser:

1. Naturskyddsområden som genomförts eller ska genomföras via naturvårdslagen
2. Skyddsområdena för myrskyddets kompletteringsförslag
3. Värdefulla naturområden på landskaps- och regionalnivå

Genomförandet av klass 1 (Naturskyddsområden som genomförts eller ska genomföras via naturvårdslagen) sker direkt via naturvårdslagen och finansieringen för att genomföra den. Genomförandet av klasserna 2 och 3 (skyddsområdena enligt myrskyddets kompletteringsförslag och värdefulla naturområden på landskaps- och regional nivå sker med många olika alternativ. En del av objekten kan genomföras delvis eller helt och hållet genom naturvårdslagen eller de särskilt finansierade METSO- (Handlingsplanen för mångfalden i Södra Finlands skogar 2014-2025) och HELMI (Miljöministeriets livsmiljöprogram) -finansieringarna eller via någon annan noggrannare planering eller den kommunala planläggningen.

Detaljerna för skyddet av de naturvärden som förts fram i landskapsplanen, de exakta områdesavgränsningarna och genomförandet sker genom åtgärd av statens och kommunernas naturskydds- och miljömyndigheter.

Kompletteringsförslaget av arbetsgruppen för myrskydd (SSTE) är en inventering som hänfört sig till naturskyddsvärdena och som fungerar som en bakgrundsutredning för etapplandskapsplanen vad gäller uppdateringen av skydds-beteckningarna och med anledning därav anges områdena i landskapsplanen med en S-beteckning. Landskapsplanens skydds-beteckning anvisar den planerade markanvändningen för myrområdena i fråga. För områdena görs det inte upp ett naturskyddsprogram enligt NVL 7 § och skyddet av de privata markområdena kommer att framskrida med frivilliga medel. Genomförandet av det detaljerade skyddet sker via NTM -centralens naturskyddsuppgifter samt kommunplanläggningen. Genomförandet av skyddet utförs först på statens markområden och NTM-centralen förhandlar skilt för sig om det frivilliga skyddet av myrar. Det frivilliga skyddet genomförs både genom METSO- (Handlingsprogrammet för mångfald i Södra Finlands skogar 2014-2025) och HELMI (Miljöministeriets Helmi-livsmiljöprogram) -finansieringar.

Intagandet av skyddsområdena för kompletteringsförslaget av myrskyddet i planförslaget behandlades i landskapsstyrelsen i januari 2020 och landskapsstyrelsen beslutade lämna områdena i planförslaget. Den totala arealen av kompletteringsförslaget skyddsområden är liten i förhållande till planens totala skyddsareal.

Traditionsbiotopernas betydelse identifieras och traditionsbiotoperna presenteras i bakgrundsmaterialet. Landskapsplanens skala och funktion för att presentera objekt och fenomen av litet omfång är utmanande speciellt på grund av målet för helhetslandskapsplanens läsbarhet.

Flera mera omfattande traditionsbiotoper har delvis angetts med beteckningar för landskapsplanen vilka anger områdets värde. Till exempel på Rekijoki -området finns både skydds- och Natura-beteckning. Ungefär hälften av traditionsbiotoperna hänför sig till områden, där det i dag finns antingen ett skydds- eller Natura-område. Även helhetslandskapsplanens beteckningar, som hänför sig till landskapsområdena samt till skyddet av kulturarvet, stöder ett beaktande av traditionsbiotoperna i den noggrannare planeringen.

Landskapsplanen är inte den planeringsnivå som bäst fungerar i fråga om traditionsbiotoper, och som kräver konkret vård och underhåll. Underhållet av traditionsbiotoperna grundar sig till stor del på frivillighet och särskild finansiering, varvid landskapsplanens roll inte är central. Till exempel anvisas inte frivilliga METSO -skyddsområden i landskapsplanen. Det

viktigaste är det att de utredningar och inventeringar som utförts om traditionsbiotop-temat flexibelt finns tillgängliga på gränssnitten som hjälp för såväl kommunernas som annan exaktare planering och planläggning.

Många andra till sina naturvärden värdefulla områden och objekt har identifierats i kommunernas natur- och miljöutredningar, och dessa har angetts i general- och detaljplanerna med bl.a. S- och lu- -beteckningar. Småskaligheten hos dessa beteckningar gör det dock inte möjligt att överflytta alla de aktuella beteckningarna till landskapsplanen. Även det faktum att sådana beteckningar redan har identifierats vid den exaktare planeringen i detalj, leder enligt uppfattningen av landskapets förbund till att dessa värden blir beaktade i den mer detaljerade planeringen eller vid uppdateringen av kommunernas general eller detaljplaneprocesser.

Beteckningen av de **ekologiska förbindelserna** fick inte stöd av användbart dataunderlag eller geografisk information. Egentliga Finlands förbund har redan länge önskat att natur- och miljöinformationen utvecklas i den riktningen att de ekologiska förbindelserna på landskapsnivå kan anvisas och bättre beaktas bl.a. som hjälp för planläggningen. Resurseringen av natur- och miljökunskapen skulle allokeras bättre till att identifiera de ekologiska förbindelserna. I det skede då den aktuella informationen finns tillgänglig, har landskapets förbund en möjlighet att ta med temat i landskapsplanens process.

I beredningsskedets dryftade man och prövade symboliska pilar för förbindelsebehov mellan skogsområdena för att beskriva de ekologiska förbindelserna, men i utlåtanversionen stannade man för en lösning, där förbindelsebehovet uttrycks i planeringsbestämmelsen och i planens allmänna bestämmelse. Som en eventuell utmaning för förbindelsepilar som anvisar enskilda ekologiska förbindelser som antecknas i landskapsplanen identifierades förståelsen av dem och deras beaktandet av deras effektivitet i den mer detaljerade planeringen. I praktiken är de ekologiska förbindelserna vidsträckt korridorer mellan de olika områdena, och en tolkning av en beteckning likt ett streck hade kunnat visa korridoren i fråga som alltför smal och i liten skala.

Under planprocessen har dessutom identifierats de tätaste tätorternas interna rekreationsområdens värde som interkommunala ekologiska zoner. Beteckningen för dessa områden funderade man på att ändra till VL -område, vilket bättre än nuförtiden skulle beakta även naturvärdena. Man stannade för bevara landskapsplanen i det nuvarande beteckningssättet för enhetlighetens skull och betonade planens allmänna bestämmelser. På grund härav överförs planeringsbestämmelsen som är förenad med de ekologiska förbindelserna och de värdefulla naturzonerna som en allmän bestämmelse för planen.

Det hade önskats att landskapsplanen skulle ha presenterat mera konkreta lösningar även i anslutning till **tryggheten av naturens mångfald och klimatförändringens konsekvenser**. Landskapsplanens roll och landskapsplanens möjlighet att påverka i dessa teman är beklagligen begränsad. Egentliga Finlands förbund ser visserligen och betonar att en vidsträckt, betydande och enhetlig skogsdominerad zon (beteckning för utvecklingsprincipen) är en ny och betydande inledning till en debatt i landskapet om skogarnas betydelse, och det täcker även diskussionen vad klimatförändringen och naturens mångfald anbelangar. Det är de facto beklagligt att alla intressentgrupper inte har upplevt beteckningen på så sätt. För dessa måls del kommer man att precisera planbeskrivningens innehåll och komplettera den så att den eftersträva utvecklingsbilden klarare än tidigare ska komma fram.

Landskapsplanens beteckningar är i allmänna drag och ej heller hindrar det i sig att någon viss verksamhet främjas eller genomförs, även om det inte särskilt omnämns. Med beteckningen av omfattande enhetliga skogsområden har det eftersträvat att områdena producerar både ekologiska, sociala och ekonomiska nyttoeffekter. Naturens mångfald anses utvecklas på zonerna, ifall skogsområdena bevaras som skog. På dessa områden finns det även mycket objekt som är skyddade via naturvårdslagen, vilka för sin del tryggar naturens mångfald. Å andra sidan är målet för dessa områden att skogsarealen bevaras och därigenom anses det att det påverkar att klimatförändringen blir långsammare då den växande skogen binder och lagrar kol.

De i landskapsplanen anvisade M- och MRV -beteckningarna gör det möjligt att utveckla kolbindningen i lantbrukets verksamheter eller till exempel att främja naturens mångfald på områden för lantbruksområdenas traditionsbiotoper. De områden som anvisats som grundvattenområden klassificerade i e-klassen beaktar för sin del källmiljöerna och de områden som angetts som landskapsområden flera traditionsbiotoper, vilka för sin del även stöder och främjar utvecklingen av mångfalden.

Landskapsplanens beteckningar fungerar mera som den övre nivåns beteckningar och de innehåller många betydelser och konsekvenser. Utgångspunkten är dock den att den huvudsakliga verksamheten anvisas med markanvändningsbeteckning och överlappande beteckningar, särskilt överlappande planbestämmelser försöker man undvika. Överlappande beteckningar har undvikits speciellt då beaktandet av ett extra värde i små drag sker redan styrd av annan speciallagstiftning.

En omfattande, betydande och skogsdominerad skogszon (beteckning för utvecklingsprincipen) anger i helhetsbilden och på längre sikt det mål som ska planeras. Beteckningen är inte en markanvändningsbeteckning eller beteckning för områdesreservering utan en strategisk utvecklingsprincipzon som inriktar planeringen. Hur beteckningen styr och dess konsekvenser beror – på samma sätt som alla de andra av landskapsplanens beteckningar – på hur samhället beaktar målen i fråga i sin verksamhet. En omfattande, betydande och enhetlig skogsdominerad zon är inte en skydds-beteckning. Skogshushållningen styrs i form av en speciallagstiftning, bl.a. av skogslagen.

De geologiskt värdefulla områdena har angetts i landskapsplanen på grundval av de riksomfattande utredningarna och målet är att skydda området geologiska formationer och dess strukturer. Beteckningen geologiskt område har ingen verkan på de skogsvårdsåtgärder som utförs på området eller på projekt som ansluter sig till byggande.

På havsområdena har i omfattande utredningsprojekt (VELMU, EMMA) de submarina naturvärden identifierats. Dessa har inte i detalj beaktats som landskapsplanens skydds-beteckningar, men uppgifterna om utredningarnas resultat har påverkat utredningen och angivelsen av andra beteckningar som ska anvisas i landskapsplanen. Uppgifterna som hänför sig till havsnaturvärdena har förts fram i planens bakgrundsmaterial. Avgränsningarna av EMMA-områdena är ännu inte till alla delar i bruk som bakgrundsmaterial då förslaget för remisskedet för etapplandskapsplanen görs upp. EMMA-områdenas värden beaktas i den etapplandskapsplan som ska framläggas offentligt särskilt vid granskningen av avgränsningarna för vattenodlingens utvecklingszoner.

Planbeskrivningen kompletteras i nödvändiga delar vad naturvärdenas tema beträffar. Natura-bedömningen kompletteras för att beakta de frågor som förts fram i NTM -centralens Natura-utlåtande.

Naturreсурserna

I slutrapporten för projektet *Meriviljelyn luvituspilotit (Pilotprojekt för tillstånd av havsodling)* som publicerades av Statsrådets kansli 2018 antecknades som en rekommendation att lokaliseringstyrningen av vattenodling ska utvidgas till kommunens och landskapets planer. Egentliga Finlands förbund har i denna etapplandskapsplan med en beteckning för utvecklingsprincipen anvisat **de potentiella områdena för fortsatt odling av fisk**.

Ytvattens ekologiska status i detta nu är inte uteslutande i planeringen med en beteckning för utvecklingsprincipen som siktar till framtiden. I beteckningens planeringsbestämmelse har det entydigt konstaterats att miljövärdena ska beaktas i planerna för zonen och målen för vatten- och havsvården ska främjas. Zonens framtida vattenodling kan ses som till exempel en näringsneutral verksamhet som realiserats genom cirkulerande vattensystemsteknik.

Beteckningens syfte är att presentera de havsområden i Egentliga Finland som mest lämpar sig för en fortsatt fiskodling på lång sikt. Landskapsplanens strategiska beteckningar för utvecklingsprincip behöver inte till alla delar vara specificerande och bedömande informationsunderlag. De anger i första hand landskapets viljetillstånd, den framtida potentialen och villkoren för en hållbar verksamhet och de grundar sig på gemensamma mål som definierats bl.a. i landskapsstrategin.

I beteckningens motiveringar kan som hjälp begagnas bl.a. analyser och utredningar gjorda av forskningsinstituterna i tillämpliga delar. Vid lokaliseringen av zonerna för vattenodling till havsområdena har som hjälp begagnats Naturreсурscentralens geografiska informationsmaterial som producerats för att identifiera (LUKE) FINFARMGIS för att identifiera hållbara fiskodlingsområden. I definitionen av den aktuella utredningen har även beaktats området naturvärden, såsom naturförhållanden, vattenströmningsförhållanden och i landskapsplanens bakgrundsmaterial har även identifierats materialen (VELMU) för förekomsten av havsbottnens naturtyper. Målet för den strategiska beteckningen är att komma med information om området potential, vilken ska beaktas särskilt då andra verksamheter (exv. fritidsbebyggelse) anvisas vilka klart begränsar vattenodling.

Landskapsplanens starka beteckningar för områdesreservering (T, M, E, C m.fl.) tar inte ställning till markanvändningsformens detaljerade konsekvenser, utan den kommer upp till behandling först då verksamheten konkretiseras. Till exempel kan det på ett M-område förläggas en stor svingård eller en biogasanläggning, men i planprocesserna fästes inte uppmärksamhet på konsekvenserna för vattendragen eller andra miljökonsekvenser, eftersom de noggrannare konsekvenserna blir beaktade genom speciallagstiftningen.

De beteckningar för utvecklingsprincipen vilka beskriver de strategiska potentialerna, har flera möjliga alternativ för att genomföras. Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har dragit upp riktlinjerna (9.12.2009) för en bedömning av naturen och konsekvenserna hos beteckningarna för utvecklingsprincip i samband med beteckningen *Vesiliikenteen yhteystarve (Förbindelsebehovet för vattentrafiken)* i Kymmenedalens landskapsplan. I utslaget konstateras att eftersom den exaktare lokaliseringen av förbindelsebehovet bestäms först i en eventuell fortsatt planering, är det i det skedet möjligt att utreda bland annat behovet av en bedömning för Natura-områdena, vilket avses av 65 § i naturvårdslagen.

De beteckningar i de gällande landskapsplanerna i anslutning till fiskerinäringen för på ett tillräckligt sätt fram lägna och utvecklingsområdena för den traditionella fiskerinäringen, och de har inte heller öppnats med landskapsplansbeteckningar i detta planarbete. De objekt för hamnverksamheter som utnyttjas av fisket, såväl offshore -fisket som fiskodlingen har anvisats med objektbeteckningar för industriverksamheter.

I förslaget till landskapsplan har **beteckningarna för industri och särskilda verksamheter** preciserats endast till de delar som de aktuella områdenas planerings- och tillståndprocesser har identifierat att områdena har förändrats med hänsyn till de tidigare planbeteckningarna. På grund härav har det konstaterats att förändringarna av beteckningarnas avgränsning har ringa konsekvenser med hänsyn till nuläget, eftersom avgränsningarna följer den aktivitet som identifieras och utretts vid den mer detaljerade planeringen.

Fiskhamnarna har betecknats i landskapsplanen med en t-objektbeteckning enligt hamndatabasen år 2017 på så sätt att som hamnar beaktats de objekt, där det varit över ett hundra lossningsgångar per år eller det aktuella objektet lossningsvolym har varit över 400 ton om året.

Rekreation och turism

Landskapsplanläggningen är ett långsiktigt utvecklande av områdena och dess konsekvenser sträcker sig ofta över fullmäktigeperioderna. Naturligtvis ska det i samband med planläggningsprocesserna göras kritiska överväganden både med hänsyn till nya beteckningar och sådana som överförs, men utöver beteckningarna för skydd speciellt är det viktigt att beteckningarna för rekreation bevaras på ett så långt tidsspänn som möjligt i planernas fortsättning. De beteckningar som anförs i den gällande landskapsplanen är identifierade i samband med de tidigare planläggningarna och viktiga enheter på landskapsnivå som passar för en markanvändningsform enligt beteckningen, och det ska finnas mycket vägande grunder för att eventuellt slopa dem. De beteckningar som härstammar från de tidigare landskaps- och regionplanerna har även påverkat och påverkar effektivt långsiktigheten för en noggrannare planläggning på kommunnivå.

Landskapsplanens **beteckningar för rekreation och turism** (R, r) beskriver i enlighet med det betecknings sätt som varit i bruk redan även i regionplanen, objekt, med utgångspunkten att där tillhandahålls avgiftsbelagda tjänster som producerats enligt företagsekonomiska verksamhetsprinciper. **Rekreatiomsområden och -objekt** (V, v) är till utgångspunkten offentliga, till största delen fria och i regel avgiftsfria tjänster. I dessa fall har det under planläggningsprocessen gjorts en tolkning av, om objekten till sina huvuddelar är fria eller allmänna objekt eller objekt som tillhandahåller avgiftsbelagda tjänster som produceras av den privata sektorn. Efter tolkningen har områdets verksamhet betecknats i klassen enligt den förhärskande egenskapen. I vissa fall har beteckningen gjorts enligt viljetillståndet i framtiden. Skötseln av rekreatiomsområdena och -objekten varierar enligt karaktären för varje enskilt objekt. Av denna anledning har starka planbestämmelser inte förenats med rekreatiomsområdena. För vissa objekt förutsätter värnandet om kulturlandskapet som upprätthåller trivsamt att lantbruksverksamhet idkas på objektet, hos andra objekt kan det förutsätta till och med skogsvård som tar hänsyn till användningen för rekreation. Det är sålunda omöjligt att lämna en allmän, allt täckande, och fungerande planbestämmelse för skötseln av rekreatiomsområdena.

Beteckningarna för rekreationsområden tar inte ställning till, om området genomförts som rekreationsområde, utan det kan ännu vara ett orealiserat område, helt på samma sätt som exempelvis helhetsplanens A -områdesbeteckningar förutom de förverkligade områdena, innehåller reservområden som inte förverkligats. En gång bebyggda, kan dessa områden inte i praktiken, annat än i sällsynta marginalfall återställas för rekreations- eller skyddsanvändning. Exempel på några tidigare genomförda rekreationsobjekt i stället för tidigare aktiv markanvändning är några stenbrotts- och sandtäktsområden, deponiområden för stensubstans samt soptippsområden som tagits ur bruk. I dessa fåtaliga fall, där man har lyckats återställa trivselen på ett område som tidigare varit i annan användning, har processen varit betydligt krävande och dyr (jfr t.ex. förorenade jordmassor och konstruktioner som garanterar säkerheten på gruvområden) och det har förutsatt exceptionellt uppfinningsrika aktörer för genomförandet. På annat sätt än till exempel bostadsområden senare kan ändras till arbetsplatsområden eller områden som bearbetats för annan mänsklig verksamhet. Den klart mest förnuftiga, förmånliga, långsiktiga lösningen, som tryggar naturens mångfald, är att sträva efter att se till att beståndet av rekreationsområden på lång sikt är att sträva efter att rekreationsområdena som finns på områdena i naturtillstånd hålls utanför den aktiva markanvändningen. Av denna anledning är det en motiverad och central utgångspunkt att se till att de gällande beteckningarna för beståndet av tillräckliga rekreationsområden bevaras på lång sikt och att de gällande beteckningarna för rekreations- och skyddsområdena överflyttas till de nya planerna dessa temans planläggning.

Den riktgivande beteckningen för friluftsleder preciseras alltid i den noggrannare planeringen. För den rutt som ska genomföras ingås avtal med markägarna, i regel genom att förhandla eller till exempel enligt direktiven av lagstiftningen om friluftsliv. I vissa fall kan kommunen se att rutten är så betydande att den kan besluta om att rutten förverkligas genom en förrättning om friluftsled enligt lagen om friluftsliv, även därvidlag med hörande av markägaren. Förrättningar om friluftsled enligt friluftslagen har dock på Egentliga Finlands område gjorts jämförelsevis litet, det vill säga i regel har ruttnäten genomförts med frivilliga avtal. Eftersom landskapsplanen inte förbigår speciallagstiftningen finns det inte något behov av att i planeringsbestämmelserna inrymma rättsverkningar som beror på dem. Den mest lämpliga lösningen för att bilda en styrningsverkan som beror på dem. Den lämpligaste lösningen för att bilda en friluftsled som är betecknad som riktgivande är det skäl att lämna uppgiften till den noggrannare planeringen.

Det är inte meningsfullt att i stor omfattning föra fram lokal service, men i befattningsbeskrivningen preciseras målet för det att man hoppas att beteckningarna för de teman som förts fram i landskapsplanen ska uppmanas till att ge upphov till nya lokala turism- och friluftstjänster.

Med beteckningen för **utveckling av friluftsliv och turism** eftersträvas en utveckling av turismen balanserat på olika håll i landskapet. Varje objektområde har sina egna styrkor, på vilka utvecklandet på området baserar sig. Effekten av beteckningarna för utvecklingsprincipen och deras effektivitet förutsätter att deras antal begränsas. Den utveckling som grundar sig på kust- och skärgårdsområdets allmänna turism och rekreation sker redan nu på dessa områden genom beteckningen MRV som anvisats för användningen av alven, där friluftsliv, turism och rekreation vid sidan om jord- och skogsbruk understryks på dessa områden. Städernas centrum är redan till utgångspunkten kärnor för en utveckling av turism. Vidare har många enskilda områden för friluftslivs- och turismverksamhet identifierats med separata områdesreserverings- eller objektbeteckningar, vilka anger existensen av verksamheterna och utvecklandet i fråga, fastän de inte är förlagda till ett område med beteckning för utvecklingsprincipen.

För skyddsbeteckningarnas del kan man konstatera att landskapsplanen gör det möjligt med endast en användningsform för alven och skyddet är till sin styrka en kraftigare markanvändningsform än rekreations- eller turismservice. På dessa områden har med v-objektbeteckningar i noga övervägda fall anvisats på nationalparksområden då de har befunnits nödvändiga för att framhäva enskilda centrala objekt på området.

Beteckningen av **paddlingsleder** i landskapsplanen har utgått från den grundkonstellationen, att de bekanta rutterna samt de ruttinformationer som kan erhållas i källorna på nätet samt genom att förhöra sig om uppgifter hos paddlingsentusiasterna har styrt den ruttinformation som slutat i planförslaget. Det finns inte tillgängligt mycket täckande information om rutterna, och i synnerhet ruttavsnitt som besitter en utvecklingspotential har det varit svårt att finna. Paddlingsrutter har inte anvisats i etapplandskapsplanen för havsområdena, för man har erfarit att det på havsområdet tills vidare inte finns etablerade klara paddlingsrutter, vilka skulle överskrida landskapsplanens presentationströskel. Inte heller finns det tillräckligt klara, omfattande planer, som visar en långvarig uppbindning av utvecklingsparter för att utveckla paddlingsleder på områdena för Skärgårdshavet eller den södra delen av Bottenhavet. De r- och v-objekt och -områden som är lokali-

serade invid landskapsplanens vattendrag fungerar också som utvecklingsobjekt för paddlingsturismens service. Därutöver uppmuntras till att utveckla tjänster på lokal nivå tidigare på det sätt som beskrivits tidigare i detta bemötande genom att tillfoga en textdel i planbeskrivningen. De trafikleder som anvisats i gällande landskapsplan stöder också förbindelserna för rekreation och turism.

Naturhamnarna har anvisats i landskapsplanen, eftersom de stöder den turism som grundar sig på småbåtstrafiken och de är knutpunkter i detta nätverk. Landskapsplanen är inte i sig en turismkarta, med vars hjälp de som intresserar sig för båtturism skulle orientera sig när de färdas på havet. Syftet med landskapsplanen är att visa att naturhamnsobjekten är av betydelse och att de gör det möjligt med en utvecklingspotential för att använda naturhamnarna. Utmaningarna på praktisk nivå inkl. nedskräpning är inte saker som ska avgöras med landskapsplanen.

Som **förbindelsehamnar** har i landskapsplanen antecknats förbindelsehamnarna och vägbryggorna enligt NTM -centralens databas. Ställvis har dessa beteckningar förenats på grund av läsbarheten med de friluftslivs- och turismobjekt som är belägna i anslutning till objekten samt på nivån för servicehamnsbeteckningarnas beteckningar för egenskapen. Utifrån den respons som erhållits har i de enskilda fallen granskats, om det är möjligt att särskilja beteckningarna och om det är nödvändigt med beaktande av landskapsplanens skala.

Vägtrafikens beteckningar inkl. lägena för landsvägsfärjorna samt de farleder som brukas av landsvägsfärjorna och förbindelsebåtarna har anvisats i den färska etapplandskapsplanen för tätorternas markanvändning, service och trafik. De kvarstår i kraft och ej heller behandlas de i denna plan.

1. VIRANOMAISET JA YHTEISÖT

1.1 **Caruna Oy**
Pvm. 5.3.2020

Sisältö **Nykyinen suurjännitteinen jakeluverkko**

Kaava-alueella sijaitsevat Caruna Oy:n suurjännitteisen jakeluverkon 110 kV voimajohdot on merkitty kaavaan asianmukaisesti. Carunalla on kaava-alueella myös useita 110/20 kV sähköasemia, joita ei ole merkitty kaavaan energiahuollon aluetta kuvaavilla merkinnöillä. Toivoisimme, että sähköasemat huomioidaisiin maakuntakaavatasolla.

Muuta huomautettavaa

Kaavaan jo merkittyjen parannettavien suurjännitelinjien lisäksi Caruna Oy on suunnitellut Huhkola–Gunnarsnäs–Kemiö–Taalintehtas, Naantalinsalmi–Uusikaupunki, Luolala–Motto ja Salo–Ylhäinen voimajohtojen saneerausta. Saneerattavat voimajohdot on esitetty liitteessä 1 ja Caruna toivoo niiden merkittävistä kaavaan parannettava suurjännitelinja -merkinnällä.

Olemme myös suunnitelleet Koroinen–Tuulissuo johdon jatkamista Koroisten sähköasemalle. Tarkempaa suunnitelmaa reitistä ei ole tehty, mutta johtovaraus tulisi huomioida kaavassa sähköverkon yhteystarve -merkinnällä, joka mahdollistaisi erilaiset suunnitteluratkaisut. Yhteystarve on esitetty liitteessä 2. Lisäksi olemme neuvotelleet maanomistajien kanssa Koroinen–Tuulissuo johdon osan siirtämisestä uudelle reitille Liedossa.

LIITTEET Liite 1. Saneerattavat voimajohdot. Liite 2 Koroinen–Tuulissuo yhteystarve

Vastine Maakuntakaavassa on osoitettu vain keskeisimmät 400 kV:n ja siirtokaapeleihin liittyvät sähköasemat. 110/20 kV sähköasemia on Varsinais-Suomessa määrällisesti niin paljon, ettei niiden merkitseminen ole maakuntakaavan mittakaavataso huomioiden mahdollista.

Esitetyt merkintöihin liittyvät muutostarpeet Huhkola–Gunnarsnäs–Kemiö–Taalintehtas, Naantalinsalmi–Uusikaupunki, Luolala–Motto ja Salo–Ylhäinen voimajohtojen osalta huomioidaan kaava-aineistossa muuttamalla näiden linjojen osalta suurjännitelinjan merkintä parannettava tai uusi rinnakkainen suurjännitelinja merkinnäksi.

Esitetty Koroinen–Tuulissuo johdon linjaus sijoittuu Turun kaupunkiseudulla tiiviisti rakentuvaan ja kehittyvään ympäristöön sekä lähelle arvokasta Aurajoen maisema- ja kulttuurialuetta. Lähtökohtaisesti uusien sähkönsiirtolinjojen osalta tulisi hyödyntää olemassa olevia johtokäytäviä tai tiiviimmässä rakennetussa ympäristössä maakaapelointia. Maakuntakaavassa merkitty Koroinen–Tuulissuo johtoväli on merkitty parannettavana suurjännitelinjana, joka merkintänä mahdollistaa johtovälin kehittämisen.

1.2 **Fingrid Oy**
Pvm. 9.3.2020

Sisältö *Kaavaselostuksen sivulla 24 on mainittu uuden 110 kV voimajohdon Metsämaa-Loimaa toteuttajaksi Fingrid Oyj. Kyseessä on kuitenkin Sallila Sähkönsiirto Oy:n hanke.*

Fingrid Oyj:llä ei ole muuta lausuttavaa kaava-aineistosta.

Vastine Maakuntakaavan aineistoihin korjataan Metsämaa-Loimaa sähkönsiirtolinjan yhteystarpeen toteuttajaksi Sallila Sähkönsiirto Oy

1.3
Pvm. **Liikenne- ja viestintävirasto Traficom**
4.3.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

1.4
Pvm. **Luonnonvarakeskus**
9.3.2020

Sisältö *Kala on meri- ja järviolueiden keskeinen luonnonvara. Kalastus on perinteinen elinkeino, jota harjoitetaan edelleen joka puolella rannikkoa ja Saaristomeri on rannikon tärkeimpiä kalastusalueita. Kalastus poistaa vesistä ravinteita. Vesiviljelyn rehuna pyydetty kala kierrättää Itämeren ravinteita ja on siten osa Varsinais-Suomen bio- ja kierrätystaloutta. Saaristomeri on myös tärkeä kalojen lisääntymis- ja poikastuotantoalue.*

Kalastus on kaavaselostuksessa mainittu vain siten, että sitä käsitellään yhtenä merialuesuunnittelun erityisteemana. Luonnonvarakeskus on toimittanut kalastukseen ja kalasatamiin liittyvää aineistoa merialuesuunnitteluun. Vaihemaakuntakaava keskittyy kalatalouden osalta erityisesti vesiviljelyn kehittämiseen. Kalastuselinkeinosta olisi kuitenkin syytä kaavaselostuksessa kertoa nykyistä laajemmin, koska vesien muu käyttö voi vaikuttaa kalastuksen toimintaedellytyksiin.

Kalastajat pitävät kasvavana ongelmana vesialueiden käyttöön liittyvän kilpailun lisääntymistä. Esimerkiksi ruoppaukset, läjitykset, kaasuputket, tuulivoimalat, virkistyskäyttö ja luonnonsojelu kaventavat koko ajan elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuksia. Tässä mielessä on tärkeää, että kalastuksen käytössä olevat vesialueet tunnistetaan jo siinä vaiheessa kun vesialueiden uutta käyttöä suunnitellaan. Kalastus tultaneen huomioimaan merialuesuunnittelussa, mutta vaihemaakuntakaavassa olisi hyvä mainita miten merialuesuunnittelussa tunnistetut alueet huomioidaan jatkossa maakuntakaavoituksessa.

Lausunnon kohteena oleva vaihemaakuntakaava ei kumoa aikaisemmin hyväksytyjä kehittämisalueita, jollei siitä ole erikseen kaavaselostuksessa mainintaa. Esimerkiksi Uudenkaupungin edustalla on edelleen kalatalouden kehittämisalue. Kalatalouden kannalta tärkeitä käyttö- ja kehittämisalueita on nyt ehdotetussa vaihemaakuntakaavassa, edellisissä maakuntakaavoissa ja jatkossa myös merialuesuunnittelun asiakirjoissa, mikä voi jatkossa aiheuttaa sekaannusta tai hämmennystä, jollei kaava-asiakirjojen moninaisuutta ja keskinäistä yhteyttä tuoda selkeämmin esiin kaavaselostuksessa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen (Vesiviljelystrategia 2022, 4.12.2014) tavoitteena on nostaa kotimaisesti viljellyn kalan määrää merkittävästi, sillä kalankasvatuksen lisääminen on ainoa tapa lisätä kotimaisen kalan tarjontaa. Varsinais-Suomessa tuotetaan nykyisin huomattava osa kotimaisesta tuotannosta, sillä maakunnassa sijaitsee monin kriteerein Suomen parhaat alueet tuotannon lisäämiselle. Luonnonvarakeskus katsoo, että on tarkoituksenmukaista, että maakunnallisessa vaihemaakuntakaavassa osoitetaan nykyiset vesiviljelyalueet sekä tulevalle tuotannolle sopivia alueita kasvutavun saavuttamiseksi.

Pitkän aikavälin strategisissa toiminnoissa kuten ruuantuotannon järjestämisessä edellytetään laaja-alaista, monien eri kriteerien huomioimista. Tämän takia kalankasvatusta ei pidä pois sulkea alueelta yksittäisen, vesien tyydyttävää ekologista tilaa kuvaavan kriteerin perusteella Varsinais-Suomessa eikä Suomen vesialueella.

Vaihemaakuntakaavaan on merkitty joitakin uusia kalankasvatuksen kehittämisalueita. Ne on tunnistettu parhaimmiksi isojen jatkokasvatustilojen sijoitusalueiksi kasvatustiloille sijainninohjausanalyysin perusteella. Tämä analyysi (=Finfarmgis) perustuu holistiseen ekosysteemilähestymistapaan, joka ottaa huomioon ympäristökriteereitä sekä taloudellisia ja sosiaalisia tekijöitä.

Karttaan on merkitty vain tunnistetut suurimmat vesialuekokonaisuudet. Kalankasvatus ei tarvitse tuulivoimapuistojen tavoin suuria yhtenäisiä vesialueita kansallisesti tai maakunnallisesti merkittävään tuotantoon vaan merkittäviä tuotantomääriä voidaan kasvattaa muutaman hehtaarin vesialueella. Tämän vuoksi

pienet yksittäisetkin alueet lähellä yritysten infrastruktuuria tai satamia olisi huomioida vastaavilla kehittämissuunnitelmilla vaihemaakuntakaavassa. Jos kaavassa ei näitä alueita tunnisteta, on riski, että toiminta ohjattaisiin kaavassa tunnistetuille kehittämissuunnitelmille eikä alueilta, joille kasvatus sopii kartalle merkittävyyttä paremmin. Ylipäätään on hyvin tärkeää tuoda esiin, että kaavamerkinnot eivät sulje pois muita vesialueita, jos niiden voidaan osoittaa olevan kalankasvatukseen sopivia.

Vaihemaakuntakaavaan ei ole merkitty nykyisiä kalan kasvatustuotantoa eikä poikasviljelyalueita. Nykyiset laitokset pitäisi merkitä karttaan, koska ne ovat läpäisseet ympäristölupaprosessin ja alueet ovat valikoituneet sopiviksi kalankasvatustuotannolle. Näin voidaan myös kaavamerkinnot vahvistaa olemassa olevan tuotannon jatkuvuus aluesuunnittelun näkökulmasta. Myös pienet laitokset, joissa kasvatetaan poikasia, ovat merkittäviä maakunnallisesti tai jopa kansallisesti, koska ne mahdollistavat tuotantoketjun osana suuremman tuotannon. Vastaavalla tavalla suunnitelmakaavassa on tunnistettu muita pistemäisiä luonnonvarojen hyödyntämisen kannalta tärkeitä kohteita.

Uusia poikasviljelyalueita tarvitaan jatkokasvatustuotantoa vastaavalla tavalla. Luonnonvarakeskus on laatinut Finfarmgisillä analyysin myös parhaista poikasalueista jotka voisi tunnistaa ja merkitä kehittämissuunnitelmalla vastaavalla tavalla kuin jatkokasvatustuotantoa.

Yksittäisinä kehittämissuunnitelmakohteina tulisi ottaa huomioon Selkämeren kansallispuiston laatumisen yhteydessä alueen kalankasvatustuotannon turvaamiseksi erotetut ja osoitetut kolme Metsähallituksen omistamaa aluetta, Selkämeren kansallispuiston ja Uudenkaupungin välissä (KTS liitekarta kohteet 1-3).

Myös Kihdin pohjoisosan alue olisi erityismainintana syytä merkitä kehittämissuunnitelmalla. Siellä on useita kehittämissuunnitelmakohteita tuotannon lisäämiseksi käynnissä, koska alue on tunnistettu hyväksi kasvualueeksi teoreettisesti ja käytännön toimijoiden hankkeiden perusteella (KTS liitekarta alue 4). Lintu-Natura-alueilla ei tule käyttää kalankasvatustuotantoa kehittämissuunnitelmalla poissulkevana kriteerinä. Kalankasvatuksella ei ole tutkimukseen perustuvaa negatiivista vaikutusta SPA Natura-arvoihin, erityisesti jos se sijoitetaan etäälle lintsualueiden rannasta.

Yksityiset ja yleiset satamat ovat välttämättömiä kalatalouteen liittyvien materiaalivirtojen logistiikan toimivuuden kannalta. Ne olisi virkistysalueiden tapaan syytä merkitä maakunnallisiin suunnitelmakarttoihin.

Lausunnon liite - Kaavoitus

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjattun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kalankasvatustuotanto ja kalastus nähdään yhtenä elinkeinona muun elintarviketuotannon rinnalla maakuntakaavoituksessa. Kalastusta ei ole tässä vaihemaakuntakaavatyössä erikseen käsitelty, sillä kalastukseen liittyvät merkinnät on todettu ratkaistuksi riittävällä tarkkuudella aiemmissa maakuntakaavoissa. Tässä maakuntakaavaehdotuksessa vesiviljelyn kehittämissuunnitelmalla halutaan erityisesti osoittaa alan tulevaisuuden potentiaalia. Vaihemaakuntakaavan kaavakartalla osoitetaan vain kyseisessä kaavassa osoitettavat merkinnät, mutta voimassa olevien kaavojen sekä vahvistuvien kaavojen yhdistelmästä muodostuva kaavayhdistelmä selkeyttää kulloinkin voimassa olevan maakuntakaavan lukua.

Vesiviljelyn kehittämissuunnitelmakohteet ovat koko maakunnan alueelle suunniteltu mallituksen tuottaman tiedon perusteella. Vesialueen omistajuus tai käynnissä olevat hankkeet eivät ole vaikuttaneet alueiden määrittelyyn. Muutkin alueet ovat mahdollisia vesiviljelyyn, jos yksityiskohtaisemman suunnittelun ja luvitusprosessin perusteella toiminnan edellytykset täyttyvät.

Maakuntakaavoituksen ja muiden alueellisten suunnitelmien, kuten merialuesuunnittelun, suhdetta avataan tarkemmin kaavaselostuksessa. Merialuesuunnittelussa kalataloutta käsitellään laajempina kokonaisuuksina ja siinä osoitetaan myös tärkeimmät kalastus- ja kutualueet. Maakuntakaavan tavoitteena ei ole osoittaa kaavakartalla käsiteltävien teemojen kaikkia yksityiskohtaisia toimintoja vaan mittakaavaltaan

maakunnallista merkitystä sisältävät toiminnot. Kaavan tausta-aineistoissa on esitetty eri teemoista yksityiskohtaisempia tietoja, kuten nykyiset luvitetut laitokset.

Kaava-aineistoissa on osoitettu teollisuustoimintojen kohdemerkinnöillä sekä vesiviljelyn että kalastuselinkeinojen käyttämät satamat satamatietokannan 2017 mukaisesti siten, että merkinnöissä on huomioitu ne satamat, joissa purkukertoja on vähintään 100 kappaletta tai purkutonnit ovat yli 400 tonnia vuodessa.

1.5

Metsähallitus

Pvm.

6.3.2020

Sisältö

Metsähallitus on tutustunut Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaehdotukseen ja lausuu seuraavaa:

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa käsitellään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttö ja potentiaalit yhteen sovittaen ne maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen. Vaihemaakuntakaava-alue on koko Varsinais-Suomen maakunta.

Yleistä

Vaihemaakuntakaava on laadittu osallistaen ja siinä on hyödynnetty tuoreimpia tausta-aineistoja riittävästi. Metsähallitus muistuttaa, että vaihemaakuntakaavassa on niin luonnonarvoja- kuin varojakin koskevia merkintöjä ja kehittämisvyöhykkeitä, joiden tarkemmassa suunnittelussa tulee tehdä tarvittavat Natura- ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Esimerkiksi Saaristomerellä on useita suojelualueita sekä luontotyypeiltään ja lajistoltaan arvokkaita luontokohteita.

Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Geologisia kohteista on esitelty maanpäälliset kohteet. Metsähallitus toteaa, että geologiset kohteet myös ulottuvat vedenpinnan alapuolelle esim. Saaristomeren moreeniharjannekohteilla.

Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu on huomioitu vaihemaakuntakaavassa kiitettävästi ja mm kansallispuistot on huomioitu maakunnallisina ja valtakunnallisina kohteina.

Vesiviljely

Vesiviljelyn taustakartassa näytetään Luonnonvarakeskuksen (LUKE) FINFARMGIS kestävien kalankasvatusalueiden tunnistamisessa tuotetusta paikkatietoaineistosta analysoitu soveltuvin 20 % kalanjatkokasvatukseen merialueilla. Lisäksi kartassa on osoitettu tällä hetkellä käytössä olevat kalankasvatustilat sekä kalatalouteen liittyvät satamatoiminnan paikat. Vaihemaakuntakaava luo hyvän kokonais kuvan vesiviljelyn kehittämismahdollisuuksista Varsinais-Suomen merialueilla.

Vesiviljelyn kehittämisalueiden tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida tarvittavat vaikutusten arvioinnit sekä yhteensovittaminen mm. luontomatkailun, luonnonsuojelun ja muun alueiden käytön kanssa.

Metsähallitus ei ole huomannut kaavaehdotuksessa Metsähallituksen hallinnoimiin alueisiin kohdistuvia luonnonvarojen kestävä käytön edistämisen kanssa ristiriitaisia merkintöjä.

Metsähallituksella ei ole muilta osin lausuttavaa kaavaehdotuksesta.

Metsähallitus pyytää, että muistutukseen lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@metsa.fi.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kehittämisyöhykkeiden ja muiden maakuntakaavan merkintöjen alueilla tapahtuva jatkosuunnittelu tarkentaa suunnittelussa olevan toiminnan luonnetta ja laajuutta. Tällöin tarkentuneiden suunnitelmien kautta yhteensovitetaan erityislainsäädännön ohjaamana alueen muita toimintoja sekä huomioidaan alueella olevat muut arvot.

Geologisesti arvokkaat alueet on osoitettu vaihemaakuntakaavaan kansallisesti ja maakunnallisesti tehtyjen selvitysten kautta ja sisältävät osittain merialueilla niitä ympäröiviä vesialueita, joiden rajaukset eivät toki noudattele tarkasti geologisten muodostumien rajoja.

1.6 **MTK Varsinais-Suomi**
Pvm. 19.3.2020

Sisältö *MTK-Varsinais-Suomi yhdessä Varsinais-Suomen metsänhoitoyhdistysten kanssa kiittää lausuntomahdollisuudesta. Haluamme kiittää Varsinais-Suomen liittoa teknisesti hyvin toteutetusta kaavatyöstä. Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavan luonnos on keskittynyt maakuntakaavalle tarkoitettuihin asioihin ja jättänyt yksityiskohtaisemmat asiat käsiteltäväksi alempiasteisessa kaavoituksessa.*

Haluamme kuitenkin muistuttaa, ettei kaavajärjestelmä ole luonnonsuojelumenetelmä, vaan siihen on olemassa muut tarkoituksen mukaiset keinot. Lisäksi virkistysalueille (V) perustettavat ulkoilureitit tulee toteuttaa vain maanomistajien kanssa tehtävien sopimusten kautta. Tämä tulee tuoda ilmi V-merkinnän toteutustavassa.

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE

Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää myös jokamiehenoikeuden mukaiseen ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueita voidaan käyttää harkitusti myös haja-asutusluonteiseen pysyvään tai loma-asutukseen.

Suunnittelumääräys: Olemassa olevien alueiden täydennykseksi ja laajennukseksi voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa pääasiallista käyttötarkoitusta kohtuuttomasti haittaamatta, sekä maisema- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen mm. uutta pysyvää asumista ja, erityislainsäädännön ohjaamana, myös muita toimintoja.

Keväällä esillä ollut määräys:

SUUNNITTELUMÄÄRÄYS:

Olemassa olevien alueiden täydennykseksi ja laajennukseksi voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa pääasiallista käyttötarkoitusta kohtuuttomasti haittaamatta loma-asutusta, matkailua ja virkistyskäyttöä palvelevia toimintoja, sekä maisema- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen mm. uutta pysyvää asumista ja, erityislainsäädännön ohjaamana, myös muita toimintoja.

Muutosesitys:

Merkinnällä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloukseen tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää myös jokamiehenoikeuden mukaiseen ulkoiluun ja retkeilyyn. Alueita voidaan käyttää harkitusti myös haja-asutusluonteiseen pysyvään tai loma-asutukseen.

Kaavamerkinnöissä ja kaavakorteissa on loma-asutuksesta eri tekstit kaavamääräyksissä. Jokamiehenoikeuksia ei ole syytä ottaa kaavamerkintöihin.

MAA- JA METSÄTALOUS- / RETKEILY- / VIRKISTYSALUE

Maa- ja metsätalouksvaltainen alue, jolla on erityisiä matkailun ja virkistykseen kehittämistarpeita. Alueita voidaan osoittaa maa- ja metsätalouden lisäksi loma-asumiseen ja matkailutoiminnoille. Alueita voidaan käyttää myös jokamiehenoikeuden mukaiseen ulkoiluun ja retkeilyyn sekä harkitusti haja-asutusluonteiseen pysyvään asutukseen.

Kasnäs-Teijon, Velhonveden ja Saariston rengastien kehittämisen kohdealueella tulee kehittää vetovoimaisia ja turvallisia pyöräily- ja kävelyn edellytyksiä.

Muutosesitys:

Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä matkailun ja virkistykseen kehittämistarpeita. Alueita voidaan osoittaa maa- ja metsätalouden lisäksi loma-asumiseen ja matkailutoiminnoille. Alueita voidaan käyttää myös harkitusti haja-asutusluonteiseen pysyvään asutukseen. Jokamiehen oikeuksia ei ole syytä ottaa kaavamerkintöihin.

Suojelualueista

Kaavaan on merkitty toteutuneet suojelualueet S-merkinnällä, mutta tämän lisäksi merkinnän alle sisältyy alueita, joita ei ole vielä toteutettu. Kaavaselostuksen perusteella alueet on kuitenkin käyty ennakkoon maastossa tarkastamassa. MTK-Varsinais-Suomi muistuttaa, että alueemme erityispiirteet huomioiden suurimmat riskit luontoarvojen vaarantumiselle syntyy yhdyskuntarakenteen muutoksesta, kuten kaavaselostuksessakin todetaan.

” Varsinais-Suomen alueella luonnonsuojelun suurimmat riskit liittyvät ekologisesti arvokkaiden luontoarvojen vaarantumiseen toteutuneessa yhdyskuntarakenteessa ja sen laajentumisen synnyttämissä muutospaineissa.”

Tästä huolimatta Soidensuojelutyöryhmän inventointiaineistossa tunnistetut valtakunnallisesti arvokkaat suot on täydennetty maakuntakaavan suojelualueverkostoon, vaikka suuri osa näistä alueista on taloudellisesti vähämerkityksellisiä avosoita. Näihin alueisiin kohdistunut riski luontoarvojen heikkenemisestä on aikaisemmin ollut olematon, mutta soiden merkitseminen kaavakartalle saattaa kasvattaa tätä riskiä.

” Inventointityössä alueilla on todettu olevan sellaisia luonnonsuojelullisia arvoja, että ne on mahdollista toteuttaa esimerkiksi ympäristöministeriön Helmi-elinympäristöohjelman rahoituksen turvin.”

Kohteiden kartoitus ennakkoon on ollut hyvä toimintatapa, koska nyt ei pitäisi esiintyä riskiä siitä, että rajauksiin sisältyy suojeltavaksi kelpaamattomia alueita. Toteutumattomien suojelualueiden merkinnän osalta tulisi kuitenkin pohtia muitakin mahdollisuuksia. Entä jos myöhemmin selviää, ettei jollain yksittäisellä alueella olekaan suojeltavia arvoja? Tästä johtuen tulisi pohtia mahdollisuutta kirjata toteutumattomat suojelualueet erillisellä merkinnällä ja tehdä merkinnästä määräaikainen siinä tapauksessa, ettei suojelua toteutetakaan.

Aineiston mukaan suojelualueiden S-kaavamerkintään sisältyvät sekä luonnonsuojelulailla että muun lainsäädännön nojalla toteutettavat suojelualueet. Kaavamerkintä S on suojelun toteutuksen suhteen monitulkintainen. Luonnonsuojelulailla toteutettaville suojelualueille on olemassa oma kaavamerkintä SL. Tämän merkinnän osalta maanomistajien korvauskäytäntö on selkeä: jos maankäytön rajoite asetetaan, täysimääräinen korvaus maksetaan suojelu toteutettaessa.

S-merkinnän osalta maanomistajien korvauskäytäntö ei ole näin selkeä. Esimerkiksi Satakunnan maakuntakaavassa S-merkinnällä osoitettujen suojeluvarausten osalta toimivaltainen ympäristöviranomaisen VARELY-keskus on kieltäytynyt maksamasta maanomistajille korvauksia suojelua toteutettaessa. Tilanne on maanomistajien oikeusturvan ja omaisuudensuojan suhteen kestävä, eikä vastaavaa tule tapahtua Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen maakuntakaavan osalta. Kaavamääräyksestä on siten kiistatta käytävä ilmi, että suojelu toteutetaan vain, mikäli korvauskäytännöt ovat selkeät. Muussa tapauksessa suojelualuevarauksen tulee raueta, viimeistään määräajan (esimerkiksi 5 vuotta) jälkeen.

Suojelualueiden (S) suojelumääräystä tulisi lisäksi täsmentää: ”Suojelu toteutetaan maanomistajien vapaaehtoisuuteen pohjautuen METSO- ja Helmi -toimintaohjelmien kautta.”

LAAJA, MERKITTÄVÄ JA YHTENÄINEN METSÄVALTAINEN VYÖHYKE

Suunnittelumääräys:

Suunnitelmien ja toimenpiteiden on turvattava metsien kyky tuottaa ekologista, sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä sekä sitoa hiiltä, ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja tuottaa puhdasta vettä sekä turvata alueen säilyminen yhtenäisenä ja monikäyttöisenä.

Vyöhykkeen arvoja sekä vyöhykkeiden välisiä ekologista yhteyksiä tulee edistää ja turvata. Saaristossa tulee kiinnittää erityistä huomiota vyöhykkeen metsäluonnon erityispiirteiden ja maiseman säilymiseen.

Muutosesitys:

Lisäys: Myös muut maankäyttömuodot ovat alueella mahdollisia, jos alueen yhtenäisyyttä ei vaaranneta.

Maakuntakaavan varsinainen kaavamerkintä tietysti määrää alueen maankäytöstä, mutta on vaarana, että laajan ja yhtenäisen metsävyöhykkeen turvaaminen rajoittaa alueen muuta käyttöä jatkossa.

SUOJELUALUE / -KOHDE

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät luonnonsuojelualueet ja luontoarvoiltaan suojeltavat alueet.

Määräys

Suojelumääräys: Suunnitelmien ja toimenpiteiden alueella tulee olla luonnonarvoja turvaavia ja edistäviä.

Lähtökohdat, tavoitteet:

Merkinnällä osoitetaan luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai suojeltaviksi tarkoitetut alueet, kuten kansallis- ja luonnonpuistot, sekä ne suojelualueet, jotka on toteutettu tai voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella.

Kaavamerkinnän vaikutukset ja suhde kokonaisuomaakuntakaavaan

Toteutetun suojelun osalta vaikutukset ympäristöön eivät oleellisesti muutu.

Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan Natura-alueiden alueidenkäytön merkinnät ovat päivitetty Naturan toteutustavan mukaan.

Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi muuttavat maa- ja metsätalousmerkinnästä suojelumerkinnäksi.

Poistuvat suojelualuumerkinnät muuttuvat joko virkistys- (V) tai maa- ja metsätalousalueiksi (M/MRV).

Luonnonsuojelualueiden ja luontoarvoiltaan suojeltavien alueiden merkintöjen päivittäminen lisää osaltaan luonnon monimuotoisuuden turvaamista (MRA 1§, kohta 3)

Muutosesitys:

Suojelualueet on esitettävä kaavassa kahdella eri merkinnällä. 1) alueet, jotka on suojeltu luonnonsuojelulaille ja 2) muut suojeltaviksi tarkoitetut suojelualueet, jotka on perustettava luonnonsuojelulaille vuoteen 2030 mennessä, jotta suojelumerkintä säilyy maakuntakaavassa.

Ei ole hyväksyttävää, että merkintä tulee rajoittamaan suojeltavaksi tarkoitettujen alueiden käyttöä, vaikka niitä ei missään vaiheessa lailla suojeltaisikaan.

ULKOILUREITTI OHJEELLINEN ULKOILUREITTI

Suunnittelumääräys:

Ulkoilureitti: Ulkoilureitin uran ympäristöä tulee hoitaa reitin ympäristön erityispiirteet huomioiden siten, että reitin virkistysarvot säilyvät ja kehittyvät.

Ohjeellinen ulkoilureitti: Ulkoilureitin tarkkaa linjausta suunniteltaessa tulee hyödyntää alueen ympäristön erityispiirteitä ja maisemaa. Lisäksi reitti tulee suunnitella siten, että reittiura kulkee virkistysarvoiltaan mahdollisimman hyvässä ympäristössä.

Muutosesitys:

Suunnittelumääräys:

Ulkoilureitti: Ulkoilureitin uran ympäristöä tulee hoitaa ottaen huomioon reitin ympäristön erityispiirteet.

Ohjeellinen ulkoilureitti: Ulkoilureitin tarkkaa linjausta suunniteltaessa tulee hyödyntää olemassa olevia teitä ja kulku-uria sekä alueen ympäristön erityispiirteitä ja maisemaa.

Ulkoilureitin suunnittelumääräyksellä ei voi rajoittaa tai ohjata maankäyttöä ulkoilureitin ympäristössä.

Lopuksi

Vaikka maakuntakaava on yleispiirteinen kaava, niin luonnonvara ja -arvo kaava sisältää mm suojelun ja maankäytön osalta maanomistusta rajoittavia ehdotuksia. Suomessa yksityinen omistusoikeus ja elinkeinovapaus ovat peruseriaatteita. Siksi pidämme välttämättömänä, että suojelumerkinnöillä ja käytön rajoitusten kohteeksi joutuvia maanomistajia kuullaan erikseen kaavaehdotuksesta.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakuntakaavan ohjeellinen ulkoilureittimerkintä tarkentuu aina tarkemmassa suunnittelussa. Toteutettavan reitin osalta tehdään sopimukset maanomistajien kanssa, pääsääntöisesti yhteistyössä neuvottelen tai esimerkiksi Ulkoilulainsäädännön ohjeistusten mukaisesti. Joissain tilanteissa kunta voi nähdä reitin olevan niin merkittävä, että se voi päättää reitin toteuttamisesta Ulkoilulain mukaisen reittitoimituksen kautta, tällöinkin maanomistajaa kuullen. Ulkoilulain mukaisia reittitoimituksia on kuitenkin Varsinais-Suomen alueella tehty verrattain vähän eli pääsääntöisesti reitistöt on toteutettu vapaaehtoisin sopimuksin. Koska maakuntakaava ei ohita erityislainsäädäntöä ei maakuntakaavan suunnittelumääräyksiin ole tarvetta sisällyttää niistä johtuvaa ohjausvaikutusta. Sopivin ratkaisu reitin muodostamiseen on syytä jättää tarkemman suunnittelun tehtäväksi.

Lausunnossa esitetyt muutosehdotukset ovat tulleet esille jo maakuntahallituksen tammikuun 2020 kokouksessa ja niihin liittyvät muutostarpeet maakuntakaavan aineistoihin ovat siten jo käsitelty poliittisessa päätöksenteossa ja huomioitu tässä vaihemaakuntakaavaehdotuksessa maakuntahallituksen tekemien päätösten mukaisesti.

1.7 Museovirasto

Pvm. 4.3.2020

Sisältö *Museovirasto on perehtynyt 20.1.2020 päivättyyn maakuntakaavaehdotukseen ja antaa erityisistunnossa 3.3.2020 käsiteltynä lausuntonaan seuraavan.*

Vaihemaakuntakaavassa käsitellään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä ja potentiaalia sovittaen ne yhteen maakunnallisesti arvokkaiden luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen. Ratkaistavia asioita ovat mm. luonnonsuojelu- ja Natura-alueet, pohjavesialueet, virkistys ja matkailu sekä tekniset verkostot.

Kulttuuriympäristöä ei käsitellä kaavateemana eikä se esiinny myöskään kaavamerkinnoissä ja -määräyksissä muutoin kuin edellyttämällä paikoin ympäristö- ja maisemanäkökohtien huomioon ottamista. Yleismääräyksiä kaavassa ei ole, vaan ainoastaan käsitellyjä teemoja koskevia kehittämissperiaate-, aluevaraus- ja kohdevarausmerkintöjä sekä linjoja ja yhteystarpeita.

Rakennettu kulttuuriympäristö, maisema-alueet sekä arkeologinen kulttuuriperintö tulee siten otetuksi huomioon voimassa olevista maakuntakaavoista. Kaavaselostuksessa niiden todetaan välillisesti vaikuttaneen kaupunkiseutujen virkistysalueiden sekä matkailun kehittämisalueiden määrittämisessä. Muita uusia kaavamerkintöjä ei puolestaan todeta osoitetun siten, että ne merkittävästi muuttaisivat aiemmissa maakuntakaavoissa tunnistettuja alueita tai kohteita.

Taustoittavilla teemakartoilla on esitetty maakuntakaavassa osoitetut merkittävät rakennetun ympäristön kokonaisuudet, muinaisjäännökset ja historialliset tied, kulttuuriympäristön ja maiseman kannalta tärkeät alueet, valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet sekä perinnebiotoopit.

Kaavan vaikutuksia on arvioitu mm. kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. Näitä vaikutuksia on arvioitu kaavamerkintäkohtaisesti muutaman kaavamerkinän osalta sekä kaavan yleisinä vaikutuksina. Uusien maakuntakaavamerkintöjen ei todeta aiheuttavan merkittävää haittavaikutusta voimassa olevissa kaavoissa tunnistettuihin kulttuuriympäristöihin ja kohteisiin.

MUSEOVIRASTON KANTA

Luonnonvarojen käytön ja luonnonvarojen vaalimisen samanaikainen tarkastelu on hyvä lähtökohta ympäristön kestävästä käytöstä edistämiseksi ja haittavaikutusten minimoimiseksi.

Kulttuuri- ja luonnonympäristöt, luonto ja luonnon kulttuurinen käyttö esim. retkeilynä tai juuri luonnonvarojen hyödyntämisenä kietoutuvat toisiinsa. Kulttuuriympäristö olisikin ollut aiheellista käsitellä yhtenä kokonaisuutena liittyvänä teemana. On kuitenkin hyvä, että voimassa olevien maakuntakaavojen rakennettua kulttuuriympäristöä, maisema-alueita sekä arkeologista kulttuuriperintöä koskevat merkinnät ovat aktiivisesti ohjanneet vaihekaavan laadintaa.

Kulttuuriympäristöteeman käsittely kokonaisuutena olisi jatkossa kuitenkin tarpeen, koska maakunnan alueella on voimassa useita eriaikaisia kaavoja, joista vanhin on jo vuodelta 2004. Rakennettua kulttuuriympäristöä ja maisemia koskevia inventointeja on jatkuvasti päivitetty, mutta selvitystilanteessa on edelleen seutu- ja kuntakohtaisia eroja. Vastaavasti maa- ja vesialueilla olevaa arkeologista kulttuuriperintöä koskevat inventoinnit täydentyvät koko ajan, mutta ovat paikoin edelleen puutteellisia.

Näin ollen voimassa olevissa maakuntakaavoissa osoitetut kulttuuriympäristön eri osa-alueita koskevat merkinnät eivät välttämättä ole täysin ajan tasalla päivitettyihin inventointeihin nähden. Puutteet inventoinneissa taas tarkoittavat sitä, että osa maakunnan kulttuuriympäristökohteista ja -alu-

eista voivat olla kokonaan tunnistamatta jääden siten huomiotta maankäytön suunnittelussa. Kaavatyössä olisi ollut suotavaa ottaa huomioon päivittyneet kulttuuriympäristötiedot ja tehdä tarvittavilta osin, erityisesti muuttuvan maankäytön alueilta lisäselvityksiä.

Kaavan tulisi myös ohjata ajantasaisen kulttuuriympäristötiedon selvittämiseen yksityiskohtaisemmassa maankäytön suunnittelussa etenkin, kun tätä ei ole tehty johdonmukaisesti voimassa olevien maakuntakaavojen määräyksissä. Olkoonkin, että kaava on temaattinen ja strateginen, tulisi siinä vielä harkita kulttuuriympäristön huomioimista erityisesti niissä kaavamääräyksissä, joiden mukainen alueidenkäyttö saattaisi heikentää kulttuuriympäristön arvoja.

Kaavan vaikutustenarvioinnista osalliselle jää epäselväksi mm. se, mihin tekijöihin perustuu arvioi siitä, että uudet maakuntakaavamerkinnot eivät aiheuttaisi merkittävää haittavaikutusta voimassa olevissa kaavoissa tunnistettuihin kulttuuriympäristöihin ja kohteisiin. Muutoksia aiheuttavat esim. uudet sähkölinjat sekä nykyisten teollisuus- ja erityistoimintojen alueiden laajennukset. Erityistoimintojen alueilla tapahtuva luonnonvarojen hyödyntäminen, kuten kalliokivi- ja maa-ainesten otto sekä kaivostoiminta, voi muodostua ristiriidaksi ympäristön vaalimisen kanssa. Kulttuuriympäristöihin kohdistuvien muutosten suuruus ja kohdentuminen kaipaisikin vielä selvennystä.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjattun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kaavan tausta-aineistoihin liittyvissä kartoissa on rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjäänökset osoitettu voimassa olevien maakuntakaavan merkintöjen mukaisesti. Tämän vaihemaakuntakaavatyön selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa on hyödynnetty ajantasaisinta, nyt jo rajapinnoistakin löytyvää inventointitietoa. Kulttuuriperinnön arvot ovat lähtökohtana muille, tässä vaihemaakuntakaavassa erityisesti matkailun, retkeilyn ja virkistykseen maakuntakaavamerkinnoille.

Vaihemaakuntakaavaan merkittyjen muuttuneiden teollisuus- ja erityistoimintojen alueiden, kaivosalueiden, kiviaineshuollon merkintöjen sekä sähkölinjojen mahdolliset vaikutukset on arvioitu vähäisiksi, koska niihin kohdistuvat merkintöjen tarkennukset pohjautuvat erityislainsäädännön (esim. ympäristölupa, kaivoslupa) perusteella luvitettuihin nykyisiin toimintoihin, joiden puitteissa myös kulttuuriympäristöön kohdentuvat vaikutukset on jo arvioitu. Kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutuksien kirjauksia tarkennetaan kaavaselostuksen vaikutustenarvioinnissa.

Kulttuuriperintöön ja -ympäristöön liittyvien maakuntakaavamerkintöjen kokonaisvaltainen päivitystarve on tunnistettu ja se on tarkoitus toteuttaa seuraavassa kokonaisuusmaakuntakaavaprosessissa.

1.8
Pvm.

Puolustusministeriö
6.3.2020

Sisältö

Varsinais-Suomen liitto on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa vaihemaakuntakaavan 1.ehdotuksesta. Kaava-alueella sijaitsee useita maanpuolustuksen kannalta merkittäviä puolustusvoimien käytössä olevia alueita. Puolustusvoimat on osallistunut kaavavalmisteluprosessiin.

Maankäyttö- ja rakennuslain 4 a §:n mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on turvattava maanpuolustuksen, rajaturvallisuuden ja rajavalvonnan, väestönsuojelun sekä huoltovarmuuden edellyttämät kehittämistarpeet ja varmistettava, ettei niistä vastaavien tahojen toimintamahdollisuuksia heikennetä. Valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin sisältyy myös maanpuolustusta koskevia kirjauksia.

Puolustusministeriö pitää tärkeänä, että puolustusvoimien toimintaedellytykset turvataan suunnittelualueella. Yksityiskohtien osalta puolustusministeriö viittaa lausunnossaan liitteenä olevan Pääesikunnan lausuntoon.

Liite 1. Pääesikunnan lausunto:

Varsinais-Suomen liitto on viiteasiakirjalla pyytänyt lausuntoa Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta. Lausuntopyyntö liitto on lähettänyt lausuntopyyntö jakelun mukaan puolustusvoimille (2LOGR) ja puolustusministeriölle. Puolustusministeriön ohjeistuksen (PLM:n ohjauskirje 1.6.2016) mukaan maakuntakaavaehdotuksesta annetaan lausunto puolustusministeriöstä.

Nyt lausuttavana olevana Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksessa käsitellään luonnonarvojen ja -varojen, virkistykseen ja matkailun sekä teknisten verkostojen kehittämistavoitteita ja -kysymyksiä.

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. valmisteluvaiheen aineistosta on Puolustusvoimien logistiikkalaitos antanut lausunnon. Annetussa lausunnossa on esitetty merkittäväksi valmisteluaineiston karttaan (3b Liikenne ja terminaalit) puolustusvoimien alueeksi Oripään harjoitusalue. Lausunnoista antamassaan vastineessa liitto on todennut, että puolustusvoimien esittämä Oripään harjoitusalue merkitään teemakarttaan. Muuta sellaista huomautettavaa, joka olisi tullut ottaa huomioon nyt lausuttavana olevassa vaihemaakuntakaavassa, Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen antamassa lausunnossa ei ole esitetty.

Pääesikunta toteaa Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotukseen liittyen seuraavaa.

*Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan taustakartat -aineostossa olevassa taustakartassa **3b Liikenne ja terminaalit** merkityt puolustusvoimien alueet eivät ole yhtenevät voimassa olevan maakuntakaavan merkintöjen kanssa, eikä ko. taustakarttaan ole merkitty myöskään Oripään harjoitusalueita. Pääesikunta esittää, että ko. taustakarttaan puolustusvoimien alueet merkitään siten kuin ne ovat voimassa olevassa maakuntakaavassa lisättyinä Oripään harjoitusalueella.*

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksessa on muutamille puolustusvoimien käytössä oleville alueille tai niiden välittömään läheisyyteen merkitty ulkoilureitti tai ohjeellinen ulkoilureitti. Näiden reittien jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon puolustusvoimien käytössä oleviin alueisiin liittyvät puolustusvoimien tarpeet ja niiden kehittämisedellytykset. Lisäksi muutamille puolustusvoimien käytössä oleville alueille ulottuu matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealue merkintä. Näiden alueiden jatkosuunnittelussa tulee turvata puolustusvoimien toimintaedellytykset ja niiden kehittämismahdollisuudet puolustusvoimien käytössä olevilla alueilla.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kaava-aineistoihin tehdään puolustusvoimien sekä lausunnossa että sen jälkeen viranomaisneuvottelussa esittämät merkintöjen täydennykset puolustusvoimilta saatavilla aineistoilla.

1.9 Sisäministeriö
Pvm. 5.3.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

1.10 SLC Åboland
Pvm. 6.3.2020

Sisältö *Åbolands svenska lantbruksproducentförbund r.f. (SLC Åboland) har bekantat sig med utkastet till "Egentliga Finlands etappplansplan för naturvärden och -resurser".*

Utkastet till etapplandskapsplan för naturvärden och -resurser grundar sig på ett gediget bakgrundsmaterial. Bakgrundsmaterialets värde av information kan ifrågasättas. Att grunda en landskapsplan på material som frivilliga organisationer sammanställt eller på analysmetoder som konstaterats bringa ett snedvridet resultat är inte acceptabelt i dagens samhälle.

M och MRV - områden bör möjliggöra att normalt ekonomiskogsbruk enligt Finlands skogslag bedrivs på områdena. En välskött skog är även attraktiv för turism- och rekreationsverksamhet. En välskött skog är också bättre skyddad för möjlig skogsbrand och stormskada. Detta i och med att det i en ekonomiskog finns mindre sly och överlag färre övervuxna träd. I plankorten bör tilläggas att normala skogsbruksåtgärder enligt Finlands skogslagstiftning är tillåtet.

S områden – Skydd av områden bör i första hand bygga på frivillighet. Ifall områden som inte sedan tidigare är skyddat märks ut bör markägarna kontaktas för att trygga markägarens grundlagsrättsliga rättigheter under planeringens gång. De utmärkta S områden i etapplandskapsplanen får inte per automatik skyddas. Skydd av naturvärden bör bygga på frivillighet. Markägaren bör informeras och tryggas en lagenlig process vid skydd av markegendom. En S-märkning i en etapplandskapsplan får inte ha rättsverkningar. En s-märkning i en etapplandskapsplan bör inte försvåra normalt skogsbruk.

Att grunda s-märkningen på myrskyddsprogrammets tillägg är ifrågasatt. Tillägget till myrskyddsprogrammet har aldrig godkänts, utan arbetet med myrskyddsprogrammets tillägg har lagts ner. Att grunda beteckningar i etapplandskapsplaner på dylika icke fastställda utredningar är ifrågasatt och märkligt.

S märkta områden som grundar sig på den icke godkända myrskyddsprogrammets tillägg bör tas bort från etapplandskapsplanen.

Besökshamnar/Naturhamnar - Att märka ut besökshamnar på etapplandskapsplanen påvisar var båtfolket kan förväntas röra sig. Att stärka dessa besökshamnarna med att planera kringsservice i förhållande fördelaktigt till besökshamnarna är långsiktigt, med den planeringen kan vi styra hur folk rör sig i vårt känsliga skärgårdshav. En styrning av båtfolket till besökshamnar med planerad avfallshantering och toalettsservice är hållbar och ansvarsfull planering.

Att märka ut naturhamnar i en etapplandskapsplan är inte försvarbart, i synnerhet när databasen som används är en frivilligorganisations verktyg för medelinsamling. Att "marknadsföra/utpeka" naturhamnar utan markägarens lov stöds inte av allemansrätten. En utmärkning av naturhamnarna ökar slitaget på den känsliga skärgårdsnaturen och ökar märkbart risken för nedsmutsning (avfall och toalettavfall i naturen) och risken för markbrand.

SLC Åboland ser att naturhamnarnas position stryks från etapplandskapsplanen.

Skogsområden – Områden märkta som "omfattande, betydande och enhetlig skogsdominerad zon" bör för att bibehålla sin skogskaraktär skötas enligt skogslagstiftningens mål. I plankorten bör tilläggas att traditionellt ekonomiskogsbruk är möjligt utan försvårad process vid skötsel- eller avverkningsåtgärder.

Användningen av den nya zonationsanalysen vid fjärrkartering av skogen ger en stor missvisning i Åbolands skärgård (Kimitoön, Pargas) Våra relativt små skogsskiften, vår mosaikartade splittrade skog med en hög andel berg har visat sig ge svagt analysresultat när man jämför med verkliga karteringar som är gjorda på plats och ställe.

Således bör inte zonationsanalys användas som underlag vid uppgörand av en landskapsplan.

Värdefull geologisk formation – I plankortet bör tilläggas att traditionellt ekonomiskogsbruk enligt Finlands skogslag är tillåtet så länge den geologiska formationen inte äventyras.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Sen lisäksi, mitä yleisvastineessa on vastattu, painotetaan sitä, että maakuntakaavassa osoitetut tavoitteet toteutuvat ja tarkentuvat yksityiskohtaisessa suunnittelussa usein erityislainsäädännön mukaisesti. Näitä ei ole erikseen listattu maakuntakaavan aineistoissa, sillä maakuntakaava ei kumoa tai ohita erityislainsäädännössä säädettyä.

Luonnonsatamat on osoitettu maakuntakaavaan, koska ne tukevat veneilyyn pohjautuvaa matkailua vesialueilla ja ovat tämän verkoston solmukohtia. Maakuntakaava ei sinänsä ole matkailukartta, jonka avulla venematkailua harrastavat suunnistaisivat liikkeessaan merellä. Maakuntakaavan tarkoituksena on osoittaa, että luonnonsatamakohteilla on merkitystä ja mahdollista kehittämispotentiaalia luonnonsatamakäytössä. Käytännötason haasteet ml. roskaantuminen ei ole maakuntakaavalla ratkaistava asia.

Bemötande Den som lämnar utlåtandet ombeds studera det allmänna bemötande som gjorts upp. Utöver det som noterats där svarar Egentliga Finlands förbund på det mottagna utlåtandet följande:

Utöver vad som bemötts i det allmänna bemötandet, betonas att de i landskapsplanen angivna målen förverkligas och preciseras i den detaljerade planeringen ofta i enlighet med speciallagstiftningen. Dessa har inte särskilt förtecknats i landskapsplanens material, för landskapsplanen upphäver inte eller förbigår det som stadgats i speciallagstiftningen.

Naturhamnarna har anvisats i landskapsplanen, eftersom de stöder en turism som baserar sig på småbåtstrafik på vattenområdena och de utgör en knutpunkt för detta nätverk. Landskapsplanen är inte i sig en turistkarta, med vars hjälp de som intresserar sig för båtuturism skulle orientera sig då de färdas på havet. Landskapsplanens syfte är att visa att naturhamnsobjekten är av betydelse och en eventuell utvecklingspotential inom användningen av naturhamn. Utmaningarna på den praktiska nivån, inkl. nedskräpning, är inte en sak som ska lösas med landskapsplanen.

1.11 Suomen Kalankasvattajaliitto
Pvm. 4.3.2020

Sisältö *Suomen Kalankasvattajaliitto ry kiittää lausuntopyyntöä ja pitää hyvänä sitä, että kalankasvatus maakunnassa jo perinteisenä ja tärkeänä luonnonvaroja hyödyntävänä elinkeinona on otettu mukaan kaavaehdotukseen.*

Vesiviljelyn taustakartassa näytetään Luonnonvarakeskuksen (LUKE) FINFARMGIS kestävien kalankasvatusalueiden tunnistamisessa tuotetusta paikkatietoaineistosta analysoitu soveltuvin 20 % kalan jatkokasvatukseen merialueilla. Tämä antaa kohtuullisen realistisen kuvan siitä minkä laajuinen alue olisi hyvä varata kalan jatkokasvatukseen merialueella.

On kuitenkin syytä muistaa, että FINFARMGIS on kehitysvaiheessa oleva työkalu. Se huomioi osan laitospaikan valinnassa keskeisiä kriteereitä ja myös keskustelu tunnistuksessa käytettävien muuttujien keskinäisiä painoarvoista on kesken. Työkalulla ei voida varmistaa tai edes ennakoita kalankasvatuksen ympäristöluvan myöntämistä tunnistetullakaan alueella.

Taustakartassa esitettyjä alueita ei tämän takia tule ymmärtää ainoina mahdollisina tai yksiselitteisesti parhaiten soveltuvina kohteina merialueella tapahtuvalle kalan jatkokasvatukselle.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakuntakaavassa osoitetaan kehittämisperiaatemerkinällä parhaiten kalankasvatukseen soveltuvat alueet. Kehittämisperiaatemerkinä ei sulje pois muita mahdollisia kehittämiskohteita. Kalankasvatuksen

toimintojen toteuttamisen tulee aina perustua erityislainsäädännön kautta tapahtuvaan luvitukseen, jonka puitteissa selvitetään toiminnan soveltuvuus kyseiselle alueelle.

1.12 Suomen metsäkeskus, eteläinen palvelualue
Pvm. 6.3.2020

Sisältö *Finlands skogscentral, södra serviceområdet har bekantat sig med förslaget till Egentliga Finlands etapp-landskapsplan för naturvärden och -resurser. Eftersom vårt verksamhetsområde endast omfattar Pargas och Kimitoön tar vi i huvudsak ställning till detta område och Skogscentralens västra område avger ett skilt utlåtande. Skogscentralen tar endast ställning till ärenden som berör skogssektorn.*

Allmänt

Skogen och skogsmarken är en stor möjlighet med tanke på bioekonomi, cirkulärekonomi och som koldioxidbindare och -lagrare. Det är av största vikt att också landskasplanen beaktar skogarnas utveckling och hälsa så att de också i framtiden ger oss möjligheter såväl i ekonomiskt hänseende som i form av naturvärden och rekreation.

Skogarna i Egentliga Finland är mycket varierande och detta ger en god grund för att förebygga skador som ett varmare klimat kan medföra.

Förslaget till etapplandskapsplan behandlar naturvärden och -resurser. Skogarnas behandling regleras via skogslagen, naturvårdslagen samt ett stort antal övriga lagar. Oftast finns det inte behov av att i landskapsplanen styra själva behandlingen. Landkapsplanen kan trygga förutsättningarna för skogssektorn genom att samaordna markanvändningen så att produktiv skogsmark inte i onödan överförs till annan markanvändning med avskogning som resultat och genom att på många olika sätt främja näringen - till exempel genom att planera logistiklösningarna också med tanke på skogsnäringen.

Skogscentralen vill framföra behovet av dialog med markägarna då deras skogsområden planeras till annan användning än skogsbruk. Detta gäller till exempel på områden som i etappplanen fått beteckningen V rekreatjonsområde och -objekt.

Skogscentralen anser att endast fastställda naturskyddsområden eller av statsrådet fastställda naturskyddssprogram bör ritas ut på plankartan. I detta förslag till etapplandskapsplan har man ritat in de områden som föreslagits av arbetsgruppen för komplettering av myrskyddet. I planbeskrivningen säger man riktigt att meningen är att förverkliga detta skydd via Helmi-programmet. Detta program är en form av frivilligt skydd. Men om områdena är inritade i etapplandskapsplanen gäller inte längre någon frivillighet. Skogslagen gäller inte på SL-områden i landskapsplanen och markägaren har inte möjligheter till skogsbrukets miljöstöd eller Kemera-stöd.

Planbeteckningar- och bestämmelser

- a) *Omfattande, betydande och enhetlig skogsdominerad zon*
I texten på plankortet säger man mycket flummigt att "I skärgården bör speciell uppmärksamhet fästas på att särdragen för zonens skogsnatur samt landskapet bevaras". Skogscentralen vill framföra att alla skogsbruksåtgärder regleras av skogslagen, natruvårdslagen, fornminneslagen samt övriga lagar. Skrivningen som jag här citerade är svårtolkad och innehåller inget mervärde. Skogscentralen föreslår att skrivningen utsluts ur texten eller kompletteras med en skrivning om att alla skogsbruksåtgärder görs i enlighet med skogslagen.
- b) *Skyddsområde/-objekt*
Som tidigare nämnts anser skogscentralen att endast fastställda naturskyddsområden eller sådana av statsrådet fastställda skyddsprogram skall få beteckningen S. Vi vill påpeka att skogslagen inte gäller på dessa områden med följden att markägaren inte behöver göra en anmälan om Användning av

skog, inte behöver sköta om återväxten efter en eventuell förnyelseavverkning och inte heller har rätt till stöd i enlighet med Lagen om stöd för hållbart skogsbruk. Situationen blir besvärlig om det slutliga skyddsbeslutet inte exakt följer det på landskapsplanen inritade området.

- c) *Friluftsled/riktgivande friluftsled*
Skogscentralen vill framföra att skrivningen om att använda befintliga vägar inte kan gälla skogsbilvägar.
- d) *Värdefull geologisk formation*
För att inga missförstånd ska uppstå föreslår Skogscentralen att bestämmelsen innehåller en skrivning om att skogsbruksåtgärder enligt skogslagen kan utföras på områdena.

Skogscentralen tackar för möjligheten att ge utlåtande om etapplandskapsplanen och bidrar gärna i det fortsatta arbetet med planen.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kaavatyön aikana on tehty useissa suunnittelufoorumeissa yhteistyötä myös maanomistajia edustavien tahojen kanssa, joiden aikana heidän näkemyksiään on pystytty tuomaan esille kaava-aineistoihin.

Bemötande Den som lämnat utlåtandet ombeds studera det allmänna bemötandet. Utöver vad där noterats svarar Egentliga Finlands förbund på det mottagna utlåtandet följande:

Under arbetet med planen har samarbete vid flera planeringsforum bedrivits med parter som företräder markägarna, under vilka man har kunnat föra fram deras synpunkter i planmaterialen.

1.13 Suomen metsäkeskus, läntinen palvelualue
Pvm. 9.3.2020

Sisältö Suomen metsäkeskus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta. Suomen metsäkeskus on antanut valmisteluaineistosta lausunnon 27.4.2018 ja haluaa painottaa osin uudelleen em. lausunnossa mainittuja asioita sekä nostaa esille joitakin uusia näkökantoja.

Suomen metsäkeskus lausuu Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta seuraavaa:

Yleistä

Vaihemaakuntakaavan 1. ehdotus on laadittu laajasti osallistaen ja kaavaehdotuksen tavoitteet ovat hyviä. Niissä on hyvin tunnistettu yhdyskuntarakenteen laajeneminen suurimmaksi riskiksi luonnonsuojelulle. Bio- ja kiertotalouden kasvulle tulee antaa kaavoituksella mahdollisuuksia rajoittamisen sijaan. Luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu ovat kasvussa, mutta kaavatyössä on huomattava, että nämä toiminnot voivat pitkälti tapahtua myös normaalissa talouskäytössä olevissa ympäristöissä jokamiehen oikeuksiin ja määräaikaisiin sopimuksiin perustuen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Suomessa metsien suojelu on viime aikoina tapahtunut pääosin vapaaehtoisuuteen perustuvien keinoin, lähinnä METSO-ohjelman kautta. Ympäristöministeriön Helmi-elinympäristöohjelman toteutus on käynnistynyt. Kaavoituksella suojeluasioita on vaikea hallita. Tämän vuoksi uusien suojelualueiden ja ekologisten yhteyksien esittämiseen kaavassa tulee suhtautua pidättyvästi.

Luonnon monimuotoisuus

Esityksessä on tunnistettu ja tuotu hyvin esille laajat, merkittävät ja yhtenäiset metsävaltaiset vyöhykkeet. Näille alueille voidaan METSO-ohjelman toteuttajien toimesta kohdentaa myös metsänomistajille suunnattua METSO-ohjelman keinojen markkinointia. Metsätalousalueilla on kuitenkin voitava noudattaa metsälakia. Mikäli suojeluvuotteita osoitetaan, kaavoittajan tulee osoittaa keinot taloudellisten menetysten kompensointiin.

Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuus on syntynyt pitkään ihmisten vaikutuksen piirissä olevan luonnon muovautumisen kanssa. Esimerkiksi vanhoissa metsissä ei ole samanlaisia luontoarvoja kuin Itä-Suomessa. Siten monimuotoisuuden tausta-aineistoissa tulisi painottaa maatalousympäristön ja merenrantojen luontotyyppejä.

Maakuntakaavan suojelualueverkostoon on täydennetty soidensuojelutyöryhmän inventointiaineistossa tunnistetut valtakunnallisesti arvokkaat suot. Hallitusohjelmassa metsien ja soiden suojelua edistetään vain maanomistajille vapaaehtoisin keinoin, joten ne tulisi poistaa vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Vaihemaakuntakaavaan tulisi merkitä vain sellaiset S-alueet, joiden toteutuminen on realistista ja luopua lopuista. Metsäkeskus suosittaa S-merkintöjen sijaan käyttämään SL-merkintää, joka on metsänomistajan kannalta selkeämpi.

Ekologisia yhteyksiä ei tule merkitä maakuntakaavaan taajamien lähiympäristöä lukuun ottamatta. Hirvieläinten kulkureitit ovat kuitenkin tärkeitä liikennesuunnittelun kannalta.

Metsien luontoarvoja kuvaavat kartat tulee jättää kaavan tausta-aineistoksi. Metsä- ja luonnonsuojelulaki, metsien sertifiointi ja vapaaehtoinen suojelu riittävät monimuotoisuuden turvaamiseen. Lisäksi on huomioitava, että sektorilainsäädännöt muuttuvat. Metsälakia arvioidaan parhaillaan ja tällä voi olla vaikutuksia esimerkiksi Metsälain 10 § sisältöön. Miten maakuntakaava pidetään ajan tasalla sektorilainsäädännön muuttuessa?

Virkistys ja matkailu

Luontomatkailun kehittäminen on hyvä perustavoite. Maakunnan neljä kansallispuistoa muodostavat rungon luontomatkailulle. Retkeilyreittien perustamisen tulee perustua vapaaehtoisuuteen ja tarvittavien reititöimitusten myötä. Samoin virkistysalueiden perustamisen tulee perustua sopimiseen. Jokamiehenoikeus antaa laajat oikeudet luontomatkailulle.

Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen

Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen tulee turvata kaavassa. Metsien käyttöä voidaan edelleen lisätä. Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan puuston vuotuinen kasvu Varsinais-Suomessa ylittää poistuman. Biotalous auttaa osaltaan ratkaisemaan ilmastonmuutosta, energiaomavaraisuutta ja jäteongelmia.

Terminaaleja tulee lisätä ja kehittää mm. Naantalinvuonon raaka-ainehuollon varmistamiseksi. Terminaaleille tulee varata alueita pääteiden varteen, esimerkiksi valtatie 8 varressa niitä ei ole riittävästi. Kaavassa tulisi turvata rautateiden kuormauspaikkojen toiminta.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Terminaalitoimintojen osalta on olemassa olevien terminaalien todettu sijaitsevan merkittäviltä osin jo olemassa olevien maakuntakaavojen teollisuus- ja erityistoimintojen alueilla, eikä niille ole tarvinnut tehdä

lisämerkintöjä tässä vaihemaakuntakaavassa. Lisäksi nykyisten maakuntakaavojen teollisuus- ja erityis-toimintojen aluevaraukset pitävät sisällään myös niin sanottuja reservialueita, joille uusien maakuntata-solla huomioitavien terminaalien on mahdollista sijoittua.

1.14 **Södra Skogsreviret**
Pvm. 5.3.2020

Sisältö **Södra Skogsreviret r.f.**

Skogsvårdsföreningen Södra skogsreviret r.f:s verksamhetsområde omfattar de svensk- och tvåspråkiga kommunerna i Nyland, från Hangö i väst till Pyttis i öst, samt Kimitoön i Åboland. Södra skogsreviret har ca 4 800 medlemmar och medlemmarnas skogsinnehav uppgår till drygt 170 000 hektar.

Södra skogsreviret (nedan Reviret) har bekantat sig med det senaste planeförslaget och framför här sina åsikter, som berör markägarna och skogssektorn.

Det finns ett omfattande bakgrundsmaterial till etappplansplanen för naturvärden och -resurser och vi på Reviret önskar att det i följande begäran om utlåtande klart och tydligt framgår vad som ändrat från det tidigare planeförslaget. Gällande de nya skyddsområden som tillkommit under planeringsprocessen, anser Reviret att samtliga som berörs av dessa skall kontaktas. Markägare som berörs av dessa bör kontaktas personligen, företräddesvis per brev.

Beträffande områden märkta som "Omfattande. Betydande och enhetligt skogsdominerad zon", så framkommer det inte, i alla fall tydligt, ifall detta medför några begränsningar gällande brukande av skogen. Därför anser Reviret att man bör lägga till i texten att normala skogsbruksåtgärder enligt finsk skogslagsstiftning är tillåtna, samt att det är skogslagen som gäller på dessa områden. Man bör även få in texten att det inte kommer att krävas tillstånd för miljöåtgärd (trädfällning) på dessa områden. Att man för att få fram dessa områden använt sig av Zonation-verktyget är något vi ställer oss kritiska till. Zonation-verktyget är i sig ett väldigt bra verktyg med vilket man kan ta fram olika teoretiska modeller och behandla en stor mängd data och stora områden. Verktyget är dock känsligt för de parametrar som läggs in i den ifrågavarande analysen och man kan välja att få ut exakt det resultat man eftersträvar. Eftersom detta verktyg är så känsligt för de parametrar som läggs in, anser Reviret att man inte bör beakta områden som detta verktyg tagit fram ifall dessa inte kvalitetssäkrats ute i fält.

Vad gäller M och MRV områden bör man tillägga att det är Finlands skogslag som gäller och normalt ekonomiskogsbruk bör vara möjligt att bedriva på dessa områden. Inga begränsningar gällande hur skogen sköts eller tillstånd för miljöåtgärd (trädfällning) bör finnas.

S- och Naturaområden – Reviret anser att skyddande av områden alltid bör basera sig på frivillighet. Markägare som fått nya eller förstörade skyddsområden på sina marker i planeförslaget, bör informeras personligen och ges en möjlighet att redan i ett tidigt skede delta i processen. Vi anser även att de nya och eventuellt förstörade S- och Naturaområdena bör läggas i planeförslagets bilagor eller att de borde få en annan beteckning. Det bör även klart framgå vad man menar med S-beteckningen i planen; om skyddet exempelvis gäller geografiska formationer (t.ex. åsskydd), bör det klart framgå att skogslagen gäller och att jord- och skogsbruk kan bedrivas normalt inom området.

Ett annat problem är att vissa av områdena, som fått en S-beteckning är väldigt små till sin areal. En landskapsplan skall enligt vår mening inte innehålla dylika små områden. För detta ändamål finns noggrannare general- och delgeneralplaner. Oberoende av planestatus, bör dessa områden vara omsorgsfullt inventerade innan de erhåller en S-beteckning. Om det på ett definierat område finns något skyddsvärt i enlighet med lagar och förordningar, så kommer området att bli skyddat fastän man inte tar med skydds-beteckningar i en så pass övergripande plan som en landskapsplan.

Att förslaget till Myrskyddets-tilläggsprogram kommit med som tillägg i planeförslaget, är något Reviret inte kan godkänna. Detta Myrskyddets-tilläggsprogram, som nu tagits med har aldrig godkänts och bör därför inte vara med. Nämnvärt är att Finlands regering har satt stor tyngdpunkt på det lyckade och frivilliga skyddsprogrammet METSO. Man har även på miljöministeriet beslutat om att bilda det så kallade Helmi-programmet. I detta program ingår bland annat frivilligt myrskydd. Reviret anser att det skulle vara väldigt mycket bättre att fortsätta på den frivilliga linjen både för naturens och markägarnas del. Om man i planeförslaget tar med förslaget till Myrskyddets-tilläggsprogram, så är det mycket sannolikt att det kommer att inverka negativt på markägarnas positiva syn på naturvårdsfrågor.

Angående kvalitetssäkringen av de områden som fått en S-beteckning kan vi inte hitta något annat än en hänvisning till en person i "Maankunnallisesti arvokkaiden luontokohteiden selvitys", som skulle ha varit i fält och granskat objekten under perioden juni till september 2017. Hinner en person verkligen inventera alla dessa områden på fyra månader? Reviret anser att det är bra att sammanställningen "Maankunnallisesti arvokkaiden luontokohteiden selvitys" har gjorts för att man skall kunna bilda sig en helhetsuppfattning om de olika utredningarna. I denna sammanställning kommer det klart fram hur stora olikheter det finns i det insamlade materialet och även hur brokig kvaliteten kan vara på det samlade materialet. I sammanställningen kommer det fram att man jämnställer natur- och miljövärdplaner, privatpersoners tyckande och åsikter (e-post) och naturutredningar gjorda av konsulter.

Att märka ut Naturhamnar i en landskapsplan är något vi anser vara märkligt och oförsvarbart, speciellt då databasen som används som grund för dessa är insamlad av en frivilligorganisation, och att dessa därför bör strykas från planeförslaget. Att märka ut naturhamnar i en landskapsplan utan markägarens lov stöds inte av allemansrätten och kan leda till ett ökat slitage på den känsliga skärgårdsnaturen, och risken för nedsmutsning ökar.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Luonnonsatamat on osoitettu maakuntakaavaan, koska ne tukevat veneilyyn pohjautuvaa matkailua vesialueilla ja ovat tämän verkoston solmukohtia. Maakuntakaava ei sinänsä ole matkailukartta, jonka avulla venematkailua harrastavat suunnistaisivat liikkeussaan merellä. Maakuntakaavan tarkoituksena on osoittaa, että luonnonsatamakohteilla on merkitystä ja mahdollista kehittämispotentiaalia luonnonsatamakäytössä. Käytännötason haasteet ml. roskaantumisen ei ole maakuntakaavalla ratkaistava asia.

Bemötande Den som lämnat utlåtandet ombeds studera det allmänna bemötande som gjorts upp. Utöver det som där noterats svarar Egentliga Finlands förbund på det mottagna utlåtandet följande:

Naturhamnarna har anvisats i landskapsplanen, eftersom de stöder den turism på vattenområdena som baserar sig på småbåtstrafik och de är knutpunkter för detta nätverk. Landskapsplanens är inte i sig en turistkarta, med vars hjälp de som intresserar sig för båtutrustning skulle orientera sig då de färdas på havet. Landskapsplanens syfte är att visa att naturhamnsobjekten är av betydelse och en möjlig utvecklingspotential inom användningen av naturhamn. Utmaningarna på praktisk nivå, inkl. nedskräpning, är inte en sak som ska lösas med landskapsplanen.

1.15 **Turku Science Park Oy**
Pvm. 5.3.2020

Sisältö *Yleisesti matkailun ja virkistyskäytön hyötyjät, käyttäjät ja kohderyhmät ovat samat (ainakin tulisi olla nykyaikaisen matkailunkehittämisen näkökulmasta), joten yhdeksi kohderyhmäksi voisi yhdistää 'matkailu ja virkistyskäyttö' sen sijaan, että nämä ovat erillään.*

4.7 Varsinais-Suomen matkailuohjelman päivitys 2017-20, kehittämisen kärjet

- ...'Maakunnallinen matkailufoorumi toimii matkailusektorin yhteistyöverkostonä Varsinais-Suomessa'. -
> matkailufoorumissa ei ole lainkaan yritysedustusta, olisi tarpeen kehittää yhteistyössä yritysten kanssa. Matkailuyritysten menestyminen on keskeistä.

- tästä kappaleesta puuttuu digitaalisuus, kestävä matkailu ja tiedolla johtaminen, jotka me olemme tunnustaneet Turku Science Park Oy:ssä tärkeiksi matkailun kehittämisen teemoiksi. Käynnistyvässä V-S matkailun tiekarttaprosessissa on tausta-aineistossa mainittu nämä kolme sekä saavutettavuus ja maakunnan brändäys, joten voimme olettaa, että ne otetaan huomioon.

5.4 Luonnon merkitys virkistys- ja matkailukäytössä

- palveluita ei mainita lainkaan. Kuitenkin palveluiden sijoittaminen vetovoimaisten kohteiden lähelle tai reittien lähtöpisteisiin on olennaista.

Nykytilanne maakuntakaavassa

- 'Saariston rengastien alue on osoitettu matkailutoimintojen kehittämisyöhykkeenä'. Lisäksi pitäisi mainita kaupunkien keskustat ja rannikkoalueet laajemmin.

- 'Matkailua ja virkistyskäyttöä tukevat alueet, kuten kansallispuistot on osoitettu mm. suojelumerkinnöin...'
-> kansallispuistoissa kehitetään myös matkailupalveluita, eivätkä ne ole vain suojelua varten olemassa.

- 'Melontareittejä on kaavassa esitetty sisävesien alueille, pääasiassa jokiin. Kaavassa esitetyillä melontareiteillä nähdään olevan joko olemassa olevaa tai potentiaalista maakunnallisen tason merkitystä melontareikien ja -matkailun kehittämisessä.' -> pitää osoittaa paikkoja palveluille, yritystoiminnalle ja taukopaikoille. Matkailu ei kehity itsekseen meren ympärille.

5.5 Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Yleiset lähtökohdat.

Maakuntakaavan tavoitteet ja tausta-aineistot

- matkailu on jätetty kokonaan tästä pois. Olisi hyvä keskustella pehmeästä käytöstä myös, esim. talousmetsien hyödyntämisestä virkistyskäytössä: samalla kun hyödynnetään metsiä taloudellisesti, niillä voi olla myös virkistyskäytön näkökulmasta merkitystä, ja mahdollisuuksia jopa liiketoimintaan. Näin ollen myös yksityisiä metsiä voisi hyödyntää edellisessä kappaleessa keskustellun luontomatkaillen kehittämisessä.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Varsinais-Suomen matkailun tiekarttaprosessi on tämän kaavaehdotuksen laadintahetkellä vasta alkuvaiheessa. Tästä syystä ei ole tarvetta viitata kesken olevaan prosessiin kovin tarkasti eritellen, vaan viitataan yleisesti käynnissä olevaan tiekarttaprosessiin ja että se tulee huomioida myös myöhemmin hyväksytyä maakuntakaavaa tulkittaessa.

Huomio palveluiden sijoittamisesta vetovoimaisten reittien varrelle on aiheellinen. Käytännön tasolla kohteet, joissa on r- tai v-kohde tai -aluemerkintä tarkoittavat juuri sitä, että noista kohteista löytyy nyt tai tulevaisuudessa matkailun tai virkistyspalveluita, joiden merkitys on maakunnallinen.

1.16
Pvm.

Varsinais-Suomen aluepelastuslaitos
11.2.2020

Sisältö

Ei aihetta lausuntoon.

1.17 Varsinais-Suomen ELY-keskus
Pvm. 27.3.2020

Sisältö Varsinais-Suomen liitto on pyytänyt lausuntoa kaavaehdotuksesta. ELY-keskus on antanut 8.5.2018 lausunnon kaavan valmisteluaineistosta. Tuolloin kaavasta ei ollut vielä luonnoskarttaa eikä määräyksiä. Tämän johdosta ELY-keskus ottaa kantaa kaavan sisältöön laajasti. Lausunto on laadittu yhteistyössä ELY-keskuksen vastualueiden sekä ympäristö- ja luonnonvarat vastualueen yksiköiden kesken. Vesiviljelyn osalta ensimmäinen lausunnon osa on kalatalouden näkökulmasta (elinkeinovastuualue) ja toinen vesien-suojelun näkökulmasta (ympäristövastuualue).

Kaavassa on osoitettu kehittämisperiaatmerkintöinä metsävaltaisista vyöhykkeistä, vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeistä ja matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kohdealueista. Nämä ovat kaavakortissa esitetyn mukaan informatiivisia kaavamerkintöjä, mutta niille on kuitenkin kirjoitettu konkreettiset suunnittelumääräykset. Tästä jää epäselväksi, mikä merkintöjen vaikutus on tarkoitettu olevan. Myös olisi hyvä kirjoittaa auki, miten kehittämisperiaatmerkinnöillä saadaan käytännössä toteutettua niille asetettuja tavoitteita: esimerkiksi metsävaltaisen vyöhykkeen kaavakortissa tavoitteena mainittu ilmastonmuutoksen torjunta.

Liikenneyhteydet

Valtakunnallisten tavoitteiden mukaan merkittävien liikenneyhteyksien kehittämismahdollisuudet on alueidenkäytössä turvattava. ELY-keskus esittää ehdotukseen seuraavat huomiot niiden osalta.

Matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealueita koskee mm. määräys: "Käsnäs- Teijon, Velhoveden ja Saariston rengastien ja muilla vastaavilla kehittämisen kohdealueilla tulee kehittää vetovoimaisia ja turvallisia pyöräilyn ja kävelyn edellytyksiä". Tätä työtä kunnat ja valtion edustajana ELY-keskukset pyrkivät edistämään pääosin monikantarahoitusta hyödyntäen.

Naantalin Särkängsalmen kautta kulkeva veneilyn runkoväylä -merkintä mahdollistaa omalta osaltaan avattavan sillan toteutumista Naantali-Rymättylä maantielle 189. ELY-keskuksen lähivuosien suunnitelmissa on kuitenkin vain kevyen liikenteen väylän rakentaminen ko. tieosalle.

Valtatie 8:n kohdalle Mynämäen pohjoisosassa on esitetty uusi yhtenäinen soidensuojelualue, joka sijaitsee molemmiin puolin valtatieä: Teeressuorahka-Peururahka. Suojelualue jakautuu valtatieen kohdalla kahteen alueeseen, mikä ei ilmene kaavan rajauksesta. Rajaus tulee tältä osin korjata kaavakarttaan. Valtatieä on tarkoitus jatkaa ns. jatkuvana ohituskaistatienä, jolloin tiealuetta tarvittaisiin tulevaisuudessa sivusuunnassa jonkin verran lisää. Olemassa oleva tieverkko riittänee kyseisellä kohdalla rinnakkaistieverkoksi. Tieverkkoa koskevien suojelualueiden rajauksien osalta on syytä huomioida paremmin maantien tienpitäjän lausunto asiaan, jotta tiesuunnittelussa kaava on tulkittavissa oikein.

Liedossa suunnitellaan uutta 400 kV sähkölinjaa (Naantalinsalmi-Lieto) samalle kohdalle, jossa on yksi linjausvaihtoehto valtatieen 10 kääntämiseksi valtatielle 9. Asia ei kuulu varsinaisesti maakuntakaavan laadintaan, mutta sähkölinjan jatkosuunnittelussa on syytä huolehtia siitä, ettei esim. voimalinjan pylvässijoittelulla tarpeettomasti vaikeuteta tielinjauksen vaihtoehtojen suunnittelua.

Yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalueet puuttuvat liitekartasta (kaavaselostuksen liite 2; kehittämisperiaate -merkinnät), vaikka selite onkin mainittu.

Saaristoliikenteen osalta ELY-keskus toteaa, että vain osa yhteysalussatamista on merkitty kaavakartalle, mutta ne sisältyvät kaavaselostuksen mukaan r- tai v-merkintään, jos sellainen on samassa pisteessä. ELY-keskuksen mielestä yhteysalussatamat ja sekä r- tai v-merkinnät tulisi osoittaa maakuntakaavassa omilla erillisillä merkinnöillään.

ELY-keskus esittää seuraavia huomioita laituripaikoista:

- Prosvikissä ei ole enää yhteysalussatamaa, merkintä tulee poistaa.
- Rymättylän Hangassa on yhteysalussatama, merkintä tulee lisätä.
- Rymättylän Ahteentaka ei ole yhteysalussatama, merkintä tulee muuttaa laituriksi. -> voi myös säilyä yhteysalussatamana, jos niin halutaan. "Yhteysalussatamien merkintöjen osalta osoitetaan ELY- keskuksen ylläpitämässä laiturirekisterissä olevat yhteysalus- ja tielaiturit."
- Korppoon Verkanilla on yhteysalussatama, merkintä tulee lisätä.
- Nötön länsipuolella on yhteysalussatama, merkintä tulee lisätä.
- Taalintehtaalla on yhteysalussatama, merkintä tulee lisätä.
- Hiittisten saarella ei ole yhteysalussatamaa, merkintä tulee muuttaa laituriksi.
- Kustavin keskustassa ei ole yhteysalussatamaa, merkintä tulee muuttaa laituriksi. -> voi myös säilyä yhteysalussatamana, jos niin halutaan. "Yhteysalussatamien merkintöjen osalta osoitetaan ELY- keskuksen ylläpitämässä laiturirekisterissä olevat yhteysalus- ja tielaiturit."

Satamia koskevassa kaavakortissa on virhe. "Merkinnöillä osoitetaan saaristoliikenteelle välttämättömiä tieliikenteen yhteysalusten käyttämiä sijainteja, joka mahdollistaa toimivan liikkumisen saaristoalueella ja joka osaltaan mahdollistaa ajoneuvoliikenteen niin arkikäytön, kuin matkailun tarpeisiin." Yhteysalusliikenne ei ole tieliikennettä. Kartassa ei ole lainkaan osoitettu maantielauttapaikkoja. Yhteysalukset eivät aina kuljeta ajoneuvoja, yleensä kyllä. Kirjaus on korjattava.

Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeet vesiensuojelun näkökulmasta

Lausunnolla olevassa vaihemaakuntakaavassa on uutena kehittämisperiaatemarkintänä osoitettu vesiviljelyn kehittämisalueiden sijainteja.

Varsinais-Suomen rannikkovesien tila on tuoreimman pintavesien ekologisen luokituksen mukaan tyydyttävä tai sitä huonompi lähes koko alueella. Vain Pyhämaan edustalla oleva Pyhämaan saariston vesimuodostuma on luokiteltu hyvään tilaan, ja sekin on riskissä heikentyä. Vesienhoidon ja merenhoidon tavoitteena on vesien hyvä tila viimeistään vuoteen 2027 mennessä.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 2 kohtaa on tulkittava siten, että lähtökohtaisesti pintavesi- muodostumaan kohdistuvaa lisäkuormitusta ei tule sallia tilanteessa, jossa vesistön tilaluokka tai sen laatutekijä on vaarassa heikentyä. Vesistön hyvän tilan tavoite on ensisijainen vaatimus. Koska vesiviljely automaattisesti lisää ravinnekuormitusta mereen, ja kaikki kehittämisalueet sijaitsevat tyydyttävässä tilassa olevilla merialueilla, ovat vesiviljelyn kasvutavoitteet ristiriidassa vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamisen kanssa. Tämä tulee selkeästi todeta kaavaselostuksen tekstissä. Vesiviljelyn kehittämissuunnitelmissa puhutaan useiden satojen tonnien, jopa 1000 tonnin tuotantolaitoksista. Niiden aiheuttamaa ravinnekuormitusta ei voida pitää "vähäisenä lisäkuormituksena, joka pitkällä aikavälillä ei estä hyvän tilan saavuttamista".

Lisäksi tulee huomioida, että lähteenä ja tausta-aineistona mainitussa kansallisessa vesiviljelyn sijainninhajaussuunnitelmassa todetaan, että "Suunnittelun lähtökohtana oli, että vesiviljelytoiminta ei saa vaarantaa vesien hyvän tilan saavuttamista ja hyvän tilan säilyttämistä. Tämän vuoksi suunnitelmassa ei esitetä uutta tuotantoa Saaristomerelle ja Suomenlahdelle. Näillä vesialueilla tunnistettiin sen sijaan alueita, jonne yritykset voivat keskittää nykyistä tuotantoaan isompiin yksiköihin ja siten vähentää elinkeinon ja virkistyskäytön välisiä ristiriitoja sekä parantaa yritysten toimintaedellytyksiä." Sijainninhajaussuunnitelman laatimisen jälkeen Saaristomeren tila ei ole parantunut, joten mainittu lähtökohta tulee edelleen huomioida.

Kaavaselostuksen sivuilla 22-23 oleva virke "Merkinnän tavoitteena on siis ohjata pitkällä aikavälillä toimintaa sellaisille alueille, joilla on mahdollista kestävä kalankasvatuserinkeino ja elintarviketuotanto sekä edistää veden hyvän tilan saavuttamista koko merialueella." sisältää näin ollen ristiriitaisuuksia. Sitä tulee muuttaa esim. seuraavaan muotoon "Merkinnän tavoitteena on siis ohjata pitkällä aikavälillä toimintaa sellaisille alueille, joilla on mahdollista kestävä kalankasvatuserinkeino ja elintarviketuotanto, **edellyttäen että se ei ole ristiriidassa vesien hyvän tilan tavoitteiden kanssa**" Virkkeen jälkeen tulisi lisätä esim. seuraava virke: "Tällä hetkellä koko Saaristomeren ja lähes koko Varsinais-Suomen Selkämeren alueen

ekologinen tila on tyydyttävä tai sitä huonompi, mistä syystä mahdollisuudet lisätä vesiviljelyä ovat minimaaliset."

Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen kaavakortin kohdassa "Lähtökohdat, tavoitteet": Kolmannen kappaleen ensimmäinen virke " Kehittämisvyöhyke esittää toiminnan ja ympäristön kannalta soveltuvimmat sijainnit, joille kalan jatkokasvatusta tulee suunnata tulevaisuudessa.", tulee muuttaa muotoon ... " Kehittämisvyöhyke esittää toiminnan ja ympäristön kannalta soveltuvimmat sijainnit, joille kalan jatkokasvatusta on mahdollista suunnata tulevaisuudessa." ja kappaleen viimeinen virke tulee muuttaa esim. muotoon "Merkinnän tavoitteena on ohjata pitkällä aikavälillä toimintaa sellaisille alueille, joilla on mahdollista kestävä kalankasvatuserä ja elintarviketuotanto, mikäli se ei ole ristiriidassa ympäristön ja vesien hyvän tilan tavoitteiden kanssa."

Tarkastelussa on käytetty vain FinFarmGis -analyysia. Luke on kehittänyt FinFarmGis sijainninhjaustyökalun vesiviljelyn innovaatio-ohjelmassa, ja sillä pyritään LUKEn mukaan ottamaan kansallista sijainninhjaussuunnitelmaa tarkemmin huomioon kalankasvatuksen vaikutukset ekologisiiin, sosiaalisiiin ja taloudellisiin kriteereihin. Tästä työkalusta on todettu, että se tarkentuu paikkatiedon ja tutkimustiedon lisääntyessä ja tarkentuessa.

Vesien- ja merenhoito perustuvat vesienhoitolakiin (VMJL, 1299/2004). Vesienhoidon tavoitteena koko EU:ssa on saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila. Samalla vesien tila ei saa myöskään heiketä. Merenhoidon tavoite Suomessa on Itämeren hyvä tila vuoteen 2020 mennessä. Tästä syystä ekologinen tila -kriteerille tulee antaa sijainninhjausanalyysissä merkittävästi enemmän painoarvoa kuin sille nyt on annettu valittaessa kalankasvatuksen kehittämisvyöhykkeitä. Vesien ekologinen tila on FinFarmGis -mallissa vain yksi muuttuja muiden joukossa, vaikka esimerkiksi merialueelle sijoittuvan toiminnan ympäristölupaharkinnassa se on keskeinen huomioitava tekijä. FFG mallilla lopputulos on saatu summaamalla eri muuttujille annetut pisteet mitenkään painottamatta niitä (lukuun ottamatta pois sulkevat väylät ja sotilasalueet). Näin ollen FFG mallilla tehty analyysi ei ota vesien hyvän ekologisen tilan tavoitetta oikealla tavalla huomioon.

Kaavaselostuksen kohdassa 6.2. Vaikutusten arviointi ei ole käsitelty vesiä, vaikka se on mainittu otsikossa. Vaikutusarviota on syytä tältä osin täydentää. Vesiviljelyn kehittämisalueiden valinnassa ei suoraan ole tunnistettavissa ns. VELMU-aineiston käyttöä eikä sijainnissa viitata myöskään mahdollisiin Natura-alueisiin liittyviin vaikutuksiin. Maakunnan meriluonnon arvioinnin taustalle on tuoreeltaan tunnistettu Suomen ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet (EMMA, julkaisu ilmestynyt helmikuussa 2020). Nämä tulisi huomioida tausta-aineistoina.

ELY-keskuksen Kalatalousyksikön näkökulma

Kaavaselostuksen kohta 4.1. Lähtökohdat ja tavoitteet ovat hyvät eli tavoitteissa tuodaan esille aluerakenteen tasapainoinen kehittämistavoite, mutta myös elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja toimintaedellytysten turvaaminen kansainvälistyvässä ympäristössä.

Kalatalouden näkökulmasta - ja itse asiassa myös muun ruuan alkutuotannon näkökulmasta - on tuotava paremmin esille, että luonnonvarojen kestävä käytön turvaaminen ja kasvun mahdollistaminen edellyttää sen painoarvon huomioimista ja kasvattamista. Vesialueiden käyttöpolitiikassa kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn toimintaedellytysten turvaaminen otetaan alueidenkäytössä huomioon siten, että saariston pysyvän asutuksen, mökkiläisten ja matkailun asiakasvirtojen lähiruokapalvelut huomioidaan suunnittelussa.

Merkintöjen osalta esitetään mukaan otettaviksi myös kaupallisen kalatalouden infraan liittyvät kalasatamat. Luvussa 5.5. Luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen, yleiset lähtökohdat s 21 Neljännessä kappaleessa tuotava paremmin esille myös kaupallisen kalastuksen merkitys. Siten on hyvä lisätä silakan trooli- ja rysäkalastuksen sekä muun suomukalojen kalastuksen merkitys terveellisenä, arvostettuna ravintolähteenä, jossa lisäarvoa on edelleen jalostustoiminnan innovatiivisessa kehittämisessä saavutetta-

vissa. Kaupallisen kalastuksen ansiosta ylläpidetään mereen kertyneiden ravinteiden poistoa ja ravinteiden kierrätystä ekologisesti kestävällä tavalla. Luonnonkala ja Itämeren kalarehulla kasvatettu kala kuuluvat tulevaisuuden ruoka- ja ilmastopolitiikan ytimeen. Siten alkutuotannon toimintaedellytysten turvaamisella on Saaristomerellä iso merkitys. Kalatalouteen sidoksissa olevien elinkeinojen tarpeet huomioidaan aluesuunnittelussa ja myös vapaa-ajankalastuksen tarpeet luontomatkailun kehittämisessä.

ELY-keskuksen kalatalousyksikön näkökulmasta karttamerkinnöissä olevat vesiviljelykohteet tässä vaiheessa hyvin perustellut. Lisämainintana pitää tuoda esille, että tämä ei ole poissulkevaa sille, että tulevaisuudessa voi vielä löytyä uusia vesiviljelyyn liittyviä kehittämisalueita.

Rantojen mitoitusvyöhykkeet

Kaavaan on lisätty rantarakentamisen mitoitusvyöhyke, joka on merkitty numerolla 7. Uusi vyöhyke sijoittuu vain Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan alueelle. Muiden seudun maakuntakaavojen mitoitusta ei muuteta. Nykyisin Turun kaupunkiseudun maakuntakaavassa mitoitus on sijoitettu M-alueen määräykseen, jossa viitataan 40 % vapaan rannan osuuteen. Kyseisessä M-alueen määräyksessä ei viitata loma-asuntoyksikköjen määrään rantaviivakilometrillä (lay/ km).

Nyt kaavassa todetaan, että muutos on kaavatekninen. Tämä ei pidä paikkaansa, koska nykyisessä kaavassa ei viitata loma-asuntoyksikköjen määrään rantaviivakilometriä kohden, ja kirjaus tästä on uusi. Turun kaupunkiseudun alueella tehdyissä rantayleiskaavoissa ja -asemakaavoissa on käytetty lay / km -mitoitustilua, jolle on esitetty perusteet kaavojen yhteydessä. Sama tilanne on Suomessa muillakin alueilla, joissa maakuntakaava ei anna lähtökohtia mitoitukselle (kts esim. opas: Rantojen maankäytön suunnittelu, YM 2005).

Määräyksen kirjoittaminen näin on ongelmallista. Ehdotetussa muodossa se voi mahdollistaa tulkinnan, että alueella ei edellytetä loma-asutuksen mitoittamista rakennuspaikkoina rannan pituuteen nähden, joka on yleinen vakiintunut käytäntö rantarakentamisen suunnittelussa. Määräys mahdollistaa tulkinnan, että jäljellä olevalla rantaviivalla rakennuspaikkojen lukumäärää voi kasvattaa ilman ylärajaa esim. toiseen riviin tai jakamalla rakennuspaikkoja.

ELY-keskus katsoo, että määräyksestä on syytä poistaa teksti "Ei lay-/km -mitoitusta." Vapaan rannan %-osuuden lisääminen koko vyöhykkeelle voi selkeyttää tilannetta, kun nykyisen kaavan vastaava määräys vapaasta rannasta on voimassa vain M-alueilla. Vapaan rannan määräyksen tulkintaa on syytä käsitellä kaavan yhteydessä ja todeta, että käytettävä mitoitus tulee perustella yksityiskohtaisemmin suunnittelussa.

Vaihemaakuntakaavassa ei ole käsitelty muutoin rantojen loma-asutuksen suunnittelua. Koska kyseessä ei ole vain tekninen muutos, saattaisi olla perusteltua käsitellä asiaa kaavaselvityksessä tarkemmin ja välttää kaavan tulkintaongelmat jatkossa. Esimerkiksi viime aikoina on esitetty tulkintoja, joiden mukaan loma-asutuksen mitoitus ja vapaan rannan määrä ei ranta- asemakaavoissa olisi tarpeen tarkastella emätiloittain vaan pelkästään kaava-alueen osalta. Tämä on virheellinen näkemys, joka johtaisi maanomistajien epätasa-arvoiseen kohteluun.

Virkistysalueet- ja yhteydet

Selostusosassa tunnistetaan virkistysalueiden arvot. Kartalla osoitetut aluevaraukset muodostavat kattavan ja hyvän verkoston, mutta kaavassa ei anneta suunnittelumääräystä virkistysalueita tai kohteita koskien. Kaavoituksessa voisi harkita, tulisiko virkistysaluemerkintöihin lisätä suunnittelumääräys virkistysarvojen paremmaksi turvaamiseksi. Ulkoilureittimerkintöjen kokonaisuus on hyvä ja kattava.

Maaseutuelinkeinot

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen maaseutupalvelut -yksikkö kiinnittää huomiota **vihreään aluemerkin-tään ”virkistysalue**”. Sitä on muutamissa kohden osoitettu selkeästi peltoalueille (Paimionjokilaakso vä-lillä Askala - Juntola, Raisio-Rusko Haunisten altaan varrella, Paimala Maarian altaan varrella). Kaava-merkintänä se on tarkkarajainen, eikä sen selostuksessa mainita maa- tai metsätalouskäyttöä. Varsinkin Turun Paimalassa on virkistysalueeksi merkityllä maatalousalueella huomattavia puutarhatalousalueita: kokonaisuudessaan ainakin kaksi merkittävää puutarhayritystä ja suurehko maatila talouskeskuksineen. Kehittyvä lypsykarjatila Haunisten altaan yläosalla on peltoineen ja talouskeskuksineen esitetty virkistys-alueeksi.

Koko kaavaluonnosta koskien voidaan kyseenalaistaa peltomaan merkitseminen virkistysalueeksi. Avoi-mella peltomaalla on suuri maisemallinen ja näin ollen myös virkistysellinen arvo esimerkiksi Paimionjo-kilaaksossa, mutta arvo syntyy maan vuosisatoja kestäneestä maatalouskäytöstä. Arvot turvataan parhai-ten maatalouskäyttöä jatkamalla ja tätä tukevilla merkinnöillä maakuntakaavassa. Kehittyvien maatalous-yritysten maatalousmaata tai tilakeskuksia tuotantorakennuksineen ei tule osoittaa virkistysalueeksi. Jos tarve on reittimerkinnälle, sitä ei pääsääntöisesti tulisi laajentaa aluemerkinäksi. Vaihtoehtoisesti maa- ja metsätalouden harjoittamisen turvaaminen on sisällytettävä virkistysalueen kaavamääräyksiin.

Metsätalousalueita virkistysalue-merkinnällä on katettu peltoalueita enemmän. Kaavaan merkityt retkeily-reitistöt ja metsäalueille merkityt virkistysalueet voivat olla metsätalouden harjoittamisen kannalta kiistan-alaisia. Metsätalouden rajoittamiseen johtavilla merkinnöillä voi olla vaikutusta maatalojen talouteen. Mer-kinnan vaikutus metsän käyttöön tulisi kuvata tarkemmin. Samat merkintäkriteerit ja kaavamääräykset ei-vät ehkä ole sovellettavissa Turun kaupunkiseudun lähimetsiin ja toisaalta syrjäiselle maaseudulle.

Virkistysaluemerkinneillä voi olla tausta paikallisissa kaavamerkinneissä, mutta maakuntakaavan tulisi ylimpänä kaavatasona olla yhtenäisin perustein laadittu, eikä paikallisten merkintöjen yhteenveto.

Kaavaehdotukseen on merkitty **keltaisella katkoviivalla** matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen laajoja kohdealueita. Nämä eivät näytä vastaavan monestikaan esimerkiksi matkailuinvestointien toteutu-nutta intensiteettiä. Luonnosmainenkin aluemerkinne toimii rajauksena, joka jättää muut alueet ulkopuolel-leen. Voidaan kysyä, mikä on tällaisen kohdentamisen tarve ja tarkoitus, jos se poissulkee saaristosta sellaisia keskeisiä matkailukohteita kuten Särkisalo, Rosala, Söderlångvik, Högsåra, Korpoström, Velkua, Hakkenpää tai pohjoinen Kustavi. Onko tarpeen rajata itäinen Rymättylä kehittämisalueeksi ja läntinen sen ulkopuolelle? Tulisiko ainakin Saariston rengastien osalta aluemerkinne korvata yhteystarvemerkin-nellä? Tarve säilyttää matkailullisesti tärkeitä luonnonarvoja voidaan nähdä koko saariston käsittävänä. Nyt fokusointi vaikuttaa hieman sattumanvaraiselta.

Geologisesti arvokkaat alueet sekä kiviainesvarannot ja pohjavedet

Kaavaehdotuksessa on kattavasti osoitettu geologisesti arvokkaat harju- ja kallioalueet, moreenialueet, tuuli- ja rantakerrostumat sekä kivikot. Rajauksissa käytetty valmisteluaineisto on perusteellinen ja siinä on huomioitu valtakunnalliset arvokkaiden geologisten muodostumien inventoinnit, aiempien seutu- ja maakuntakaavoitusten taustaselvitykset ja luonnonvaramaakuntakaavan valmistelun yhteydessä tehdyt täydentävät maastotarkastelut kohteiden nykytilasta. Luonnonvarakaavan avulla turvataan geologisesti arvokkaiden alueiden säilymistä luonnonvaraisina.

Kalliokiviaineisten ottoon ja maa-ainestermiinaaleiksi sekä kaivosteollisuuteen osoitetut alueet on osoitettu olemassa oleville ottoalueille tai maakuntakaavan merkityille teollisuus- ja erityistoimintojen alueille hyvien liikenneyhteyksien varrella. Merkinnät eivät ole ristiriidassa suojelua vaativien arvokkaiden geologisten muodostumien alueiden kanssa. Kalliokiviainesten ottoon osoitettujen alueiden merkitseminen luonnon-varakaavaan saattaa mahdollistaa alueiden pitkäjänteisemmän suunnittelun ja tapauskohtaisesti arvioi-den yli 10 vuoden pituisten maa- aineslupien myöntämisen alueelle.

Kaavaehdotuksessa on osoitettu informatiivisena aineistotasona ympäristöhallinnon rajaamat ja luokittelemat pohjavesialueet, jotka tulee huomioida maankäytön suunnittelussa pohjavesien suojelua koskevan lainsäädännön kautta. Lisäksi pohjavesimuodostumat voitaisiin luonnonvaratarkasteluissa katsoa myös asukkaiden ja elinkeinoelämän käytössä olevaksi, merkittävän suojelutarpeen omaavaksi uudistuvaksi luonnonvaraksi. Kaavaehdotuksessa kaavakarttaan on kuitenkin asianmukaisesti merkitty yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeitä ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sekä pintavesi- ja maaekosysteemistä suoraan riippuvaiset pohjavesialueet. Myös luokiteltujen pohjavesialueiden erityinen suojelutarve on hyvin tunnistettu. Kaavaehdotuksessa pohjavesialueille ei ole osoitettu haittavaikutuksia omaavia toimintoja, kuten maanottoa, maa-ainestermiinaaleja, teollisuutta, jätevedenpuhdistamoita tai laajoja muuntamoalueita.

Luonnonsuojelu

Kaavaselostuksen johdannon mukaan vaihemaakuntakaavan näkökulma on aiempaa strategisempi ja selostukseen on kirjattu: Kaavatyön keskeinen tavoite on siis osoittaa mahdollisuuksia ja maakunnan potentiaaleja käsiteltävissä teemoissa, eikä itseisarvona ole kaiken toiminnan merkitseminen kaavaan konkreettisina merkintöinä. Kaavatyö toimii osana laajempaa kumppanuustoimintaa ja yhteistyötä keskustelun herättäjänä sekä toiminnan edistämisen asiakirjana. Strategisen kaavan luonne voi olla vaikea hahmottaa, kun se poikkeaa ns. perinteisestä kaavasta. Tästä syystä strategisessa kaavassa tulisi selkeästi tunnistaa ja kuvata reunaehdot (ml. luontoarvot), joiden puitteissa kaavaa voidaan toteuttaa ja myös ohjata tarkempaan vaikutusten arviointiin yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tai toimenpiteitä kaava-alueelle kohdistettaessa. Samoin tällaisessa strategisessa kaavassa olisi perusteltua myös tunnistaa selvitystarpeita ja mahdollisia puutteita kaavan tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

Em. taustaa vasten kaavan käsittelyn puutteena on, että siinä ei ole analysoitu tai tiivistetty maakunnan keskeisiä luontoarvoja (esim. eroina muihin maakuntiin), jolloin strategisemmankin lähestymistavan tavoite olisi selkeämmin tunnistettu. Myöskään ekologisia yhteyksiä tai niiden selvittämistarvetta ei ole tunnistettu. Maakunnan luonnon tilasta on osittain taustatietoa mm. Varsinais-Suomen liiton Maakunnan tila-katsauksesta, joka ilmestyi syksyllä 2019. Siinä oli teemana Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuus. Ko. katsaus ei ole kaava-aineiston taustamateriaaleissa.

Maakunnan luontoarvojen tunnistamisen puutteellisuus korostuu erityisesti siinä, että kaavassa ei ole millään tavalla käsitelty perinnebiotooppeja, vaikka ne kaikki ovat uhanalaisia ja Varsinais-Suomen maakunnassa tällaisia ympäristöjä on enemmän kuin muissa maakunnissa. Perinnebiotoopit ovat myös maankäytön suunnittelun ja suojelun kannalta erityisen haasteellisia, sillä pelkillä suojelumerkinnöillä arvot eivät kohteilla säily vaan kohteet edellyttävät hoitoa. Näistä lähtökohdista maakuntakaavan tasoisella strategialla olisi erityistä tarvetta. Perinnebiotoopit ovat usein kytköksissä muihin kulttuurimaisemalle ominaisiin osatekijöihin, kuten muinaismuistoihin ja rakennettuun kulttuuriympäristöön, ja tästäkin syystä ne tulisi huomioida osana laajempaa kokonaisuutta.

Kaavan lähtökohta luontoarvojen tunnistamisessa on pitkälti toteava, pääosin luontoarvojen tunnistaminen on ollut aiemmin kaavoissa tunnistettujen kohteiden ja alueiden päivitystä. On ymmärrettävää, että maakuntakaavan tasoisessa tarkastelussa yksityiskohtaisten selvitysten laatiminen ei ole mahdollista tai välttämättä edes tarpeen, mutta tällaisessa teemakaavassa strateginen lähestymistapa konkretisoituisi, jos maakunnasta tunnistettaisiin keskeisten luontoarvojen lisäksi myös mahdolliset hot spot -alueet, joihin olisi tarpeen kohdentaa erityisiä selvityksiä (esim. uhanalaiset luontotyytit) ja tunnistettaisiin myös selvitystarpeita maakunnan luontoarvoihin liittyen. Tähän liittyen maakunnassa on esim. kartoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä tienvarsia, ja se tulisi niin ikään ottaa huomioon tausta-aineistossa (väliviraston julkaisu 2019).

Kehittämisperiaatemerkinnot ovat lähtökohtaisesti hyvä strateginen lähestymistapa. Merkittävien metsävyöhykkeiden tunnistaminen auttaa arvioimaan maakunnan yhtenäisten arvokkaiden metsäalueiden sijaintia. Kaavamääräyksen sisältö jättää kuitenkin epäselväksi kaavan tosiasiallisen vaikutuksen sekä edes

mahdollisuuden metsäalueiden kehittämiseen ja ylläpitoon sekä näiden ekologisten yhteyksien toteuttamiseen, varsinkin kun kaavakortti esittää kaavamerkinnän olevan informatiivinen. Luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta ja strategisena kehittämisenä voisi olla tarpeen tunnistaa monipuolisemmin kehittämisvyöhykkeitä sekä näiden välisiä tarvittavia ekologisia yhteyksiä. Tässä yhteydessä on syytä huomata, että esim. yhdelle nyt esitetyille kehitettävälle metsävaltaiselle vyöhykkeelle sijoittuu Mäyrynummen ja Rekijokilaakson aluetta, jossa keskeiset arvot ovat alueen perinnemaisemalajistossa. Lisäksi vaikuttavuuden kannalta vyöhykkeiden sijainnin ja laajemman kokonaisuuden hahmottamisen kannalta naapurimaakuntien tilanteen arvioiminen voisi tuoda lisätulkintaa näiden alueiden ja merkintöjen tarpeesta.

Kaavamerkintöjen osalta ELY-keskus toteaa, että kaavan käytettävyyden kannalta selvä heikennys aikaisempiin kaavoihin nähden on kohdekohtaisen luontoarvoluettelon ja siihen kytkeytyvän kohdekohtaisen numeroinnin puuttuminen kaavakartalta. Tämä vaikeuttaa tarkempaa suunnittelua alueilla, maankäytön ohjausta (esim. metsänkäyttöilmoitusten käsittely) ja mm. osallistamista, kun luontokohdetta ja sen sisältöä ei ole helposti tunnistettavissa. Tästä syystä on myös vaikea hahmottaa, kuinka kattavasti esim. tuoreimmat erityisesti suojeltavien lajien ja luontotyyppien rajauspäätökset on otettu kaavassa huomioon. Kaavan suojelumääräyksen toteutettavuuden kannalta kohdekohtainen luettelointi ja numerointi on välttämätön.

ELY-keskus on aikaisemminkin lausunut, että suojelualueiden suojeluvelvoitteiden hahmottamisen kannalta olisi selkeämpää, jos tunnistetaan erikseen alueet, joiden suojelu on tarpeen toteuttaa luonnonsuojelulla eli luonnonsuojelualueeksi perustamalla (S-merkinnän sijaan merkintä SL). Nyt lähtökohtaisesti kaikki suojelukohteet ovat samalla S-merkinällä, ja alueen suojelu konkretisoituu esim. maanomistajalle vasta kun alueeseen kohdistuu toimenpiteitä, jotka edellyttävät ilmoitusta tai luvitusta.

Osin kaavamerkinnät ovat epäselviä ja vaikea hahmottaa. Esim. viivamaisten ja pienten aluemaisten Natura-alueiden rasteri ei erotu riittäväällä tavalla muiden viivamaisten rasterien alta (palloviivarasteri), esim. Kiskonjoen vesistö. Luontevinta olisi myös, että toimintaa rajoittavien merkintöjen tulisi olla ylimpänä, eikä toimintaa ohjaavien tai kehittämisalueiden merkintöjen.

Vaikutusten arvioinnin kohdassa 6.3. Kasvi- ja eläinlajit, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarat, S 27 käsitellään pelkästään materiaalien kestävä, säästävää käyttöä. Luonnon monimuotoisuuden, eläin- ja kasvilajien tilaa ei käsitellä eikä kaavan päämäärien toteutumista, vaikutusta arvioida lainkaan, vaikka luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja turvaaminen ovat kaavan päätavoitteita. Esimerkkinä kaavakortissa kohdassa Kaavamerkinnän vaikutukset ja suhde kokonaisuusmaakuntakaavaan on mainittu, että R-kohteista ja -alueista, V-kohteista ja -alueista, toteutuneista ja ohjeellisista ulkoilureiteistä sekä retkeilyn ja matkailun kehittämisperiaatemerkinnästä syntyvällä kokonaisuudella on mahdollista parantaa alueiden elinkeinoelämän toimivan kilpailun edellytyksiä (MRA 1§ vaikutus 6.) sekä virkistyksen mahdollisuuksia (MRA 1§ vaikutus 1.). Näidenkään vaikutuksia ko. alueiden luontoarvoihin ei ole pohdittu kaavaselostuksen vaikutustenarvioinnissa.

ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksikkö antaa Natura-arvioinnista erillisen lausunnon.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Matkailun-, retkeilyn ja virkistyksen kohdealuemerkinnällä tunnistetaan maakunnan alueella olevia potentiaalisia vyöhykkeitä, joilla kyseisten toimintojen kehittämistä tapahtuu tai on tunnistettu tahtotila kehittämiselle. Merkinnällä halutaan tukea näitä tavoitteita maakunnan alueella alueellisesti tasapuolisella tavalla ja osoittaa ne kaavalla, jolloin kunnat voivat kehittämis-toimissaan tukeutua näihin kokonaisuuksiin.

Maakuntakaava nojaa tulevaisuudessa yhä enemmän digitaaliseen kaavakarttaan ja se on myös valtakunnallinen tavoite. Maakuntakaavan visuaalisen selkeyden tavoittamiseksi on perusteltua yhdistää merkintöjä kuten yhteysalussatamien kohdalla on toimittu, sillä tieto v-, r- tai palvelusatamakohteisiin sidotusta

yhteysalussatamasta on tavoitettavissa digitaalisesta aineistosta, kun se on saatettu karttapalveluun käytäväksi.

Yhteysalussatamamerkinnoilla osoitetaan saaristoliikenteelle välttämättömiä yhteysalusten käyttämiä sijainteja ja yhteysalusliikenteelle soveltuvia laiturirakenteita, jotka mahdollistavat yhteysalusliikenteen käyttöönoton ja toimivan liikkumisen saaristoalueella niin arkikäyttöön kuin matkailutarpeisiin tarpeisiin.

Seuraavat lausunnossa lisättäväksi esitetyt yhteysalussatamat sisältyvät joko r-kohdemerkintään tai vierasvenesatamamerkintään:

- Rymättylän Hangan yhteysalussatama
- Korppoon Verkanin yhteysalussatama
- Taalintehtaan yhteysalussatama

Lausunnon perusteella tehdään seuraavat muutokset satamamerkintöjen osalta:

- Nötön länsipuolen yhteysalussatamamerkintä lisätään Nötön länsipuolen palvelusatamasybolin ominaisuustietoihin
- Poistetaan Prosvikin yhteysalussatamamerkintä
- Hiittisten yhteysalussatamamerkintä muutetaan laiturimerkinnäksi

Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan alueelle osoitettu uusi rantarakentamisen mitoitusvyöhykkeen suunnitelmääräystä muotoillaan siten, että sen tulkittavuus on yksiselitteisempi ja painottaa vapaan rannan osuutta sekä lay/km mitoituksen ratkaisemista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Virkistysaluemerkintöihin ei voida lisätä suunnitelmääräystä virkistysarvojen paremmaksi turvaamiseksi. Tämä siksi, että virkistysarvot eri alueella poikkeavat paljon toisistaan. ELY-keskus on lausunnossaankin tuonut esiin, että maakuntakaavassa on osoitettu kaupunkien taajama-alueilla ja niiden lievealueilla virkistysalueita myös maa- ja metsätalouden käytössä tällä hetkellä oleville alueille. Näillä alueille virkistys- ja maisema-arvoja vaalitaan harjoittamalla alueelle soveltuvaa maataloutta, kun taas toisaalla virkistysarvojen säilymiseen vaadittava hoitotyö on toisenlaista. Tämä on myös perusteena sille, että maatalouskäytössä olevia alueita on osoitettu kaavassa jossain määrin (esim. Aurajokilaakso) virkistysalueina, koska se ei estä maatalouden harjoittamista alueella, mutta osoittaa selkeästi sen, että alueella on virkistysarvoa maatalouden lisäksi. Maakuntakaavan Maa- ja metsätalousmerkintä sen sijaan on huomattavasti heikompi merkintä, joka ei käytännössä tehokkaasti estä alueen muuttamista tarkemmassa kaavoituksessa aktiivisen maankäytön piiriin.

Paimalassa oleva Maarian altaan alueella oleva virkistysaluekokonaisuus on maakuntakaavan mittakaavasyistä esitetty kaavakartassa olevalla laajuudella. Puutarhateollisuuden alueet on huomioitu T-merkinnällä virkistysalueen länsipuolella. Yksittäisillä mautiloilla ei nähdä olevan vaikutusta merkintöihin maakuntakaavan yleispiirteisyydestä. Paikoittainen tarkkarajaisuus aineistossa johtuu esimerkiksi voimassa olevan kaava-aineiston tasosta (Turun kaupunkiseudun maakuntakaava on laadittu aikanaan mittakaavaan 1:50 000) tai Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan rajauksista, joita ei tässä kaavassa muuteta.

Virkistysmerkintä ei lähtökohtaisesti estä metsätalouden harjoittamista, vaikka merkinnällä toivotaan olevan vaikutusta tapaan, jolla metsää alueella hoidetaan.

Teerensuo-Peurunrahkan alue on osoitettu kahtena eri alueena siten, että tielinjaus kulkee suoalueiden välissä. Alueiden välinen ero ei näy maakuntakaavan mittakaavassa. Vt 8:n kehittäminen on alueella mahdollista yhteensovittaa alueen suojelevarvojen kanssa.

Maakuntakaavan strategiset merkinnät ovat lähtökohtaisesti vyöhykkeitä, joilla ei ole selkeää rajaa. Ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä ohjaamaan kaavan tulkintaa siihen suuntaan, että strategisilla merkinnöillä

tavoiteltaisiin fyysistä rajausta, sillä se ei nimenomaisesti ole merkinnän tavoite. Pohjamaankäytön merkintä MRV kattaa koko saaristo- ja rannikkoalueen ja on osaltaan osoittamassa retkeilyn, matkailun ja virkistykseen merkitystä kyseisellä alueella. Alueellisesti hyvin laajan merkinnän voima on hyvin heikko verrattuna kohdennettuihin ja pienempialaisiin merkintöihin ja strategisella matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kohdealuemerkinnällä on tavoitteena osoittaa ja tukea kuntien tahtotilaa ja panostusta näiden alueiden kehittämiseen laajempina kokonaisuutena ja merkintää ei tule tulkita siten, että jos jokin kohde ei osu merkinnän sisäpuolelle, niin sen kehittäminen ei voisi tukeutua vyöhykkeeseen. ELY-keskuksen lausunnoissaan mainitsevien yksittäisten kohteiden (Rosala, Särkisalo, ym) kehittämistä ei estetä strategisella merkinnällä.

Kaikki ruuantuotanto, niin maalla kuin merellä, aiheuttaa väistämättä myös haittavaikutuksia vesistöihin. Toimintaa ohjaa yksityiskohtaisemman toteuttamisen tasolla kuitenkin erityislainsäädäntö, jonka puitteissa nykyisiäkin toimintoja on luvitettu. Myös jatkossa tulee erityislainsäädännöllä olemaan merkittävä ohjausvaikutus parhaiden mahdollisten toimintojen sijaintipaikkojen ohjaamisessa ja haittavaikutusten minimoimisessa. Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen maakuntakaava ja sen merkinnät eivät näitä ohjausvaikutuksia kumoa. Kaavatyön aikana käydyn osallistamisprosessin ja suunnittelutyön aikana on tullut usein esiin lausunnoissakin havaittu ristiriita kalankasvatuksen tuotannon lisäämistarpeen ja vesien ja merenhoidon tilan parantamiseen tähtäävien tavoitteiden yhteensovittamisessa. Maakuntakaavan tehtävä osaltaan on juuri sovittaa yhteen näitä ristiriitaisiakin tavoitteita ja katsoa pitkällä aikajänteellä alan kehittämispotentiaalia. Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeen merkintä ei ota kantaa siihen, kuinka paljon kyseisillä alueilla voidaan kalankasvatusta lisätä, merkinnän tarkoituksena on osoittaa, että kyseiset alueet ovat nykytiedon avulla tehtyjen selvitysten perusteella parhaimpia sijainteja kyseiselle toiminnalle kokonaisympäristövaikutukset huomioiden. Kaavaehdotuksen jatkovalmistelussa huomioidaan esitetyt yksityiskohtaiset lisäys- ja tarkennusehdotukset eri näkökulmat huomioiden.

Luonnonarvojen turvaamiseen ja luonnonmonimuotoisuuden edistämiseen sekä ilmastomuutoksen haasteisiin liittyvää kokonaisuutta avataan kaavaselostukseen yksityiskohtaisemmin, huomioiden sekä kaavan osallistamisprosessissa tunnistetut haasteet ja maakuntakaavamerkintöjen kokonaisvaikuttavuus. Yhtenä keskeisenä haasteena on nähty se, että riittävän yhdenmukaista ja laaja-alaista yleisesti hyväksyttyä tietoa on useista teemoista liian vähän saatavilla, joiden perusteella pystyttäisiin merkitsemään maakuntakaavassa merkintöjä maakuntakaavaan. Toisaalta useiden maakuntakaavamerkintöjen nähdään jo nyt osoittavan laajemmalla tasolla myös luontoarvojen turvaamista ja kehittämistä, joiden toteuttaminen tapahtuu mm. muun erityislainsäädännön ohjaamana.

Kaavakarttaan lisätään voimassa olevien kaavojen mukaiset yleismääräykset, jotka osaltaan tarkentavat kaavan ohjausvaikutusta, erityisesti vesistövaikutusten, ekologisten yhteyksien ja Natura-alueiden huomiointin osalta.

1.18 Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri
Pvm. 6.3.2020

Sisältö *Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri on antanut lausunnon kaavaluonnoksesta ja piiri lausuu kiitoksensa, että luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotuksen valmistelussa on huomioitu lausunnon esille tuomia asioita, on täydennetty käytettyä tausta-aineistoa, lisätty muinaismuistokohteita ja mikä on erityisen kiitettävää, maakunnan liitto on suorittanut maastokäyntejä kaavavalmisteluun aikana. Kaavassa käsitellään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä ja potentiaalia ja yhdistämistä maakunnallisesti luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen. Piiri pitää näkökulmaa tärkeänä ja muistuttaa, että kaavan tulee tukea luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä, ekosysteemipalveluiden turvaamista, vesien tilan parantamista ja ilmastomuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista.*

Lähde- ja kohdeluettelosta puuttuu vielä joitakin jo kartoitettuja luontokohteita, esim. kuntien tilaamia luontonselvityksiä. Toisaalta valmistelussa on mukana myös uusia suojelualuevarauksia. Myös uusimmat METSO-kohteet tulee päivittää kaavaan. Soidensuojelun täydennysohjelman kohteiden huomioiminen on tärkeää ilmaston, vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen takia.

Ekologisia- ja viheryhteyksiä tulisi jollakin tasolla esittää kaavakartassa, erityisesti Turun seudulla, jossa maankäytön muutosten ja rakentamisen paineet ovat suuret. Pelkkien laajojen yhtenäisten metsäalueiden osoittaminen ilman toteuttamiskeinoja tukeutuen metsälakiin ei riitä turvaamaan metsien luonnonarvoja. Kaikki kuntien luo-kohteet eivät siirry maakuntakaavaan, viralliset s-tiedot päivitetään kaavatyön aikana Osalle alueista voisi esittää myös hiljaisten alueiden kaavamerkintöjä. Vedenalaisesta luonnosta on valmistunut uusia kartoituksia ja uhanalaisimmat luontotyytit tulisi myös merkitä kaavaan. Samoin erilaisia arvokkaita pienvesiä, esimerkiksi luonnontilaisia puroja, tulisi merkitä kaavaan niiden ominaispiirteet turvaavien kaavamerkintöjen kera.

Kuten aiemmin lausuimme, piiri esittää inventoitujen ja arvokkaiden perinnemaisemien merkitsemistä kaavaan. Varsinais-Suomessa sijaitsevat monet viimeisistä ja uhanalaisista perinnemaisemista. Kaavaehdotuksessa tulisi olla myös nyt lailla suojeltujen s-alueiden lisäksi merkittynä kartoitetut ja tunnistetut luonnonsuojelulain 29§:n mukaiset luontotyytit. Tällaisia kohteita, joilta puuttuu ELY:n rajauspäätös on erityisesti hyvin selvitettyllä alueella Turun ympäristössä. Kohteet tulee suojella kaavassa luonnonsuojelulla. Myös kansainvälisesti (IBA) ja maakunnallisesti arvokkaat (MAALI) lintukohteet tulisi merkitä kaavakarttaan.

Kaavakarttaan on merkitty vesiviljelyyn soveltuvia alueita myös Saaristomerelle, jonka meren tila on heikko. Merkintöjä ei tulisi merkitä alueille, joihin jokien, eläintilojen, viljelyn ja rannikon muun erilaisen toiminnan kuormitus on suurta. Lisäksi kulunut talvi on ollut jokien mukanaan tuomien ravinnepestöjen osalta ennätysmäinen, mikä tekee muiden vesisuojelutoimien merkityksestä vielä aiempaa suuremman. Maakuntakaavassa tulisi antaa entistä selkeämmin määräykset alueista, johon ei saa sijoittaa vesiviljelylaitoksia sekä sellaisia määräyksiä, joita voidaan käyttää ympäristölupien perusteena rajoitettaessa typpi-pestöjä. Myös ruoppausmassojen sijoituspaikat tulisi selvittää luontoarvot huomioiden ja ympäristövaikutukset huomioiden ja merkitä kaavakarttaan.

Luonnonsuojelupiiri huomauttaa, että Liedon aseman lähellä, 9-tien pohjoispuolella on kaavassa ejk-merkintä Kailassuon alueella, jossa on monia luontonselvityksissä rajattuja luontoarvoja mukaan lukien liito-oravien elinympäristöjä ja soita. Nykyinen kaavamerkintä mahdollistaa alueen metsien hävittämisen, kallioiden louhinnan sekä maamassojen läjityksen. Maankäytön vaikutusten arviointia on kaavamateriaalin perusteella vaikea tehdä. Mahdollisten muidenkin uusien maa-aines- ja turpeenottoalueiden osalta tulee luontoarvot selvittää kuntien ja hakijoiden toimesta.

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Hiljaisten alueiden sijaintia, merialueiden luontoarvoja ja ekologisia yhteyksiä on selvitetty kaavatyön aikana, mutta niiden osoittamista omina merkintöinä maakuntakaavan mittakaavassa ei ole nähty mahdollisena nykyisiin selvityksiin nähden. Toisaalta maakuntakaavan muiden merkintöjen sekä kaavaan täydennettävien yleismääräysten nähdään turvaavan teemojen edistämistä maakunnan alueella.

Ruoppausmassoihin ja niiden sijoittamiseen liittyviä selvityksiä on tehty merialuesuunnitteluprosessin yhteydessä, eikä niiden merkintää ole otettu mukaan tähän vaihemaakuntakaavaan.

1.19 Varsinais-Suomen maakuntamuseo
Pvm. 23.3.2020

Sisältö *Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa käsitellään maakunnan kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttö ja potentiaalit, tavoitteena sovittaa ne yhteen luonnonarvojen sekä virkistykseen ja matkailun kehittämistarpeiden kanssa. Voimassa olevia maakuntakaavoja tarkistavan ja täydentävän vaihemaakuntakaavan alueena on koko Varsinais-Suomi.*

Lausunnossaan (31.5.2018) alueellinen vastuumuseo on kiinnittänyt huomiota muun muassa valmisteluvaiheen aineiston puutteisiin. Nyt nähtävillä olevassa vaihemaakuntakaavan 1. ehdotusvaiheessa selvityksissä on edelleen samoja puutteita, ja siten selvityksiä tulee korjata. Muuttuvan maankäytön tarkastelun tulee perustua ajantasaisiin kulttuuriympäristöaineistoihin, ja siten myös kulttuuriympäristöön liittyvää taustakarttaa (2b) on tarpeen täydentää päivitettyillä aineistoilla. Nyt kartalla on esitetty voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetut maakunnalliset ja valtakunnalliset maisema-alueet, rakennetun ympäristön kokonaisuudet, muinaisjäännökset ja historialliset tied, sekä perinnebiotoopit SAKTI-järjestelmän mukaisesti. Taustakartan informatiivinen sisältö paranee, jos sitä täydennetään päivittyneillä rakennusinventointi- ja muinaisjäännösrekisterin aineistoilla sekä harkinnan mukaan myös valtakunnallisten maisema-alueiden päivitysinventoinnin (ehdotus 2015) mukaisilla alueilla.

Vaihemaakuntakaavaehdotuksen virkistys-, retkeily- ja matkailuteemoissa korostuvat luonnonympäristön arvot, koska kyseessä on nimenomaan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava. On myönteistä, että luonnonympäristön arvot matkailullisesta näkökulmasta on tunnustettu. Luonnonympäristö ja kulttuuriympäristö ovat usein vahvasti kytköksissä toisiinsa, ja luonnonympäristöksi miellettyissä ympäristöissä on usein havaittavissa jälkiä ihmistoiminnasta. Luonnonympäristön ohella myös kulttuuriympäristön kannalta arvokkaat kohteet ja alueet antavat maakunnalle oman erityisen luonteensa ja ovat matkailun kannalta erittäin keskeisiä. Nähtävillä olevassa ehdotuksessa ne ovat kuitenkin luonnonympäristöön nähden vähäisemmässä roolissa. Tästä kertoo esimerkiksi kulttuuriympäristökohteiden satunnainen huomioiminen selvityksissä ja kulttuuriympäristön kevyt käsittely kaavaselostuksessa. Alueellinen vastuumuseo pitää tärkeänä kulttuuriympäristön roolia maakunnan matkailullisena voimavarana ja esittää, että kulttuuriympäristö sidotaan kaavan matkailullisiin ja virkistykseen liittyviin teemoihin vahvemmin.

Kaavaan on selvitysten pohjalta määritelty retkeily- ja matkailutoimintoihin sekä virkistykseen liittyvät kohteet ja alueet sekä ulkoilureitit. Perusteita ja menetelmiä, joilla kyseisiin rajauksiin, linjoihin ja kohdevalintoihin on päädytty, olisi hyvä vielä selkiyttää ja avata.

Virkistykseen ja retkeilyyn/matkailuun liittyvien merkintöjen osalta on päädytty siihen ratkaisuun, että kohteita ja alueita ei ole yksilöity omin kohdenumeroin. Kaavamerkinnän yksilöinti tulee tässä kaavassa taustumaan sähköisen kaavakartta-aineiston kautta, jossa merkinnöistä saa lisätietoja tarkastelemalla ominaisuustietosisältöjä. Tämä onkin tarpeellista kaavan tietosisällön parantamiseksi. Kaavaan on hyvä liittää enemmän sisältöä myös matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealueiden vahvuuksista, jotta alueita voitaisiin vahvuudet tunnistaen kehittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Nyt kaavaselostuksesta löytyy hyvin tiivis kuvaus kustakin kohdealueesta.

Alueellinen vastuumuseo esittää, että niiden kaavamerkintöjen, joiden osoittamat toiminnot voivat olla ris-tiriidassa kulttuuriympäristön arvojen kanssa, määräyksiä tulee täydentää. Määräysten tulee ohjata suunnittelu siten, että kulttuuriympäristön arvot tulevat huomioituiksi ja toimenpiteet toteutetaan niitä heikentämättä. Tämä on tärkeää, koska muun muassa arkeologista kulttuuriperintöä ja rakennettua kulttuuriympäristöä koskevat selvitykset täydentyvät jatkuvasti eikä arvoja siten ole kattavasti tunnistettu voimassa olevissa maakuntakaavoissa, joissa on kulttuuriympäristön arvokohteiden ja -alueiden osalta omat määräyksensä. Tämä täydennystarve koskee erityisesti teollisuustoimintojen ja erityistoimintojen kohteita ja alueita sekä suurjännitelinjoja.

Vaikutusten arviointi vaikuttaa vielä melko kevyeltä, ja sitä tulee kulttuuriympäristön osalta täydentää erityisesti niiltä osin, kuin kaava osoittaa muuttuvaa maankäyttöä.

Vastuumuseo huomauttaa, että kaavamerkinnät ja -määräykset -dokumentissa esitetyt kaavamääräykset eivät kaikilta osin vastaa kaavakorteissa esitettyjä määräyksiä. Suurjännitelinjan määräys puuttuu ensimmäisestä.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kaavan tausta-aineistoihin liittyvissä kartoissa on rakennetun ympäristön kokonaisuudet ja muinaisjään-nökset osoitettu voimassa olevien maakuntakaavan merkintöjen mukaisesti. Tämän vaihemaakuntakaavatyön selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa on hyödynnetty ajantasaisinta, nyt jo rajapinnoistakin löytyvää inventointitietoa. Kulttuuriperinnön arvot ovat lähtökohtana muille, tässä vaihemaakuntakaavassa erityisesti matkailun, retkeilyn ja virkistysmaakuntakaavamerkinnöille.

Vaihemaakuntakaavaan merkittyjen muuttuneiden teollisuus- ja erityistoimintojen alueiden, kaivosalueiden, kiviaineshuollon merkintöjen sekä sähkölinjojen mahdolliset vaikutukset on arvioitu vähäisiksi, koska niihin kohdistuvat merkintöjen tarkennukset pohjautuvat erityislainsäädännön (esim. ympäristölupa, kaivoslupa) perusteella luvitetuihin nykyisiin toimintoihin, joiden puitteissa myös kulttuuriympäristöön kohdentuvat vaikutukset on jo arvioitu. Kulttuuriperintöön kohdistuvia vaikutusten kirjauksia tarkennetaan kaavaselostuksen vaikutustenarvioinnissa.

Lausuntokierroksella olleessa vaihemaakuntakaavaehdotuksessa havaitut tekniset virheet korjataan.

1.20

Västabolands skogsvårdsförening

Pvm.

4.3.2020

Sisältö

Västabolands skogsvårdsförening (härefter SVF), har bekantat sig med förslaget till EGENTLIGA FINLANDS ETAPPLANDSKAPSPLAN FÖR NATURVÄRDEN OCH-RESURSER. Bakgrundsmaterialet är digert och vi koncentrerar utlåtandet på de områden vi bäst känner till.

OMFATTANDE, BETYDANDE OCH ENHETLIG SKOGSDOMINERAD ZON

Områden som huvudsakligen används som skogsbruksområden och lyder under skogslagen. Målsättningen i planen stämmer överens med skogsnäringens målsättning om ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt skogsbruk. I dagens läge förefaller god skogsvård att vara bästa sättet att upprätthålla skogarnas kolbindningsförmåga. Kartans grönstreckade område sammanfaller med liknande försök till fjärrkartering med moderna metoder (Zonation-analys). Dessa metoder har visat sig ha tämligen dåliga resultat i våra geografiskt splittrade, mosaikartade skogar.

Beteckningens motivering: "En avsevärd del av området används för närvarande för skogsbruk". SVF:s förslag: Stryk "för närvarande", största delen av området är rimligtvis tänkt för skogsbruk även i framtiden. Utan skogsvård upprätthålls inte områdets karaktär.

I bestämmelsen skrivs "I skärgården bör speciell uppmärksamhet fästas på att särdragen för zonens skogsnatur samt landskapet bevaras". I skärgården är ett diffust begrepp, gäller det hela skärgårdskommunen Pargas eller yttre delarna eller yttre skärgården utan vägförbindelser. För att denna skrivelse i framtiden inte skall tolkas som begränsande för normalt, lagligt skogsbruk, föreslår SVF att man i planbeteckningens konsekvenser specificerar att området lyder under skogslagen.

KARTBILAGA 1g METSIEN LUONTOARVOT

Kartan härstammar troligen från ovan nämnda Zonation-analys och är problematisk. Skogscentralen har tidigare försökt använda liknande analyser för att lokalisera eventuella Metso objekt. Resultaten publicerades på minskog.fi. Resultaten visade sig vara tämligen felaktiga i skärgården och man tog bort de flesta förslagen. Skogsindustrin gjorde en liknande analys våren 2019 för att lokalisera eventuella HCV-objekt (High Conservation Value), även detta projekt gav helt fel resultat i skärgården och måste göras om. Efter korrigeringen föll uppskattningsvis 80% av områdena bort. Denna kartbilaga 1 g har stora likheter med den av skogsindustrin uppgjorda misslyckade HCV-kartan. SVF är orolig för att kartan i framtiden kan leda till felaktiga tolkningar. Att vissa ekonomiskogar råkar vara i slutskedet av sin omloppstid kan inte i framtiden, hänvisande till kartans märkningar, läggas skogsbruket till last med eventuella begränsningar i utövandet av näringen. Dessa områden lyder under skogslagen och är till största delen ägda av privata näringsidkare. Skogslagen och skogscertifieringen styr redan skogsbruksverksamheten så att naturvärden i allt högre grad tas i beaktande. Tilläggstyrning behövs inte på landskapsplanenivå.

SKYDDSSOMRÅDE / -OBJEKT

SVF noterar att en del icke genomförda naturskyddsprojekt är införda på kartan. Att märka ut icke skyddade objekt ställer till problem. Om ett område är skyddsmärkt i landskapsplanen lyder området inte längre under skogslagen. I praktiken försvårar detta näringsverksamhet på och i närheten av området. Med beaktande av skalan på landskapsplanekartan kan eventuellt tilltänkta S-områden på kartan i misstag sträcka sig in på normal skogsbruksmark, även då kullkastar de skogslagen. I andra landskap har det också visat sig att virkesköpande bolag vägrat köpa virke från ekonomiskogar där skyddsbezeichnung ("felaktigt" på grund av kartskalen) har förekommit.

Om det tilltänkta naturskyddsområdet inte blir förverkligat, blir näringsidkaren utan eventuell ersättning, men får dras med ovanstående problematik så länge beteckningen finns kvar på landskapsplanen.

SVF har kontaktat några av de berörda markägarna och det visar sig beklagligtvis att markägarna fortfarande inte är medvetna om planerna. Att inte meddela markägarna om tilltänkta skyddsområden försvagar deras rättsskydd och förtär viljan till frivilligt skydd. Frivillighet vid naturskydd bör alltid komma i första hand.

SVF:s förslag: Även om detta strider en del mot landskapsplanens visionära funktion, är förslaget att så länge ovan nämnda problematik kvarstår, kan man inte i landskapsplanen lägga in eventuella planerade skyddsobjekt, alternativt måste de få en annan beteckning som inte innebär fastställd skyddsstatus och där skogslagen således gäller. Även fastställda områden bör vara rätt ritade på kartan.

FRILUFTSLED, RIKTGIVANDE FRILUFTSLED

SVF:s kommentar: I bestämmelsen står "Vid planeringen av friluftsledens exakta linjedragning bör befintliga vägar.... utnyttjas". Detta är naturligt och förnuftigt, men man bör hålla i åtanke att stora delar av dessa vägar och stigar är i privat ägo och upprätthålls med privata medel. Man kan inte styra friluftslivet till dem utan markägarens kännedom och tillstånd.

VÄRDEFULL GEOLOGISK FORMATION

SVF:s förslag: Tillägg till bestämmelsen: "Åtgärder som på ett skadligt sätt förändrar områdets geologiska karaktär är inte tillåtna."

Tillägg till konsekvenser och förhållande till landskapsplanen: "Beteckningen har i sig ingen inverkan på byggandet eller skogsbruket men områdets karaktär bör beaktas i den detaljerade planeringen." Det bör framgå att även dessa områden lyder under skogslagen.

GRUNDVATTENORMÅDE

Ok, skogsnäringen har redan förhållningsregler och speciella krav och rutiner för hur man bör verka på olika grundvattenområden.

NATURAOMRÅDEN

Om det finns icke förverkligade men eventuellt planerade Naturaområden i landskapsplanen uppkommer samma problematik som beskrevs i punkten skyddsområden ovan.

NATURHAMN ELLER ANKARPLATS

Att i landskapsplanen i naturzonen märka ut naturhamnar baserat på en hamnbok gjord av frivilliga krafter på hobbybasis är lite originellt och motverkar planens styrande funktion visavi ekologiskt hållbar turism. Dessa platser har sällan eller aldrig någon service, det kan vara känsliga, obebyggda områden med ett känsligt djur och fågelliv. Organisationen som gjort hamnboken som använts som källa, tar avstånd från allt ansvar till exempel vad gäller djupbeteckningar för båtar, de har varken kunskap eller kännedom om platsernas naturvärden. Organisationen har inte heller kontaktat markägare, som i många fall är privata. Forststyrelsen förvaltar skärgårdshavets nationalpark och har en fungerande styrning över vart de vill ha flertalet turistande gäster, även om de flesta öar naturligtvis är tillgängliga under allemansrätten.

SVF:s förslag: Samtliga naturhamnar/ankarplatser som är på privat mark och där ingen form av service finns tas bort ur landskapsplanen. De av Forststyrelsen förvaltade naturhamnarna presenteras till den del Forststyrelsen tycker är lämpligt med beaktande av deras egen målsättning.

LASTNINGSTERMINALER

Pargas och speciellt skärgårdsområdena lider akut brist på lämpliga lastningsplatser för sjötransport av virke och annat gods. Tidigare av staten ägda lämpliga områden har förfallit, sålts eller hyrts ut. Nu tillämpas tillfälliga lösningar som behöver tillfälliga byggnationer för att till exempel lasta virke på pråmar. Sjötransport av virke till produktionsanläggningar är billigare, mera ekologiskt och avlastar landsvägsfärjorna från tung trafik. Fungerande terminaler kunde även förbättra leveransmöjligheterna av energivirke till närliggande anläggningar.

SAMMANFATTNING

- *förslaget till etapplandskapsplan är väl utarbetat och SVF ser inga större konflikter vad gäller skogsbrukets målsättningar. Som konstateras i planförslaget är skogsbruksverksamheten ekonomiskt och ekologiskt viktig för området*
 - *man bör noga överväga vad de praktiska, ekonomiska och byråkratiska konsekvenserna blir av att på kartor märka ut icke verkställda skyddsområden då dessa per automatik kullkastar skogslagen*
 - *i vissa fall hänvisas till myrskyddsprogrammets tillägg som torde vara nedlagt och inte blivit godkänt*
 - *kartbilagan 1 g och benämningar kring "omfattande skogs-dominerad zon" och formuleringen "i skärgården" är diffusa och ställvis inkonsekventa och ger utrymme för tolkningar*
 - *även om det i princip framgår i planbeskrivningen 5.5, bör på de ställen som berör skogsbruksmark i plankorten preciseras att områdena lyder under skogslagen. Även de "omfattande betydande" och de områden som specificeras på kartbilagan 1 g*
 - *om det i det fortsatta planeringsarbetet på privatägda marker tillkommer nya skyddsområden, eller därmed jämförbara, bör dessa listas och märkas ut så man tydligt kan se förändringarna*
- Vi tackar för möjligheten att ge vårt utlåtande angående etapplandskapsplanen.*

Vastine Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Terminaalitoimintojen osalta on olemassa olevien terminaalien todettu sijaitsevan merkittävilta osin jo olemassa olevien maakuntakaavojen teollisuus- ja erityistoimintojen alueilla, eikä niille ole tarvinnut tehdä lisämerkintöjä tässä vaihemaakuntakaavassa. Lisäksi nykyisten maakuntakaavojen teollisuus- ja erityistoimintojen aluevaraukset pitävät sisällään myös niin sanottuja reservialueita, joille uusien maakuntata-solla huomioitavien terminaalien on mahdollista sijoittua.

Luonnonsatamat on osoitettu maakuntakaavaan, koska ne tukevat veneilyyn pohjautuvaa matkailua vesialueilla ja ovat tämän verkoston solmukohtia. Maakuntakaava ei sinänsä ole matkailukartta, jonka avulla venematkailua harrastavat suunnistaisivat liikkeussaan merellä. Maakuntakaavan tarkoituksena on osoittaa, että luonnonsatamakohteilla on merkitystä ja mahdollista kehittämispotentiaalia luonnonsatamakäytössä. Käytännöntason haasteet ml. roskaantuminen ei ole maakuntakaavalla ratkaistava asia.

Bemötande Den som lämnat utlåtandet ombeds studera det allmänna bemötande som gjorts upp. Utöver det som noterats där svarar Egentliga Finlands förbund på det mottagna utlåtandet följande:

Vad terminalområdena beträffar har det för de befintliga terminalerna konstaterats att de till betydande del är belägna på områden för industri- och särskilda verksamheter i de redan existerande landskapsplanerna, och för dem har det inte varit nödvändigt att göra tilläggsbeteckningar i denna etapplandskapsplan. Därtill innefattar de nuvarande landskapsplanernas områdesreserveringar för industri- och särskilda verksamheter även så kallade reservområden, på vilka det är möjligt att placera nya terminaler som ska beaktas på landskapsnivå.

Naturhamnarna har anvisats i landskapsplanen för de stöder turism på vattenområdena som baserar sig på småbåtstrafik och de är knutpunkter i detta nätverk. Landskapsplanen är inte i sig en turistkarta, med vars hjälp de som intresserar sig för båtutrustning skulle orientera sig när de färdas på havet. Syftet med landskapsplanen är att visa att naturhamnsobjekten är av betydelse och den möjliga utvecklingspotentialen inom användningen av naturhamn. Utmaningarna, inkl. nedskräpning, är en sak som inte ska lösas med landskapsplanen.

1.21 **Ympäristöministeriö**
Pvm. 16.3.2020

Sisältö *Varsinais-Suomen liitto on pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Kaavassa käsitellään maakunnan kierto- ja biotalouden kannalta keskeisten luonnonvarojen käyttö ja potentiaalit sovittaen ne yhteen luonnonarvojen sekä virkistyksen ja matkailun kehittämistarpeiden kanssa. Lisäksi kaavassa tarkistetaan ja täydennetään voimassa olevan maakuntakaavan eräitä muita teemoja.*

Ympäristöministeriö toteaa lausuntonaan maakuntakaavan ehdotuksesta seuraavaa.

Ympäristöministeriön lausunnossa kaavaehdotusta tarkastellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, lainsäädännön vaatimusten ja muiden ympäristöministeriön toimialaa koskevien merkitykseltään valtakunnallisten asioiden näkökulmasta.

Kaavaprosessiin ja -aineistoon liittyviä huomioita

Maakuntakaavan tavoitteet

Tavoitteena on ollut laatia strateginen maakuntakaava, joka osoittaa mahdollisuuksia ja maakunnan potentiaaleja käsiteltävissä teemoissa ilman että kaikkia kysymyksiä olisi tarpeen tarkastella yksityiskohtaisesti aluevaraustyyppisin merkinnöin. Ympäristöministeriö pitää tavoitetta strategisuudesta hyvänä lähtökohdana. Kaavaehdotuksen jatkovalmistelussa on kuitenkin tarpeen varmistaa, että yksityiskohtaisemman

suunnittelun ohjauksen tarkkuus kaikkien esimerkiksi luonnonarvoihin liittyvien kysymysten osalta on riittävä, ja tarkentaa suunnittelumääräyksiä tarpeen mukaan.

Ehdotusvaiheen aineisto

Tämän vaihemaakuntakaavan osalta kaavaehdotusvaihe on yleisestä käytännöstä poiketen ensimmäinen tilaisuus osallisille ottaa kantaa suunnitteluratkaisuihin. Lausuntovaiheessa käytettävissä olevassa aineistossa on vielä puutteita. Kaavakartta on eräiden merkintöjen osalta vaikeasti luettava. Osasta kaavamerkintöjä puuttuu merkintöjen kuvaus ja kaavamääräykset. Ongelmallisena kaavaprosessiin osallisten kannalta voi pitää myös sitä, että kohdeluettelosta ja kohteiden numeroinnista on luovuttu.

Maakuntakaavan sisältö

Metsävaltaiset vyöhykkeet

Maakuntakaavaehdotuksessa osoitetaan kehittämisperiaatemerkinällä laajoja, merkittäviä ja yhtenäisiä metsävaltaisia vyöhykkeitä. Ympäristöministeriö katsoo, että merkinnän tavoite säilyttää tai lisätä metsäpinta-alaa mm. hiilinielujen näkökulmasta sekä turvata luonnon monimuotoisuutta on kannatettava. Ympäristöministeriön mielestä merkintään liitetyn suunnittelumääräyksen yksinkertaistamista tulisi harkita siten, että em. tavoitteiden näkökulma painottuisi selkeästi.

Kehittämisperiaatemerkinä ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua, ei rakentamista tai muita toimenpiteitä. Suunnittelumääräys ei myöskään voi kohdistua merkinnän ulkopuolelle. Metsävaltaisten vyöhykkeiden välisten ekologisten yhteyksien edistäminen ja turvaaminen on tärkeää kyseessä olevan kokonaisuuden kannalta. Se on kuitenkin tehtävä käyttäen omaa erillistä merkintää, kuten yhteystarvetta ja siihen liitettyä suunnittelumääräystä tai koko maakuntakaava-aluetta koskevaa yleismääräystä.

Tämän merkinnän kaavakortissa todetaan merkinnän olevan informatiivinen kaavamerkinä. Ympäristöministeriö katsoo, että tällä tavoin kaavamerkinällä ilmaistu kehittäminen periaate edellyttää aktiivista huomioon ottamista yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, eikä sitä siten voi kuvailla pelkästään informatiiviseksi.

Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeet

Maakuntakaavaehdotuksessa esitetään vesiviljelyn kehittämisvyöhyke -kehittämisperiaate-merkinnällä pitkällä aikavälillä soveltuvimmat merialueet kalan jatkokasvatukselle maakunnan alueella. Merkinnän tavoite suunnata hajallaan olevaa toimintoa tulevaisuudessa rajatumille alueille, joilla se voisi toteutua ympäristöllisesti kestävästi on hyvä.

Ympäristöministeriö toteaa kuitenkin, että pintavesien ekologinen tila on maakuntakaavan merialueilla pääosin enintään tyydyttävä. Vesiensuojelun tavoitteena on saada tila vähintään hyväksi ja estää sen heikkeneminen. Kalankasvatus voi aiheuttaa ainakin paikallisesti merkittävää kuormitusta ja vaikeuttaa siten em. tavoitteen saavuttamista.

Kalankasvatus vaatii ympäristöluvan ja vesilain mukaisen luvan. Maakuntakaavan jatkovalmistelussa on vielä varmistettava vesiviljelyn kehittämisalueiden perustumisesta ajantasaiseen tietoon mm. vesien tilasta ja mahdollisuudesta ohjata tulevaisuudessa kalankasvatusta kyseisille alueille. Kaavan tausta-aineistoon sisältyy kansallinen vesiviljelyn sijainnohjaussuunnitelma ja sen ympäristöselostus. Kyseiset asiakirjat ovat kuitenkin vuodelta 2014. Kaavakorteissa viitataan merkinnän taustaselvityksenä tuoreempaan selvitykseen, joka ilmeisesti on vasta luonnonvaiheessa eikä ollut käytettävissä osana kaava-aineistoa.

Maakuntakaava-aineistosta ei käy ilmi, miten kaavaratkaisu ottaa huomioon vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmassa (VELMU) tuotettua tietoa, ja VELMU-ohjelman tietoihin perus-

tuvia kuvauksia ekologisesti merkittävistä vedenalaisista meriluontoalueista (EMMA). Maakuntakaavaehdotuksen jatkovalmistelussa nämä inventoinnit on tarpeen tunnistaa ja dokumentoida, kuinka ne tulevat huomioon otetuiksi kaavaratkaisussa.

Ympäristöministeriö kiinnittää erityisesti huomiota vesiviljelyn kehittämisvyöhykemarkintoihin Uudenkaupungin edustan merialueella. Merkinnät sijoittuvat Selkämeren kansallispuiston välittömään läheisyyteen, jonka alueella on em. inventoinneissa tunnistettuja merkittäviä vedenalaisia luonnonarvoja. Yksi em. vyöhykemarkinnoista sijoittuu Uudenkaupungin saariston Natura 2000 -alueen sisälle, jonka suojelu perustuu osin vedenalaisiin luontotyyppeihin.

Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että kaava-aineiston Natura 2000 -vaikutusten tarveharkintaa koskevassa taulukossa on huomioitu pääasiassa Natura-alueiden rajauksen sisään ja aivan lähialueelle sijoittuvia kaavamerkinnot. Vesiviljelyn kehittämisvyöhykemarkintoja, jotka sijoittuvat esimerkiksi Seksmiälin ja Södra Sandbäckin Natura 2000 -alueiden läheisyyteen ei ole mainittu kyseisten Natura-alueiden kohdalla.

Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeiden sijoittumisen ja rajauksien täsmentämistarpeiden lisäksi merkintään liitettyä suunnittelumääräystä on tarpeen kehittää siten, että siinä huomioidaan toiminnan sijoittumisen ympäristölliset edellytykset liittyen erityisesti vesien ekologiseen tilaan sekä vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuteen. Lausunnolla olleessa muodossaan suunnittelumääräyksen kohta "suunnitelmien ja toimenpiteiden vyöhykkeellä on kehitettävä vesiviljelyn toimintaedellytyksiä" on sanamuodoltaan liian velvoittava, kun kyseessä on kehittämisperiaatemarkinta, jossa tarkoitetun toiminnan toteutumiseen alueella liittyy huomattavaa epävarmuutta. Ympäristöministeriö ehdottaa, että maakuntakaavaehdotuksen jatkovalmistelussa Varsinais-Suomen liitto tekee tarpeellisessa määrin yhteistyötä ympäristöministeriön ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen luonnon- ja vesiensuojelun asiantuntijoiden kanssa.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelualueet ja luontoarvoiltaan suojeltavat alueet osoitetaan S-merkinnällä. Luonnonsuojelualueiden verkostoon on sisällytetty kaavaehdotuksessa soidensuojelun täydennysinventoinnin kohteet. Luonnonsuojeluteemaan kuuluvat myös kaavaehdotuksen arvokkaiden geologisten muodostumien merkinnät.

Ympäristöministeriö toteaa, että edellä mainittujen merkintöjen sekä metsävaltaisten vyöhykkeiden ulkopuolella luonnonarvojen tai luonnon monimuotoisuuden turvaamista alueidenkäytön keinoin ei ole kaavassa käsitelty. Valtaosa maakuntakaava-alueesta on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M) tai maa- ja metsätalous-, retkeily- tai virkistysaluetta (MRV). Kaavaratkaisu ei käytännössä käsittele näille alueille sijoittuvia luontoarvoja tai luonnon monimuotoisuuskysymyksiä, kuten esimerkiksi perinnebiotooppeja eikä ekologisista yhteyksiä. Varsinais-Suomen oloissa em. kysymysten käsittely olisi perusteltua.

Yhdyskuntien vedenhankinnan kannalta tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat sekä ne pohjavesialueet, joista pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen, on asianmukaisesti merkitty kaavaehdotukseen. Luokiteltujen pohjavesialueiden erityinen suojelutarve on tunnistettu. Vaihemaakuntakaavan jatkovalmistelussa on syytä vielä varmistaa, että kaavaratkaisu ottaa huomioon maakunnan erityiset olosuhteet pohjavesivarojen osalta.

Vedenalaisen luonnon monimuotoisuutta on käsitelty edellä vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeiden yhteydessä.

Natura 2000 -verkoston osalta Varsinais-Suomen ELY-keskus lausuu tarkemmin kaavaehdotuksesta. Veneilyn runkoväylä Särkäsalmessa

Maakuntakaavaehdotuksessa on osoitettu veneilyn runkoväylä Omenaistenaukiolta Askaistenlahdelle ja Naantalin vanhan kaupungin satamaan. Runkoväylämerkintä tarkoittaisi korkeiden, yli 16,5-metrinen purjevereiden pääsyn mahdollistamista Särkängsalmen läpi. Tämä puolestaan edellyttää avattavan läppäsillan rakentamista maantielle 189 Särkängsalmen kohdalle.

Ympäristöministeriö on Turun seudun kehyskuntien maakuntakaavan vahvistamispäätöksessä 20.3.2013 jättänyt vastaavan veneilyn runkoväylämerkinnän vahvistamatta. Vahvistamatta jättämisen perusteena olivat puutteelliset selvitykset liittyen maantietä 189 kulkureittinään käyttävien asukkaiden elinoloihin sekä erityisesti pelastustoimen toimintaan. Korkein hallinto-oikeus piti ympäristöministeriön ratkaisun tältä osin voimassa. Aiemmin, vuonna 2003 on Länsi-Suomen ympäristölupavirasto hylännyt Tiehallinnon hakemuksen läppäsillan rakentamiseksi Särkängsalmeen.

Kaavaehdotuksen tausta-aineistoon sisältyy päivitetty vaikutus selvitys Särkängsalmen väylän ja avattavan läppäsillan vaikutuksista. Selvityksessä on tarkasteltu myös pelastustoimeen kohdistuvia vaikutuksia. Selvityksen mukaan pelastustoimeen ei kohdistu avattavan sillan rakentamisesta merkittäviä vaikutuksia, mutta sekä sillan ja muun liikennenympäristön, että sillan operoinnin suunnittelussa on otettava huomioon ja varmistettava pelastustoimen sujuva toiminta. Selvityksessä esitetään myös muita mm. liikenteen sujuvuuteen ja turvallisuuteen liittyviä tarpeita, jotka on jatkosuunnittelussa otettava huomioon.

Ympäristöministeriö katsoo, että veneilyn runkoväylän lisäksi myös maantie 189 ja sillä tarvittavat toimenpiteet olisi tarpeen käsitellä samassa kaavaratkaisussa ja riittävin suunnittelumääräyksin ohjata yksityiskohtaisempaa suunnittelua ottamaan huomioon mm. pelastustoimen esteetön toiminta, maantien liikenteen turvallisuus ja sujuvuus sekä sillan vaikutusalueen asukkaisiin ja yrityksiin kohdistuvien haittojen minimointi.

Ympäristöministeriö toteaa lisäksi, että veneilyn runkoväylän sisällyttämistä luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaan ei mainita kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Edellä mainittu päivitetty vaikutus selvitys on valmistunut vasta valmisteluvaiheen kuulemisen jälkeen. Osallisilla, joihin kaavaratkaisu tältä osin vaikuttaa on vasta ehdotusvaiheen kuulemisen yhteydessä mahdollista ottaa kantaa kaavan sisältöön. Ottaen huomioon asian aikaisemmat käsittelyvaiheet sekä suuren merkityksen ainakin paikallisesti, on lisäksi perusteltua kysyä, onko kyseessä sellainen vain tekninen korjaus, minkä otsikon alla asia kaavaselostuksessa esitetään.

Muita kaavan sisältöön liittyviä huomioita

Kaavaehdotuksessa esitetään samalla suoja- tai konsultointivyöhykkeen merkinnällä niin puolustusvoimien tarpeista johtuvat suoja-alueet kuin Seveso III -direktiivin mukaiset konsultointivyöhykkeet. Ympäristöministeriön mielestä on vielä syytä harkita, tulisiko käyttää erillistä merkintää suojavyöhykkeille ja konsultointivyöhykkeille ja täsmentää suunnittelumääräyksiä ottamaan huomioon myös vyöhykkeiden sisäpuolelle kohdistuvat rajoitukset eri toimintojen sijoittamisessa.

Kaavaselostuksessa mainitaan, että teollisuustoimintojen alueen laajentaminen Paraisilla supistaa voimassa olevan kaavan A- ja C-alueiden rajauksia. Nämä muutokset tulisi käsitellä tässä samassa kaavaprosessissa.

Osasta kaavan merkintöjä puuttuu merkinnän kuvaus. Vaikka merkinnän kuvaus ei olekaan oikeusvaikutteista kaavan sisältöä, on se yleensä tarpeen täsmentämään merkinnän selitystä. Yhteystarvemerkintöihin ei lausuntokierroksella olleessa kaavaehdotuksessa ole liitetty suunnittelumääräyksiä. Vaikka kyseessä onkin yleispiirteinen kaava, olisi strategisten linjausten ja kehittämisen periaatteiden sekä erityisesti ympäristön- ja luonnonsuojelun kannalta tarpeellisten reunaehtojen välittämiseksi yksityiskohtaisempaan suunnitteluun syytä harkita suunnittelumääräysten liittämistä myös näihin merkintöihin.

Vaikutusten arvioinnista

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Kaavaselostuksessa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) koskevassa kohdassa käsitellään aiemman VAT-päätöksen mukaisia tavoitteita. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on uudistettu valtioneuvoston päätöksellä joulukuussa 2017, ja uudet tavoitteet ovat tulleet voimaan 1.4.2018 alkaen.

Kaavaselostukseen ei sisälly tarkastelua siitä, miten kaavaratkaisu toteuttaa voimassa olevia valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Tällainen tarkastelu olisi syytä sisällyttää selostukseen.

Kaavaratkaisun vaikutukset kulttuuriympäristöihin ja maisemaan

Ympäristöministeriön käytettävissä ei ollut vaikutustenarviointia kulttuuriympäristön ja maisema-alueiden osalta, joten aineiston perusteella on vaikea sanoa, missä määrin kaavaratkaisut mahdollisesti vaikuttavat valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden arvoihin. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on huolehdittava valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen arvojen turvaamisesta. Tämä tulee ottaa huomioon maakuntakaavaehdotuksen jatkovalmistelussa.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kaavamääräyksiä muotoillaan siten, ettei ne osoita määräyksiä merkittyjen alueiden ulkopuolelle ja ekologisiin yhteyksiin liittyvät määräykset siirretään kaavan yleismääräyksiin. Kehittämisperiaatemarkintöjen vaikutuksia kuvaavasta kohdassa on mainittu merkintöjen olevan informatiivisia, jolla on tarkoitettu sitä, että kyseiset merkinnät ovat luonteeltaan suuntaavia. Tätä sanamuotoa tarkennetaan kaavakortteihin.

Lausunnossa esitetyt täydennystarpeet kaavakartan merkintöihin ja kaavaselostuksen sisältöön ja sen parempaan ymmärrettävyyteen sekä luettavuuteen tehdään tarvittavilta osin nähtävillä laitettavan aineistoon. Maakuntakaavan merkinnät noudattelevat aiemmissa kaavaratkaisuissa tehtyjä merkintätapoja, joiden mukaan esimerkiksi suoja- ja konsultointivöhykkeet on osoitettu yhtenäisellä merkinnällä, tätä merkintätapaa jatketaan myös tässä vaihemaakuntakaavassa. Myöskään kaikilla Varsinais-Suomen maakuntakaavojen merkinnöillä ei ole ollut erillistä merkinnän kuvausta tai kaavamääräystä, ja tätä yhtenäistä merkintälinjausta jatketaan myös tässä vaihemaakuntakaavassa.

Omenaistenaukiolta Askaistenlahdelle ja Naantalin vanhan kaupungin satamaan osoitettu Veneilyn runkoväylä liittyy vaihemaakuntakaavan matkailuteemaan ja erityisesti Naantalin kaupungin matkailutavoitteiden edistämiseen. Kaavaprosessin aikana on yhdessä ELY-keskuksen ja Naantalin kaupungin kanssa täydennetty runkoväylän edellyttämään läppäsiltaan liittyviä, ympäristöministeriön edellisellä kaavakierroksella puutteellisiksi toteamia selvityksiä mm. vaikutusten arvioinnin osalta. Selvitystyön yhteydessä järjestettiin tiedotus- ja vuorovaikutustilaisuus, jossa osallisille tuotiin esille myös maakuntakaavan väylämerkinnän tarkistaminen. Maakunnan tieverkko ja sen merkinnät on käsitelty kesällä 2018 hyväksytyssä Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavassa. Merkinnöillä ei maakuntakaavalogiikan mukaisesti osoiteta yksityiskohtaisia tie- ja liikenneteknisiä ratkaisuja maantieverkon keskeisimpiä eritasoliittymiä lukuun ottamatta.

Varsinais-Suomen liitto kiittää yhteistyötajouksesta ja tekee ympäristöministeriön ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kanssa tiivistä yhteistyötä kaavaehdotuksen jatkovalmistelussa mm. vaikutusten arvioinnin osalta.

2 KUNNAT

2.1 Auran kunta

Pvm. 4.5.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.2 Kaarinan kaupunki

Pvm. 27.3.2020

Sisältö *Luonnonarvoja ja -varoja koskevan vaihemaakuntakaavan valmistelu on ollut kattava ja siinä on tuotettu paljon hyvää ja havainnollista tietoaineistoa myös kunnan suunnittelussa ja arvioinneissa käytettäväksi. Kaavan tavoite vahvistaa alueiden strategista suunnittelua ja toimia maakunnan aluekehittämisen työkaluna on oikeansuuntainen. Ihmisen toiminnan aiheuttamien ympäristövaikutusten arvioimiseksi on tärkeää, että vaihemaakuntakaavan teemoja: luonnonarvojen turvaaminen ja luonnonsuojelu, luonnon merkitys virkistys- ja matkailukäytössä sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen, tarkastellaan kokonaisuutena.*

Ilmastomuutoksen torjumisessa on maankäytöllä merkittävä rooli. Saaristomeren tilan parantamiseksi on luonnonarvot turvaavien toimien ja luonnonvarojen kestävä käytön keinojen välinen tasapaino ensiarvoisen tärkeää. Luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen on mahdollista, kun ymmärretään niiden käyttöön liittyvät reunaehdot. Yhtä tärkeää on informatiivisen ja tarkemmin kohdennetun tiedon tuottaminen ja koostaminen. Näin voidaan kasvavan kaupunkiseudun muospaineessa turvata ekologisia käytäviä ja luonnon monimuotoisuutta sekä varmistaa asukkaiden virkistäytymismahdollisuuksien säilyminen ja toisaalta matkailutoimintojen kehittäminen.

Tämän työn edistämiseksi ja vaikutusten arvioimiseksi onkin tärkeää, että kaavaprosessissa on osoitettu maakunnallisesti merkittävät vyöhykkeet ja vaikutuksiltaan merkitykselliset alueet. Kaavaehdotuksessa on pääsääntöisesti otettu monipuolisesti huomioon käytettävissä olevat tausta-aineistot ja kaavan valmistelun aikana on tehty myös maastokäyntejä arvokkaiden luontokohteiden rajausten tarkentumiseksi.

Kaarinan kaupunki haluaa kuitenkin nostaa esiin vesiviljelyalueiden sijainnin merkityksen Saaristomeren tilan ja erityisesti hapettomien pohjaolosuhteiden parantamisessa. Merenhoidon suunnittelun yhteydessä tehty Suomen meriympäristön tila -raportti on valmistunut 2018 ja on tuottanut tähän kysymykseen tietoa. Tämän tuoreimman tiedon huomioon ottaminen on välttämätöntä kaavaehdotuksen ratkaisuja tehtäessä ja nyt osittain kriittisestikin sijaitsevien vesiviljelyvyöhykkeiden vaikutuksia arvioitaessa.

Kaarinan kaupunki kiinnittää myös huomiota siihen, että myöskään Velmuaineistoa ei ole hyödynnetty kaavakartalla esimerkiksi rajaamalla arvokkaita merialueita, joihin ei tulisi kohdistaa merialueiden käytön muutoksia. Kyseessä on tärkeä tietoaineisto, jonka avulla voidaan arvioida myös mm. vesiviljelyalueiden vaikutuksia ja sijaintia suhteessa arvokkaisiin merialueisiin.

Maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet

Maakuntakaavaehdotuksessa on luovuttu suojelumerkintöjen kohdenumeroinneista. Tämä on vaikeuttanut olemassa olevien kohteiden tarkistamista. Kaavan vahvistuessa ja voimassaolevien merkintöjen poistuuksa tulee varmistaa, että kohteet ovat edelleen helposti tunnistettavissa ja lähde löydettävissä.

Suojelualueiden osalta kaavakarttaan toivotaan merkintätapaan muutos, jonka avulla kaavakartalta pystytään erottamaan toteutuneet luonnonsuojelualueet maakuntakaavalla suojelluista alueista tai kohteista.

*Kaavakorttien mukaan kaikki suojelualueet näytetään aluemuotoisina, mutta esimerkiksi Kaarinan Ladjakoskella sijaitseva kalliorikon (*Saxifraga adscendens*) esiintymispaikka on merkitty kaavakarttaan suojelukohteena, vaikka kohteella on toteutunut yksityinen suojelualue ERA204696 (LsL 47§). Kohde tulee korjata aluemuotoiseksi.*

Kaarinan metsien luonnonsuojelualueesta (ESA300213) yksi osa-alue on merkitty kaavakarttaan puutteellisesti. Virallinen raja on esitetty Ympäristöministeriön asetuksessa luonnonsuojelualueiden perustamisesta Varsinais-Suomen maakuntaan 215/2014 liitteessä 1. Kohteen raja tulee korjata kaavakarttaan.

Kaarinan kaupungin alueella tehdyn luontoselvityksen mukaan Auranlaaksossa, Kieterinmäellä, sijaitsee luonnonsuojelulain 29 §:n mukainen päihinäpensaslehto. Kohde tulisi ottaa huomioon kaavakartalla. Perinnebiotoopeista uusina rajauksina kaavakartalle tulee lisätä maakunnallisesti (lähes valtakunnallisesti) arvokas Huttalanmäen kallioketo sekä maakunnallisesti arvokas Hadvalan niityt. Uutena huomioitavat perinnebiotoopit ovat arvokkuutensa lisäksi säännöllisesti hoidettuja perinnebiotooppikohteita. Kaarinan kaupungin alueella on muitakin maakunnallisesti arvokkaita perinnebiotoopeja, joiden huomiointitakaavakartalla tulee harkita.

Varsinais-Suomessa on tehty selvitys maakunnallisesti arvokkaista lintualueista. Selvityksen mukaiset maakunnallisesti arvokkaat lintualueet tulisi huomioida ehdotuksen kaavakartalla. Kaarinan kaupungin alueella maakunnallisesti arvokkaiksi lintualueiksi rajattavia alueita ovat Järvelän kosteikko, Littoistenjärvi, Kuusistonlahti (Fiskarinsuntti) ja Paimionlahti.

Järvenmäen ja Kuoppajärven alueelle on tehty sekä suojelualue- että suojelukohderajaus. Pääallekkäisinä merkintöinä kohderajauksen merkitys jää epäselväksi.

Kaavakarttaan on Kaarinan kaupungin alueelle merkitty virheellisesti soidensuojeluohjelmaan kuuluva keidassuo Karevansuo, joka sijaitsee Maskun ja Ruskon kunnan rajan molemmin puolin. Kohde tulee poistaa kaavakartalta.

Maankäytön aluevaraukset

Kaarinan ja Turun rajalla sijaitsevan Topinojan kiertotalouspuiston kaavamuutos laajentaa toiminta-alueita Kaarinan puolelle. Erityistoimintojen (E) aluevarausmuutos tulee huomioida kaavassa sen liittyessä oleellisesti luonnonvarojen kestävään käyttöön ja kiertotalouden edistämiseen. Nyt laajentumista ei ole huomioitu.

Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet (M) on muutettu maa- ja metsätalous-/retkeily-/virkistysalueiksi (MRV) Kuusistossa, Harvaluodossa, osassa Piikkiötä sekä Kellarimäen ja Rungon alueilla. Muutos on ymmärrettävä kasvavalla kaupunkiseudulla, jossa maankäytön käyttötarkoituksen painotus muuttuu tuotantotoiminnasta virkistykseen. Kellarimäen ja Rungon alueiden osalta on todettava, että niillä on merkitystä myös tulevaisuuden asumiseen turvattavina kehittämisalueina. Tämä muutos tulee korostumaan erityisesti, mikäli taajamajunan kehittäminen Varsinais-Suomessa etenee. Lakarin ja Kellarimäen osayleiskaavassa on jo osoitettu useita aluevarauksia asumiseen.

Harvaluodon edustalla olevan Jauhosaaren maankäyttötarkoitus poistuneen S-merkinnän kohdalla puuttuu. Tämä tulee osoittaa yhdenmukaisesti MRV-merkinnällä.

Kaarinan alueella R-aluemerkinnällä on esitetty voimassa olevan yleiskaavan merkintöihin perustuen Kuusiston Munkken alueen matkailupalvelukohde ja rcohdemerkinnällä Jullaksen kartanon alue. Sen sijaan Saaristotien ja Paraistentien risteämän kohdassa sijaitsevaa yleiskaavassa osoitettua matkailualueita ei ole huomioitu. Kohde on perusteltua lisätä maakuntakaavaan sen tukeutuessa Saaristotiehen ja täydentäessä maakunnallista matkailuverkostoa.

Ulkoilureittien osalta tehty muutos havainnollistaa tilannetta toteutuneiden ja toteutumattomien reittien osalta hyvin. Kaarinassa Littoistenjärven ohjeelliseksi merkitty, mutta jo toteutunut reitti tulee korjata ehdotukseen. Ulkoilureittiverkoston täydentämiseksi Vyyryläisenmäen ja Hiiskanmäen väliselle V-alueelle toivotaan merkittäväksi itä-länsi -suunnassa ohjeellinen ulkoilureitti.

Kaarinan kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa kaavaehdotuksesta.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Topinpuiston kiertotalouspuiston alueen maakuntakaavaan merkitty erityistoimintojen alueen rajausta muutetaan vastaamaan alueelle laaditun asemakaavan mukaista rajausta.

Suojelualuerajauksia tarkistetaan mahdollisuuksien mukaan ottaen huomioon yleisvastineessa esitetyt linjaukset vaihemaakuntakaavaprosessissa. Luonnonsuojelulain perusteella toteutetut suojelualueet osoitetaan ympäristöhallinnon tietokannan mukaisesti ja nämä aluerajaukset päivitetään kaavatyön aikana. Lausuntovaiheen jälkeen suojelumerkintöjä on tarkisteltu siten, että mm. samassa kohteessa sijaitsevat alue- ja kohdemerkinnät on yhdistetty.

Poistetaan Karevansuon nimellä oleva virheellinen suojelukohteenmerkintä. Alueella on tunnistettu paikallinen geologinen kohde Turun kaupunkiseudun maakuntakaavatyön selvityksissä, Aerlanmäen diabaasijuoni, jolla ei ole luontoarvoja.

Maakunnallisesti arvokkaat lintualueet ovat esitetty taustakartalla. Arvokkaita meriluonnon alueita ei ole osoitettu maakuntakaavassa, niihin liittyvät selvitykset, kuten VELMU-aineisto, on kuvattu taustakartalla ja niiden sisältö on huomioitu muita merialueelle kohdentuvia merkintöjä osoitettaessa.

Maakunnan liitto näkee, että maakuntakaavan yleispiirteisyys ja maakuntakaavan 1:100 000 laadintamittakaava huomioiden Saaristotien ja Paraistentien risteykseen sijoittuva yleiskaavan mukaisen R-merkinnän voidaan nähdä sisältyvän V-alueen merkintään. Kohde sijoittuu myös lähelle taajamien maankäytön palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan (TPLMK) aktiivisen maankäytön merkintöjen aluetta – TPLMK-kaavan aluerajauksia ei muuteta tässä vaihemaakuntakaavassa. Asiaa voidaan tarkastella laajempina kokonaisuutena seuraavan kokonaisuusmaakuntakaavan laadintaprosessin yhteydessä.

Littoistenjärven kiertävä ulkoilureitti muutetaan kokonaisuudessaan olemassa olevaksi ulkoilureitiksi.

Vyyryläisenmäen ja Hiiskanmäen välille osoitetaan ohjeellinen ulkoilureittimerkintä Kaarinan kaupungin esityksen mukaisesti.

2.3

Kemiönsaaren kunta

Pvm.

18.5.2020

Sisältö

1. Kemiönsaaren kunta yhtyy Varsinais-Suomen liiton näkemykseen saaristonainutlaatuisuudesta ja tukee maakunnan tavoitetta kehittää saaristoaluetta. Keskeisenä tavoitteena on jatkossakin pidettävä yhteyksien parantamista, ja karttaa 3b "Liikenne ja terminaalit" tuleekin täydentää maantielauttayhteyksillä ja yhteysalusten satamapaikoilla. Maantielautat ja yhteysalusliikenne ovat osa valtakunnan tieverkkoa ja ovat saariston elinkeinojen ja elinvoiman kannalta keskeisiä. Taalintehtaan kehityksen kannalta merivoimien väylä Taalintehtas–Kasnäs avaaminen runkoväyläksi olisi merkittävä saavutettavuuden parantaminen, ja tämä pitää lisätä kaavaan.

Virkistys- ja matkailupalvelujen kohteisiin liittyen maakuntakaavan tulisi huomioida nykyistä enemmän myös matkailuvyöhykkeen ulkopuolella sijaitsevat upeat saaristokohteet, jotka ovat Kemiönsaaren mat-

kailuelinkeinon kannalta tärkeimpiä alueita. Matkailuvyöhykemerkitä on suurennettava niin, että se sisältää matkailuelinkeinolle tärkeitä kohteita kuten Hiittinen, Rosala, Öron linnakesaari, Bengtskär, Vänö, Ölmos sekä Saaristomeren kansallispuiston käyntikohteet Högländ ja Holma. Matkailutoimintojen kohteina Taalintehtaina, Lammala, Ölmos, Högsåra, Hiittinen, Nivelax, Kemiö, Storfinnhova, Lammala ja Kiila tulee lisätä kaavaan.

Kemiönsaaren, Salon ja Uudenmaan alueella Hangon sekä Raaseporin läpi menevä pyöräilyreitti Rannikkoreitti on kasvamassa merkittäväksi matkailun vetovoimaksi Kemiönsaaren alueella, ja tätä reittiä tulee lisätä matkailuvyöhykkeeksi sekä reitiksi. Kehittämisperiaatemerkinnoissä reitti tulisi lisätä Saariston rengastien ohella kehittämisvyöhykkeeksi. Ulkoilureitit ovat tärkeä osa Kemiönsaaren matkailua. Taalintehtaan alueen, Lammalan, Kasnäsin sekä Söderlångvikin ulkoilureitistöt tulee lisätä ulkoilureiteiksi.

2. Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavassa nostetaan esille maakunnan mahdollisuustoimia edelläkävijänä kiertotalouden ja hiilineutraaliuden aloilla. Maakuntatasolla on hyvä tuoda esille uusia ja olemassa olevia yhteistyömahdollisuuksia ja niiden edellytyksiä. Mikäli kunnilta edellytetään asiassa aktiivista otetta, tulee etenkin pieniä kuntia tukea tässä työssä.

3. Kunnan alueella sijaitsevien laajojen, merkittävien ja yhtenäisten metsävaltaisten vyöhykkeiden metsäalueisiin kohdistuvien suunnitelmien ja toimenpiteiden tulisi turvata metsien kykyä tuottaa ekologisia, sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä sekä sitoa hiiltä, ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja tuottaa puhdasta vettä sekä turvata alueen säilyminen yhtenäisenä ja monikäyttöisenä.

4. Ekologisten yhteyksien selvittämis- ja säilyttämistarve on tuotu esille vaihemaakuntakaavassa. Näiden, kuten muunkin alueiden käytön, osalta on tärkeää kytkeä muissa kaavoissa jo tehdyt ratkaisut ja niiden vaikutukset luonnonarvojen ja -varojen käyttöön ja suojelemiseen. Tarvittaessa tulee tarkastella ekologisten yhteyksien parantamista ja mahdollisuutta luoda uusia ekologisia käytäviä sekä tarjota tukea kuntien ja kaupunkien keskeisten viheryhteyksien vahvistamiseen yleis- ja asemakaavatasolla.

5. Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaehdotuksesta todetaan, että vaihemaakuntakaavassa esitetyt merkinnät tukevat ja turvaavat luonnonarvoja ja luonnon monimuotoisuutta Kemiönsaarella.

6. Merivoimien väylän Taalintehtaalta Kasnäsiin on tärkeä Taalintehtaan saavutettavuuden sekä kehityksen kannalta. Matkailun kehittämisen kohdealue sekä matkailutoimintojen kohteet tulee päivittää vastaamaan todellista tilannetta.

Ohjeellinen ulkoilureittimerkintä valtakunnallisesti arvokkaassa ympäristössä olisi Kemiönsaaren kannalta tärkeä mm. virkistyskäytön ja matkailun edistämisen kannalta. Kemiönsaaren, Salon ja Uudenmaan alueella Hangon sekä Raaseporin läpi menevä pyöräilyreitti Rannikkoreitti on kasvamassa merkittäväksi matkailun vetovoimaksi Kemiönsaaren alueella, ja tätä reittiä tulee lisätä matkailuvyöhykkeeksi sekä reitiksi. Kehittämisperiaatemerkinnoissä reittiä tulisi lisätä Saariston rengastiehen ohella kehittämisvyöhykkeeksi.

Kemiönsaaren ulkoilureitistön liittyminen tulevaisuudessa maakunnalliseen ulkoilureittiverkoston olisi myös tärkeä tavoite. Maakunnalliseen ulkoilureittiverkoston kuulumisen mahdollistaa aiempaa paremmin myös paikallisten toimijoiden ja yritysten mahdollisuudet kehittää toimintaansa ja palvelujaan ulkoilureitistön käyttäjille.

Kemiönsaaren kunnalla ei ole muuta lausuttavaa ja kaavatyötä voidaan jatkaa näiden valmisteluaineistojen pohjalta.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoja päivitetään lausunnoista saatujen palautteiden perusteella. Meriliikenteeseen liittyvien väylien merkinnät on käsitelty TPLMK kaavassa, eikä niihin liittyviä merkintöjä käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa.

Retkeilyn ja matkailun kehittämisen kohdealueen merkintä on luonteeltaan strateginen. Tämä tarkoittaa sitä, että merkintää ei ole tarkoitus tulkita selkeäräjaisena maantieteellisenä alueena vaan enemmän tahdonilmaisuna siitä, että maakunnassa halutaan sen eri puolilla kehittää retkeilyä, matkailua ja virkistystä nojautuen tunnistettuihin ydinalueisiin. Samanlainen merkintä on jo aiemmin osoitettu Saariston rengastielle ja sen merkitys alueen kehittämiseksi on ollut matkailun kehittämistä tukeva, vaikka merkintä ei sulje sisäänsä kaikkia alueen matkailun kehittämisen kohteita.

Toinen syy sille, että retkeilyn ja matkailun strategiset merkinnät halutaan pitää rajallisen kokoisina, on se, että merkinnän vaikutuksen vahvuudella on taipumus laimentua mitä suuremmalle alueelle se osoitetaan. Jos pääosa saaristosta katettaisiin tällä merkinnällä, niin sen merkitys kehittämisen instrumenttina olisi melko pieni. Pienialaisempiin strategisiin merkintöihin voidaan tästä huolimatta tukeutua paikallisessa kehittämisessä: voidaan sanoa, että rannikkoreitin kehittäminen tukeutuu Teijo-Kasnäs -väliselle alueelle sijoittuvaan strategiseen kehittämisalueeseen, vaikka itse reitin kulku-ura olisi vain osin kartalla olevan rajauksen ulkopuolella. Kasnäsiin sijoitettu saaristoliikenteen solmukohtamerkintä puolestaan alleviivaa Kemiönsaaren eteläisen saariston merkitystä tämän strategisen merkinnän jatkumona saaristoalueella. Edellä mainittujen syiden vuoksi näemme, että nykyinen merkintätapa tukee paikallista retkeilyn ja matkailun kehittämistä paremmin kuin merkittävästi laajennettu merkintä.

Teijo-Kasnäs -akselin retkeilyn ja matkailun strateginen kohdealue merkintä sisältää tavoitteen pyöräilyn kehittämisestä. Siihen sisältyy oleellisena osana rannikkoreitin pyöräilymahdollisuuksien kehittäminen. Maakuntakaavan ulkoilureitit on esitetty patikoinnin näkökulmasta vetovoimaisilla linjauksilla, sillä on nähty, että pyöräilyreitiverkoston kehittäminen hyödyntää olemassa olevaa tiestöä ja on näin olleen kehitettävissä ilman erityistä merkintään erillisestä aluevarauksesta toiminnolle.

Esitetyistä lisästä r-kohdemerkinnöistä liitto toteaa seuraavaa:

- Taalintehtas: Taalintehtaan alueella on runsaasti V-alue merkintöjä sekä vierasvenesatama. R-kohdemerkintöjä ei maakuntakaavassa pääsääntöisesti ole osoitettu voimassa olevalle maakuntakaavan A-alueelle kuin poikkeustapauksissa, sillä alueen nähdään olevan matkailullisesti vetovoimainen palvelukeskittymä jo sillä perusteella. Taalintehtaan keskusta-alueella ei ole myöskään yleiskaavallisesti osoitettuna RM-alueita, joissa matkailun kehittäminen erityisesti tapahtuisi.
- Ölmos: Ölmos on osoitettu kaavaehdotuksessa v-kohdemerkintänä.
- Högsåra: Högsårassa on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen at-kylämerkintä. Yleiskaavan mukaan alueella ei ole erityisesti osoitettuja RM-kohteita lukuun ottamatta saaren eteläkärjen kohdetta, joka on myös nostettu maakuntakaavaan. Högsårassa on maakuntakaavaan merkitty vierasvenesatama. Liitto näkee, että at-merkintä yhdessä vierasvenesataman kanssa osoittaa riittävästi kyläkohteen matkailullisen merkityksen.
- Hiittinen: Hiittisissä on voimassa olevan maakuntakaavan mukainen at-kylämerkintä. Yleiskaavan mukaan alueella ei ole erityisesti osoitettuja RM-kohteita. Hiittisissä on maakuntakaavaan merkitty vierasvenesatama. Liitto näkee, että at-merkintä yhdessä vierasvenesataman kanssa osoittaa riittävästi kohteen matkailullisen merkityksen.
- Nivelax: Nivelaxissa toimii golfkenttä. Golfkentät on merkitty maakuntakaavaan r-merkinnällä, joten Nivelaxin voimassa olevan at-merkinnän eteläpuolelle lisätään r-kohdemerkintä.
- Kemiö: Kemiön kunnan keskustassa on maakuntakaavan mukainen C-alue. Maakuntakaavassa ei esitetä kohdemerkintöjä C-alueille, vaan niiden nähdään itsessään olevan vetovoimaisia matkailun palvelukeskittymiä.
- Storfinnhova: Storfinnhovan kartano sijaitsee soveltuvasti maakunnallisesti merkittävän ohjeellisen ulkoilureitin tuntumassa. Reittien varressa olevat matkailupalvelut tukevat reittiverkoston edistämistä. Storfinnhova gård lisätään r-kohteena maakuntakaavaan.

- Lammala: Lammalassa on maakuntakaavan at-kylämerkintä sekä nyt tässä kaavoitusprosessissa kaksi v-kohdetta. Alueelle ei yleiskaavallisesti ole osoitettu erityistä RM-toimintojen kehittämiseen tarkoitettua merkintää. Suuri osa Kemiönsaaren kylästä on matkailullisesti vetovoimaisia pittoreskeja kohteita. Liitto näkee, että jos kylässä ei ole erityisesti esim. kaavallisesti korostettuja kohteita niin at-merkintä riittää kuvaamaan alueen kyläkohteen roolia osana alueen matkailuverkostoa.
- Kiila: Kiila on osoitettu v-kohteena maakuntakaavaehdotuksessa. Tämä merkintä sisältää yleiskaavassa Kiilassa vierekkäin olevat VV- ja RM-aluemerkinnät.
- Kemiönsaaren kunnan esittämistä ulkoilureittisäyksistä liitto toteaa seuraavaa:
- Taalintehtaan alueen ulkoilureitit (Senatsbergetin ja Lilla Masugnträsketin reitit) on osoitettu kaavassa olemassa olevana ulkoilureittinä maakuntakaavan yleispiirteisyytasolle tulkittuina.
- Lammalan luontopolku on esitetty olemassa olevana ulkoilureittinä maakuntakaavatason yleispiirteisyydellä.
- Kasnäsin ja Jättekastenin vaellusreitit ovat mukana maakuntakaavan yleistystasolla.
- Söderlångviken on esitetty kaavassa laajana R-alueena ja ulkoilureitti sisältyy ko. merkintään.

Bemötande Den som lämnat utlåtandet ombeds bekanta sig med det bemötande som gjorts upp. Utöver vad som där noterats, svarar Egentliga Finlands förbund på det mottagna utlåtandet följande:

Etapplandskapsplanens bakgrundsmaterial uppdateras utifrån den mottagna responsen i utlåtandena. Beteckningarna för de farleder som hänför sig till sjötrafiken har behandlats i TPMKL-planen, och ej heller behandlas beteckningarna som hänför sig till dem i denna etapplandskapsplan.

Beteckningen av objektområde för utveckling av friluftsliv och turism är till sin karaktär strategisk. Detta betyder att beteckningens syfte inte är att tolkas som ett geografiskt område med klara gränser utan mera som ett uttryck för vilja att man i landskapet önskar att på olika håll i det utveckla friluftsliv, turism och rekreation och att man stöder sig på de identifierade kärnområdena. En beteckning av samma slag har redan tidigare anvisats för Skärgårdens ringväg och dess betydelse för områdets utveckling har varit att stödja utvecklingen av turism, fastän beteckningen inte inom sig sluter alla områdets objekt för att utveckla turismen.

Den andra anledningen till att man önskar hålla de strategiska beteckningarna för friluftsliv och turism med begränsad storlek är det att styrkan hos beteckningens verkan har en benägenhet att spädas ut för ju större område den anvisas. Om största delen av skärgården skulle täckas med denna beteckning, så skulle dess betydelse som ett instrument för utveckling vara rätt liten. Trots detta kan man inom den lokala utvecklingen stödja sig på strategiska beteckningar för mindre områden: man kan säga att utvecklandet av kustrutten stöder sig på ett strategiskt utvecklingsområde, som sträcker sig till området Tykö-Kasnäs, även om själva ruttens bana endast till en del skulle löpa utanför den avgränsning som befinner sig utanför kartan. Knutpunkten för skärgårdstrafiken, som förlagts till Kasnäs, understryker för sin del betydelsen av Kimitoöns sydliga skärgård som en fortsättning för denna strategiska beteckning på skärgårdsområdet. På grund av ovan nämnda anledningar ser vi att det nuvarande beteckningssättet stöder utvecklingen av det lokala friluftslivet och turismen bättre än en betydligt utvidgad beteckning.

Den strategiska objektbeteckningen för friluftsliv och turism på axeln Tykö-Kasnäs innehåller målet utveckling av cykeltrafik. I den ingår som en väsentlig del utvecklandet av möjligheterna för cykeltrafik på kustrutten. Landskapsplanens friluftsleder har anförts ur vandringens synvinkel med att dra attraktiva linjer, för man har ansett att utvecklandet av ett nätverk av cykelrutter gagnar det befintliga vägnätet och kan under sådan förhållanden utvecklas utan någon särskild områdesreservering för beteckningen för verksamheten.

Om de anförda r-objektbeteckningarna konstaterar förbundet följande:

- Dalsbruk: På området för Dalsbruk finns det rikligt med V-områdesbeteckningar samt en gästhamn. R-objektbeteckningar har inte i regel anvisats i landskapsplanen för gällande A-område, annat än i undantagsfall, för man anser att området ur turismens aspekt är en attraktiv servicekoncentration

redan på dessa grunder. På centrumområdet i Dalsbruk finns inte heller genom generalplan anvisade RM-områden, där en utveckling av turism särskilt skulle ske.

- Ölmos: Ölmos har i planförslaget angetts med v-objektbeteckning.
- Högsåra: I Högsåra finns en at-bybeteckning enligt den gällande landskapsplanen. Enligt generalplanen har området inte särskilt anvisade RM-objekt med undantag för objektet öns sydspets, som också lyfts upp i landskapsplanen. I Högsåra har i landskapsplanen betecknats en gästhamn. Förbundet anser att at-beteckningen tillsammans med gästhamnen anger tillräckligt byobjektet betydelse för turismen.
- Hitis: Hitis har en at-bybeteckning enligt den gällande landskapsplanen. Enligt generalplanen har området inte särskilt anvisade RM-objekt. Hitis har en gästhamn betecknad i landskapsplanen. Förbundet anser att at-beteckningen tillsammans med gästhamnen anger tillräckligt objektet betydelse för turismen.
- Nivelax: I Nivelax verkar en golfplan. Golfplanerna har betecknats i landskapsplanen med en r-beteckning, varför det till gällande at-beteckning i Nivelax fogas en r-objektbeteckning på södra sidan av at-beteckningen.
- Kimito: Centrum av Kimito kommun har ett C-område enligt landskapsplanen. I landskapsplanen anføres inte objektbeteckningar för C-områdena, utan de anses i sig vara attraktiva servicekoncentrationer för turismen.
- Storfinnhova: Storfinnhova gård är belägen lämpligt i närheten av en betydande riktgivande friluftsled på landskapsnivå. Turismservicen invid rutten stöder främjandet av ruttnätverket. Storfinnhova gård tillfogas som r-objekt i landskapsplanen.
- Lammala: I Lammala finns en at-bybeteckning samt nu i denna planläggningsprocess två v-objekt. För området har inte i generalplanen anvisats en beteckning som särskilt avser utveckling av RM-verksamheter. En stor del av Kimitoöns byar är attraktiva poittoreska objekt för turismen. Förbundet anser att at-beteckning räcker till för att beskriva rollen för områdets byobjekt som en del av områdets turismnätverk.
- Kila: Kila har angetts som v-objekt i förslaget till landskapsplan. Denna beteckning innehåller de VV- och RN-områdesbeteckningar som är bredvid varandra i generalplanen.
- Om de tillägg av friluftsleder som Kimitoöns kommun för fram, konstaterar förbundet följande:
- Friluftlederna på Dalsbruksområdet (lederna Senatsberget och Lilla Masugnräsket) har anvisats i planen som befintliga friluftsleder tolkade på landskapsplanens nivå i allmänna drag.
- Naturstigen i Lammala har förts fram som en befintlig friluftsled på landskapsplanens nivå i allmänna drag.
- Vandringalederna i Kasnäs och Jättekasten är med på landskapsplanens allmänna nivå.
- Söderlångviken har förts fram i planen som ett vidsträckt R-område och friluftsleden ingår i den aktuella beteckningen.

2.4 **Kustavin kunta**
Pvm. 26.3.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.5 **Laitilan kaupunki**
Pvm. 30.4.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.6 **Liedon kunta**
Pvm. 11.3.2020

Sisältö *Maankäyttö*
Pääpiirteittäin kaavakartan sisältö on linjassa kunnan maankäyttötavoitteiden kanssa. Uutena merkintänä, joka vaikuttaa myös Liedon kunnan maankäyttöön, on esitetty Kailassuonkallion alueelle ejk-kohdemerkintää.

Kyseisen kaavamerkinnän perusteluihin ja vaikutuksiin toivottaisiin tarkempia perusteluja seuraavin näkökulmin:

Kaavamerkinnän ajalliset vaikutukset:

Koska toiminto on esitetty kohdemerkinnällä, hankkeen laajuutta ja kestoja on vaikea päätellä. Toisaalta koska kyseessä on uusi alue, tulisi ennen sen käyttöönottoa arvioida olevien maa-ainestermiinaalien riittävyys.

Kaava-aineistosta ei käy ilmi olemassa olevien maa-ainestermiinaalien käytössä oleva kapasiteetti ja riittävyys. Riippuen alueen laajuudesta ja käyttöönotosta, on alueelle voimassa olevassa maakuntakaavassa esitetylle aluevaraukselle ajateltujen toimintojen toteutuminen epävarmaa ajalliselta näkökulmalta katsottuna. Muun muassa haluttu ampumaratatoiminto alueella on mahdollista vasta vuosikymmenten päässä, riippuen maa-ainestermiinaalien määrästä.

Liedon kunnassa on vireillä osayleiskaavatyö, johon tämäkin alue kytkeytyy. Kunnan tavoitteena on tuoda alueelle maankäyttöä jo vuoteen 2035 mennessä, joten maankäyttö on jossain määrin kytköksissä tämän hankkeen ajalliseen ulottuvuuteen.

Koska ejk-merkintä on kohdemerkintä, alueen tosiasiallinen ulottuvuus ja alueelta saatava kiviaineksen määrä jäävät epäselviksi kuin myös merkinnän vaikutukset. Lähdemateriaalina kohteen valinnalle on paikalliset pohjainen karttatarkastelu, jossa ei ole otettu kantaa vaikutuksiin. Merkinnän vaikutuksia on vaikea arvioida koska ei ole riittävästi taustatietoa.

Eriyisesti tämän yhden uuden kohdemerkinnän osalta tulisi olla tarkempaa tietoa, koska vaikutukset voivat olla merkittäviäkin ja ne tulisi arvioida jo tässä vaiheessa. Kaavamateriaalissa käsitellään lähinnä olevien toimintojen pysyttämistä ja niihin liittyviä vähäisiä vaikutuksia, mutta tämä on ainoa uusi kohde kaava-alueella. Näiden vaikutuksetkin ovat erilaiset suhteessa jo oleviin toimintoihin.

Lisäksi uutena aluevarausmerkintänä on osoitettu V-alue Kirkonseudun taajaman koilliskulmaan, olevan maankaatopaikan kohdalle. Tämä merkintä tuntuu tarpeettomalta, maankaatopaikasta ei saa virkistysaluetta, päinvastoin merkinnäksi tulisi laittaa E, koska kunnalla on tavoitteena jossain määrin laajentaa aluetta. Merkinnän poistoa puoltaa myös alueen läpi kulkevat suurjännitelinjat sekä TPLMK-kaavatyössä esitetty 10-tien linjaus alueen kautta.

Myöskin Yliskulmalle on osoitettu uusi V-alue, jonka tarkoituksena ja kytkeytyvyys jää epäselväksi. Kyseinen alue on yleiskaavassa AT-1 ja MU-alueita ja asiasisällöltään vanhentuneita, joten maakuntakaavatasolla alueen osoittaminen V-alueena ei ole perusteltua.

Ympäristönsuojelu

Kailassuonkallion alueelle ejk-kohdemerkinnän alueelle tiedetään sijoittuvan sekä luonnonarvoja että luonnonvaroja. Maakuntakaavassa otetaan tällä hetkellä kantaa ainoastaan luonnonvaroihin ja niiden hyödyntämismahdollisuuksiin kiviaineksen oton ja (pilaantuneiden) maa-ainesten läjitystä suunnitteleamalla. Toteutuessaan toiminta muuttaisi alueen luonteen ja mahdollistaisi kymmeniä vuosia kestävästä otto- ja läjitystoiminnan alueella.

Luonnonarvojen osalta Kailassuon alueelta on useita selvityksiä, joissa nämä arvot on tunnistettu. Alueen luontoarvot on jo nykyisissä selvityksissä tunnistettu sellaisiksi, että alueelle osoitettava maankäyttö tulee yhteen sovittua luontoarvojen kanssa. Selvitykset on tehty noin 10 vuotta sitten, joten luontoarvot ovat voineet kehittyä merkittävästi edelleen.

Tiedossa on, että alueelle sijoittuu ainakin nykyään harvinaisia ojitattomia pienialaisia suokohteita ja korpia sekä elinvoimaisia liito-oravareviirejä. Luonnonvarojen osalta ratkaisu perustuu paikkatietopohjaiseen karttatarkasteluun, joten huomioiden kaavamerkinnän vaikuttavuuden, tulisi merkinnälle olla vahvemmat perustelut ja selvitykset.

Mahdollinen maa-ainesten, erityisesti pilaantuneiden maa-ainesten, läjitys ei myöskään tue luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä tavoitetta käsitellä ja hyödyntää jäte syntypaikallaan. Läjitysajattelusta tulee siirtyä em. ajattelutapaan, ja sitä voidaan myös ohjata maakuntakaavatasoisesti. Liedon kunta toteuttaa tätä toimintamallia omalla alueellaan mm. uusia asemakaava-alueita rakennettaessa.

Luonnonvarojen maakuntakaavalla tulisi edistää luonnonvarojen säästävää ja tehokasta hyötykäyttöä. Eri-tyisesti tulee välttää luonnonvarojen tuhlailevaa tai hukkaavaa käyttöä ja uusiutumattomien luonnonvarojen käytössä tulee noudattaa kestäväen kehityksen periaatteita siten, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus luonnonvarojen käyttöön.

Kiviainesten otossa ylipäätään tulisi ennen uusien alueiden osoittamista saatikka avaamista käsitellä jo olemassa olevien alueiden kohtalo sekä kannustaa pois kiviainesta tuhlaavasta käyttötavasta. Esimerkiksi suurten tiehankkeiden yhteydessä hukataan valtavasti kiviainesta.

Mikäli avataan uusia ja suuria alueita, ei toimijoita kannusteta vanhojen alueiden loppuun käyttämiseen. Silloin eivät myöskään maisemointivelvoitteet välttämättä astu voimaan ja alueita pidetään auki 'varalla'. Tästä aiheutuu maisemakuvan rumentumista ja luonnonvarojen ei-tarkoituksenmukaista hyödyntämistä.

Luontoarvoja on määrätty säilytettäväksi riittävän kokoisen suojavyöhykkeen asettamisella, mutta kyseiset määräykset ovat ristiriidassa uusien alueiden avaamisesta väistämättä aiheutuvien vaikutusten kanssa. Myös maakuntakaavan selvitysten mukaan parhaiten maa-ainesten ottoalueiksi soveltuvat jo ottokäytössä olevat alueet, joiden luontoarvot ovat jo heikentyneet.

Varattaessa alueita luonnonarvoja heikentävään käyttöön tulisi arvioinnin yhteydessä selvittää toiminnasta aiheutuvien ympäristöhaittojen lievennyskeinot sekä osoittaa maakuntakaavassa myös Marinin hallitusohjelmaankin kirjatun

Luonnonvarojen ja -arvojen maakuntakaava on soveltuva työkalu tällaisten alueiden tunnistamiselle ja varaamiselle maakuntatasolla. Myös maankäyttö- ja rakennuslakia sekä luonnonsuojelulakia ollaan uudistamassa ja näiden uudistusten myötä varauksia voi olla tarpeen tarkastella uudelleen. Mikäli lieventämistoimet ja loppukädessä ekologinen kompensatio osoittautuvat riittämättömiksi toimiksi luonnonvarojen säilymisen kokonaisuuden kannalta, tulee aluevaraukset arvioida uudelleen.

Lisäksi luonnonvarojen ja -arvojen maakuntakaavassa tulisi huomioida ja osoittaa alueet, jotka ovat sellaisessa tilassa, että niillä on mahdollisuus kehittyä luonnon ekologisen kompensatian aluevojen osalta merkittäviksi. Samoin luonnonvarojen osalta maakuntakaavassa tulisi huomioida paitsi kulkuyhteydet tai suojavyöhykkeet, myös niitä laajemmat alueet, joita ei kuitenkaan määritellä maakuntakaavassa metsäiksi vyöhykkeiksi.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Kirkonkulman koillisreunaan esitetty V-alue sijaitsee Liesanmajan/Liesanmetsän ympäristössä. Alueen ohi kulkee Liedon aseman/Nautelankosken alueen Kirkonseutuun yhdistämä olemassa oleva ulkoilu-/retkeilyreitti, joka on esitetty Liedon voimassa olevassa yleiskaavassa. Liesanmaja ja sen ympäristö on aktiivisessa virkistyskäytössä ja se on osoitettu yleiskaavassa VU-alueena. Maakuntakaavan V-merkintä perustuu edellisiin huomioihin

Yliskulmalle esitetty V-alue viittaa Tornivuoreen. Tornivuorella sijaitsee Leader-hankkeella toteutettu näkötorni ja aluetta on kehitetty paikallistoimijoiden aktiivisuudella. Tornivuori on Yliskulman lähiseudun ainoa virkistyskohde. Maakuntakaavoituksen tavoitteena on huolehtia virkistysteemasta tasapuolisesti koko maakunnan alueella.

Zoolandian R-aluemerkintä puuttui kaavaehdotuksesta teknisen virheen vuoksi. Merkintä lisätään maakuntakaavaan.

Maakuntakaavassa on osoitettu ejk-kohdemerkinnöin maa-aineterminaalien sijainnit ja merkintä on uusi Varsinais-Suomen maakuntakaavoissa. Kiviaineshuoltoon ja maa-ainesten varastointiin sekä uusiokäyttöön liittyvällä merkinnällä osoitetaan sekä olemassa olevia, että parhaiten toimintaan soveltuvia alueita. Erityinen lisäarvo alueiden valinnassa on ollut se, että ne sijaitsevat liikenteellisesti hyvin saavutettavissa sijainneissa sekä maakuntakaavaan jo aiemmin merkittyjen teollisuus- tai erityistoimintojen aluevarausten alueella, kuten Liedon Kailassuon alue. Maa-ainesten ottotoiminta sekä maanrakentamiseen liittyvien toimintojen kannattavuus riippuu vahvasti toiminnan kuljetuskustannuksista, jonka vuoksi ejk-kohdemerkintöjä on osoitettu maantieteellisesti kattavasti erityisesti Turun kaupunkiseudun alueelle. Maa-ainesten ottotoiminnan osalta Varsinais-Suomen alueella on noin 250 maa-ainesten ottolupaa, joita ohjataan maa-aineslain kautta. Maakuntakaavan kautta ei voida eikä pystytä vaikuttamaan tämän erityislainsäädännön mukaiseen toimintaan kovinkaan yksityiskohtaisesti. Maakuntakaavan merkinnöillä ei voida siis edellyttää aiempien ottotoiminta-alueiden käytön tehostamisesta, lopettamisesta tai maisemoinnista, vaan se tapahtuu maa-aineslaissa kuvattuna mukaisesti. Keskeinen tavoite merkinnällä on siinä, että toimijat pystyisivät näille osoitetuille alueille saamaan pidempiä ottolupia sekä keskittämään toimintaansa pitkäjänteisemmin ja sitä kautta vähentyisi niin sanottujen ”varalla” olevien ottoaikojen määrät. Osoitettujen ejk-kohdemerkintöjen tavoitteena on siis keskittää pitkällä aikajänteellä toimintaa kyseisille alueille, joka maakuntakaavan aikaikkunassa tarkoittaa noin 20-30 vuotta. Alueilla tapahtuva yksityiskohtainen maa-aineslain, YVA-prosessin sekä ympäristöluvan mukainen prosessi tarkentavat ottoalueen laajuutta, kiviainesten ottomääriä, alueen toteuttamisen vaiheistusta sekä muita toiminnallisuksia, joita alueella voidaan tehdä. Näissä prosesseissa huomioidaan myös alueiden muut arvot, kuten luontoarvot, jonka kautta alueen toimintojen lopullinen laajuus tarkentuu. Tärkeää on myös kompensatiomenettelyjen käyttö sekä rakentamisessa tehtävä jätteensynnyn vähentämisen sekä materiaalitehokkuuden huomiointi, tämä Varsinais-Suomen liitto on tehnyt myös alueyhteistyössä Turun seudun kuntien kanssa. Tämän tulee olla ensisijainen toimintamalli, mutta kuitenkin aluesuunnittelussa tulee varautua siihen, että ylijäämämassoja voi syntyä eri rakennusprosessien aikana ja tällöin niille tulee olla ennakkoon suunnitellut sijainnit suunniteltuna.

Suojelualuerajauksia tarkistetaan mahdollisuuksien mukaan ottaen huomioon yleisvastineessa esitetyt linjaukset vaihemaakuntakaavaprosessissa.

2.7

Loimaan kaupunki

Pvm.

2.3.2020

Sisältö

Kaupunki on valmisteluvaiheen lausunnossaan ottanut kantaa kiertotalouden materiaalivirtojen ja biomassapotentiaalin hyödyntämiseen, jotka linkittyvät mm. biokaasutuotannon hyviin edellytyksiin Loimaan seudulla. Lausunnossa tuotiin esiin myös, että puuperäisen materiaalin välivarastointiin Loimaalla on suunniteltu Myllykylän ja Hulmin teollisuusalueita. Kaupungin lausunto 23.4.2018 kokonaisuudessaan: <http://loimaa.oncloudos.com/2009/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=201816136-15>

Lausunnon huomioiminen 20.1.2020 päivätyn ehdotus 1.:n materiaaleissa:

- *Hulmin teollisuusalue on osoitettu teollisuustoimintojen kohde -merkinnällä (t). Kaavan liitteessä 1 (kaavakortit) on tarkemmin tunnistettu ja kuvattu alueen sopivan terminaalitoimintojen alueeksi. Myllykylän aluetta ei osoitettu maakuntakaavatasoisena terminaalitoimintojen alueena, mutta suunniteltu toiminta sinne ei sitä erillisenä merkintänä edellytäkään.*

- *Maatalouden ja maanviljelyyn käytetyt alueet on osoitettu laajoina maa- ja metsätalousvaltaisina alueina (M), joilla alan toimintojen (bio- ja kiertotalous) kehittäminen on mahdollista. Käytännössä Loimaalla biokaasutuotannon hajautetun mallin ratkaisut tehdään maakuntakaavoitusta tarkemmassa suunnittelussa.*

Loimaan kaupungin aluetta koskevia oleellisia seikkoja koostettuna teemakohtaisesti:

Yhdyskuntatekninen huolto

- *Loimaalla Huittisten ja Humppilan väliin on osoitettu 400 kV ja 110 kV voimajohdot perusparannettavaksi suurjännitelinjaksi (kaupunginhallituksen lausunto YVA-asiasta 7.10.2019 § 344). Toteuttajana Fingrid.*
- *Uutena suurjännitelinjana on osoitettu Metsämaa-Loimaa 110 kV:n voimajohto. Toteuttajana Fingrid. Yhteyttä ei ole osoitettu Ypäjän rajaan asti, toisin kuin Kanta-Hämeen maakuntakaavassa 2040 Ypäjän kunnan puolella (12.9.2019 voimaan: (https://www.hameenliitto.fi/sites/default/files/maakuntakaava_2040_kartta_voimaan_tullut_1.pdf)).*
- *Yleispiirteiset sähkönsiirtolinjojen (110 kV) toimitusvarmuutta lisäävät yhteystarpeet on osoitettu Loimaalta Alastarolle ja Loimaalta Ypäjän suuntaan. Toteuttajana Sallila Sähkönsiirto.*
- *Toimintansa lopettaneen Alastaron jätevedenpuhdistamon et-merkintä on poistettu.*

Bio-/kiertotalous

- *Loimaan alue on suurelta osalta osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M), jossa ko. toimintaa on mahdollista toteuttaa tarkemman suunnittelun perusteella.*
- *Hulmin teollisuusalueelle on osoitettu teollisuustoimintojen kohde (t), jossa on tunnistettu terminaali-toimintojen tarve ja potentiaali.*

Virkistys, matkailu ja viheryhteydet

- *Virttaankankaan aluetta on osoitettu matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealueeksi. Alueen kehittämisen avaintemoina retkeily sekä talviesonkiin liittyvät virkistysmahdollisuudet. Merkintä tukee kaupungin suunnitelmia, sillä Virttaan pohjoisalueen maankäytön tarvearviointi on Loimaan maankäytön työohjelmassa tavoitteellisesti vuodelle 2020 (kaavoitusohjelma 26.11.2019).*
- *Pappistenjärven alue on osoitettu retkeily- ja matkailutoimintojen kohteeksi ®. Matkailu- ja retkeilytoimintojen potentiaalia omaavaa Melliläjärven aluetta ei ole osoitettu vastaavalla kaavamerkinnällä. Melliläjärvellä on myös ulkoilureitti, frisbeegolf ja lähiympäristössä on maastopyöräilylle potentiaalia. Melliläjärvi sijaitsee myös maakuntakaavan ehdotus 1.:n ulkoilureittien risteyskohdassa, joka osaltaan myös puoltaa retkeilytoimintojen r-merkintää ja siten yhteysverkoston hyödyntämistä.*
- *Maakuntakaavaan on osoitettu Loimaalle maakunnallisesti merkittävät ulkoilureitit ja -verkotot sekä melonta- tai vesiretkelyreitit. Aiempaan maakuntakaavaan nähden on poistettu seuraavat melonta- tai vesiretkelyreitit:*
 - *Loimijoen osuus Alastarolta kohti Vampulaa. Maakuntakaavassa merkitty yhteys jatkuu kuitenkin Satakunnan maakuntakaavassa Vampulan puolella ohjeellisenä melontareitinä. Kaavalinkki: http://www.satakuntaliitto.fi/sites/satakuntaliitto.fi/files/tiedostot/vmk2_hyvaksyminen/MK_13_3_2013_KOKO_yhd_tv_VMK2_lehtiC_hy_vaihe.pdf*

- *Niinijoen reitti. Yhteyttä on osoitettu myös esimerkiksi ehdotusvaiheessa olevassa Niinijoen kyläalueen osayleiskaavassa.*
- *Kojonjoen reitti. Kyläyhdistyksellä on laiturit, josta voi lainata kanootteja. Kojonkulmalla on myös SUP-lautojen vuokraustoimintaa. Lisätietoja: <https://kojonkulma.fi/tilat-ja-nahtavyydet/venelaituri/>*
- *Kaavamerkintänä on osoitettu laaja-alaisia virkistysalueita (V), joista maankäytöllisesti merkittävien on osoitettu Loimaan keskustan ja Hirvikosken etelä-länsiosiin. Yhteys noudattelee likimäärin Loimaan keskeisten alueiden osayleiskaavan viheryhteysmerkintöjä maakuntakaavan tarkkuustaso huomioiden. Merkintä on osoitettu materiaaleissa, mutta määräyksen V-kirjainmerkki puuttuu kaavasta.*

Suojelu- ja varoaluemerkinnät

Kaavassa Loimaalle on osoitettu arvokkaita geologisia muodostelmia, pohjavesialueita, suoja- tai konsultointivyöhyke (Virtaan varalaskupaikka), Natura-alueita ja suojelualueita (S). Geologisten muodostelmien alueilla Loimaalla on vielä joitakin voimassa olevia aiempia maa-ainesten ottolupia.

Vaihemaakuntakaavan 20.1.2020 päivätyn ehdotus 1. osalta Loimaan kaupunginhallitus esittää lausuntoon seuraavien kohteiden tarkentamista:

1. *Matkailu- ja virkistyskäyttöpotentiaalin sekä ylimaakunnallisen reitistön tukemisen osalta Loimijoen (Alastaro), Niinijoen ja Kojonjoen melontareitit tulisi osoittaa maakuntakaavassa lähtötietona tarkemmalle suunnittelulle.*
2. *Mellilänjärven matkailu- ja retkeilytoimintojen maakunnallinen potentiaali tulisi tunnistaa kaavamerkinnällä.*
3. *Tarkentaa esitysasua siten, että kaikkien V-alueiden osalta merkitään myös kartalle kirjaintunnus selkeyttämään tulkintaa.*
4. *Tarkistamaan Kanta-Hämeen maakuntakaavan 2040 ja tämän vaihemaakuntakaavan ylimaakunnalliset tavoitteet sähkönsiirtoyhteyksien osalta Loimaan rajalla.*

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadiittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Varsinais-Suomen liitto lisää maakuntakaavaan melontareitit kunnasta saatujen täydentävien tietojen mukaisesti Loimijokeen välille Alastaro-maakunnan raja, Kojonjokeen välille Metsämaan Pappilansilta-Loimijoki sekä Niinijokeen välille Mellilän Karhulankyläntien silta-Loimijoki.

Maakuntakaavan retkeilyn ja matkailun kehittämisen kohdealue -merkinnällä on osoitettu laajemmat maakunnallisen tason kehittämispotentiaalia omaavat alueet. Lisäksi on pyritty valikoimaan alueita siten, että eri puolilta maakuntaa voidaan osoittaa kehittämisalueita ja niiden kehittämisen painopiste nojaa kunkin alueen yksilöllisiin ominaispiirteisiin. Loimaan seudulta tällaisena laajempina kohteena on tunnistettu Harjuren alue, jota alueella aktiivisesti kehitetään. Mellilänjärven alue on tunnistettu maakuntakaavassa merkittävänä virkistysalueena, jonka nähdään mahdollistavan alueen kehittäminen jatkossakin.

Maakuntakaavassa osoitettujen V- ja R-alueiden ja -kohteiden merkitsemisessä joudutaan usein tekemään tulkintaa siitä, edustaako kohde enemmän virkistystä vai retkeilyä ja matkailua. Maakuntakaavan merkintälogiikan pohjana on yleispiirteisyys, joten merkintänä käytetään joko R- tai V-merkintää. Kaikille avoimet, yleensä pääsääntöisesti maksuttomat virkistyspalvelut on yleisesti osoitettu V-merkinnällä. Mellilänjärven alueelle osoitettu V-aluemerkintä ei siis vähennä alueen merkitystä maakunnallisella tasolla

retkeily ja matkailun solmukohtana ja sen kehittämispotentiaalia matkailun näkökulmasta, mutta sen virkistyskäyttöarvo on maakunnallisen ohjeellisen retkeilyreitit varrella nähty keskeisemmäksi.

V-alueita koskevia teknisiä tarkistuksia tehdään koko kaava-aineiston osalta. Loimaan huomautus V-merkinnän kirjaimien puuttumisesta huomioidaan siinä yhteydessä. Alastaron moottoriradan R-aluemerkintä puuttui kaava-ehdotuksesta teknisen virheen vuoksi. Merkintä lisätään maakuntakaavaan.

Sallila sähkönsiirrolta on tarkistettu sähkönsiirtolinjojen tarpeet Loimaan alueelta ja ne on päivitetty nykytarpeen mukaisesti.

2.8 **Marttilan kunta**
Pvm. 10.3.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.9 **Maskun kunta**
Pvm. 14.4.2020

Sisältö *Maskun kunnalla ei ole varsinaisesti kaavaehdotuksen sisältöön lausuttavaa. Ohessa on joitakin teknisiä huomioita, jota pyydetään ottamaan huomioon kaavan jatkokäsittelyssä.*

1. Tieverkko, uusi moottoritelinjaukset puuttuu kaikista kartoista (karttaote)

2. Suoalue Maskun keskustan alueelle on merkitty arvokas suo. Mistä on kyse, merkintä on rakennetun keskustan alueella. (karttaote)

3. Suurjäntelinjan sijaintiin halutaan muutosta, uuden moottoritien itäpuolelle, keskustelut sähköyhtiön kanssa ovat käynnissä. "Mutka" linjauksessa antaa harhaanjohtavaa viestiä linjauksesta, koska uusi moottoritelinjaukset puuttuu. (karttaote)

Vastine: Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakuntakaavan sähkönsiirtolinjojen linjaukset on päivitetty verkkoyhtiöiltä saatujen aineistojen perustella vastaamaan nykyistä suunnittelutilannetta.

Karttaote Maskun keskusta-alueelle kohdistuvasta suoalueesta on kaavan valmisteluvaiheen tausta-aineistoissa olevasta suoalueiden arvoja kuvaavasta kartasta. Aluetta ei ole maakuntakaavaan merkitty suojelualueena kyseisessä laajuudessa.

Tausta-aineistojen karttoihin päivitetään pohjakartan tiedot.

2.10 **Mynämäen kunta**
Pvm. 14.5.2020

Sisältö *Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitetyt merkinnät ovat perusteltuja ja tärkeitä sisällyttää vaihemaakuntakaavaan turvaamaan luonnonarvoja ja luonnon monimuotoisuutta.*

Ohjeelliset ulkoilureittimerkinnät ovat tärkeitä virkistyskäytön ja matkailun edistämisen kannalta. Liittymät maakunnalliseen ulkoilureittiverkostoon mahdollistavat aiempaa paremmin myös paikallisten toimijoiden ja yritysten mahdollisuudet kehittää toimintaansa ja palvelujaan ulkoilureitistöön käyttäjille. Maanomistajalta on saatava aina suostumus sekä viralliseen että ohjeelliseen ulkoilureittiin. Ulkoilureittistatus ei saa estää tai vaikeuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamista.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

2.11 Naantalin kaupunki
Pvm. 8.4.2020

Sisältö **Vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksen materiaalin virheet ja puutteet sekä kaavamuutosten luettavuus ja hahmotettavuus**

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on vakavia virheitä ja puutteita, joiden takia lausunnon laatiminen on osoittautunut erittäin vaikeaksi ja osaa kaavamerkinnoistä on jopa mahdotonta tulkita. Tässä lausunnossa on lueteltu havaittuja puutteita ja virheitä, mutta luettavuuden takia emme voi tietää onko tässä pystytty huomioimaan kaikki oleelliset asiat.

Jotta vaihemaakuntakaava olisi luettavassa muodossa, ja jotta lausunto kaavaehdotuksesta olisi mahdollista laatia kokonaisvaltaisesti:

- *Tulisi maakuntakaavaan tehdyt muutokset kirjata selkeästi, ja niihin tulisi esittää perustelut.*
- *Maakuntakaavan aineistoon tulisi liittää r- ja v-kohdemerkintöjen kohdeluettelot, ja kohdemerkintöihin tulisi laittaa kohdenumerot.*
- *Jotta vaihemaakuntakaava olisi luettavassa muodossa, pitäisi taustakartan olla sellainen, jonka perusteella kohteiden sijainnin pystyisi selkeästi hahmottamaan.*

V-alueet ja v-kohdemerkinnät:

Kaavaehdotuksessa useita jo rakentuneita tai asemakaavotettuja asuin- ja teollisuusalueita on merkitty V-alueeksi. Asiasta on keskusteltu kaavan laatijan kanssa, ja tämä asia johtuu teknisestä virheestä kaava-aineistossa, mutta asia tulee korjata nykyisen osayleiskaavan mukaiseksi. Tällaisia alueita ovat:

- *Naviren teollisuusalue (Kukola)*
- *Linnavuoren, Viialan ja Kultarannan asuinalueet*
- *V-alue Luolalanjärven itäpuolella*

Sama tekninen virhe on ilmeisesti aiheuttanut muitakin vääriä V-aluemerkintöjä, nämä kaikki tulee korjata kaavaehdotukseen.

Lisäksi seuraavat V-merkinnät ovat nyt vaihemaakuntakaavaehdotuksessa joko virheellisiä, puutteellisia tai epäohdonmukaisia:

- *Luonnonmaan pohjoisosassa keskeiselle kaupunkikehityksen alueelle on lisätty V-aluemerkintä. Samalle alueelle on edellisessä vaihemaakuntakaavassa (11.6.2018) lisätty sinisellä katkoviivalla ”Yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalue”. Ehdotettu V-merkintä tulee poistaa kaavaehdotuksesta tai siirtää pohjoisemmas.*
- *Taimon ja Poikon uimapaikat on merkitty nyt maakuntakaavaan v-merkinnällä, mutta Naantalissa on useita muitakin uimapaikkoja ja niitä ei ole merkitty. Joko nämä v-merkinnät tulisi poistaa, tai sitten kaikki uimarannat tulisi merkitä yhtenäisellä logiikalla.*
- *V-alueiden merkintöjä on lisätty muutamiin paikkoihin Merimaskussa ja sen saarilla. Uusien merkintöjen logiikka ja maakuntakaavatasoinen merkittävyys ei välity aineistosta. Muutoksia ei tulisi tehdä, ellei ne ole seudullisesti merkittäviä, eikä niiden tulisi olla ristiriidassa oikeusvaikutteisen osayleiskaavan kanssa.*

Luonnonmaan keskeisten alueiden V-alueita ei tulisi tehdä V-aluemerkinnöillä vaan ne tulisi osoittaa viheryhteyksien tarve merkinnöillä. Tällainen merkintätapa kuvaisi paremmin maakuntakaavamerkintöjen tarkkuutta ja kaavan tavoitetta, eikä merkintä silloin osoittaisi tarkkaa paikkaa yhteydelle joka osayleiskaavaa muutettaessa tulee ratkaista tarkemmalla suunnittelulla. Maakuntakaavan merkinnöille tässä kohtaa oleellisempaa lienee yhteyden osoittaminen kuin itse alueen osoittaminen.

Kaikki v-kohdemerkinnät tulisi olla numeroitu ja niistä tulisi olla kohdeluettelot, jotta kaikkien niiden merkitystä pystyisi paremmin arvioimaan

R-alueet ja r-kohdemerkinnät:

Luonnonmaa: Villan tilan R-merkintä saaren lounaisosassa on liian pienellä alueella eikä ulotu ollenkaan Villan tilalle, joka on kaupungin kannalta ja seudullisestikin merkittävä kehityskohde. Rajaus tulisi osoittaa vähintään voimassa olevan osayleiskaavan mukaisille RM- ja RM-3 alueille.

Luonnonmaa: Matalahden eteläpuoleinen R-merkintä on vanhentunut, alue on ranta-asemakaavoitettu loma-asumiseen.

Luonnonmaa: Kultarantagolfin uusi R-merkintä on hyvä.

Velkuan Teersalossa tulisi olla R-merkintä.

kaikki r- kohdemerkinnät tulisi olla numeroitu ja niistä tulisi olla kohdeluettelot, jotta niiden merkitystä pystyisi paremmin arvioimaan

Veneilyreitit ja satamapaikat

Veneilyn runkoväylä on hyvä lisäys maakuntakaavaan.

Yhteysaluslaiturit tulisi olla ELY:n käytössä olevien mukaisia.

Satamapaikat ja venesatamat tulisi merkitä kaavaan yhtenäisen merkintätavan mukaisesti. Esimerkiksi Rymättylän Ajolanrannassa ei nyt ole mitään venesatamaan tai laituriin viittaavaa merkintää, vaikka aiemmin merkintä on ollut. Ajola on seudullisesti merkittävä kohde palveluineen, useine laitureineen ja yli sadan venepaikkansa ansiosta. Muutoinkin venesatamien ja laiturien merkinnöissä on runsaasti puutteita.

Luonnonmaalla, nykyisen maakuntakaavan mukaisen Kukolan / Naviren alueen eteläpuolella olevalle V-alueelle tulisi osoittaa uuden lainvoimaisen asemakaavan mukainen venetelakka- ja venesatama-alue.

Uimarannat ja uimapaikat tulisi merkitä kaavaan yhtenäisesti, tieto löytyy netistä tai voidaan toimittaa tarvittaessa

Saariston rengastie:

Saariston rengastie / Luonnonmaa (ja Parainen), olisi hyvä kytkeä kaupunkirakenteeseen jotta saariston rengastie näyttää rengastieltä ja jotta maakuntakaava osaltaan tukisi kokonaisuuden kehittymistä. Parhaiten tämä onnistuisi jatkamalla saariston rengastien kaavamerkintöjä Luonnonmaalla ja Paraisilla niin, että se ulottuisi kaupunkikehitys-merkintään asti.

Saariston rengastien merkinnöissä tulisi huomioida myös Teersalo-Hakkenpään reitti.

Suojelualueet ja s-merkinnät:

Kunstenniemi: Nykyisessä maakuntakaavassa alue on VL-aluetta. Alue on osayleiskaavassa merkinnällä RL, leirikeskuksen korttelialue. Alueella sijaitsee leirikeskus. Maakuntakaavaehdotuksessa Kunstenniemi osoitetaan kuitenkin nyt kokonaan S-alueena. Sinänsä on hyvä, että kaavassa on huomioitu suojeluarvot, mutta ehdotamme että nykyisen maakuntakaavan suojelumerkinnät säilytettäisiin ennallaan ja muutoin alue osoitettaisiin R-alueeksi.

Ulkoilureitit:

Luolalanjärven kävelysilta tulisi merkitä maakuntakaavaan siten että ulkoilureitti kulkisi sillan kautta, eikä enää järven eteläpuolelta.

Loppupäätelmä

Naantalın kaupunki ei edellä mainituista syistä voi kaikilta osiltaan hyväksyä vaihemaakuntakaavan 1. ehdotusta sellaisena kuin se on lähetetty lausuntoja varten. Tästä syystä vaadimme, että kaavamateri-

aalia päivitetään ennen nähtäville laittamista sekä vaadimme mahdollisuuden uuden lausunnon antamiseen myös varsinaisesta nähtäville asetettavasta kaavamateriaalista, mikäli vaihemaakuntakaavan 1. ehdotus asetetaan nähtäville isoista virheistään ja puutteistaan huolimatta ilman uutta lausunnotkierrosta.

Vastine: Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Retkeilyn, matkailun ja virkistyksen strategisen kehittämisperiaatemerkinän osalta maakunnan liitto näkee, että kaupunkialueilla on itsessään monipuolista matkailullista toimintaa, toimijoita, resursseja ja potentiaalia, ja voidaan todeta, että näiden kaupunkialueiden matkailullinen kehittyminen on vain etäisesti riippuvainen maakuntakaavan strategisista merkinnöistä. Toisin on haja-asutusalueella olevien kohteiden laita. Retkeilyn, matkailun ja virkistyksen kehittämisen kohdealueilla tavoitellaan näiden teemojen kehittämistä erityisesti luontomatkailuun perustuen ja niillä halutaan nostaa keskusten ulkopuolella olevia alueita ja tukea tasapuolisesti maakunnan eri alueiden mahdollisuuksia kehittää matkailuaan näihin merkintöihin tukeutuen. Strategista merkintää ei myöskään tulisi lukea aluevarausmerkintänä ja pohtia tarkkarajaisesti, mikä kohde kuuluu vyöhykkeen sisälle ja mikä ei, vaan merkintä on yleisesti alueen kehittämistä tukeva merkintä. Näin ollen ei ole mielekäästä tehdä hyvin pienimuotoisia rajausmuotoiluja ja heikentää näin viestiä siitä, miten yleispiirteisistä strategista merkintää tulisi tulkita ja käyttää. Huomioiden sekä voimassa olevissa maakuntakaavoissa että tässä vaihemaakuntakaavassa osoitetut kehittämisperiaatemerkinät, muodostavat kaupunkikehittämisen kohdealueet, yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalueet sekä matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kehittämisen kohdealueet koko kaupunkiseudun ja saaristoalueen kattavan kehittämismerkintöjen kokonaisuuden.

Voimassa olevan maakuntakaavan virkistysalueet ovat olleet lähtökohtana ja niitä on siirretty tähän kaavaan (vrt. yleisvastineen pitkäjänteisyyden tavoite). Näiden merkintöjen kohdalla ei ole kyse muutoksesta vaan maakuntakaavassa jo olevien kohteiden säilyttämisestä. Tämän lisäksi tarkistuksessa on hyödynnetty voimassa olevien yleiskaavojen merkintöjä.

Käsillä olevassa vaihemaakuntakaavassa ei ole esitetty viheryhteystarvemerkinä. Maakuntakaavataso yleispiirteiset virkistysalumerkinät tarkentuvat tarkemmassa kaavoituksessa. Naantalissa Luonnonmaalla, kuten muissakin maakunnan tiiviin taajamarakenteen alueilla on aktiivisen maankäytön alueet määritetty taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavassa, nyt osoitettavat virkistysalueet täydentävät näiden väliin jäävät alueet.

Luonnonmaan pohjoisosaan kaavan lausuntovaiheessa osoitettu V-alue perustui paikalla olevaan Kuru-ulkouluiretkelyreitistökokonaisuuteen (<https://kultarantaresort.fi/vapaa-aika/ulkoilu/>) noudattaen sen nykyistä laajuutta maakuntakaavan yleispiirteisyyteen sovitettuna. Nähtäville asetettavaan kaava-aineistoon kyseinen alue merkitään aluevarausmerkinnän sijasta kohdemerkintänä, sillä alueella nähdään edelleen olevan hyvät edellytykset toimia virkistyskohteena Saariston rengastien alkuosassa sekä tärkeänä virkistyskohteena Luonnonmaan alueella. Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan (TPLMK) -kaavan yhdyskuntarakenteen laajentumisen selvitysalue on luonteeltaan strateginen kehittämisperiaatemerkinä, ei aluevarausmerkintä. Merkinnällä kuvataan aluetta, jonne yhdyskuntarakennetta mahdollisesti voidaan tulevaisuudessa selvityksiin perustuen laajentaa. Lähivuosien aktiivisen maankäytön alueet on osoitettu TPLMK kaavassa.

Nyt osittain vyöhykkeen sisälle osoitetun virkistysmerkinnän osoittaminen maakuntakaavassa mahdollistaa virkistystoiminnan ja aktiivisen maankäytön sovittamisen alueelle tai virkistysalueen viereen tarkemmassa kaavoituksessa, jolloin virkistysalue palvelee myös mahdollista tulevaa yhdyskuntarakennetta. Toisaalta selvitysalueen yksityiskohtaisemmassa yhdyskuntarakenteen sijoittumisen selvittämisessä voidaan päätyä siihen, että yhdyskuntarakenteen laajentumisen alueet voivat selvitysten perusteella sijoittua strategisen merkinnän ulkopuolellekin, strategisen merkinnän rajausta ei siis tule tulkita kuten aluevarauksen maantieteellistä rajausta.

Uimapaikkakohteita on esitetty maakuntakaavan verkostoajatteluun pohjautuen maakunnallisesti merkittävien ohjeellisten tai olemassa olevien reittien yhteyteen, jolloin myös paikallisesti merkittävät uimapaikat nousevat tärkeiksi ulkoilureittiverkoston solmukohtina. Maakuntakaavan mittakaavasta ja yleispiirteisyydestä johtuen maakuntakaavassa joudutaan tekemään ratkaisuja myös erilaisten toimintojen suhteen siten, että näitä yhdistetään toisiinsa. Tyypillisiä kaavaratkaisuja on esim. venesataman, yhteysaluslaiturin ja retkeily-/matkailukohteen yhdistäminen siten, että maininta karttasymbolia vaille jäävästä tiedosta esitetään yhdistelmäkohteen sisältötiedoissa. Alueaisten merkintöjen osalta maakuntakaavassa taas nähdään, että kyseisen alueen pääasiallinen käyttömuoto esitetään kaavakartalla ja muu alueella tapahtuva toiminta huomioidaan tarkemmassa kaavoituksessa. Naantalin kaupungin lausunnossa mainitut uimarannat ja paikat huomioidaan maakuntakaavassa seuraavalla tavalla:

- Apajan uimapaikka – merkitty kaavaehdotukseen v-kohteena
- Kailon uimapaikka – sisältyy kaavaehdotuksen R-alueeseen
- Kalevanniemen uimapaikka – yhdistetään ominaisuustietoina Taimon uimapaikan v-kohteeseen
- Kultarannan uimapaikka – lisätään maakunnallisesti merkittävän ohjeellisen ulkoilureitin varrella sijaitsevalle uimapaikalle v-kohde
- Lappalaisniemen uimapaikka – yhdistetään Lappalaisniemen uimapaikka Naantalin venesatamamerkintään ominaisuustietona. Maakuntakaavassa ei esitetä v-kohteita C-alueella.
- Nunnalahden uimaranta – yhdistetään Nunnalahden uimapaikka Naantalin venesatamamerkintään ominaisuustietona. Maakuntakaavassa ei esitetä v-kohteita C-alueella.
- Maskulaisen uimapaikka – merkitty kaavaehdotukseen v-kohteena
- Poikon uimapaikka – merkitty kaavaehdotukseen v-kohteena
- Porhonkallion uimapaikka – sisältyy kaavaehdotuksen R-alueeseen
- Salorannan uimapaikka – sisältyy kaavaehdotuksen V-alueeseen
- Sannaisten retkeilyranta – sisältyy kaavaehdotuksen V-alueeseen
- Soinisten retkeilyranta – sisältyy kaavaehdotuksen V-alueeseen
- Taimon uimapaikka – merkitty kaavaehdotukseen v-kohteena
- Villan tilan uimapaikka – merkitty kaavaehdotukseen R-alueena
- Teersalon uimapaikka – Muutetaan yhteysalusmerkintä r-kohteeksi ja huomioidaan yhteysalusatama kohteen ominaisuustiedoissa.

Villan tilan osalta laajennetaan R-aluetta yleiskaavaa soveltaen maakuntakaavan mittakaava huomioiden. Samalla tarkennetaan alueeseen rajautuvaa V-aluetta siten, että yleiskaavan VV-merkintä huomioidaan. Matalahden R-aluemerkintä poistetaan kunnan esityksen mukaisesti. Vapautuva alue siirtyy MRV-luokkaan.

Luolalanjärven eteläinen ulkoilureitinosa oikaistaan ponttoonisillan kohdalta järven yli kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ulkoilureitin ponttoonisillalta länteen päin esitetty osuus poistetaan kaavakartalta.

Vene- ja palvelusatamien sekä muiden satamien ja laitureiden osalta osoitetaan voimassa olevissa maakuntakaavoissa olevat merkinnät, jotka on tarkasteltu uusimman Suuren satamakirjan tiedoilla. *Vene- ja palvelusatamien osalta lisätään puuttuva merkintä Rymättylän Ajolanrannan satamasta. Satama-merkinnöillä osoitetaan olemassa olevat satamat, jonka vuoksi Kukolan/Naviren alueen eteläpuolelle ei osoiteta merkintää tässä kaavassa.*

Kunstenniemen alueen suojelualueen raja on laajentunut maastotarkasteluiden perusteella ja pienentänyt aiemman maakuntakaavan V-alueen rajausta. Alueen nykyinen toiminta on sovitettu yhteen alueen suojelualueiden kanssa ja toimintaa voidaan nykyisestäään kehittää alueen arvot huomioiden. Koska alueella oleva toiminta ei ole selkeästi kaupallista tai kaikille avointa matkailutoimintaa, on Kunstenniemen alueen merkintä maakuntakaavan merkintäkäytännöt huomioiden perustellumpaa osoittaa V-alueena kuin R-alueena suojelualueen ulkopuolisilta osiltaan.

2.12 Nousiaisten kunta
Pvm. 17.4.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.13 Paimion kaupunki
Pvm. 23.3.2020

Sisältö *Paimion kaupunki katsoo, että vaihemaakuntakaavassa esitetyt merkinnät, kuten kunnan itäosan yhtenäinen metsäalue, suojelun aluevaraus- ja kohdemerkinnät sekä geologisesti arvokkaiden alueiden merkinnät, ovat perusteltuja ja tärkeitä sisällyttää vaihemaakuntakaavaan turvaamaan luonnonarvoja ja luonnon monimuotoisuutta Paimiossa. Yhtenäisen metsäalueen merkintä ei saa kuitenkaan haitata maanomistajien toimenpiteitä alueella. Laaja-alaista ja isoa aluetta koskevan MRV-merkinnän (maa- ja metsätalous- / retkeily- / virkistysalue) poistamista tai korvaamista suurimmilta osin M-merkinnällä (maa- ja metsätalousvaltainen alue) tulee harkita.*

Ohjeellinen ulkoilureittimerkintä valtakunnallisesti arvokkaassa Paimionjokilaaksossa on Paimion kannalta tärkeä mm. virkistyskäytön ja matkailun edistämisen kannalta. Tärkeää on myös Paimion ulkoilureitistön liittyminen tulevaisuudessa maakunnalliseen ulkoilureittiverkostoon. Maakunnalliseen ulkoilureittiverkostoon kuuluminen mahdollistaa aiempaa paremmin myös paikallisten toimijoiden ja yritysten mahdollisuudet kehittää toimintaansa ja palvelujaan ulkoilureitistön käyttäjille. Kunnan lounaisosan ohjeellinen ulkoilureitti (joka sivuaa Paimionlahden Natura-alueita) ja matkailun, retkeilyn ja virkistyskehitämisvyöhyke tukevat toistensa toimintoja ja edistävät paikallisesti luonnon- ja kulttuuriarvojen hyödyntämistä ja turvaamista. Ulkoilureittien toteutusvaiheessa tulee kuulla maanomistajia.

Vastine Vastine lausuntoon on tuotu esille yleisvastineessa.

2.14 Paraisten kaupunki
Pvm. 10.3.2020

Sisältö: *Vaihemaakuntakaavan selostuksessa todetaan, että taajamien aluevarausmerkinnät on ratkaistu aiemmassa maakuntakaavoituksessa eikä niitä lähtökohtaisesti ole muutettu tässä vaihemaakuntakaavassa. Tämän vuoksi esim. taajamien virkistysalueet (V) esitetään vaihemaakuntakaavassa muuttamatta niiden aluerajauksia. Virkistysalueet ovat kuitenkin vaihemaakuntakaavan keskeinen teema ja taajamien ulkopuolella niihin on tehty runsaasti muutoksia, minkä vuoksi Paraisten kaupunki pahoittelee, ettei taajama-alueiden virkistysalueita tarkastella uudelleen. Paraisten keskustaajaman asemakaava-alueelle ja asemakaavoitettavalle alueelle viheralueita on osoitettu perusteettoman tarkkarajaisina. Kaupunki kokee, että ne ovat ristiriidassa voimassaolevan osayleiskaavan ja kaupungin toteuttaman maapolitiikan kanssa. Siksi kaupunki esittää joitakin muutosehdotuksia Paraisten keskustaajaman viheraluevarauksiin, koska ne maakuntakaavaehdotuksen kartalla esitetään.*

Nykyinen maakuntakaavan virkistysaluevaraus Muddaisissa Isoniityn kaupunginosan itäpuolella sijoittuu alueelle, jolta kaupunki on viime vuosina hankkinut maata ja jonne on meneillään olevassa Keskustan yleiskaavan päivitystyössä tarkoitus sijoittaa uusi asuinalue. Tämä aluevaraus on merkitty jo kaavaprosessin alkuvaiheessa laadittuun rakennemalliin. Alue rajautuu nykyiseen asemakaava-alueeseen ja se on kaupunkirakenteen luonnollista laajenemisaluetta. Paraisten kaupunki esittää, että koko Muddaisten V-merkintä poistetaan maakuntakaavasta tai vaihtoehtoisesti supistetaan koskemaan vain Tennbyn kutoradan metsäaluetta, jossa merkintä on perusteltu. Asuinalueella toteutettavat puistoalueet ja alueen läpi kulkeva virkistysreitti tullaan osoittamaan maankäyttö- ja rakennuslaissa asetettujen sisältövaatimusten edellyttämällä tavalla laadittavassa asemakaavassa. Virkistysalueiden osoittaminen asemakaavassa ja virkistysalueen toteuttaminen parantaa virkistysmahdollisuuksia nykyisin viljelyllä ja siten jokamiehen oikeuden ulkopuolella olevalla peltoalueella. Tarvittaessa korvaava laajempi maakuntakaavan virkistysalue voisi toteutua nykyisen aluevarauksen itäpuolella.

Sama koskee myös Norrbyn pohjoisrannan virkistysaluevarausta. Kaupunki on hankkinut alueelta maata uutta asuinalueita varten ja V-alueen esittäminen maakuntakaavassa nykyisessä laajuudessaan vaikeuttaa alueen yleis- ja asemakaavoitusta. Paraisten kaupunki esittää, että Norrbynrannan V-aluemerkintä poistetaan ainakin länsiosaltaan niiltä alueilta, jotka ovat toistaiseksi ilman yleis- ja asemakaavaa. Norrbynrannan alueelle on tarkoitus osoittaa uudessa yleiskaavassa runsaasti viheralueita, eikä seudullinen viheralue olisi uhattuna, vaikka osa Norrbynrannan V-aluevarauksesta poistettaisiin maakuntakaavasta. Kaupungin näkemyksen mukaan ulkoilureitti-merkintä riittää turvaamaan maakunnallisen virkistysreitien verkoston ja uusien asuinalueiden viher- ja virkistysalueista huolehditaan yleis- ja asemakaavoituksessa.

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitetään voimassa olevan maakuntakaavan mukainen retkeily- ja matkailutoimintojen aluevaraus Finbyn-Rauhalan alueella. Merkintä kattaa osittain golfkentän ja hiihtostadionin alueen, mutta iso osa ulottuu myös Rauhalan vanhan kaatopaikan ja nykyisen jätekeskuksen alueelle. Voimassa olevassa yleiskaavassa alue on osoitettu erityisalueeksi, joka muuttuu urheilutoimintojen alueeksi. Koska alue on kuitenkin edelleen jätekeskuksen käytössä, eikä suunnitelmassa ole alueen muuttaminen muuhun käyttöön, on alue tarkoitus osoittaa työn alla olevassa uudessa yleiskaavassa jätteenkäsittelyalueeksi. Paraisten kaupunki näkee, että R-aluemerkintä Rauhalan jätekeskuksen osalle on virheellinen.

Paraisten kaupunki pitää hyvänä ratkaisuna sitä, että Saaristotien luoteispuolella oleva Sysilahden teollisuusalue osoitetaan maakuntakaavassa kokonaan teollisuustoimintojen alueeksi aiempien taajamatoimintojen alue- ja t/kem -merkintöjen sijaan. Alueen tulisi kuitenkin jatkua yleiskaavan mukaisesti pidemmälle lounaaseen, sillä kaupunki haluaa säilyttää tämän teollisuusalue-reservin.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa Paraisten koulukeskuksen ja keskusurheilukentän alue on osoitettu osaksi kalkkikaivoksen teollisuustoimintojen aluetta. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa asia on korjattu rajaamalla tämä osa pois teollisuusalueesta, mutta tilalle ei ole osoitettu mitään uutta määräystä. Epävirallisessa kaavayhdistelmässä koulukeskuksen alue on edelleen osa T-alueita. Maakuntakaavan aluevarausta on tarpeen tarkistaa tältä osin.

Kaavaehdotuksessa esitetään voimassa olevan maakuntakaavan mukainen virkistysalue Saaristotien ja Sementtitien välillä. Yleiskaavassa tämä alue on osoitettu erityisalueeksi, joka muuttuu virkistysalueeksi. Alue on kuitenkin edelleen kaivostoimintaan liittyvässä käytössä ja se on tarkoitus osoittaa myös tekeillä olevassa uudessa yleiskaavassa kaivostoimintaan. Paraisten kaupunki esittää, että kaivostoimintaan liittyvässä käytössä oleva virkistysalueen osa muutetaan maakuntakaavassa osaksi kalkkikaivoksen teollisuustoimintojen aluetta. Kyseessä on erityisalue eikä ole näköpiirissä, että alue tulisi jatkossakaan muuttamaan virkistyskäyttöön.

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitetään Paraisten keskustaaajaman osalta merkittäviä muutoksia ulkoilureitteihin. Aiemmin Saaristotien kevyen liikenteen väylää ja Saariston Rengastien matkailureittiä seurailut ulkoilureitti korvautuu kahdella erillisellä ohjeellisella ulkoilureitillä. Toinen uusista reiteistä kulkee keskustan pohjoispuolella Valoniemen ja Norrbynrannan alueella ja toinen Muddaisten, Tennbyn ja Munkvikin alueella. Eteläinen reitti hyödyntää osin olemassa olevia reitistöjä Tennbyn kuntoradan ja Munkvikin luontopolun alueilla. Paraisten kaupunki kannattaa uusia ulkoilureittilinjauksia, mutta ei ymmärrä miksi Saariston Rengastien matkailullisesti tärkeä pyöräilyreitti on poistettu maakuntakaavasta erillisenä merkintänä ja sisällytetty matkailun, retkeilyn ja virkistyskehittämisen kohdealue -merkintään.

Paraisten kaupunki haluaa myös huomauttaa, että voimassa olevissa yleiskaavoissa ovat Saaristotien (mt 180) uudet tielinjaukset Ersbyssä ja Nauvon keskustassa, jotka kokonaan tai osittain kulkevat virkistysalueiksi osoitettujen alueiden läpi, pitäisi osoittaa maakuntakaavassa.

Retkeily- ja matkailutoimintojen alueet ja kohteet samoin kuin virkistysalueet ja -kohteet on merkitty yh-

dellä merkinnällä. Merkkien selityksessä kohteet määritellään valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti merkittäviksi. Samoilla merkinnöillä on osoitettu hyvin eritasoisia alueita ja kohteita. Useat merkinnät (r) ovat yksityisten maanomistajien osayleiskaavoissa matkailuelinkeinon harjoittamiseen tarkoitettuille alueille. Osa esitetyistä kohteista on toteutuneita lomamökkikyliä ja osa rakentamattomia alueita. Ne ovat toki mahdollisia mutta niiden toteutumisesta ei ole mitään takeita. Samoin kaavaehdotuksessa on esitetty uusina virkistyskohteina (v) useita yleiskaavoissa yksityiseen käyttöön osoitettuja pieniä uimarantoja. Paraisten kaupunki kyseenalaistaa, ovatko nämä valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti niin merkittäviä, että niitä on syytä esittää maakuntakaavassa.

Paraisten kaupungin alueella merkittävimäksi matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kohdealueeksi on merkitty Saariston rengasteihin tukeutuvat alueet. Kaupunki näkee, että yhtä tärkeää olisi merkitä eteläisiä yhteysaluslinjojen varrella olevia saaria kohdealueeksi. Myös maantielautta- ja yhteysalusyhteydet tulee esittää vaihemaakuntakaavakartalla koska ne ovat erityisen merkittäviä ja tärkeitä yhteyksiä juuri virkistyskäytön ja matkailun kannalta.

Paraisten kaupunki antoi lausunnon vaihemaakuntakaavan valmisteluaineistosta ja näki kohdemerkintöjen puutteen saarikohteiden Pensar Syd, Kirjainen, Paraisten portti ja Seili, osalta. Nyt ehdotusvaiheeseen mainitut merkinnät on täydennetty.

Kaupunki näkee edelleen puutteita ruotsinkielisessä aineistossa mm. kaavakartalla kaikki paikannimet ovat vain suomeksi. Paraisten kaupunki toteaa, että nimet on esitettävä myös kaupungin pääkielellä.

I beskrivningen av etapplandskapsplanen konstateras att beteckningarna för områdesreserveringar i tätorter har bestämts under den tidigare landskapsplanläggningen och utgångspunkten har varit att beteckningarna för områdesreserveringar inte ändras i denna etapplandskapsplan. Därför anges t.ex. rekreatiionsområden i tätorterna (V) i etapplandskapsplanen utan att ändra deras områdesavgränsningar. Rekreatiionsområden har emellertid en central roll i etapplandskapsplanen, och det har gjorts flera ändringar i dem utanför tätortsområdena, och därför ser Pargas stad det som beklagligt att rekreatiionsområdena i tätorterna inte granskas på nytt. Avgränsningarna av grönområdena i detaljplaneområdet i Pargas centraltätort och det område som ska detaljplaneras är omotiverat skarpa. Staden anser att de är i strid med den gällande delgeneralplanen och den markpolitik som staden utövat. Därför föreslår staden vissa ändringar i reserveringarna för grönområden i Pargas centraltätort, eftersom de finns angivna på kartan i förslaget till landskapsplan.

Reserveringen för ett rekreatiionsområde i Muddais öster om Storängs stadsdel finns i den gällande landskapsplanen i ett område där staden under de senaste åren har förvärvat mark och där avsikten är att i den aktuella revideringen av generalplanen placera ett nytt bostadsområde. Denna områdesreservering har anvisats i den strukturmodell som utarbetats redan i planprocessens inledningsskede. Området gränsar till det nuvarande detaljplaneområdet och det är ett naturligt utvidgningsområde för stadsstrukturen. Pargas stad föreslår att hela beteckningen V i Muddais stryks från landskapsplanen eller alternativt begränsas att gälla enbart skogsområdet vid motionsbanan i Tennby, där beteckningen är motiverad. De parkområden som ska anläggas i bostadsområdet och den rekreatiionsled som går genom området kommer att anvisas i en detaljplan som utarbetas på det sätt som de innehållskrav som ställs i markanvändnings- och bygglagen förutsätter. Att det anvisas rekreatiionsområden i en detaljplan och att det anläggs ett rekreatiionsområde förbättrar möjligheterna till rekreation i ett åkerområde som för närvarande odlas och som inte omfattas av allemansrätten. Vid behov kan ett större ersättande rekreatiionsområde i landskapsplanen anläggas öster om den nuvarande områdesreserveringen.

Detsamma gäller reserveringen för ett rekreatiionsområde på Norrbys norra strand. Staden har förvärvat mark i området för ett nytt bostadsområde, och att anvisa V-området i landskapsplanen i dess nuvarande omfattning försvårar general- och detaljplanläggningen av området. Pargas stad föreslår att områdesbeteckningen V stryks från Norrbystrand åtminstone från de västra områden som tills vidare saknar general- och detaljplan. Avsikten är att anvisa ett stort antal grönområden i Norrbystrands område i den nya generalplanen, och det regionala grönområdet är inte hotat trots att en del av områdesreserveringen

V i Norrbystrand stryks från landskapsplanen. Enligt staden räcker beteckningen friluftsled till att trygga nätet av rekreationsleder på landskapsnivå. Om grön- och rekreationsområden i nya bostadsområden tas det hand om i general- och detaljplanläggningen.

I förslaget till etapplandskapsplan föreslås en reservering för ett område för friluftsfunktioner enligt den gällande landskapsplanen i området för Finby-Rauhala. Beteckningen täcker delvis området för golfplanan och skidstadion, men en stor del sträcker sig också till området för Rauhala före detta avstjälpningsplats och nuvarande avfallscentral. I den gällande generalplanen har området anvisats som ett specialområde som blir ett område för idrottsverksamhet. Eftersom området emellertid fortfarande används av avfallscentralen och det inte finns planer på att ändra området till annan användning, är avsikten att anvisa området för avfallshantering i den nya generalplanen som är under arbete. Pargas stad anser att områdesbeteckningen R för en del av Rauhala avfallscentral är felaktig.

Pargas stad ser det som en bra lösning att industriområdet i Sysilax nordväst om Skärgårdsvägen anvisas i landskapsplanen i sin helhet som ett område för industriverksamheter i stället för de tidigare beteckningarna område för tätortsfunktioner och t/kem. I enlighet med generalplanen borde området emellertid sträcka sig längre mot sydväst, eftersom staden vill ha kvar detta industriområdesreserv.

I den gällande landskapsplanen har området för Pargas skolcenter och centralidrottsplan anvisats som en del av området för industriverksamheter vid kalkgruvan. I förslaget till etapplandskapsplan har detta korrigerats genom att avgränsa området från industriområdet, men det har inte getts någon ny bestämmelse i stället. I den inofficiella kartsammanställningen är skolcentrets område fortfarande en del av T-området. Områdesreserveringen i landskapsplanen behöver ses över till denna del.

I planförslaget föreslås ett rekreationsområde enligt den gällande landskapsplanen mellan Skärgårdsvägen och Cementvägen. I generalplanen har området anvisats som ett specialområde som blir ett rekreationsområde. Området används emellertid fortfarande i gruvverksamheten och avsikten är att det anvisas för gruvverksamhet även i den nya generalplanen som är under arbete. Pargas stad föreslår att den del av rekreationsområdet som används i gruvverksamheten ändras i landskapsplanen till en del av området för industriverksamheter vid kalkgruvan. Det är fråga om ett specialområde och det är inte att vänta att området heller i framtiden skulle användas för rekreation.

I förslaget till etapplandskapsplan föreslås betydande ändringar i friluftslederna i Pargas centraltätort. Den friluftsled som tidigare följt leden för lätt trafik vid Skärgårdsvägen och turistrutten Skärgårdens Ringväg ersätts med två separata riktgivande friluftsleder. Den ena av de nya rutterna går på norra sidan av centrum i områdena för Ljusudda och Norrbystrand och den andra i områdena för Muddais, Tennby och Munkvik. Den södra rutten bygger delvis på befintliga stignät i områdena för motionsbanan i Tennby och naturstigen i Munkvik. Pargas stad förespråkar de nya friluftsrutterna, men förstår inte varför cykelrutten Skärgårdens Ringväg som är viktig med tanke på turism har strukits från landskapsplanen som en separat beteckning och inkluderats i beteckningen för målområde för utveckling av turism, friluftsliv och rekreation.

Pargas stad vill även påpeka att de i gällande generalplaner anvisade Skärgårdsvägens (mt 180) nya vägdragningsarna vid Ersby och Nagu centrum, som helt eller delvis går genom som rekreationsområden anvisade områden, borde anvisas i landskapsplanen.

Områdena för friluftsfunktioner liksom även rekreationsområdena och -objekten har utmärkts med en beteckning. I teckenförklaringarna fastställs objekten som på riks-, landskaps- eller regionnivå betydande objekten. Med samma beteckningar har det anvisats områden och objekt på mycket olika nivåer. Flera av r-beteckningarna är anvisade på privata markägares områden som i delgeneralplaner anvisats för idkande av turismnäring. En del av de objekt som föreslås är byggda fritidsstugbyar och en del är obebyggda områden. De kan förstås bli verklighet men det finns ingen garanti för det. Likaså har det i planförslaget presenterats flera små badstränder som i generalplaner anvisats för privat bruk som

nya rekreationsobjekt. Pargas stad ifrågasätter huruvida de är så betydande på riks-, landskaps- eller regionnivå att de ska ritas in i en landskapsplan.

Som det mest betydande målområdet för turism, friluftsliv och rekreation i Pargas stads område har utmärkts de områden som stödjer sig på Skärgårdens Ringvägar. Staden anser att det skulle vara lika viktigt att anvisa de öar som ligger längs de sydligaste förbindelsefartygsrutterna som objektområden. Även landsvägsfärje- och förbindelsefartygsförbindelserna ska ritas in på plankartan, eftersom de är särskilt betydande och viktiga förbindelser just med tanke på rekreation och turism.

Pargas stad gav ett utlåtande om beredningsmaterialet för etapplandskapsplan och upptäckte en brist på objektbeteckningarna för objekten Pensar Syd, Kirjais, Pargas Port och Själö. Nu har beredningsmaterialet kompletterats med de beteckningar som föreslogs i förslagsskedet.

Staden ser fortfarande brister i det svenskspråkiga materialet: bl.a. finns alla ortnamn på plankartan endast på finska. Pargas stad konstaterar att namnen också ska anges på stadens huvudspråk.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Liitto näkee, että kunnan lausunnossaan mainitsevat ja myös voimassa olevassa maakuntakaavassa olevat Tennbyn/Muddaisten ja Norrbyn V-alueet tulee säilyttää kaavassa, sillä ne eivät estä tarkemmassa kaavoituksessa määrittämästä vähäisessä määrin asumista alueille edellyttäen, että kaavoitus hoidetaan siten, että myös maakuntakaavan edellyttämä virkistysarvotavoite täyttyy. Muddaisten osalta voidaan todeta, että mikäli korvaava V-alue on vastaavassa laajuudessa suunniteltu toteutettavaksi tulevan yleiskaavaprosessin yhteydessä, niin muutos ja sen perusteet voidaan dokumentoida ja toteuttaa yleiskaavaprosessissa, jonka jälkeen V-alueen siirto voidaan huomioida seuraavassa kokonaisuusmaakuntakaavan laadinnassa, jonka yhteydessä avataan tarkasteluun myös aktiivisen maankäytön alueet.

Maakuntakaavassa ulkoilureittien esittämisen pohjalla on patikointityyppinen toiminta. Tästä syystä myös ulkoilureittien linjauksia on muutettu, kulkien olemassa olevia polkuja mutta ei autoteitä sellaisissa kohdissa, kun se on mahdollista. Tämän toivotaan antavan tarkemmalle suunnittelulle eväitä ulkoilureitin suunnittelulle tarkemmassa suunnittelussa. Varsinaisia puhtaasti pyöräilyreittejä ei maakuntakaavassa Varsinais-Suomessa ole esitetty nyt eikä aiemmin. Tässä kaavassa pyöräilyn kehittämistä painotetaan matkailun ja retkeilyn kehittämisen kohdealueen merkinnässä erityisesti Saariston rengastiellä, Teijo-Kasnas -alueella sekä Velhoveden reitillä. Saariston rengastie on yleisesti tunnistettu kokonaisuus, jota on kehitetty ja kehitetään monenlaisin suunnitelmin ja pyöräreitin linjaus toteutetaan sieltä, missä se on mahdollisimman ja liikenteellisesti järkevimmin toteutettavissa. Pyörätien fyysisen linjauksen esittäminen kartalla ei näin ollen ole tarpeellista, sillä kehittämisajatus sisältyy edellä mainittuun strategiseen kehittämisalumerkintään.

Niin ikään maakunnallisesti merkittävään matkailun ja retkeilyn kohdealueen merkintään kytkeytyy ajatus siitä, että alueella aidosti on potentiaalisia kohteita, joita kehittämällä alueella todella myös on mahdollisuuksia kehittää matkailua ja retkeilyä sekä niihin läheisesti liittyviä virkistysmahdollisuuksia laajasti. Tästä syystä kohdealueille on osoitettu myös pienempiä, vallitsevassa tilanteessa ehkä pienemmän joukon käytössä olevia kohteita, joiden merkitys osana alueen matkailun ja retkeilyn kehittämisessä voi tulevaisuudessa kohota.

Rauhalan jäteasemaa voimassa olevassa maakuntakaavassa kuvaa ej-kohdemerkintä, johon ei tässä vaihemaakuntakaavassa kohdistu muutoksia. Tämän kohdemerkinnän alla perusmaankäyttönä on osoitettu R-aluetta. Kunnan lausunnon mukaan alue on muuttumassa jollain aikavälillä yleiskaavan erityisalueesta urheilutoimintojen alueeksi. R-aluetta kavennetaan Rauhalan jäteaseman etelä- ja lounaispuolelta. Kavennettu alue muutetaan alueen pohjamaankäytön merkinnäksi eli MRV / Maa- ja metsätalous-/retkeily-/virkistysalueeksi.

Paraisten kalkkikaivoksen ja Syvälahden teollisuusalueen T-alueen sekä Sementtitiien lounaispuolella sijaitsevaan V-alueeseen tehdään muutoksia kaavalausunnon sisältö huomioiden. Maakuntakaavan virkistysaluemerkintä sijaitsee osin sellaisella alueella, joka ei tällä hetkellä ole kunnan yleiskaavatyössä mukana, jonka vuoksi tulevia kunnan kaavoitushankkeita ajatellen on maakuntakaavan virkistysaluemerkinnän osoittaminen alueella perusteltua.

Kaava-aineistoon tehdään tarvittavat korjaukset vähäisesti muuttuneiden keskusta-alueen C- ja A-alueva-
rausmerkintöjen osalta. Lisäksi kaava-aineiston kaksikielisyttä parannetaan lausunnoissa esitetyiltä osin.

Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavassa on ratkaistu liikenteen merkinnät, kuten Saaristotien linjaukset, lauttayhteydet sekä maantielautojen satamapaikat. Näitä merkintöjä ei käsitellä tässä vaihemaakuntakaavassa.

Bemötande Den som lämnat utlåtandet ombeds studera det allmänna bemötande som gjorts upp. Egentliga Finlands förbund svarar på det mottagna utlåtandet följande:

Förbundet anser att de i kommunens utlåtande angivna och även i gällande landskapsplan befintliga V-områdena Tennby/Muddais och Norrby ska bevaras i planen, för de hindrar inte en bebyggelse för området i mindre utsträckning som bestäms vid den noggrannare planläggningen förutsatt att planläggningen sköts på så sätt att det av landskapsplanen förutsatta målet för rekreativvärde uppfylls. Med avseende på Muddais kan det konstateras att, ifall ett ersättande V-område i motsvarande omfattning har planerats att bli genomfört i samband med en kommande generalplansprocess, så kan ändringen och dess grunder dokumenteras och genomföras i generalplansprocessen, varefter överföringen av V-området kan beaktas vid utarbetandet av nästa helhetslandskapsplan, i samband med vilken även områdena för aktiv markanvändning öppnas för en granskning.

Underlaget för att föra fram friluftsleder i landskapsplanen är en verksamhet av typen vandring. Av denna anledning har även linjerna för friluftsrutterna ändras så att de löper längs befintliga stigar men inte bilvägar på sådan objekt där det är möjligt. Man hoppas att detta ska ge väggkost för en planering av friluftsleder vid den noggrannare planeringen. Egentliga direkta cykelrutter har inte angetts i landskapsplanen nu eller tidigare. I denna plan betonas utvecklingen av cykeltrafiken i beteckningen för utveckling av objektområdet för turism och friluftsliv särskilt på Skärgårdens ringväg, Tykö-Kasnäs-området samt Velhovesirutterna. Skärgårdens ringväg är en allmänt identifierad helhet, som har utvecklats och utvecklas med planer av många slag och linjen för cykelleden genomförs där det med hänsyn till landskapet och trafiken är mest förnuftigt att genomföra det. Framförandet av linjen för den fysiska cykelvägen på kartan är det under sådana förhållanden inte nödvändigt, för tanken på en utveckling ingår i den nämnda strategiska beteckningen för utvecklingsområdet.

Likaså kopplas beteckningen för ett betydande objektområde för turism och friluftsliv på landskapsnivå till tanken på att området har på ett äkta sätt potentiella objekt, och området har genom att utveckla dem faktiskt även möjligheter att utveckla turismen och friluftslivet samt rekreativmöjligheterna i nära anslutning till dem på ett omfattande sätt. Av denna anledning har för objektområdena anvisats även mindre, i rådande situation en mängd objekt i bruk av en kanske mindre grupp, vilkas betydelse som en del av utvecklingen av områdets turism och friluftsliv kan stiga upp i framtiden.

Avfallscentralen i Rauhala beskrivs i den gällande landskapsplanen av en ej-objektbeteckning, mot vilken det i denna landskapsplan inte riktar sig ändringar. Som användning av alven under denna objektbeteckning har anvisats ett R-område. Enligt kommunens utlåtande kommer området inom någon tidsrymd att förändras från särskilt område i generalplanen till ett område för idrottsverksamheter. R-området görs smalare på södra och sydvästra sidan av avfallscentralen i Rauhala. Det nedbantade området ändras till en beteckning för området för användning av alven, dvs. MRV / Jord- och skogsbruks- / friluftslivs-/rekreativområde.

I Pargas kalkgruva och Syvälahti industriområdes T-område samt för V-området på Cementvägens sydvästra sida görs ändringar med beaktande av planutlåtandets innehåll. Beteckningen för rekreatiomsområde i landskapsplanen är delvis belägen på ett sådant område som inte i detta nu är med i kommunens generalplansarbete, på grund av vilket det med tanke på kommunens framtida planläggningsprojekt är motiverat att anvisa en rekreatiomsområdesbeteckning på området i landskapsplanen.

I planmaterialet görs de korrigeringar som behövs för centrumområdets CV- och A-områdesbeteckningar som obetydligt förändrats. Därtill förbättras tvåspråkigheten i kartmaterialet till de delar som anförts i utlåtandet.

I etapplandskapsplanen för tätorternas markanvändning, service och trafik har beteckningarna för trafiken avgjorts, såsom för Skärgårdsvägens dragna linjer, färjförbindelserna samt landsvägsfärjornas hamnplatser. Dessa beteckningar behandlas inte i denna etapplandskapsplan.

2.15 **Pyhärannan kunta**
Pvm. 5.5.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.16 **Pöytyän kunta**
Pvm. 28.2.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

2.17 **Raision kaupunki**
Pvm. 13.3.2020

Sisältö **Huomioita vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta ja sen tarkistamistarpeet Raision kaupungin osalta**

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksessa on Raision kaupungin alueelle esitetty seuraavia merkintöjä:

1. Kehittämisperiaatemerkintä: Matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kehittämisen kohdealue

Aikanaan luonnosvaiheen valmisteluaineiston kartassa (2a Voimassa olevan maakuntakaavan retkeily-, matkailu- ja virkistysaluemerkinnät) Haunisten allas ympäristöineen oli osoitettu virkistysalueeksi ja sen eteläpuolelle oli merkitty olemassa olevat virkistysreitit, jotka jatkuvat itään, länteen ja etelään kahta pääreittiä: Raisionjokilaaksoa myöten ja kauppakesittymän läpi Vetikon alueelta Satakunnantien suuntaan yhdistyen taas Raisionjokilaakson reittiin.

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksessa Haunisten allas on sisällytetty Matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kehittämisen kohdealueeseen (keltainen katkoviiva), joka liittyy laajemmin Kullaanvuoren retkeilyreitistöön ja Maskun Rivieran alueisiin.

Matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kehittämisen kohdealueina on ehdotuksessa osoitettu valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät matkailun, retkeilyn ja virkistyksen kehittämisen kohdealueet. ”Suunnittelumääräyksessä todetaan, että ”suunnitelmien ja toimenpiteiden tulee olla pitkäjänteisiä, ympärivuotisia toimintoja ja elinkeinoja tukevia sekä alueiden ominaispiirteitä hyödyntäviä, ja niiden on edistettävä kehittämisen kohdealueen toimintoja ja saavutettavuutta ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.”

Tarkistettava:

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa esitetyllä matkailun, retkeilyn ja virkistykseen kehittämisen kohdealueella on Raision kaupungin alueella tulevaisuudessa edellytyksiä ulottua vain Kullaanvuoren eteläpuolelle sijoittuvaan lentomeluvyöhykkeeseen asti ja siten eteläosan kohdealuerajaus tukee poistaa liitteen 3 mukaisesti.

Perusteluina tarkistuksella mm:

- Kaavaehdotuksessa esitettyä kehittämisen kohdealuetta halkoo maakuntakaavan tieliikenteen yhteystarve Marjamäen liittymän kohdalta Turun lentoaseman suuntaan sekä lentoliikenteen aiheuttama melualue.
- Vaikka voimassa oleva Raision yleiskaava 2020 on monilta muilta aluevarauksiltaan edelleen käyttökelpoinen asiakirja maankäytön jatkosuunnittelulle, ei se tämän alueen kehittämisessä toimi suuntaantavana taustamateriaalina. Kyseinen seutu on pitkällä ajanjaksolla kehittyvää aluetta, joka todennäköisesti tulee toiminnoiltaan tukeutumaan alueen läpi yleiskaavan laatimisen jälkeen maakuntakaavassa esitettyyn tieyhteystarpeeseen.

2. Maankäytön merkinnät: Maa- ja metsätalous- /retkeily- /virkistysalue (MRV)

Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksessa on uutena aluemerkintänä esitetty Maa- ja metsätalous- /retkeily- /virkistysalueita (MRV) eli Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä matkailun ja virkistykseen kehittämistarpeita. Alueita voidaan osoittaa maa- ja metsätalouden lisäksi loma-asumiseen ja matkailutoiminnoille. Alueita koskee lisäksi suunnittelumääräys: Olemassa olevien alueiden täydennykseksi ja laajenukseksi voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa pääasiallista käyttötarkoitusta kohtuuttomasti haittaamatta loma-asutusta, matkailua ja virkistyskäyttöä palvelevia toimintoja, sekä maisema- ja ympäristönäkökohdat huomioon ottaen mm. uutta pysyvää asumista ja, erityislainsäädännön ohjaamana, myös muita toimintoja.

Raisiossa MRV-aluevarauksia on esitetty kaupungin pohjoisosiin: Mahittulaan Petterinpellon pohjoispuolelle, Rauman valtatie (vt8) varteen Kantokankaan yritysalueen laajennusosalle ja Maskun rajan myötäisesti jatkuen laajemmin Uudenkaupungin radan länsipuolelle Isosuon kaatopaikka-alueen tuntumaan.

Vaihemaakuntakaava-aineistoon sisältyvissä Kaavakorteissa merkinnästä todetaan mm. seuraavaa: ”Merkinnällä yhdenmukaistetaan aiempien maakuntakaavojen aluerajaukset. MRV-merkintä on rajattu kaavaan aiemman Varsinais-Suomen kehyskuntien maakuntakaavan periaatteiden mukaisesti puuttuville alueille. Merkintä on puuttunut Salon ja Turun kaupunkiseutujen maakuntakaava-alueilta.” ... ”Muutosalueet kytkeytyvät rakennettuun ympäristöön ja mahdollistavat paikallisesti luonnon- ja kulttuuriarvojen turvaamisen ja hyödyntämisen. Uudet aluerajaukset eivät aiheuta merkittäviä muutoksia voimassa olevien kaavojen merkintöihin nähden.”

Tarkistettava:

- Mahittulan alueelta painotukset maankäytön virkistystoiminnalle tulee poistaa viitaten kehittämisperiaatetta koskeviin perusteluihin.
- Rauman valtatie varren työpaikka-alueelle sijoittuva MRV-merkintä tulee poistaa.
- MVR -alueet Isosuon kaatopaikka- ja teollisuusalueen eteläpuolisilta osilta tulee poistaa, koska ne ovat irrallisia kokonaisuuteen nähden eikä niiden osoittamiselle ole perusteita.

3. Maankäytön merkinnät: Virkistysalue (V) ja ulkoilureitit

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät ulkoilu-, retkeily-, urheilu- ja muut virkistysalueet on kaavaehdotuksessa merkitty vihreällä aluevarausvärillä ja V-kirjainmerkinnällä. Olemassa

olevat ulkoilureiitit, joilla on merkitystä osana maakunnallista ulkoilureittiverkostoa, on osoitettu umpinai-sella vihreällä palloviivalla. Ohjeelliset ulkoilureiitit, joiden linjaus tarkentuu jatkosuunnittelussa, on esitetty vihreäreunaisella palloviivalla.

Voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmässä Raisiota halkoo itä-länsisuuntainen viher-aluevyöhyke Haunisten altaalta, Kerttulan läpi ja Tikanmaan yläpuolelta Naantalin rajalle. Lisäksi tästä linjasta on etelään johtavat viheryhteydet Naantalin rajan tuntumassa, Piuhanojalaaksossa, Raisionjoki-laaksossa sekä Haunisten altaalta Vetikon alueen läpi liittyen Raisionjokilaakson viherkäytävään. Ulkoilu-reittejä on osoitettu kaupungin läpi itä-länsi-suuntaiselle viheralueelle, Raisiojokilaaksoon, Kuloistenniit-tystä Haunisten altaalle sekä Rauman valtatie (vt8) vieressä Kullaanvuorelle.

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on näiden lisäksi merkitty uusia virkistysalueita Mahittulaan sekä Rai-sionlahden suojelualueelta Krookilan alueen läpi Turkuun. Ulkoilureiteistä on lisätty Mahittulaan Kullaan-polku kokonaisuudessaan ja sen lisäksi Haunisten allasta tiivisti kiertävä reitti sekä yhteys siltä Turkuun. Raisionlahden ympäri on niin ikään osoitettu ulkoilureitti ja siltä yhteydet uutta viheraluetta pitkin kohti Turkuja ja pienvenesataman läpi etelään Nesteen jalostamoalueen tuntumaan ja siitä ohjeellisena virkis-tysaluetta pitkin kohti Naantalia.

Tarkistettava:

- Vaihemaakuntakaavan tavoitteissa todetaan, että ”kaavatyön keskeinen tavoite on siis osoittaa mah-dollisuuksia ja maakunnan potentiaaleja käsiteltävissä teemoissa, eikä itseisarvona ole kaiken toi-minnan merkitseminen kaavaan konkreettisine merkintöinä.” Tavoitteesta poiketen on nyt esillä ole-vaan ehdotukseen sisällytetty kohteita ja merkintöjä, joilla ei ole maakunnallista eikä edes seudullista merkitystä.
- Haunisten allas lähiseutuineen on kehittyvää aluetta, jota ei tule rajata määrävällä kehämäisellä ulkoilureittimerkinnällä vaan osoittaa alueelle maakuntakaavan strategiseen luonteeseen paremmin sopiva ohjeellinen ulkoilureittiyhteys Turun suunnasta Kullaanpolulle ja etelään johtaville reiteille.
- Mahittulan alueen Virkistysaluemerkinnät tulee poistaa kohdassa 1. Kehittämisperiaatemarkintä: Mat-kailun, retkeilyn ja virkistyskehittämisen kohdealue mainituin perustein.
- Suojellun Raisionlahden ympäristön virkistysreitit ansaitsevat paikkansa maakuntakaavaehdotuskar-talla, mutta ulkoilureittiyhteys tältä Naantalin suuntaan tulee ohjata suurempana linjana Katteluksen alueen kautta eikä Nesteen jalostamon tuntumaan.
- ELY-keskus on laatinut ruoppausmassojen läjityksestä seudullisen selvityksen, jossa Kukonpään alue on todettu ko. toimintaan sopivaksi. Tämä tulee huomioida virkistysalueiden suunnittelussa ja-lostamoalueen läheisyydessä.

4. Muut vaihemaakuntakaavaehdotuksen huomionarvoiset merkinnät

Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa Vanha Raumantien varressa oleva moottorirata-alue on huomioitu retkeily- ja matkailutoimintojen kohdemerkinnällä (r). Samalla seudulla toimiva kiviainesten ottoalue on merkitty kohdemerkinnällä: Kiviainesten ottoalue ja materiaaliterminaali (ejk). Kohdemerkinnällä osoite-taan kalliokiviainesten ottoon ja maa-ainestermiinaalien alueet. Alueet varataan kalliokiviainesten ottoon ja maa-ainesten sekä uusiokäyttöön soveltuvien materiaalien käsittelyyn.

Lisäksi kaavaehdotuksessa on merkitty nykyiset ja uudet suurjännitelinjat sekä kumotuksi poistuva maa-kaasulinja. Raisionlahden alueella on merkitty Temppelelviuoren jätevedenpuhdistamo-merkintä niin ikään kumottavaksi. Venesatama on osoitettu vene- tai palvelusatama -merkinnällä.

- Ehdotuksessa on ilahduttavasti huomioitu Raision pienvenesataman, moottorirata-alueen ja Palovuoren kiviainesten ottotoiminnan merkittävyydet seudullisessa mittakaavassa sekä päivitetty asiaankuu-luvalla tavalla yhdyskuntatekniseen huoltoon liittyviä merkintöjä.
- Uusi 400 kV:n Naantalinsalmi-Lieto -suurjännitelinja Raision pohjoisrajalla edesauttaa teollisuuden sijoittumista Kantokankaan työpaikka-alueelle.

Tarkistettava:

Ei tarkistamistarpeita.

Liitteet:

VSn maakuntakaavaehdotustarkastelu 3-2020 LIITE 1 - voimassa oleva kaavayhdistelmä.pdf

VSn maakuntakaavaehdotustarkastelu 3-2020 LIITE 2 - vaihemaakuntakaavan 1. ehdotus.pdf

VSn maakuntakaavaehdotustarkastelu 3-2020 LIITE 3 - Kehittämisen kohdealue.pdf

VSn maakuntakaavaehdotustarkastelu 3-2020 LIITE 4 - MRV-merkintä.pdf

VSn maakuntakaavaehdotustarkastelu 3-2020 LIITE 5 - Virkistys ja ulkoilu.pdf

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakuntakaavassa ohjeellisina ulkoilureitteinä osoitetaan sellaiset reitit, joilla ei vielä ole toteutettu maastoon ja ulkoilureitti-merkinnällä ne reittiosat, jotka on toteutettu maastoon. Haunisten altaan tapauksessa alueella on olemassa oleva ulkoilureitti, jonka varrella on retkeilyyn ja ulkoiluun liittyviä rakenteita kuten kaksi laavu-tulipaikkaa käymälöineen sekä frisbeegolf-rata. Alueen virkistysellinen merkitys on ilmeinen paitsi paikallisesti myös osana Turun kaupunkiseudun viheryhteyttä eli ns. pohjoista vihersormea sekä maakunnan halkaisevan seudullisen ulkoilureittikonaisuuden tärkeänä osana.

Valtaosa Raision kaupungin alueesta on kaavoitettu aktiivisen maankäytön merkinnöin, koostuen joko asumisesta, teollisuudesta, työpaikoista tai keskustatoimintojen alueesta. Tällaisessa tilanteessa on keskeistä, että myös asukkaiden viihtyvyyttä varmistavien maankäyttömuotojen riittävydestä huolehditaan. Haunisten altaan ympäristön ja Kullaanpolun suunta, jonka kautta on yhteys Maskun Rivieran alueeseen ovat tässä mielessä Raision alueen virkistystoimintojen parhaita alueita, joissa on jo nyt olemassa olevaa virkistystoimintaa. Yhdessä Maskun Rivieran alueen kanssa ne muodostavat kokonaisuudet, joilla on kaupunkiseudun lähialueen näkökulmasta huima potentiaali kehittyä edelleen virkistyksellisesti ja matkailullisesti. Tästä syystä alueet yhdistävä retkeily- ja matkailutoimintojen strateginen kohdealuemerkintä on perusteltu ja sen arvoa lisää, että merkintä on maakuntakaavaehdotuksen ainoa tällainen merkintä, joka on osoitettu urbaanin alueen välittömään läheisyyteen. Kehittämisperiaatemarkintä perustuu siihen, että alueella on aitoja mahdollisuuksia toteuttaa virkistys- ja matkailun kehittämistä ja tästä syystä myös virkistys- ja retkeily- ja matkailun merkintöjä, joihin itse käytännön tason kehittäminen tapahtuu, on näillä kohdealueilla keskimääräistä runsaammin osoitettuna. Lentomelualue tai suunniteltu uusi tielinjaus toki saattavat aiheuttaa kehittämisalueen toiminnolle reuna-ehdoja, mutta se ei estä alueen kehittämistä retkeily- ja matkailun kokonaisuutena.

V-kohteiden merkintälogiikka taajama-alueilla ja niiden laitamilla poikkeaa maakuntakaavassa maaseutu- ja maastomaisten alueiden merkintätavasta. Kaupunkiseuduilla virkistysaluemerkinnät kuvaavat ja alleviivaavat erityisesti virkistyksellisiä viheryhteyksiä, joiden toteutumisesta tarkemmassa suunnittelussa on tarpeen huolehtia. Ulkoilureittien virkistyksellisistä arvoista polku-uran ulkopuolisessa ympäristössä on niin ikään syytä huolehtia, ja siksi myös ulkoilureittien suunnittelussa on tarkoituksenmukaista hyödyntää näitä yhteyksiä aina kuin sellainen on mahdollista. Reittien varsilla olevien virkistysmerkintöjen maakunnallisen tason merkitys perustuu siihen, että ne ovat yksittäistä arvoaan merkityksellisempiä, kun ne ovat osana ulkoilureitteilla yhteen nivottua verkostoa. Tällöin myös paikallisen tason kohteet nousevat seudullisesti merkittäviksi ja on mielekästä tältä osin merkitä ne myös maakuntakaavaan.

Poistetaan osa Raisionlahti/Katteluksen olemassa olevaa Timalipolkua kunnan ohjeiden mukaisesti. Uusi rajaus osoitetaan V-alueyhteyttä pitkin Raisionlahdelta koilliseen.

Vaihemaakuntakaavassa on osoitettu yhtenäisin MRV merkinnöin kaupunkiseutujen maa- ja metsätaloustaloudelliset alueet. Kaupunkiseuduilla MRV merkintä korostaa sitä, että maa- ja metsätaloustaloudellisten alueilla on myös merkittävää arvoa lähivirkistysalueina. Merkintä ei vertaudu virkistysaluemerkintään (V)

eikä sillä ole rajoittavaa vaikutusta esimerkiksi työpaikka tai teollisuusalueiden läheisyydessä. Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavan aluevarausmerkintöjä ei ole Raision alueelta muutettu tässä vaihemaakuntakaavatyössä.

2.18 Ruskon kunta

Pvm. 2.3.2020

Sisältö *Valmisteluaineistot ovat riittävän kattavat, mutta aineistoihin tulee tehdä seuraavat tarkennukset ja merkintöjen arvioinnit. Virkistys- ja matkailukohteiden luetteloon seuraavat tarkennukset:*

*Vahdon uimapaikka, Nummitie 282
Ruskon hiihtokeskus, Hujalantie 172
Vajosuon tupa, Vajosuontie 105*

Liikenne ja terminaalit -osiossa tulee huomioida, että terminaaleihin merkitty NCC Industry Oy:n toimintapaikkaa koskeva lupa on hylätty (ESAVI/5117/2015) ja päätöksestä on valitettu. Läänin Kuljetus Oy:n lupa on päättynyt 31.1.2018.

Ennakkotietojen mukaan Läänin Kuljetus aikoo hakea uutta lupaa.

Lisäksi virkistysreitit -luettelosta poistetaan kahteen kertaan oleva Hujalan hiihtokeskuksen reitit.

Liite vaihemaakuntakaava_vahdonpururata.pdf

Vastine Vahdon uimapaikka on jo kohdemerkintänä esitetty maakuntakaavaehdotuksessa. Ruskon hiihtokeskus on esitetty kaavakartalla V-aluemerkinnällä, joten tarvetta lisätä kohdemerkintää ei ole. Vajosuon tupa on Metsähallituksen hallinnassa oleva pieni tupa, jota Metsähallitus ei ole esittänyt merkittäväksi maakuntakaavaan. Voidaan myös nähdä, että kohde on Kurjenrahkan kansallispuiston kupeessa jo riittävän turvattu. Vajosuon tupaa ei osoiteta maakuntakaavassa. Kunnan ehdottama teknisen virheen korjaus reitti-luetteloon tehdään.

2.19 Salon kaupunki

Pvm. 6.4.2020

Sisältö ***Huomiot ja muutostarpeet vaihemaakuntakaavan 1. ehdotukseen***

Vaihemaakuntakaava perustuu laajaan ja ajankohtaiseen tausta-aineistoon. Kaavatyötä on tehty ansiokkaasti laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Salon kaupunki on toimittanut kaavatyötä varten valmisteluvaiheessa kommentit ja muutostarpeet vaihemaakuntakaavatyötä varten. Useimmat niistä on huomioitu. Esitämme edelleen huomioitaviksi liitteessä 4 kuvatut muutostarpeet, joita ei ole huomioitu valmistelussa.

Uutena vaihemaakuntakaavaan on otettu strategiset kehittämisperiaatemerkinnot, joiden tavoitteena on turvata luonnonarvoja sekä luoda edellytyksiä elinkeinojen kehittymisen huomiointiin ja jatkosuunnitteluun niin luonnonvara-, maa- ja metsä- ja kalatalouden kuin matkailutoimijoiden osalta. Merkinnot osoittavat tietyn alueen omaavan vahvaa potentiaalia kyseisten teemojen edistämiseksi. Niiden strateginen luonne ja ohjeellinen merkitys maankäytön suunnittelussa tulisi ilmetä paremmin myös merkintöjen selityksessä eikä vain kaavaselostuksessa. Kaavakartan merkintöjen selityksosaan tulisi myös laittaa viittaus erilliseen raporttiin, joka sisältää varsinaiset kaavamerkinnot ja määräykset.

LIITE 4. Muutoskohteet. Lausunto Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta

Vastine: Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Vähä-Pullolan uimaranta: Maakuntakaava ei ota kantaa alueiden omistussuhteisiin vaan käyttötarkoitukseen. Vähä-Pullolan uimaranta sijaitsee ohjeellisen maakunnallisen retkeilyreitillä varrella sekä Muurlanjoen melontareitillä varrella ja kytkeytyy näin maakunnalliseen virkistysreitikkokonaisuuteen yhtenä sen solmukohtana.

Metsä-Valkjärven uimaranta: Maakuntakaavan merkinnät voivat olla vallitsevaa tilannetta kuvaavia tai osoittaa tulevaa tavoitetilaa. Maakuntakaava pyrkii ottamaan huomioon myös sellaisia potentiaaleja ja reservejä, joita voidaan ottaa tarvittaessa esimerkiksi laajempaan virkistyskäyttöön. Metsä-Valkjärven uimaranta ohjeellisen maakunnallisen ulkoilureitillä varrella on potentiaalinen osa maakunnallista ulkoilureitien yhdistettyä virkistysverkostoa.

Kankareenjärven uimaranta: Maakuntakaava ei ota kantaa uimapaikkojen hoitoon, vaan osoittaa olemassa olevia tai tulevaisuudessa käyttöön otettavia potentiaalisia kohteita. Kankareenjärvi sijaitsee ohjeellisen maakunnallisen ulkoilureitillä varrella.

Ylisjärven eteläinen uimaranta: Maakuntakaavan ohjeellinen ulkoilureitti kulkee Muurlantietä Ylisjärven eteläosassa. Tämän lisäksi Muurlanjoen melontareitti päättyy Ylisjärveen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa on kaksi v-kohdemerkintää Ylisjärven rannassa, joista toinen on poistettu käsillä olevasta kaavaehdotuksesta. Ylisjärven merkitys osana melonta- ja ulkoilureittiverkostoa on tärkeä, joten siirretään maakuntakaavan v-kohdemerkintää ehdotuksen sijaintia etelämmäs yleiskaavan rantaan rajoittuvalle VL-alueelle.

Aneriojärven pohjoisranta: Alueen v-kohdemerkintä liittyy alueen useaan virkistyselliseen vetovoimatekijään: Aneriojärven luonto- ja kulttuuripolkuun, lintutorniin, lintupiiloon sekä Hermolanvahaan. Lisäksi kohde on maakunnallisen ulkoilureitillä varrella ja lisäksi lintutorin edustalta voi lähteä melomaan maakuntakaavaan merkitylle Aneriojoen melontareitille.

Vartsalan ranta-alue: Vartsalan v-kohdemerkintää siirretään hieman pohjoisemmaksi. Tosin maakuntakaavan laadinta- ja tarkastelumittakaavassa (1:100 000) siirto on hyvin marginaalinen.

Honkalan kesäsiirtolan r-kohdemerkintä poistetaan ja lisätään Rounastenokka/Saunamäki r-kohdemerkintä Salon kaupungin ehdotuksen mukaisesti.

Paavonholma: Saari on voimassa olevan maakuntakaavan mukaista virkistysaluetta. Maakuntakaava ei ota kantaa alueen omistussuhteisiin, mutta saari on osittain yksityishenkilön ja osittain suuryrityksen omistuksessa. Perusteita merkinnän poistamiselle ei ole.

Märynummen V-alue: Maakuntakaavan tarkastelumittakaava on 1:100 000, joten aluerajauksen muutos jää marginaaliseksi. Rajataan aluetta maakuntakaavan yleispiirteisyytensä huomioiden rajauksen eteläreunasta pienemmäksi. Pois rajattu osa siirtyy maa- ja metsätalouden merkinnän luokkaan. Reittilinjalta maakuntakaavan mittakaavassa ei ole mielekäästä tässä kohdissa toteuttaa – olemassa oleva reitti on jo nykyisellään huomattavasti yleistetty, jotta se toimii maakuntakaavan mittakaavassa. Oleellista on välittää tarkempaan suunnitteluun tieto siitä, että alueella kulkee olemassa oleva ulkoilureitti, ja mikäli reittiä on tarpeen linjata uudelleen tulevan rakentamisen vuoksi, niin kunta huomioi tämän kaavoituksessaan.

Lehtiniemi: Kunta on todennut, että alue poistuu virkistyskäytöstä, mutta ei ole esittänyt tietoja tai suunnitelmia siitä, miten alue olisi muuttumassa. Maakunnan liitto korostaa pitkäjänteistä suunnittelua eikä näe riittäviä perusteita poistaa voimassa olevassa maakuntakaavassa ja yleiskaavassa olevaa

kohdemerkintää, joka on maakunnallisesti merkittävän ulkoilureitin varrella sekä yleiskaavan ulkoilureitin varrella. Lisäksi kohde on Salon ja Kemiönsaaren yhdessä vahvasti edistämän pyöräilyn Rannikkoreitin varrella oleva potentiaalinen solmukohta.

Iso Marsaari: Saari on valtaosiltaan Salon kaupungin omistama (maakuntakaavan mittakaava huomioiden V-aluemerkintä noudattelee omistuksen rajoja) ja kaupungin omistamilta osiltaan rakentamaton. Maakunnan liitto näkee, että saaren potentiaali virkistysalueena on suuri ja sillä on mahdollisuuksia kehittyä myös Kiskonjoen vesistön melontatoiminnan tukipisteeksi. Liitto ei näe tarpeelliseksi muuttaa merkintää.

Kavilannummen moottoriurheilualue: Salon kaupunki esittää Kavilannummen moottoriurheilualuetta merkittäväksi E-merkinnällä. Maakuntakaavassa moottoriurheilun alueet (esim. Alastaron moottorirata) on perinteisesti merkitty R-merkinnällä. Liitto myöntää, että merkintä ei kuvaa kovin hyvin toiminnan luonnetta, mutta viittaa kaavaperinteeseen, jossa ko. toiminta on osoitettu R-merkinnällä ja toisaalta maakuntakaavan tavoitteeseen olla yleispiirteinen välttämällä mm. maankäyttöluokkien alaluokituksia. Toiminnan laatu kuitenkin tulee selviämään kaava-aineistojen taustatiedoista.

Tupurin itäinen V-alue: Taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen maakuntakaavassa Tupuriin esitetty teollisuuden ja logistiikan kehittämisen kohdealue on luonteeltaan strateginen merkintä eikä tarkkarajainen aluerajaus. Tämä tarkoittaa sitä, että kohdealueen sisälle voi sijaita erilaisia maankäyttöluokkia ja toisaalta strategisen merkinnän vaikutus ei rajautu vain sen kartalla esitetyn aluerajauksen sisälle. Tässäkin tapauksessa voimassa olevassa maakuntakaavassa kohdealueen sisällä on E-, T-, M- ja V-alueita. Nämä ovat kehittämisen reunaehtoja, joita yhteensovittaminen kohdealueella tapahtuu.

2.20

Someron kaupunki

Pvm.

10.3.2020

Sisältö

Ympäristölautakunta 25.2.2020:

Luonnonvarat

Geologisesti arvokkaiksi määritellyjä alueita (ge-kaavamerkintä) on Somerolle kaavaehdotuksessa osoitettu 12 kpl. Niistä Haukkamäen, Nummijärven harjualueen, Keräkankareen, Levonmäki-Jyrkinharjun ja Rautelannumi-Syrjänmäen sekä Viuvalannummen osalta ei ole esitetty muutoksia vuonna 2008 vahvistetun Salon seudun maakuntakaavan suhteen. Jo voimassa olevassa maakuntakaavassa on osoitettu myös Hautainkrottien, Kaskistonnummi-Harjumäen ja Äyräsnummen alueet, mutta näiden viimeksi mainittujen aluerajauksista on muutettu vähäisessä määrin. Kokonaan uusia ge-alueita ovat Nimettömänsuon kumpumoreenialue, Palmankallio ja Särämäki.

Matkailu ja virkistys

Matkailun ja virkistysaluetta on Someron alueelle osoitettu kehittämisperiaatemerkinällä (keltaisella katkoviivalla) osoitettu uusi maakuntakaavan kaavamerkintä Metsäkoivula-Pohjattoman alue, jossa kehittämisen avaintemana on retkeily ja vahvuutena yhteys Torronsuon kansallispuiston alueeseen pohjoisessa sekä Hyyppäränharjun-Iso-Valkean alue, jossa kehittämisen avaintemana on retkeily. Kyseiseen teemaan sisältyviä kohdemerkintöjä (V- ja R-kaavamerkinät) on Someron alueella lukuisia, mutta mm. Häntälän notkot ja Sisumetsän seikkailupuisto niistä puuttuvat.

3) esittää kaupunginhallitukselle, että se ottaa lausuntoasian käsiteltäväkseen omassa kokouksessaan ja täydentää lausuntoa niiltä osin kuin katsoo tarpeelliseksi.

Kaupunginhallitus 9.3.2020:

Sen ohella, mitä ympäristölautakunta on edellä todennut, Someron kaupunki ehdottaa, että:

- a. *kaavaehdotuksen ulkoilureitin/ohjeellisen ulkoilureitin merkintää täydennetään siten, että se vastaa Someron maankäytön kehityskuvassa 2035 esitettyä Pitkäjärven ja Painiojärven välistä virkistysvyöhykettä.*
- b. *Hiidenlinnan/Sisumetsän seikkailupuiston ja Poikkipuoliaisten alueelle merkitään retkeily ja matkailu-alue siten, että merkintä yhdistää em. alueet liitekartassa merkityllä tavalla.*

Liitteet: Karttaote Someron kaupungin paikkatietojärjestelmästä, Someron kehityskuva 2035

Vastine Maakuntakaavaa täydennetään Hirsjärven ja Painionjärven osalta siten, että ohjeellinen ulkoilureitti jatkuu em. järvien pohjoisrantaan yhdistyen lopulta Somerniemen Keltiäisten kohdalla nyt kaavassa olevaan ohjeelliseen ulkoilureittiin. Hiidenlinnan ja Poikkipuoliaisten uimarannan ja saunan alueelle tehdään R-alue-merkintä maakuntakaavatasoisen yleispiirteisyyden periaatteiden mukaisesti yleistäen. Häntälän notkojen osalta Varsinais-Suomen liitto näkee, että alueella olevat suojelu- ja Natura-merkinnät riittävät korostamaan alueen merkitystä myös virkistyskäytössä. Suojelualueet ovat yleisesti käytettävissä virkistyskäyttöön, mikäli niiden suojelustatus sen mahdollistaa.

2.21 Turun kaupunki
Pvm. 26.3.2020

Sisältö: *Turun kaupunki antaa Varsinais-Suomen liitolle liitteiden 1 ja 2 mukaisen lausunnon luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta.*

Liite 1. Turun kaupungin lausunto Varsinais-Suomen liitolle

Turun kaupunki haluaa lausunnossaan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta kiinnittää huomiota suojelualueisiin, virkistysalueisiin ja ulkoilureitteihin, ekologiin yhteyksiin sekä kehittämisperiaatemerkintöihin.

Turun kaupunki ilmoittaa lausuntonaan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotuksesta seuraavaa:

Aluksi

Turun kaupungin arvion mukaan luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotuksen valmistelussa on hyödynnetty laajasti käytettävissä olevia tausta-aineistoja.

Suojelualueet

Kaavaehdotukseen on lisätty uusiksi suojelualuevarauksiksi useita Saaristomeren merkittäviä lintujen pesimäluotoja. Erityisen hyväksi nähdään, että kaavaehdotuksen S-alueiden osalta on tehty myös maastokartoituksia ajantasaisen tilanteen selvittämiseksi.

Kaavaehdotuksen S-alueiden määritelmän mukaan kaavaan tulisi tehdä aluevaraukset niistä suojelualueista, jotka on toteutettu tai voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella.

Tätä taustaa vasten kaava-aineiston puutteena nähdään, että tiedossa olevat luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset luontotyytit, joista ei ole vielä tehty rajauspäätöstä, puuttuvat kaavaehdotuksesta. Vaikka kohteiden rajauspäätös on vielä tekemättä, niin kyseisten alueiden luontoarvot ovat sellaiset, että niiden suojelu voidaan toteuttaa luonnonsuojelulain perusteella. Turun ympäristönsuojelu on toimittanut tiedot kyseisistä kohteista Varsinais-Suomen liitolle kaavan valmisteluvaiheessa, ja kohteet tulisi sisällyttää kaavaan.

Perinnemaisemat ovat kaikki uhanalaisia luontotyyppisiä, ja niiden tärkeä merkitys luonnonsuojelussa on yleisesti tiedostettu. Tiedot maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävistä perinnemaisemista on saatavissa avoimena paikkatietona Lounaistiedon karttapalvelusta. Kyseiset alueet puuttuvat kaavaehdotuksesta, ja ne tulee lisätä.

Yksittäisistä merkinnöistä todetaan, että Kulhon saaren S-aluevaraus on liian pieni. Oikea rajausta kattaa myös saaren pohjoisosan metsäalueen ja se on saatavissa Hirvensalon osayleiskaavasta (Turun kaupunginvaltuusto 11.6.2018).

Virkistysalueet ja ulkoilureitit

Kaavoitukseen liittyvä tieto on huomioitu kaavaehdotuksessa hyvin. Turun kaupunki on toimittanut Varsinais-Suomen liiton käyttöön tietoa mm. olemassa olevista ja mahdollisista uusista ulkoilureiteistä. Joitakin tarkennuksia on vielä tarpeen tehdä.

Ruissalossa osa saaren virkistysreiteistä on merkitty ohjeellisiksi, vaikka kaikki kaavakartalla olevat virkistysreitit ovat olemassa olevia. Naantalintien tuntumassa Pernossa sekä Friskalanlahdella ulkoilureitteihin on tullut muutoksia, joten merkinnät on syytä päivittää nykytilanteen mukaisiksi.

Ohjeellisten ulkoilureittien linjauksia olisi hyvä tarkentaa Paimalassa Maarian altaan länsipuolella, Pomponrahkalla, Hirvensalon luoteisosissa ja Satavan länsiosissa.

V-alueiden rajauksia on tarpeen tarkentaa Topinojan kiertotalouspuiston kaava-alueella, Mälikkälän kaupunginosan pohjoisosissa, Naantalintien tuntumassa Pernossa, Friskalanlahden länsipuolella ja Satavan Erikvallanniemessä.

Yllä esitetyt virkistysalueita ja ulkoilureittejä koskevat tarkistustarpeet on kuvattu tarkemmin lausunnon liitteessä 2.

Ekologiset yhteydet

Kaavaehdotuksessa on otettu kantaa ekologisiin yhteyksiin vain tekstin muodossa hyvin yleispiirteisesti merkittävien metsäalueiden kaavamerkinnän yhteydessä. Turun kaupunki tiedostaa, että kaupunkiseudun ja erityisesti taajama-alueiden ekologisten yhteyksien kuvaaminen kaavakartalla on haasteellista. Tästä huolimatta on erittäin tärkeää, että myös kaupunkiseudun merkittävimmät ekologiset yhteydet osoitetaan maakuntakaavassa. Yleiskaavatasolla osoitetut ekologiset yhteydet eivät ole riittäviä, jos ne katkeavat kuntarajalla. Tästä syystä olisi erittäin tärkeää vahvistaa keskeiset ekologiset yhteydet ylikunnallisesti maakuntakaavassa. Ekologisten verkostojen runkona tulisi hyödyntää erityisesti taajama-alueen puronsien siniviherverkostoja.

Havumetsävyöhykkeen virtavesien luontotyypeistä maakuntakaavan suunnittelualueella esiintyy keski-suuria savimaiden jokia sekä savimaiden puroja ja pikkujokia. Pitkään jatkuneesta kulttuurivaikutuksesta huolimatta näihin luonnonvesiin liittyy merkittäviä luonnon- ja virkistysarvoja. Vesireitit muodostavat selkeän rungon ja verkoston ekologisille yhteyksille. Maakuntakaavassa virtavesireittien arvo on otettu huomioon pelkästään melonta- ja vesiretkelyreiteinä, eikä niiden suojelun edellyttämiä kehittämistarpeita ole tarkasteltu.

Laajat yhtenäiset metsäalueet

On hyvä, että laajat yhtenäiset metsäalueet on tunnistettu ja merkitty kaavaehdotuksen kartoille. Kehittämisperiaattemerkintöjen merkitys jää kuitenkin epäselväksi, ja voidaankin kysyä, mikä vaikutus varauksilla käytännössä on metsäalueiden maankäyttöön.

Vesiviljelyyn soveltuvat alueet sekä kalaston kannalta merkittävät lisääntymisalueet

Kaavakarttaan on merkitty vesiviljelyyn soveltuvia alueita. Tätä voidaan pitää arveluttavana, koska Saaristomeren vesialueen tila on liian heikko kestämään viljelyn aiheuttamaa lisärasitusta.

Maakuntakaavan valmisteluvaiheen luonnonvarafoorumissa olivat esillä kalaston kannalta merkittävät lisääntymisalueet. Näitä merenlahti- ja salmialueita sekä virtavesireittejä koskevat kehittämisperiaatemerkinnot puuttuvat kaavaehdotuksesta.

Tausta-aineistojen ajantasaisuus

Monet kaavaehdotuksessa hyödynnettävät tausta-aineistot ovat jatkuvasti päivittyviä. Tästä syystä on tärkeää, että kyseiset aineistot päivitetään uudelleen juuri ennen lopullisen kaavan hyväksymistä. Uutta tietoa on jatkuvasti saatavilla esimerkiksi luonnonsuojelualueista sekä ekologisesti merkittävistä merialueista (EMMA-alueet).

Liite 2. Virkistysalueita ja ulkoilureittejä koskevat tarkistustarpeet

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakunnan liitto tekee Turun kaupungin toimittaman liitteen mukaisia muutoksia ulkoilureittien linjauksiin niissä kohdin, kun tämä on maakuntakaavan yleispiirteisyyden osalta tarkoituksenmukaista. Maakuntakaavan tarkastelu- ja laadintamittakaava on 1:100 000, joten kaikkein pienimmät muutokset eivät ole maakuntakaavassa tarpeen.

Erikvallanniemen osalta maakunnan liitto ei näe tarkoituksenmukaiseksi muuttaa nykyistä V-alerajausta, sillä niemi on pääosin Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän omistuksessa. Vaikka Heinänokan leirikeskus on kaavanlaadinnan hetkellä käyttökielossa ja tulevaisuuden suunnitelmat avoimina, voidaan pitää relevanttina sitä, että hyvän julkisen liikenneyhteyden päässä oleva ja seurakuntayhtymän seurakuntien laajalti rippikoulutarkoituksiin käyttämä leirikeskus korjataan ja otetaan aiempaa vastaavaan käyttöön. Tästä syystä liitto ei näe syytä muuttaa merkintää toiseen maankäyttöluokkaan.

Seuraavassa eritellyt vastaukset Turun kaupungin toimittamaan liitetiedostoon siinä järjestyksessä kun ne liitetiedostossa on esitetty:

- Paimalan ohjeellinen ulkoilureittimerkintä: Ohjeellinen ulkoilureitti viestii siitä, että reitin lopullinen linjaus aikanaan määritellään tarkemmassa kaavoituksessa. Kaavan ohjeellisten ulkoilureittien suunnitteluajatus nojaa patikointityypiseen ulkoiluun. Tästä syystä viestitään, että ulkoilureitti tulisi toteuttaa sellaiseen ympäristöön, jossa se palvelee parhaiten patikointia. Vaikka Paimalantien varressa on kevyenliikenteen väylä, niin virkistysellisempi ratkaisu olisi tukea reittiä enemmän Maarian altaan vesistöön kuin kasvihuonealueen välissä kulkevalle suhteellisen vilkaasti linja-autollakin liikennöidyn Paimalantien varteen.
- Topinojan kiertotalouspuiston rajausta muutetaan vastaamaan alueelta laaditun asemakaavan mukaisesta aluerajausta.
- Pomponrahkan ohjeellinen ulkoilureittimerkintä: linjataan ohjeellinen ulkoilureitti maakuntakaavan mittakaavatasolle sovittaen lähelle Natura-alueen pohjoisrajaa.
- Mälikkälän metsäalueen rajautuminen pohjoisessa: Maakuntakaavan lausunnoilla olevassa ehdotuksessa on kaavatasojen piirteellisessä vaiheessa tapahtunut virhe. Kaavaprosessissa on linjattu, että taajamatoimintojen alueiden kaavoitus ratkaistiin Varsinais-Suomen taajamien maankäytön, palveluiden ja liikenteen vaihemaakuntakaavassa (TPLMK). Tästä syystä ehdotettua tulevan yleiskaavan V-alueen laajennusta ei voida tässä kaavassa huomioida, vaan se tulee käsittelemään tulevaisuudessa kokonaisuusmaakuntakaavan laadinnan yhteydessä.
- Upalingontien, Naantalintien ja rautatien väliset alueet: TPLMK:ssa määriteltiin aktiivisen maankäytön alueet. Tästä syystä ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa merkintää.
- Ulkoilureittimerkinnot Blue Industry Parkin alueella: Muutetaan Pansio-Pernon ulkoilureitti maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden yleiskaavaluonnoksen mukaisesti. Muutetaan Raison suuntaan em. reitiltä lähtevä yhteys ohjeelliseksi ulkoilureitiksi.
- Ohjeellinen ulkoilureittimerkintä Ruissalossa: Muutetaan ohjeellinen ulkoilureitti olemassa olevaksi ulkoilureitiksi Turun kaupungin esityksen mukaisesti.

- Ohjeellinen ulkoilureitti -merkinnät Hirvensalon luoteisosissa: Lisätään ohjeellinen ulkoilureitti Pikisaa-
ren ja Jänessaaren välille Turun kaupungin ehdotuksen mukaisesti.
- Friskalanlahden ulkoilureittimerkintä: Siirretään olemassa olevan ulkoilureitin merkintää Natura-alu-
een länsipuolelle.
- Friskalanlahden länsipuolinen MRV-merkintä: Muutetaan Friskalanlahden suojelualueen länsipuoli-
nen alue V-aluemerkinnäksi.
- Kulhon S-merkinnän raja-
us on tarkistettu lausunnon mukaisesti.
- Ohjeellinen ulkoilureitti-merkintä Satavan länsiosissa: Siirretään ohjeellinen ulkoilureittimerkintä päät-
tymään Kuuslahden sijasta Annalanlahteen.
- Erikvallanniemen V-merkintä: ei muutosta, perustelut löytyvät vastineesta aiemmin.
- Satavan ja Kakserran valkoiset alueet: tekninen piirtovirhe korjataan.

Suojelualuerajauksia tarkistetaan mahdollisuuksien mukaan ottaen huomioon yleisvastineessa esitetyt vaihemaakuntakaavan linjaukset.

Kalaston kannalta tunnistetut merkittävät lisääntymisalueet sekä merien arvokkaat luontoalueet on tunnis-
tettu vaihemaakuntakaavan tausta-aineistoissa. Nämä tiedot on huomioitu maakuntakaavan suunnittelu-
työssä, mutta ne eivät ole johtaneet maakuntatasolla tehtäviin maakuntakaavamerkintöihin.

2.22

Uudenkaupungin kaupunki

Pvm.

26.2.2020

Sisältö

*Kalastus on Uudenkaupungin alueelle elinkeinona merkittävä ja kaupungissa on käynnissä hanke, jossa pyritään löytämään kalankasvatukseen soveltuvia paikkoja ensisijaisesti Uudenkaupungin kaupungin omistamilta vesialueilta. Luonnonvarakeskuksen (Luke) kanssa on mallinnettu hankkeessa potentiaalisia paikkoja ja ne tulisi ottaa aluemerkintöinä huomioon. Selostuksessa todetaan, että kalankasvatusalueva-
raukset perustuvat Luken aineistoon. Uudenkaupungin hankkeessa aineistoja on tarkennettu ja siitä syystä kalankasvatusaluevarauksia tulisi tarkentaa kerättyjen aineistojen perusteella.*

*Uudenkaupungin kalasatama tulisi myös merkitä kaavakartalle. Asia on todettu kaavakorteissa, mutta kar-
talla merkintää ei ole.*

Kaupunki pitää hyvänä, että Velhoveden reitti on otettu kaavaan mukaan matkailun kehittämiskohteena.

Kaavassa on esitetty virkistykseen alueita, jotka eivät ole enää siihen mahdollisia. Näitä merkintöjä tulee muuttaa tai poistaa kokonaan. Samoin ankkuri- ja satamapaikkavarauksia tulee muuttaa siten, että ne ovat mahdollisia toteuttaa tai olemassa olevia.

*Kaupunkisuunnittelu ei myöskään ymmärrä kaavassa esitetyn metsäisen vyöhykkeen merkitystä. Kaava-
korttien mukaan merkinnällä esitetään merkittävät metsävaltaiset vyöhykkeet. Merkinnän tavoitteena on säilyttää tai lisätä metsäpinta-alaa sekä turvata metsien kyky tuottaa hyötyjä laaja-alaisesti ja pitkäjänteis-
esti myös tulevaisuudessa. Metsäiseksi alueeksi merkityllä alueella on paljon saaristokyliä ja kallioisia ranta-alueita. Alueella ei ole metsätalouden kannalta suurtakaan merkitystä. Sen sijaan alueena se ku-
vastaa hienolla tavalla juuri historiallista saaristoasumista ja siihen liittyviä elinkeinoja. Ehkä tämän alueen ominaispiirteiden kuvaamiseen voisi löytyä joku toisenlainen kaavamääräys.*

Yksittäisistä kohdemerkinnöistä tehtyjä huomioita:

*Pyhämaan Kettelin kylässä seurakunnan ranta-alueelle suunnitellaan asumista, joka tukeutuu kyläasutuk-
seen. V-alue tulee merkitä ranta-alueen kohdemerkinnäksi, eikä koko alueen merkinnäksi.*

*Pyhämaan alueen yleiskaavassa Houkonniemelle merkitty RM- alue on jo alueen ranta-
asemakaavassa osoitettu M-alueeksi. Kohdemerkintä r tulisi poistaa.*

Kammelan V-merkintä on väärässä kohdassa, mikäli se tarkoittaa laajempaa olemassa olevaa luonnon-suojelualueetta.

Lyökin satama-alue ei ole enää käytettävissä yleisenä alueena, koska valtio on myynyt sen yksityiselle.

Iso-Kaskisten alueen laajempi V-merkintä tulee muuttaa kohdemerkinnäksi.

Ihalan leirintäalue Lepäisillä on osoitettu virkistysalueeksi, tähän parempi merkintä on retkeily- ja matkailu-palveleva alue- tai kohdemerkintä r. Alueella toimii ympäri vuoden avoinna oleva leirintäalue.

Seurakunnan Tammion leirikeskus on poistunut käytöstä ja samoin V-alue merkintä ei ole enää sillä kohdin ajanmukainen.

Huujärven ympärillä kulkee olemassa oleva virkistysreitti, joka tulisi merkitä kartalle.

Kalannin pohjavedenottamon alue puuttuu kaavakartalta.

Makeanvedenallas tulisi merkitä erityismerkinnällä kaavaan. Yleiskaavassa on esitetty mm. Makeanvedenaltaan suojavyöhyke. Allas on merkittävä erikoiskohde, josta otetaan laajan alueen käyttövesi.

Uudenkaupungin keskusta-alueella on kaavamerkinnät menneet väärin päin eli r-merkintä on kohdistettu satamaan ja teollisuusalue merkintä Pakkahuoneelle.

Kaupunkisuunnittelu ei myöskään ymmärrä miksi kaavamerkintänä t/kem Yaran ja ns. Teboilin alueelle on esitetty poistuvana merkintänä? Varsinkaan Teboilin alueella ei erotu, onko maakuntakaavassa sillä alueella T-merkintä. Mynämäen alueella on kaavakohdemerkintä t/kem säilytetty konsultointivyöhykkeen sisällä. Onko tässä joku ristiriita? Kaavakorteissa tätä on selitetty, mutta se ei aukea.

Konsultointivyöhyke, joka on Betorantiellä, koskee ilmeisesti Vakka-Suomen Energian lämpölaitosta, se tulee merkitä myös joko aluevarauksena T tai kohdemerkintänä. Samoin tulee selvittää toisen alueella olevan lämpölaitoksen ja Soijatehtaan mahdolliset vyöhykkeet.

Kaupungin edustalla olevat saaret Karilainen, Käpyli ja Pähkinäisen eteläosa sekä Iso- ja Vähä-Vilissalo ovat ranta-asemakaavoitettu ja niiden osoittaminen virkistysalueeksi ei enää ole tarkoituksenmukaista.

Haiduksen saari on osoitettu virkistysalueena. Saarella on nykyään myös matkailuun liittyvää toimintaa, jolloin myös r- merkinnän lisääminen olisi perusteltua.

Vaakuan saarella oleva Maaharon tila on osoitettu virkistysalueeksi, kiinteistöä on suunniteltu kaavoitettavaksi. Alueella ei ole virkistysarvoa.

Varesmaan alueella oleva V-merkintä ei perustu ainakaan nykytilanteeseen.

Lokalahden Humalkarin ranta on osoitettu virkistyskohteeksi. Rannassa, tien päässä on laituri ja autopaikkoja. Ankkurimerkintä sopii kohteelle paremmin, koska kyseessä on selkeästi rantautumispaikka.

Lokalahden Apalin alueelle on laadittu ranta-asemakaava ja alue on toteutunut kaavan mukaisesti. Alueella ei ole enää merkitystä virkistysalueena.

Yleisenä huomiona voidaan vielä todeta, että alueväritäytön päällä olevat kirjaimet mm. S, V, MRL puuttuvat kaavamääräyksistä.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että maakuntakaavan yhtenä lähdeaineistona on Uudenkaupungin yleiskaavaa vuodelta 1994. Kaava on joiltakin osin vanhentunut ja detaljikaavoitus on tarkentanut alueiden

käyttötarkoitusta. Keskeisten alueiden yleiskaavan laatimista ollaan aloittelemassa; maakuntakaavaa pidetään yleiskaavaa ohjeistavana kaavana, joten vanhojen yleiskaavamerkintöjen järjestelmällinen siirtäminen maakuntakaavoitukseen ei ole tarkoituksenmukaista.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Pyhämaan Kettelin V-aluemerkintä muutetaan v-kohteeksi, mutta samalla todetaan, että maakunnallisen ohjeellisen ulkoilureitin varrella ja Velhoveden reitin kehittämiseen perustuvan retkeilyn ja matkailun kohdealuemerkinnän sisällä olevilla alueilla pyritään esittämään mahdollisimman paljon retkeilyn ja matkailun kehittämistä tukevia alueita. Kehittäminen tapahtuu käytännössä esitettävissä kohteissa ja ne ovat peruste koko kehittämismarkinnan esittämiselle kaavassa Velhoveden alueella.

Pyhämaan Houkonniemen r-kohdemerkintä poistetaan, sillä kohde ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa ja se on voimassa olevasta alueen yleiskaavasta poiketen ranta-asetusalueeksi.

Kammelan v-kohdemerkinnällä ei viitata suojelukohteisiin, vaan Kammelan V-merkinnät viittaavan yleiskaavan VV-kohteisiin. Kohteiden esittäminen maakuntakaavassa perustuu siihen, että ne sijaitsevat matkailun ja retkeilyn kehittämisalueella, Velhoveden reitin välittömässä läheisyydessä sekä maakunnallisesti merkittävän ulkoilureitin varrella.

Lyökin satama-alueen merkintä poistetaan lausunnossa todetun omistajan vaihdoksen vuoksi.

Iso-Kaskisten alueen V-aluemerkintä on esitetty jo voimassa olevassa maakuntakaavassa ja esitettyä, Velhoveden reitin varrella, matkailun ja retkeilyn kehittämisen kohdealueella olevaa virkistysaluetta ei ilman vahvoja perusteita ole muutettu. Merkintä korostaa alueen merkitystä virkistysalueena matkailullisesti ja retkeilyillisesti Vakka-Suomen keskeisen kehittämisalueen osana.

Ihalan leirintäalue Lepäisillä muutetaan kunnan lausunnon mukaisesti R-aluemerkinnäksi.

Seurakunnan Tammion leirikeskusalue ei kaavan laadinnan hetkellä ole aktiivisessa leirikeskuskäytössä. Se, että leirikeskustoimintaa ei tällä hetkellä ole alueella ei vaikuta siihen, etteikö aluetta tulisi ja voisi kehittää virkistyskäytössä. Maakunnan liitto näkee, että Velhoveden maakunnallisesti merkittävän ulkoilureitin varrella ja retkeilyn ja matkailun kehittämisen kohdealueen sisällä tulee turvata mahdollisimman laaja kehittämispotentiaali virkistys- ja matkailun edistämisen suhteen. Kohdetta ei tähän perustuen poisteta kaavasta.

Hiujärven pohjoispuolen reitti lisätään maakuntakaavaan ulkoilureittimerkinnällä.

Poistetaan V-aluemerkintä Karilaisista, Käpylistä sekä Iso- ja Vähä-Vilissalosta. Nämä ovat voimassa olevan yleiskaavan vastaisesti kaavoitettu muuhun kuin VR-käyttöön tarkemmassa kaavoituksessa, mutta niitä ei ole esitetty voimassa olevassa maakuntakaavassa. Säilytetään Pähkinäinen kokonaisuutena virkistysaluemerkinnällä kuten voimassa olevassa maakuntakaavassa. Pienimuotoinen toteutunut lomaa-asuinrakentaminen saarella ei maakuntakaavan mittakaavassa vaikuta siihen, että saari on pääosiltaan virkistysaluetta.

Maakuntakaavan merkintäperiaatteisiin kuuluu, että käytetään vain yhtä päämaankäyttöluokkaa. Haiduksen saarella toteutettavan matkailutoiminnan voidaan tulkita sisältyvän V-aluemerkintään.

Vaakuan saaren Maaharon kiinteistöä suunnitellaan kaavoitettavaksi tulevaisuudessa. Mahdollinen tuleva kaavoitusprosessi ilman tarkempaa suunnitelmaa ei ole riittävä peruste poistaa voimassa olevaa virkistysaluetta maakuntakaavasta. Päinvastoin tuolloin on entistä tärkeämpää osoittaa ylemmällä kaavatasolla kehittämiselle suuntaa. Uudenkaupungin edustalla veneellä saavutettavia tai melontaetäisyydellä olevia virkistyskohteita on syytä osoittaa kaavassa riittävästi.

Varesmaan V-merkinnällä pyritään korostamaan Uudenkaupungin keskustan lähisaarten merkitystä keskustan asukkaiden ja matkailijoiden virkistymiskohteina. Yleiskaavassa alue on Maa- ja metsätalousaluetta, jolla on ulkoilun ohjaamisen tarvetta. Yleiskaavamerkinnän määräyksen mukaisesti alueelle voidaan sijoittaa mm. ulkoilupolkuja.

Lokalahden Humalkarin rannan v-kohdemerkintä on peräisin aiemmista maakunta- ja seutukaavoista ja on tuolloin merkitty yhdistyksen ylläpitämäksi kohteeksi. Kohde ei kuitenkaan vaikuta olevan sellainen, joten osoitetaan satamamerkinnällä.

Apalin/Peteisen merkintä sekä voimassa olevassa maakuntakaavassa että jo seutukaavassa mukana ollut V-aluemerkintä. Näin ollen se on jäsentänyt niin alueen yleiskaavan kuin Peteinen-Apalin asemakaavan laadintaa. Asemakaavan alue kattaa vain pienen osan maakuntakaavan V-aluemerkintää, jonka lisäksi maakuntakaavan V-merkinnästä on jo rajattu ulos valtaosa toteutuneesta rantarakentamisesta. Kohde sijaitsee ohjeellisen maakuntakaavan ulkoilureitin varrella sekä tukee Lehmänkurkun matkailun yhteystarvemerkintää.

Kalannin pohjaveden ottamo on pistemäinen pohjavesialue eikä niitä ole osoitettu maakuntakaavassa pohjavesialuemerkinnällä. Uudenkaupungin makeanvedenallas on merkitty voimassa olevassa maakuntakaavassa (VSMK) eikä sen merkintään kohdistu muutoksia tässä vaihemaakuntakaavassa.

Suoja- ja konsultointivyöhykkeet on päivitetty TUKES:sen rekisteritietojen mukaisesti koko maakunnan osalta. Uudenkaupungin alueella Yaran ja ns. Teboilin sekä Betorantien alueella oleva aktiivisen maankäytön merkintä, T ja TP, on ratkaistu aiemmassa vaihemaakuntakaavaprosessissa. Tämän vaihemaakuntakaavaprosessin jälkeen, on alueilla näiden aktiivisen maankäytön merkintöjen lisäksi päivitetty tiedot suojavyöhykkeistä. Ne kohteet, joissa aktiivisen maankäytön merkintä on M tai MRV, on tämän lisäksi merkitty T/kem-kohdemerkintä, jonka ympärillä on myös suojavyöhykkeen merkintä. Eli Uudenkaupungin osalta on maakuntakaavayhdistelmässä lopputuloksena se, että aluevarausmerkinnän T tai TP ympärille muodostuu suoja- ja konsultointivyöhyke, joka kuvastaa kohteessa olevaa vaara tai konsultointitarvetta osoittavan toiminnan, eikä alueelle siten ole tarvetta merkitä erillistä t/kem-kohdetta.

Uudenkaupungin keskustan alueella olevan saaristoliikenteen solmupistettä osoittavan retkeilykohteen (r) merkintää siirretään siten, että se kuvaa sijaintinsa perusteella paremmin olemassa olevaa toimintoa. Suukarin kalasataman merkintä poistetaan, sillä sen toimintojen nähdään sijoittuvan riittävällä tarkkuudella voimassa olevan maakuntakaavan (TPLMK) satama-alueen (LS) alueelle, maakuntakaavassa ei ole tarpeen esittää kahta hyvin samanlaista toimintoa päällekkäisin merkinnöin.

Metsävaltainen vyöhyke osoittaa metsien ekosysteemipalveluita (hyötyjä), joka eivät ole suoraan riippuvaisia ainoastaan metsätalousarvoista. Vyöhykkeen ydinarvo tulee metsien luonnosta. Metsien virkistys-, maisema- ja kulttuuriarvot ovat myös osa vyöhykkeen ominaisuuksia. Saaristoalueilla metsäarvot ovat erilaisia ns. ”perusmetsään” verrattuna. Suunnittelumääräyksessä onkin haluttu tätä asiaa korostaa. (Saaristossa tulee kiinnittää erityistä huomiota vyöhykkeen metsäluonnon erityispiirteiden ja maiseman säilymiseen).

Vesiviljelyn kehittämisvyöhykkeet ovat koko maakunnan alueelle suunniteltu mallinuksen tuottaman tiedon perusteella (yhtenäinen logiikka). Vesialueen omistajuus tai käynnissä olevat hankkeet eivät ole vaikuttaneet alueiden määrittelyyn. Muutkin alueet ovat mahdollisia vesiviljelyyn, jos yksityiskohtaisemman suunnittelun ja luvitusprosessin perusteella toiminnan edellytykset täyttyvät.

2.23	Vehmaan kunta
Pvm.	28.2.2020
Sisältö	<i>Ei aihetta lausuntoon.</i>

3 NAAPURIMAAKUNTIEN KUNNAT

3.1 Lohjan kaupunki
Pvm. 4.3.2020

Sisältö *Ei aihetta lausuntoon.*

3.2 Rauman kaupunki
Pvm. 4.3.2020

Sisältö *Rauman kaupunki toteaa pyydettyinä lausuntonaan, että Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavan 1. ehdotus ei ole ristiriidassa Rauman Yleiskaava 2030 (hyväksytty 25.3.2020) kanssa. Rauman Yleiskaava 2030:ssa lähelle maakuntarajaa osoitettu ulkoilureittiverkosto, Seitsemän järven reitistö, olisi kuitenkin syytä huomioida myös Varsinais-Suomen puolella ulkoilureittiyhteytenä, varsinkin kun reitistöön liittyy myös historiallinen Pohjanlahden Rantatie.*

Vastine Kytkeä Rauman Yleiskaavan 2030 Seitsemän Järven Reittiin toteutetaan osoittamalla ohjeellinen ulkoilureitti Vaimaron suunnalta Otajärven suojelualueiden ulkorajojen tuntumasta kohti Kaljasjärven rannassa olevaa Lahdenvainion uimarantaa ja edelleen kohti Vermuntilaa. Ohjeellinen reitti kytketään näin suoraan siinä kohdassa maakuntarajalle ulottuvaan Seitsemän Järven Reittiin. Perustelut lisäykselle: a) ohjeellinen reittikokonaisuus ratkaistaan Seitsemän Järven Reitille asti Varsinais-Suomen puolella, b) ohjeellinen reitti kytkee Otajärven suojelualueen virkistyselliset arvot maakunnalliseen reittikokonaisuuteen, c) ohjeellinen reitti kytkee Lahdenvainion uimarannan osaksi maakunnallista ulkoilureiteillä yhteenkytkettyä virkistyskokonaisuutta, d) ohjeellinen reitti voidaan kytkeä suoraan olemassa olevaan Seitsemän Järven reittiin sekä e) toteutuessaan reitti palvelee myös Pyhärannan Ihoden asukkaita.

4 NAAPURIMAAKUNTIEN LIITOT

4.1 Ahvenanmaan maakuntahallitus

Pvm. 9.3.2020

Sisältö Landskapsregeringen tackar för möjligheten att kommentera förslaget till Egentliga Finlands etapplandskapsplan för naturvärden och -resurser. Landskapsregeringen förutsätter att planförslaget inte kommer att påverka farlederna mellan Åva - Otnäs och Kökar - Galtby. I övrigt har landskapsregeringen inga synpunkter på förslaget.

Vastine Maakuntakaavan merkinnöillä ei ole vaikutusta lausunnossa mainittuihin yhteyksiin.

Bemötande Landskapsplanens beteckningar har inte någon konsekvens för de i utlåtande upptagna förbindelserna.

4.2 Kanta-Hämeen liitto

Pvm. 28.2.2020

Sisältö Ei aihetta lausuntoon.

4.3 Pirkanmaan liitto

Pvm. 26.3.2020

Sisältö Maakuntainsinööri Appelqvist:

Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen maakuntakaavat yhtyvät noin 15 kilometrin matkalta Punkalaitumen kunnan ja Loimaan kaupungin alueella. Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 kyseisellä alueella on osoitettu lausuttavana olevaan kaavaan liittyvien teemojen osalta seuraavia merkintöjä:

- suojelualue, S, Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue; Telkunsuo
- tärkeä vedenhankintaan soveltuva pohjavesialue; Koenperä
- arvokas geologinen muodostuma, ge1; Vappukangas (maakunnallisesti)
- arvokas)
- ulkoilureitti; Punkalaidun-Loimaa
- maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealue, mk1, Kanteenmaantien ja
- valtatie 2 risteysalue sekä Isosuon ja Arkuinsuon alue

Lisäksi maakuntien rajan tuntumassa on turvetuotannon kannalta tärkeä alue, EOt, johon liittyy erityismääräys em18 koskien Punkalaitumen Isosuon Natura-alueita.

Maakuntien rajalle sijoittuvat luonnonarvokohteet, suojelu- ja Natura-alue sekä pohjavesialue, on otettu huomioon Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavassa, samoin ulkoilureitin jatkuvuus. Sen sijaan Punkalaitumen puolelta hieman myös Loimaan puolelle jatkuva Vappukankaan harjualue on jäänyt huomiomatta vaihemaakuntakaavassa. Kohteen arvot on kuvattu selvityksessä Pirkanmaan arvokkaiden harjualueiden inventoinnin tarkistus 2014, joka on luettavissa osoitteesta: <https://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/poski/arvokkaat-harjualueet>

Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 arvokkaisiin geologisiin muodostumiin liittyy suojelumääräys, joka oikeustapausten perusteella suojaa parhaiten geologisiin muodostumiin liittyviä arvoja.

Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 maaseutuelinkeinojen kehittämisen kohdealueena (mk1) osoitettu Kanteenmaantien ja valtatie 2 risteysalue sekä Isosuon ja Arkuinsuon alue on tunnustettu erityisesti engiaomavaraisuuden ja biotalouden vyöhykkeenä.

Luonnonsuojelun osalta Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavassa on täydennetty maakuntakaavan suojelualueverkostoon soidensuojelutyöryhmän inventointiaineistossa tunnistetuilla valtakunnallisesti arvokkailla soilla. Kaavaselostuksessa kerrotaan, että inventointityössä kyseisillä alueilla on todettu olevan sellaisia luonnonsuojelullisia arvoja, että ne on mahdollista toteuttaa esimerkiksi ympäristöministeriön Helmi-elinympäristöohjelman rahoituksen turvin. Vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä on käyty lisäksi läpi maakuntakaavayhdistelmän suojelualueiden tilanne maastotarkastuksin ja niiden perusteella maakuntakaavalla suojeltuihin alueisiin on tehty muutoksia. Kaavaselostukseen olisi kaivannut yhteenvedoa siitä, missä määrin uusia suojelualueita on osoitettu vaihemaakuntakaavaan ja mikä merkitys niillä on Varsinais-Suomen luonnon monimuotoisuudelle. Nämä tiedot eivät löytyneet helposti myöskään tausta-aineistoista. Vastaavaa yhteenvedoa olisi kaivannut myös uusista kiviainesten ottoalueista (ejk) sekä alueiden jakautumisesta maa- ja kallioperän kiviainekohteisiin.

Varsinais-Suomen vaihemaakuntakaavan valmisteluvaiheen kuuleminen toteutettiin 26.3.-27.4.2018 välisenä aikana. Kuulemisaineisto sisälsi tuolloin laajan tausta-aineiston, mutta ei kuitenkaan luonnosta vaihemaakuntakaavasta. Valmisteluvaiheen palautetta koskevassa vastineraportissa kerrotaan, että saadussa palautteessa esitettiin toiveita kaavaluonnoksen erillisestä nähtävälle asettamisesta. Ehdotusvaiheen kaavaselostuksesta jäi kaipaamaan perusteita sille, miksi vaihemaakuntakaavaluonnosta ei laadittu. Kaavaselostuksessa kerrotaan kuitenkin eri sidosryhmien kanssa tehdystä yhteistyöstä kaavaehdotuksen valmistelun aikana sekä toteutetuista kyselyistä.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää esittää lausuntonaan Varsinais-Suomen luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavaehdotuksesta seuraavaa:

Varsinais-Suomessa on Pirkanmaan tavoin tiedostettu ilmaston muutoksen hillinnän sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisen vahva kytkeytyminen maakunta- ja seututason suunnitteluun.

Pirkanmaan liitto toteaa, että maakuntien rajan molemmin puolin luonnonarvoihin liittyvät merkinnät ovat maakuntakaavoissa pääosin yhtenevät. Pirkanmaan puolelle pääosin sijoittuvan Vappukankaan maakunnallisesti merkittävä harjualue on kuitenkin jäänyt huomioimatta vaihemaakuntakaavassa.

Pirkanmaan liitto esittääkin sen yhtenevää osoittamista Varsinais-Suomen puolella arvokkaan geologisen muodostuman merkinnällä. Lisäksi Pirkanmaan liitto toteaa, että Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 arvokkaisiin geologisiin muodostumiin liittyy suojelumääräys, joka oikeustapausten perusteella suojaa parhaiten geologisiin muodostumiin liittyviä arvoja.

Muita huomioita kaavaehdotuksesta on esitetty lausunnon selosteosassa.

Vastine: Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatun lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Vappukankaan harjualue huomioidaan myös Varsinais-Suomen puolelta ge-merkinnällä.

Kaavaselostusta täydennetään mm. luontoarvojen osalta.

4.4 Satakuntaliitto
Pvm. 18.3.2020

Sisältö Satakuntaliitto on pohjoisena naapurimaakuntana kiinnittänyt ehdotusvaiheen lausunnossaan huomiota erityisesti Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavan maankäytön ratkaisuihin ja vaikutusten arviointiin maakuntien rajavyöhykkeellä.

Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavan maankäyttöratkaisut sopivat pääsääntöisesti yhteen Satakunnan maakuntakaavan ja Satakunnan vaihemaakuntakaavojen 1 ja 2 maankäyttöratkaisujen kanssa. Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu laajoja matkailun kehittämisvyöhykkeitä, joista Pyhäjärven lounaispuolella sijaitsevalle Koskeljärven matkailun kehittämisvyöhykkeelle kohdistuu luontomatkailun, luonnon virkistyskäytön, ulkoilu- ym.- reitistöjen sekä luonnonsuojelun kehittämis- ja yhteensovittamistarpeita. Koskeljärven alueella sijaitsee myös Satakunnan maakuntakaavassa osoitettu hiljainen alue. Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavassa on myös tunnistettu luonnonarvoiltaan merkittävän alueen jatkuminen Vaskijärven luonnonpuistoon ja Kurjenrahkan luonnonpuistoon asti. Alue on osoitettu Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavassa laajana, merkittävänä ja yhtenäisenä metsävaltaisena vyöhykkeenä.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VN 14.12.2017/1.4.2018 voimaan) elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat -tavoitekohdan mukaan edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä ja huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävästä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta. Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaava huomioi luonnon monimuotoisuuden osoittamalla suojelualueet ja laajat yhtenäiset metsäalueet. Laajojen, merkittävien ja yhtenäisten metsävaltaisten vyöhykkeiden suunnittelu- määräysten mukaan vyöhykkeiden arvoja sekä vyöhykkeiden välisiä ekologisista yhteyksiä tulee edistää ja turvata. Satakuntaliitto toteaa kannanottonaan, että vaihemaakuntakaavassa olisi hyvä osoittaa maakunnan viherverkostot ja viheryhteydet, jotka toimivat myös ekologisina yhteyksinä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti. Satakuntaliitossa on käynnistymässä viherverkkoselvitys seuraavan kokonaismaakuntakaavan uudistamistyön yhteydessä.

Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavatyön yhteydessä kumotaan kiinteän kaasuverkon merkinnät maakuntakaavasta. Varsinais-Suomen aiemmissa maakuntakaavoissa on ollut merkittynä kaasuputken siirtolinjat sekä kaasun välityksen liittyviä yhdystarpeita. Varsinais-Suomen liitto on perustellut kumoamista kaavaselostuksessa. Kaavaselostuksen mukaan kiinteälle kaasuverkolle ei ole enää tarvetta Naantalin monipolttolaitoksen siirryttyä uusiutuvia energianlähteitä käyttävään laitokseen. Gasum on myös luopunut kaasuverkon rakentamiseen liittyvästä Valtioneuvoston myöntämästä luvasta. Satakunnan maakuntakaavassa on osoitettu myös maakaasun yhteystarvemerkintöjä, joista osa perustuu Varsinais-Suomen kaasuyhteyksiin. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan esitetyt kaasuverkkoa koskevat merkinnät olisi hyvä säilyttää Varsinais-Suomen maakuntakaavoissa, jotta tulevaisuuden mahdolliset kaasuverkon tarpeet voitaisiin turvata.

Varsinais-Suomen luonnonvarojen ja -arvojen vaihemaakuntakaavaa laadittaessa Satakuntaliitto pitää tärkeänä Koskeljärven ympäristöarvojen säilymistä, maakuntarajat ylittävien ekologisten käytävien tunnistamista ja turvaamista, infrastruktuurin yhteystarpeiden turvaamista, puolustusvoimien alueiden käyttömahdollisuuksien turvaamista, pohjaveden laadun ja muodostumisen turvaamista ja merialueen ja Pyhäjärven veden hyvän laadun säilyttämistä.

Vastine

Lausunnon antajaa pyydetään tutustumaan laadittuun yleisvastineeseen. Siihen kirjatus lisäksi Varsinais-Suomen liitto vastaa saamaansa lausuntoon seuraavaa:

Maakaasulinjoihin liittyviä merkintöjä ja niiden tarpeellisuutta on selvitetty kaavatyön aikana. Kaasulinjoihin kohdistuu myös MRL 33§ mukaisia rakentamisrajoituksia, jonka vuoksi niiden merkinnän tarpeellisuutta on harkittu tarkkaan. Koska maakaasulinjoille ei ole toteuttajaa ja alan toimijat näkevät kaasuinfratruktuurin toteuttamisen mahdollisena LNG-terminaaleihin nojautuen, on Varsinais-Suomen alueelta päätetty poistaa kaasuverkkoon liittyvät merkinnät.

Yleisvastineessa esiin tuoduin huomioin, voidaan seuraavissa maakuntakaavoissa osoittaa luontoalueiden välisiä yhteyksiä, kunhan käytössä on tutkimustietoa ja paikkatietoa niiden merkintään liittyen. Varsinais-Suomen liitto on valmis yhteistyöhön teeman edistämisessä naapurimaakuntien kanssa.

Varsinais-Suomen liitto
Maakuntahallitus 24.8.2020
Luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaava
Ehdotuksesta saadut lausunnot ja niihin laaditut vastineet

4.5	Uudenmaan liitto
Pvm.	11.3.2020
Sisältö	<i>Ei aihetta lausuntoon.</i>
